CL. CLAUDIANI POETAE CELEBERRIMI

omnia quæ quidem extant opera, ad ueterum exem-plariorum fidem quàm fieri potuit emendatiſsime excuſa: uerſibus etiam aliquot, eorundem beneficio, ſupra omnes hactenus æditiones ſparſim locu-pletata.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUEL

COL. S. BONAVEN

BASILEAE, 1534

CAROLO VTENHOVEO, GEnere & uirtute uerè nobili, Michaël Iſingrinius S. D.

FAmiliariſſimũ amicitiæ ius eſt, CAROLE generoſe, quod muſica conſuetudine leges init nunquam diſſoluendas. Sola barbaries exoticos auerſatur. Solæ Muſæ remotiſſimos natione homines tam arcta neceſſitate copulãt, ut nullius fœderis religio ſit ſanctior. Interit facile per abſentiã amicitia temere conflata, quæq; caret fomẽto. Fomentum autem uiuaciſſimum, frequentes inter amicos ultro citroq; miſſæ literæ. Quod equidem ut ſæpe hactenus, ita nuper uel maxime luculentis comperi exemplis, cum forteforuna in elegantiſſimas tuas literas, è Patauio haud ita pridem ad me miſſas, inciderem. Quibus quod hactenus nihil reſponderim, non uoluntas, ſed occaſio defuit. Occupationes præterea quibus infinitis utrinque circunſeptus, hinc quidem officinæ uigilijs, illinc uerò domeſticis negocijs urgentibus, utplurimum in cauſa ſunt,

[library stamps]

quo minus interdum amicis pro uoto inſeruire queam, ſed ab inſtituto plerũque diuertere, longeq́ aliud ac ſtatueram attentare, alijs ſuper alijs ſeſe inſinuantibus, neceſſe habeam. Quî enim fieri poſſet, ut huius ego, quo cum ſuauiſſimè complures adeò noctes ac dies quondam exegi, dum apud ERASMVM ſummum in literis uirum ageres, obliuiſcar unquam? Dum itaq́ anxius mecum cogito, quodnam amoris erga te mei teſtimoniũ ad te mitterem, quippe qui tenuitatis mihi conſcius fateri cogor, meam fortunã tuo amori æſtimatione nulla reſpondere poſſe: ecce res nata, non omnino indignam teſtandæ amicitiæ occaſionẽ offert. Non Vulcanium aut Dædaleum hic ad te quicquam mitto, ſed in eadem officina natum munus, unde & Homeri & Maronis opera, precio & arte omnem æſtimationem excedentia, prodiere: in ipſo inquam Helicone ortum, diuinaq́ Palladis arte elaboratum: CLAVDIANVM nempe, poëtam caſtũ, terſum, elegan

elegantem, & omni deniq; uirtute poë tica commendabilem: quem congruere tibi quoque rectiſſime putaui, homini quippe poëſeos ſtudioſiſſimo. Eſt & alia huius tibi dedicandi ratio, ſingularis illa amicitiæ, communisq; patriæ neceſſitudo, quæ tibi cum eo interceſſit, qui mihi huius poëtæ emaculationem animam agens, ueluti amoris ſingularis ſymbolum, teſtamento ea lege mādauit, ut ſtudioſis quibuſque meis typis communicarē. Quem tu hic mihi, inquis, CLAVDIANI emendatorē narras? An non hūc ipſum ante annos aliquot IO. CAMERS, non ob multijugam ſolum lectionem, ſed raram etiam in iuuandis optimis quibuſq; autoribus induſtriā, præcipue ſuſpiciendus uir, tanquam ab inferis reuocauit? quem equidem fraudare laude ſua improbum planè duxerim. Plurimū enim illis publicè deberi credo, qui in hoc incumbunt, ut collapſa per uetuſtatem ſcriptorum monumenta reſtaurent. Atqui ſic fiet, ut MICHAEL BENTINVS, ſicut ſin-

gulari pietatis ſtudio immortalitatem cum ſuperis aſſequutus eſt, ita propter eximiam, qua iuuenis adhuc præditus fuit, & ſanctam, qua in autorum lucubrationibus reparandis uſus eſt, religionem, æterna inter ſtudioſos commemoratione, certatim iure optimo celebrandus ſit. Fac collationem, & uidebis quid paſſim lucis ex huius reſtitutione Claudiano noſtro acceſſerit: quot ubiuis locorũ uerba natali ſenſui reſtituta: quot uerſibus ſparſim auctus, qui dum deſiderabãtur, quanta obſcuritate uates laborauerit, facile ſtudioſus quiuis deprehendet. Vſus fuit exemplaribus ueneranda uetuſtate cõmendabilibus: quorum alterum ſuppeditauit CAPITO, qui & ipſe præter ſynceríoris Theologiæ profeſſionẽ, humanitatis ſtudia tam iuuat aſſiduò, quàm ſedulam in illis operam ſemper collocauit. Ea inquam exemplaria tam acri iudicio quàm opera diligenti contulit: Contulit uerò ita, ne ambiguis in locis lectori naſuto fraus fieret: tolerabilem enim utcunque lectionem

nem marginibus aſſignatam lectoris ſupercilioſi arbitrio reliquit integram. Cui caſtigationi, utpote poſthumæ, ſucceſſit alia, uelut tutoris officio functa: poſtremam ſiquidem manum adiecit IO. HONTERVS Coronenſis, qui ut in adminiſtrandis Muſarũ ſacris mire pius eſt, ita ſuſceptum hic quoq; tutoris munus tanta fide curauit, ut non facile, niſi malignus aliquis, diem illi male obitæ functionis quiſquam dicere poſſit. Cæterum ne expectes uatis encomiũ, qui tibi in omni poëtarum genere diligenter uerſato, familiarius quàm mihi notus eſt. Laudatiſſima laus eſt, publico doctorum conſenſu laudari. Neque uitam autoris, quemadmodum ſolenne eſt, hoc loco adijcere operæprecium duxi, quum per antiquitatem, præter ea quæ alij hactenus de eo poſteris reliquerunt, habeam nihil. CLAVDIANVM itaque CAROLE facti inter nos fœderis obſidem ad te tranſmitto, quem tuis potiſſimum auſpicijs denuo in publicum producere uolui: neque

aliam certe ob cauſam, quàm ut amicitiæ tuendæ occaſionem quanto potui ſtudio mihi quæſitam intelligeres.

Vale.

Baſileæ, Calend. Septemb, M. D. XXXIIII.

INDEX OPERVM CLAVDIANI.

De raptu Proſerpinæ,	Lib. III
In Ruffinum,	Lib. II
In Eutropium,	Lib. II
De bello Gildonico,	Lib. I
De bello Getico,	Lib. I
In COSS. Honorij Aug.	Lib. III
In COSS. Manlij Theodori,	Lib. I
In laudes Stiliconis,	Lib. III
In COSS. Aniciorum fratrum,	Lib. I
Laus uxoris Stiliconis,	Lib. I
Laudes Herculis,	Lib. I
Epithalamium Honorij & Mariæ.	
De nuptijs Honorij & Mariæ,	Lib. I
Epithalamium Palladij & Serenæ,	Lib. I
Deprecatio ad Hadrianum,	Lib. I
De ſenatore Veronenſi.	
De Phœnice.	
De Magnete lapide.	
De Aponis balneis.	
De Nilo fluuio.	
In Alethium quæſtorem.	
Gigantomachia.	
De Chriſto ſeruatore.	
Laus Chriſti.	
Miracula Chriſti.	

De mulabus Gallicis.
In Curetium.
In Iacobum magiſtrum equitum.
De apro & leone.
De locuſta.
De torpedine.
Epiſtola ad Serenam.
De phaleris equi Honorij.
De concha.
De muneribus Honorio miſsis.
De equo Honorij.
De Criſtallo.
Epiſtola ad Olibrium.
Epiſtola ad Probinum.
In ſphæram Archimedis.
De Birrho Caſtoreo.
De ſepulchro Specioſæ.
De balneis Quintianis.
Deſcriptio portus Zarinenſis.
Ad Aeternalem.
Deſcriptio Armenti.
Deſcriptio inſulæ.
De iracundo.
De quadriga marmorea.
De Policaſte & perdica.
De Hiſtrice.

In podagricum.
Ad Maximum.
De paupere amante.
De pijs fratribus.
Epiſtola ad Gennadium.
De Theodoro & Hadriano.
In Sirenas.

OPERVM CLAVDIANI
Indicis finis.

CL. CLAVDIANI VITA ex Petro Crinito.

CL. Claudianus poëta inſignis, Archadij & Theodoſij temporibus floruit. Patria fuit Alexandrinus, nobiliſſima urbe Aegypti. Quidam Florentinum faciunt, parum diligẽter obſeruantes ueterum commentarios. Autores Græci, qui Claudiani meminerunt, Alexandrinum appellant: cui ſententiæ idem autor aſtipulatur, dum Nilum ſuum uocat: ut nihil præterea dubitari poſſit, ei patriam fuiſſe Alexandriã. Ingenio excellenti fuit, maximeꝗ apto

ad carmen componendum: nam & aſſurgit feliciter, uarijsq; figuris ac ſententijs mirifice delectat, ut uideatur à natura ipſa inſtructus ad poëticam facultatem. Veriſimile eſt eum Romæ diu uerſatum, multasq; Italiæ urbes peragraſſe: quod cum alia multa teſtantur, tum hi uerſus, quos de balneis Aponis compoſuit. Opera illius ſatis nota ſunt, ſed præcipuam laudem iudicio multorum ſibi uindicat his carminib. quibus principes uiros ſummis laudationibus ſeu panegyricis extulit. De raptu Proſerpinæ libros tres ſcripſit, eosq; ad Florentinum miſit, ueluti monimentum ſuæ beneuolentiæ atque optimæ uoluntatis. Nam cũ eo arctiſſima familiaritate coniunctus uixit. Prætereo eiuſdem poëmata, epiſtolas, & epigrammata, in quibus de Nilo, de Phœnice, de Magnete, de Criſtallo, de balneis Aponis, de torpedine, de Gallicis mulabus, deq; alijs multis apte & eleganter carmen deſcripſit. Auguſtinus & alij ueteres plurimum commendarunt ingenium atq; erudi

eruditionem Claudiani, referẽtes illius uerſus de laude & uictoria principis Theodoſij cõtra Eugenium Gallorum regem: conſtat enim Theodoſiũ ipſum parua manu contra ingentes barbarorum copias dimicaſſe, cæſisq; magna ex parte hoſtibus, clariſſima uictoria potitum, non tam ſuis auſpicijs, quàm ope & præſidio obortæ tempeſtatis, ſæuientibus uentis cõtra hoſtium aciem: quocirca ſic Claudianus elegãtiſſime ſcribit:

Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduerſas acies, reuolutaq; tela
Vertit in autores, & turbine reppulit haſtas.
O nimium dilecte deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et coniurati ueniunt ad claſſica uenti.

Idem Claudianus magna ueneratione coluit Probum, Probinũ, & Olibrium uiros cõſulares. Gennadium præterea, Honoriũ, Stilicoñe, ac Manlium Theodorum ſingulari ſtudio & incredibili diligentia proſequitur, teſtatus officium ſuum libellis à ſe compoſitis de illorum laudibus. Hæc ſunt quæ de poëta Clau

diano obſeruauimus. De obitu ipſius ni‐
hil apud ueteres autores legimus.

EX VOLATERRANO.

CLAVDIANVM poëtam Petrarcha dicit fuiſſe Florentinū. Sed Poſſidonius qui fuit Claudiani familiaris, dicit Pelu‐ſiacum, genitum Canopi. Habeo tamē autores qui originem dicant è Florentia traduxiſſe. Nam & pater eius mercatu‐ræ gratia Canopum profectus, uxorem ibi duxit, ex qua genuit Claudianum: quod Colutius Pierius memoria patrū noſtrorum ſcriba Florentinorum epi‐grammate teſtatur, quod ponā, uti eius etiam pariter ſcripta adnotentur:

Aegypto genitum, noua me Florentia ciuem
Legibus agnouit, magnis iam digna poëtis.
Infernos raptus, Cereris pugnasq; deorum,
Cæſareas laudes, necnon Stiliconis honores.

Emicuit Theodoſij temporibus. Amici‐tiam Stiliconis ſectatus, in eius laudem, & contra Ruffinum & Gildonem eius æmulos ſcripſit. Chriſtianum fuiſſe, ex eius ſcriptis apparere poterat, niſi Au‐

guſtinus in lib. de Ciuit. negaſſet. Adeò dilectus principibus & Pop. Rom. ut eius ſepulchro inſcriberent huiuſcemo di elogium, quod ante hos annos Romæ repertum in foro Traiani, ac in domum Pomponij Læti translatum eſt:
Claudij Claudiani v. s. Claudio Claudiano v. c. Tribuno & notario, inter cæteras ingẽtes artes pręglorioſiſſimo poẽtarum. Licet ad memoriam ſempiternā carmina ab eodem ſcripta ſufficiāt, attamen teſtimonij gratia ob iudicij ſui fidē DD. NN. Arcadius & Honorius feliciſſimi & doctiſſimi Imperatores ſenatu petente ſtatuam in foro diui Traiani erigi collocariq; iuſſerunt.

Εἰσὶν Βιργιλίοιο νόον κὴ μοῦσαν ὁμήρου
Κλαυδιάνον ῥώμη καὶ βασιλεῖς ἔθεσαν.

CLAVDII
CLAVDIANI IN RAPTVM PROSERPINAE, LIBRI PRIMI PRAEFATIO.

INuenta ſecuit primus qui naue profundum,
Et rudibus remis ſollicitauit aquas:
Qui dubijs auſus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, præbuit arte uias.
Tranquillis primum trepidus ſe credidit undis,
Littora ſecuro tramite ſumma legens.
Mox longos tentare ſinus, & linquere terras
Et leni cœpit pandere uela Noto.
Aſt ubi paulatim præceps audacia creuit,
Cordaq́; languentem dedidicere metum.
Iam uagus † irrupit pelago, cœlumq́; ſequutus †exultat
Aegæas hyemes, Ioniumq́; domat.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIB. PRIMVS.

INferni raptoris equos afflataq́; curru
Sidera Tænario, caligantesq́; profundæ
Iunonis thalamos audaci prodere cantu
Mens concuſſa iubet, greſſus remoue-
te prophani.

Iam furor humanos noſtro de pectore ſenſus
Expulit,& totum ſpirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
Sedibus,& claram diſpergere culmina lucem,
Aduentum teſtata dei,iam magnus ab imis
Auditur fremitus terris,templumq́; remugit,
Cecropium,ſanctasq́; faces extollit Eleuſis.
Angues Triptolemi ſtridunt,& ſquammea curuis
Colla leuant attrita iugis,lapſuq́; ſereno
Erecti roſeas tendunt ad carmina criſtas.
Ecce procul ternis Hecate uariata figuris
†lenisq; *Exoritur,† lætusq́; ſimul procedit Iacchus*
Crinali florens hedera,quem Parthica uelat
Tigris,& auratos in nodum colligit ungues.
Ebria Mæonijs fulcit ueſtigia thyrſis.
Di,quibus in numerũ uacui famulantur Auerni,
Vulgus iners,opibus quorum donatur auaris
Quicquid in orbe perit,quos Styx liuentibus ambit
Interfuſa uadis,& quos fumantia torquens
Aequora,uorticibus Phlegeton perluſtrat anhelis,
Vos mihi ſacrarum penetralia pandite rerum,
Et ueſtri ſecreta poli,qua lampade Ditem
Flexit Amor,quo ducta ferox Proſerpina curru
Poſſedit dotale Chaos,quantasq́; per oras
Sollicito genitrix errauerit anxia curſu.
Vnde datæ populis fruges,& glande relicta

Ceſſerit

Ceſſerit inuentis Dodonia quercus ariſtis.
Dux Erebi quondam tumidas exarſit in iras
Prælia moturus ſuperis, quod ſolus egeret
Connubij, ſterilesq; diu conſumeret annos,
Impatiens, neſcire torum nullasq; mariti
Illecebras, nec dulce patris cognoſcere nomen.
Iam quæcunq; latent ferali monſtra Barathro,
In turmas aciemq; ruunt, contráq; Tonantem
Coniurant Furiæ, crinitáq; ſontibus hydris
Tiſiphone, quatiens infeſto lumine pinum
Armatos ad caſtra uocat pallentia manes.
Penè reluctatis iterum pugnantia rebus
Rupiſſent elementa fidem, penitusq; reuulſo
Carcere, laxatis pubes Titania uinclis
Vidiſſet cœleſte iubar, rurſusq; cruentus
Aegæon poſitis † arcto de corpore nodis †aucto
Obuia centeno uexaſſet fulmina motu.
Sed Parcæ uetuere minas, orbiq; timentes
Ante pedes, ſoliumq; ducis fudere ſeueram
Caniciem, genibusq; ſuas cum ſupplice fletu
Admouere manus, quarum ſub iure tenentur
Omnia, quæ ſeriem fatorum pollice ducunt,
Longaq; ferratis euoluunt ſecula penſis.
Prima fero Lacheſis clamabat talia regi
Incultas diſperſa comas, O maxime noctis
Arbiter, umbrarumq; potens, cui noſtra laborant

Stamina, qui finem cunctis, & ſemina præbes,
Naſcendiq; uices alterna morte rependis,
Qui uitam, letumq; regis, nam quicquid ubiq;
Gignit materies, hoc te donante creatur,
Debeturq; tibi certiſq; ambagibus æui,
†ortus Rurſus corporeos animæ mittuntur in † artus.
Ne pete firmatas pacis diſſoluere leges,
Quas dedimus, neuitq; colus, neu fœdera fratrum
Ciuili conuerte tuba: cur impia tollis
†illicitas Signa? quid † inceſtas aperis Titanibus auras?
Poſce Iouem, dabitur coniunx, uix ille pepercit,
Erubuitq; preces, animuſq; relanguit atrox.
Quamuis indocilis flecti, Ceu turbine rauco,
Cum grauis armatur Boreas glacieq; niuali
Hiſpidus, & Gettica concretus grandine pennas
Flare cupit, pelagus, ſyluas, camposq; ſonoro
Flamine rapturus, ſi forte aduerſus ahenos
Aeolus obiecit poſtes, uaneſcit inanis
Impetus, & fractæ redeunt in clauſtra procellæ.
Tum Maia genitum, qui feruida dicta reportet,
Imperat acciri, Cyllenius aſtitit ales
Somniferam quatiens uirgam, tectuſq; galero.
Ipſe rudi fultus ſolio, nigraq; uerendus
Maieſtate ſedet, ſqualent immania fœdo
Sceptra ſitu, ſublime caput mœſtiſsima nubes
Aſperat, & diræ riget inclementia formæ.

Terrorem

Terrorem dolor augebat, tunc talia celſo
Ore tonat, tremefacta ſilent dicente tyranno
Atria, latratum triplicem compeſcuit ingens
Ianitor, & preſſo lachrymarum fonte reſedit
Cocytus, taciti ſq; Acheron obmutuit undis,
Et Phlegethontææ requierunt murmura ripæ.
Atlantis Tegeæ nepos, cõmune profundis,
Et ſuperis numen, qui fas per limen utrunq;
Solus habes, geminoq; facis cõmertia mundo,
I celeres proſcinde notos, & iuſſa ſuperbo
Redde Ioui, Tantum'ne tibi ſæuiſſime fratrum
In me iuris erit? ſi nobis noxia uires
Cum cœlo fortuna tulit, non robur, & arma
Perdidimus, ſi rapta dies, an forte iacentes
Ignauoſq; putas quod non Cyclopeia tela
Stringimus, aut uanas hominum deludimus aures?
Nónne ſatis uiſum eſt, grati quod luminis expers
Tertia ſupremæ patior diſpendia ſortis?
Informeſq; plagas? cum te lætiſſimus ornet
Signifer, & uario cingant ſplendore Triones.
Sed thalamis etiam prohibes, Nereia Glauco
Neptunum gremio complectitur Amphitryte.
Te conſanguineo recipit poſt fulmina feſſum
Iuno ſinu, quid enim narrem Latonia furta?
Quid Cererẽ? magnamq; Themin? tibi tanta cre-
Copia? te felix natorũ turba coronat. (andi

Aſt ego deſerta mœrens inglorius aula
Implacidas nullo ſolabor pignore curas.
Non adeò toleranda quies, primordia teſtor
Noctis & horrendæ ſtagna intemerata paludis.
Si dicto parere negas patefacta ciebo
Tartara, Saturni ueteres laxabo catenas.
†ſolem *Obducam tenebris † lucem, compage ſoluta*
†aër *Lucidus umbroſo miſcebitur † axis Auerno.*
Vix ea fatus erat, iam nuncius aſtra tenebat,
Audierat mandata pater, ſecumq́; uolutat
Diuerſos ducens animos, quæ tale ſequatur
Coniugium, Stygiosq́; uelit pro ſole receſſus.
Certa requirenti tandem ſententia ſedit.
Aetnææ Cereri proles optata uirebat
Vnica, nec tribuit ſobolem Lucina ſecundam.
Feſſaq́; poſt primos hæſerunt uiſcera partus,
Infœcunda quidem, ſed cunctis altior extat
Matribus, & numeri damnum Proſerpina penſat.
Hanc fouet, hanc ſeqtur, uitulã non blandius ambit
Torua parens, pedibus quæ nondũ proterit arua,
Nec noua lunatæ curuauit germina frontis.
Iam uicina toro plenis adoleuerit annis
Virginitas, tenerum iam Pronuba flamma pudorẽ
Sollicitat, mixtaq́; tremit formidine uotum.
Perſonat aula procis, pariter pro uirgine certant.
Mars clypeo melior, Phœbus præſtantior arcu.

Mars donat Rhodopen, Phœbus largitur Amyclas
Et Delon, Clarioſq; lares, hinc æmula Iuno,
Hinc poſcit Latona nurum, deſpexit utrunq;
Flaua Ceres, raptusq; timens (heu cæca futuri)
Commendat Siculis furtim ſua pignora terris,
Infidis natam laribus commiſit alendam.
Aethera deſeruit, Siculaſq; relegat in oras
Ingenio confiſa loci, Trinacria quondam
Italiæ pars una fuit, ſed pontus, & æſtus
Mutauere ſitum, rupit confinia Nereus
Victor, & abſciſſos interluit æquore montes,
Paruaq; cognatas prohibent diſcrimina terras.
Nunc illam ſociæ raptam tellure triſulca
Opponit natura mari, caput inde Pachyni
† Reſpicit Ionias protentis rupibus iras, †Reſpuit
Hinc latrat Getula Thetis, Lilybæaq; pulſat
† Brachia conſurgens, hinc dedignata † teneri †Littora †moueri
Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum
In medio ſcopulis ſe porrigit Aetna peruſtis,
Aetna Gigantæos nunquam tacitura triumphos,
Encheladi buſtum, qui ſaucia † membra reuinctus †terga
Spirat in exhauſtum flagranti † pectore ſulfur, †uulnere uirus
Et quoties † detrectat onus ceruice rebelli †deiectat
In dextrum, læuumq; latus, tunc inſula fundo
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus urbes
Aetnæos apices ſolo cognoſcere uiſu,

Non aditu tentare licet, pars cætera frondet
Arboribus, teritur nullo cultore cacumen.
† uomit Nunc † mouet indigenas nymbos, piceaq́; grauatũ
Fœdat nube diem, nunc motibus aſtra laceßit
Terrificis, damnisq́; ſuis incendia nutrit.
Sed quamuis nimio feruens exuberet æſtu,
Scit niuibus ſeruare fidem, pariterq́; fauillis
Dureſcit glacies tanti ſecura uaporis.
Arcano defenſa gelu, fumoq́; fideli,
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Quæ ſcopulos tormenta rotent, quæ tanta cauernas
Vis glomeret, quo fonte ruat Vulcanius ignis,
Siue quod obicibus diſcurrens uentus apertis
Offenſo per ſaxa furit rimoſa meatu,
Dum ſcrutatur iter, libertatemq́; repoſcens
Putrida multiuagis populatur flatibus antra.
Seu mare ſulfurei ductum per uiſcera montis
Oppreßis igneſcit aquis, & pondera librat,
Hic ubi ſeruandum mater fidißima pignus
Abdidit, ad Phrygios tendit ſecura penates,
Turrigeramq́; petit Cybelem, ſinuoſa draconum
† ꝗ perula Membra regens, uolucri † q́; per auia nubila tractu
Signant, & placidis humectant frena uenenis.
Frontem criſta tegit, pingunt maculoſa uirentes
Terga notæ, rutilum ſquammis intermicat aurum
† leues Nunc † ſpiris Zephyros tranant, nunc arua uolatu

Inferior

Inferiore ſecant, cano rota puluere labens
Sulcatam fœcundat humum, flaueſcit ariſtis
Orbita, ſurgentes † ſcindunt ueſtigia † fruges. † condunt † culmi
Veſtit iter comitata ſeges, iam linquitur Aetna,
Totaq; decreſcit refugo Trinacria uiſu.
Heu quoties præſaga mali uiolauit oborto
Rore genas, quoties oculos ad tecta retorſit.
Talia uoce mouens, Salue gratiſſima tellus,
Quam nos prætulimus cœlo, tibi gaudia noſtri
Sanguinis, & charos uteri cõmendo labores,
Præmia digna manent, nullos patiere ligones,
Et nullo rigidi uerſabere uomeris ictu.
Sponte tuus florebit ager ceſſante iuuenco.
Ditior oblatas mirabitur incola meſſes.
Sic ait, & fuluis ſerpentibus attigit Iden
Hic ſedes † anguſta deæ, templiq; colendi † auguſta
Relligioſa ſilex, denſis quam pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula corniferis modulantur carmina ramis.
Terribiles intus Thyaſi, ueſanaq; mixto
Concentu delubra gemunt, ululatibus Idæ
Bacchatur, timidas inclinant Gargara ſyluas.
Poſtquam uiſa Ceres, mugitũ tympana frenant.
Conticuere chori, Corybas non impulit enſem.
Non buxus, non æra ſonant, blandiq; leones
Summiſere iubas, adytis gauiſa Cybelle

Exilit,& pronas intendit ad oſcula turres.
Viderat hæc dudum ſumma ſpeculatus ab arce
Iuppiter,& Veneri mentis penetralia nudat.
Curarum ſecreta tibi Cytherea fatebor,
Candida Tartareo nuptum Proſerpina regi
Iamdudum decreta dari,ſic Atropos urget
Sic cecinit longæua Themis,nunc matre remota
(Rem peragit tempus)fines inuade Sicanos
Et Cereris prolem patulis illudere campis,
Craſtina puniceos cum lux detexerit ortus,
†Falle † Coge tuis armata dolis,quibus urere cuncta
Me quoq; ſæpe ſoles,cur ultima regna quieſcunt?
Nulla ſit immunis regio,nullumq́; ſub umbris,
†corpus in accenſum † Pectus inacceſſum Veneri,iam triſtis Erynnis
Sentiat ardores Acheron,Ditisq; ſeueri
Ferrea laſciuis molleſcant corda ſagittis.
Accelerat præcepta Venus,iuſſuq; parentis
Pallas,& inflexo terret quæ Mænala cornu
Addunt ſe comites,diuino ſemita greſſu
†canduit † Claruit,Augurium qualis laturus in orbem
Præceps ſanguineo delabitur igne Cometes
Prodigiale rubens,non illum nauita tutò,
Non impune uident populi,ſed crine minaci
†nubibus ignes Nunciat,aut ratibus uentos,aut † urbibus hoſtes.
Deuenere locum,Cereris qua tecta nitebant
Cyclopum firmata manu,ſtant ardua ferro
Mœnia,

Mœnia,ferrati poſtes, immenſaq; nectit
Clauſtra calybs,nullum tanto ſudore Pyracmon,
Nec Steropes conſtruxit opus, nec talibus unquam
Spirauere notis animæ,nec † flumine tanto † flamine
Incoctum maduit laſſa † ceruice metallum. † fornace
Atria cingit ebur,trabibus ſolidatur ahenis
Culmen,& in celſas ſurgunt electra columnas.
Ipſa domum tenero mulcens Proſerpina cantu,
Irrita texebat rediture munera matri.
Hic elementorum ſeriem,ſedeſq́; paternas
Inſignibat acu,ueterem qua lege tumultum
Diſcreuit natura parens,& ſemina iuſtis
Diſceſſere locis. quicquid leue fertur in altum,
In medium grauiora cadunt. incanduit æther,
Egit flamma polum,fluxit mare,terra pependit
Nec color unus erat,ſtellas accendit in auro,
Oſtro fundit aquas,attollit littora gemmis,
Filaq́; mentitos † ſubter celantia fluctus, † iamiam curuantia
Arte tument,credas illidi cautibus † algam, † alnos
Et raucum bibulis inſerpere murmur arenis,
Addit quinque plagas,mediam ſubtegmine rubro
Obſeſſam feruore notat,ſqualebat aduſtus
Limes,& aßiduo ſitiebant ſtamina ſole.
Vitales utrinq; duas,quas mitis oberrat
Temperies habitanda uiris,cum fine ſupremo
Torpentes traxit geminas,brumaq́; perenni

†contriſtat *Fœdat, & æterno † conſtringit frigore telas.*
† fingit *Necnon & patrui † pingit ſacraria Ditis,*
Fataleſq; ſibi manes, nec defuit omen.
Præſcia nam ſubitis maduerunt fletibus ora.
Cœperat & uitreis ſummo iam margine texti
† ſimulare *Oceanum † ſinuare uadis, ſed cardine uerſo*
Senſit adeſſe deas, imperfectumq; laborem
Deſerit, & niueos infecit purpura uultus,
Per liquidas ſuccenſa genas, caſtiq; pudoris,
Illuxere faces, non ſic decus ardet eburnum
Lydia Sidonio quod fœmina tinxerit oſtro.
Merſerat unda diem, ſparſo nox humida ſomno
Languida cœruleis inuexerat ocia bigis,
† ſuperas *Iamq; uiam Pluton † Siculas mollitur ad † arces*
† auras *Germani monitu, toruos inuiſa iugales*
Alecto temone ligat, qui paſcua mandunt
Cocyti pratiſq; Erebi nigrantibus errant,
Stagnaq; tranquillæ potantes marcida Lethes
Aegra ſoporatis ſpumant obliuia linguis.
Orphnæus crudele micans, Ethonq; ſagitta
Ocyor, & ſtygij ſublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditiſq; nota ſignatus Alaſtor
Stabant ante fores iuncti, ſæuumq; fremebant
Craſtina uenturæ ſpectantes gaudia prædæ.

LIBRI PRIMI FINIS.

Ocia ſopitis ageret cum cantibus Orpheus
Neglectumq́; diu depoſuiſſet opus,
Lugebant erepta ſibi ſolatia nymphæ,
Lugebant dulces flumina mœſta modos.
Sæua feris natura redit, metuensq́; leonum
Implorat citharæ uacca tacentis opem.
Illius, & duri fleuere ſilentia montes
Syluaq́; Biſtoniam ſæpe ſecuta chelym.
Sed poſtquam Inachijs Alcides miſſus ab Argis
Thracia pacifero contigit arua pede,
Diraq́; ſanguinei uertit præſepia regis,
Et Diomedeos † gramine pauit equos, †ſanguine
Tum patriæ feſto lætatus tempore uates
Deſuetæ † repetit fila canora lyræ. †reparat
Et reſides leni modulatus pectine neruos
Pollice feſtiuo † nobile duxit ebur. †mobile
Vix auditus erat, uenti ſternuntur, & undæ.
Pigrior aſtrictis torpuit Hebrus aquis.
Porrexit Rhodope ſitientes carmina † montes. †rupes
Excuſſit gelidas pronior Oſſa niues.
Ardua nudato deſcendit populus Aemo,
Et comitem quercum pinus amica trahit.
Cyrrhæasq́; dei quamuis deſpexerit artes,
Orphei laurus uocibus apta uenit.
Securum blandi leporem fouere moloßi,
Vicinumq́; lupo præbuit agna latus.

Concordes uaria ludunt cum tigride damæ
Maſſylam cerui non timuere iubam.
Ille nouercales ſtimulos actuſq́; canebat
Herculis, & forti monſtra ſubacta manu.
Qui timidæ matri preſſos oſtenderit angues
Intrepiduſq́; fero riſerit ore puer.
Te neq; Dictæas quatiens mugitibus urbes
Taurus, non Stygij terruit ira canis.
Non leo ſidereos cœli rediturus ad axes,
Non Erymanthæi gloria montis aper.
Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis, occiduo ducis ab orbe greges.
Tergeminiq́; ducis numeroſos deijcis artus.
Et toties uno uictor ab hoſte redis.
Non cadere Antæo, non creſcere profuit hydræ
†Neſſum *Non † ceruam uolucres eripuere pedes.*
celeres †maduit *Caci flamma perit, † rubuit Buſiride Nilus,*
Proſtratis rubuit nubigenis Pholoë,
† ſtupuere *Te Libyci † timuere ſinus, te † maximus Atlas*
† maxima Thetys *Horruit, impoſito cum premerere polo.*
Firmior Herculea mundus ceruice pependit,
Luſtrarunt humeros Phœbus, & aſtra tuos.
Thracius hæc uates, ſed tu Tirynthius alter
Florentinæ mihi, nam mea plectra moues.
† placidus ducis in orbe choros *Antraq́; muſarum longo torpentia ſomno*
Excutis, & † placidos ducis ab ore ſonos.

CL.

CLAVDII CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIBER SECVNDVS.

IMpulit Ionios præmiſſo lumine fluctus
Nondum pura dies, tremulis fibratur in undis,
Ardor, & errantes ludunt per cœrula flammæ
Iamq́; audax animi, fidæq́; oblita parentis
Fraude Dionæa riguos Proſerpina ſaltus
(Sic parcæ † iuſſere) petit, ter cardine uerſo — †uoluere
Præſagæ cecinere fores, ter conſcia fati
Flebile terrificis gemuit mugitibus Aetna.
Nullis illa tamen monſtris, nulloq́; mouetur
Prodigio, comites greſſum iunxere ſorores:
Prima dolo gaudens, & tanti conſcia furti
It Venus, & raptus metitur corde futuros.
Iam durum † flexura Chaos, iam Dite ſubacto, — †domitura
Ingenti famulos manes ductura triumpho,
Illi multifidos crinis ſinuatur in orbes
Idalia diuiſus acu, ſudata marito
Fibula, purpureos gemma ſuſpendit amictus.
Candida Parrhaſij poſt hanc regina Lycæi,
Et Pandionias quæ cuſpide protegit arces,
Vtraq; uirgo ruunt, hæc triſtibus aſpera bellis
Hæc metuenda feris, Tritonia caßide fulua
Cælatum Typhona gerit, qui ſumma peremptus

Ima parte uiget, moriens & parte ſuperſtes,
†ferro *Haſtaq; terribili ſurgens per nubila* † *gyro*
Inſtar habet ſyluæ, tantum ſtridentia colla
Gorgonis optentu pallæ fulgentis obumbrat.
At Triuiæ lenis ſpecies, & multus in ore
Frater erat, Phœbiq; genas, & lumina Phœbi
Eſſe putes, ſolusq; dabat diſcrimina ſexus,
Brachia nuda nitent, leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas, arcuq; remiſſo
Ocia neruus agit, pendent poſt terga ſagittæ,
Criſpatur gemino ueſtis Cortynia cinctu
Poplite fuſa tenus, motoq; in ſtamine Delos
Errat, & aurato trahitur circunflua ponto.
Quas inter Cereris proles nunc gloria matris,
Mox dolor, æquali tendit per gramina paſſu,
Nec membris nec honore minor, potuitq; uideri
Pallas, ſi clypeum ferret, ſi ſpicula, Phœbe,
Collectæ tereti nodantur Iaſpide ueſtes,
Pectinis ingenio nunquam felicior arti
Contigit euentus, nulli ſic conſona telæ
Fila, nec intantum ueri duxere figuram.
Hic Hyperionio Solem de ſemine naſci
Fecerat, & pariter Lunam ſed diſpare forma
†uices *Auroræ, noctisq;* † *duces, cunabula Thetys*
Præbet, & infantes gremio ſolatur anhelos,
Cœruleusq; ſinus roſeis radiatur alumnis.

Inualidum

Inualidum dextro portat Titana lacerto
Nondum luce grauem, nec pubeſcentibus alte
Criſtatum radijs, primo clementior æuo
Fingitur, & tenerum uagitu deſpuit ignem.
Læua parte ſoror uitrci libamina potat
Vberis, & paruo ſignantur tempora cornu.
Tali luxuriat cultu, comitantur euntem
Naiades, & ſocia ſtipant utrinq; † corona †caterua
Quæ fontes † Crimniſe tuos, & ſaxa rotantem, †Sũt q Era
Pantagiam, nomenq; Gelan qui præbuit urbi, ſine legant.
Concelebrant, quas pigra uado Camarina paluſtri,
Quas Arethuſæi latices, quas aduena nutrit
Alphæus, Cyane totum ſupereminet agmen.
Qualis Amazonidum Peltis exultat † ademptis † adncis
Pulchra cohors, quoties Arcton populata uirago
Hippolyte, niueas ducit poſt prælia turmas,
Seu flauos ſtrauere Getas, ſeu forte rigentem
Termodoontiaca Tanaim fregere ſecuri.
Aut quales referunt Baccho ſolennia Nymphæ
Mæoniæ quas Hermus alit, ripasq; paternas
Percurrunt auro madidæ, lætatur in antro
Amnis, & undantem declinat prodigus urnam.
Viderat herboſo ſacrum de uertice uulgus
Aetna parens florum, curuaq; in ualle ſedentem
Compellat Zephyrum, Pater ô gratiſſime ueris,
Qui mea laſciuo regnas per prata uolatu,

Semper, & aſsiduis irroras flatibus annum,
Reſpice Nympharum cœtus, & celſa Tonantis
Germina, per noſtros dignantia ludere campos.
Nunc adſis, faueaſq́; precor, nunc omnia fœtu
Pubeſcant uirgulta uelis, ut fertilis Hybla
Inuideat, uinciq́; ſuos non abnuat hortos.
Quicquid thuriferis ſpirat Panchaïa ſyluis,
Quicquid odoratus longe blanditur Hidaſpes,
† extremis † Sabæis *Quicquid ab † externis ales longæua † colonis*
† optato re- *Colligit, † optati referens exordia ſæcli*
petens ex- *In uenas diſperge meas, & flamine largo*
ordia buſto *Rura foue, ut merear diuino pollice carpi,*
Et noſtris cupiant ornari numina ſertis.
Dixerat, ille nouo madidantes nectare pennas
Concutit, & glebas fœcundo rore maritat,
† rubor *Quaq́; uolat, uernus ſeqtur † color, omnis in herbas*
Turget humus, medioq́; patent conuexa ſereno,
Sanguineo ſplendore roſas, uaccinia nigro
† Imbuit *† Induit, & dulci uiolas ferrugine pingit,*
† donis *Parthica quæ tantis uariantur cingula † gemmis*
Regales iunctura ſinus? quæ uellera tantum
Ditibus Aſſyrij ſpumis fuſcantur aheni?
Non tales uolucris pandit Iunonia pennas.
Nec ſic innumeros arcu mutante colores
† picto *Incipiens redimitur hyems, cum tramite † flexo*
Semita diſcretis interuiret humida nimbis.

Form

Forma loci ſuperat flores, curuata tumore
Paruo planicies, & mollibus edita cliuis
Creuerat in collem, niueo de pumice fontes
Roſcida mobilibus lambebant gramina riuis.
Syluaq́; torrentes ramorum frigore ſoles
Temperat, & † modico brumã ſibi uendicat æſtu. † medio
Apta fretis abies, bellis accommoda cornus,
Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupreſſus,
Ilex plena fauis, uenturi præſcia laurus
Fluctuat, hinc denſo criſpata cacumine buxus,
Hic hederæ ſerpunt, hic pampinus induit ulmos.
Haud procul inde lacus (Pergum dixere Sicani)
Panditur, & nemorum frondoſo margine cinctus
Vicinis paleſcit aquis. admittit in altum
Cernentes oculos, & late peruius humor
Ducit inoffenſos liquido ſub gurgite uiſus,
Imaq́; perſpicui prodit ſecreta profundi.
Huc elapſa cohors gaudet, per florea rura,
Hortatur Cytherea legant. Nunc ite ſorores
Dum matutinis præſudat ſolibus aër,
Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,
Roranti prouectus equo. Sic fata † *cruoris*
Carpit ſigna ſui, uarios tum cætera ſaltus
Inuaſere cohors, credas examina fundi
Hyblæum raptura thymum, cum cærea reges
Caſtra mouent, fagiq́; caua demiſſus ab aluo

† cruoris non doloris Politianus legit Miſcellan. cap. 11.

Mellifer electis exercitus obſtrepit herbis.
Pratorum ſpoliatur honos, hæc lilia fuſcis
Intexit uiolis, hanc mollis Amaracus ornat,
Hæc graditur ſtellata roſis, hæc alba liguſtris.
Te quoque flebilibus mœrens Iacynthe figuris,
†germina *Narciſſumq́; metunt, tunc inclyta* † *gramina ueris,*
Præſtantes olim pueros, tu natus Amiclys,
Hunc Helicon genuit, te diſci perculit error,
† recuſſa *Hunc fontis decepit amor, te fronte* † *retuſa*
Delius, hunc fracta Cephiſus arundine luget.
Aeſtuat ante alias auido feruore legendi
Frugiferæ ſpes una deæ, nunc uimine textos
Ridentes calathos folijs agreſtibus implet,
Nunc ſociat flores, ſeſeq́; ignara coronat.
Augurium fatale tori, quippe ipſa tubarum,
Armorumq́; potens, dextram qua fortia turbat
Agmina, qua ſtabiles portas & mœnia uellit,
Iam leuibus laxat ſtudijs, haſtamq́; reponit,
Inſolitisq́; docet galeam miteſcere ſertis,
Ferratus laſciuit apex, horrorq́; receßit
Martius, & criſtæ placato fulgure uernant.
Nec quæ Parthenium canibus ſcrutatur odoris
Aſpernata choros, libertatemq́; comarum
Iniecta uoluit tandem frenare corona.
Talia uirgineo paßim dum more geruntur,
Ecce repens mugire fragor, confligere turres

Pronaq́;

Pronaq́; uibratis radicibus oppida uerti.
Cauſa latet, dubios agnouit ſola tumultus
Diua Paphi, mixtoq́; metu perterrita gaudet.
Iamq́; per anfractus animarum rector opacos
Sub terris quærebat iter, grauibusq́; gementem
Encheladum calcabat equis, immania ſindunt
Membra rotæ, preſſaq́; graui ceruice laborat
Sicaniam cum Dite ferens, tentatq́; moueri
Debilis, & feſſis ſerpentibus impedit axem,
Fumida ſulfureo prolabitur orbita dorſo.
Ac uelut occultus ſecurum prodit in hoſtem
Miles, & effoßi ſubter fundamina campi,
Tranſilit †incluſos arcano limite muros, †cluſos
Turbaq́; deceptas uictrix erumpit in arces,
Terrigenas imitata uiros, ſic tertius hæres
Saturni † tenebroſa uagis rimatur habenis †latebroſa
Deuia, fraternum cupiens exire ſub orbem.
Ianua nulla patet, prohibebant undiq́; rupes
Oppoſitæ, †duraq́; deum compage tenebant. †ſolita
Non tulit ille moras, indignatusq́; trabali
Saxa ferit ſceptro, Siculæ ſonuere cauernæ,
Turbatur Liparis, ſtupuit fornace relicta
Mulciber, & trepidus deiecit fulmina Cyclops.
Audijt, & ſi quem glacies alpina coërcet,
Et qui te latis nondum præcincte trophæis
Tybri natat, miſſamq́; Pado qui remigat Alnum.

Sic cum Theſſaliam ſcopulis incluſa teneret
Peneo ſtagnante palus, & merſa negaret
Arua coli, trifida Neptunus cuſpide montes
Impulit aduerſos, tum forti ſaucius ictu
Diſsiluit gelido uertex Oſſæus Olympo.
Carceribus laxantur aquæ, fractoq́; meatu,
Redduntur fluuijq́; mari, tellusq́; colonis.
Poſtquam uicta manu duros Trinacria nexus
Soluit, & immenſo late diſceſsit hiatu,
Apparet ſubitus cœlo timor. aſtra uiarum
Mutauere fidem, uetito ſe proluit Arctos
Aequore, præcipitat pigrum formido Bootem.
Horruit Orion. audito palluit Atlas
Hinnitu, rutilos obſcurat anhelitus axes
Diſcolor, & longa ſolitos caligine paſci
Terruit orbis equos, preſsis hæſere lupatis
Attoniti meliore polo, rurſusq́; uerendum
In Chaos obliquo certant temone reuerti.
Mox ubi pulſato ſenſerunt uerbera tergo,
Et ſolem didicere pati, torrentius amne
Hyberno, tortaq́; ruunt pernicius haſta.
Quantum non iaculum Parthi, non impetus Auſtri,
Non leue ſollicitæ mentis diſcurrit acumen.
Sanguine frena calent, corrumpit ſpiritus auras
Letifer, infectæ ſpumis uiciantur harenæ.
Diffugiunt Nymphæ, rapitur Proſerpina curru.
Imploratq́;

Imploratq́; deas. iam Gorgonis ora reuelat
Pallas, & intento feſtinat Delia cornu.
Nec patruo cedunt, ſtimulat cōmunis in arma
Virginitas, crimenq́; feri raptoris acerbat.
Ille uelut ſtabuli decus, armentiq́; iuuencam
Cum leo poſſedit, nudataq́; † pectora fodit † uiſcera
Vnguibus, & rabiem totos exegit in armos
Stat craſſa turpis ſanie, nodosq́; iubarum
Excutit, & uiles paſtorum deſpicit iras.
Ignaui domitor † mundi, teterrime fratrum, † uulgi
Pallas ait, quæ te ſtimulis facibusq́; propheanis
Eumenides mouere? tua cur ſede relicta
Audes Tartareis † mundum inceſtare quadrigis? † cœlum
Sunt tibi deformes Diræ, ſunt altera Lethes
Flumina, ſunt triſtes Furiæ te coniuge dignæ,
Fratris linque domos, alienam deſere ſortem.
Nocte tua contentus abi, quid uiua ſepultis
Admiſces? noſtrum quid proteris aduena mundum?
Talia uociferans auidos tranſire minaci,
Cornipides umbone ferit, clypeiq́; retardat
Obice, Gorgoneisq́; premens aſibilat hydris,
Prætentasq́; aperit criſtas, libratur in ictum
Fraxinus, & nigros illuminat obuia currus.
Miſſaq́; penè foret, ni Iuppiter æthere ſummo
Pacificas rubri torſiſſet luminis alas,
Confeſſus † generum nimbis Hymenæus hyulcis † ſocerum

Intonat, & teſtes firmant connubia flammæ.
Inuitæ ceſſere deæ, compeſcuit arcum
Cum gemitu, talesq́; dedit Latonia uoces.
Sis memor, ô longumq́; uale, reuerentia patris
Obſtitit auxilio, nec nos defendere contra
Poſſumus, imperio uinci maiore fatemur.
In te coniurat genitor, populoq́; ſilenti
Traderis, heu cupidas non aſpectura ſorores.
Aequalesq́; choros, quæ te fortuna ſupernis
Abſtulit, & tanto damnauit ſydera luctu?
Iam neq; Parthenijs innectere retia luſtris,
Nec pharetram geſtare libet, ſecurus ubiq;
Spumet aper, ſæuiq́; fremant impune leones.
Te iuga Taygeti, poſito te Mænala flebunt
Venatu, mœſtoq́; diu lugebere Cintho.
Delphica quinetiam fratris delubra tacebunt.
Interea uolucri fertur Proſerpina curru
Cæſariem diffuſa noto, planctuq́; lacertos
Verberat, & queſtus ad nubila fundit inanes.
Cur non torſiſti manibus fabricata Cyclopum
In nos tela pater? ſic me crudelibus umbris
Tradere? ſic toto placuit depellere mundo?
Nullá ne te flectit pietas? nullum'ne paternæ
Mentis ineſt? tantas quo crimine mouimus iras?
Non ego cum rapido ſæuiret Phlægra tumultu
Signa deis aduerſa tuli, non robore noſtro

Oſſa pruinoſum uexit glacialis Olympum.
Quod conata nefas, aut cuius conſcia culpæ,
Exul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
O fortunatas, alij quaſcunq; tulere
Raptores, ſaltem communi ſole fruuntur.
Sed mihi uirginitas, pariter cœlumq; negatur,
Eripitur cum ſole pudor, terrisq; relictis
Infelix Stygio ducor captiua tyranno.
O male dilecti flores, deſpectaq; matris
Conſilia, ô Veneris deprenſæ ſerius artes.
Mater iô, ſeu te Phrygijs in uallibus Idæ
Migdonio buxus circumſonat horrida cantu,
Seu tu ſanguineis ululantia Dindyma Gallis
Incolis, & ſtrictos Curetum deſpicis enſes,
Exitio ſucurre meo, compeſce furentem,
Comprime ferales torui prædonis habenas.
Talibus ille ferox dictis, fletuq; decoro
Vincitur, & primi ſuſpiria ſentit amoris.
Tunc ferrugineo lachrymas deterſit amictu,
Et placida mœſtum ſolatur uoce dolorem.
Deſine funeſtis animum Proſerpina curis
Et uano uexare metu, maiora dabuntur
Sceptra, nec indigni tedas patiere mariti.
Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Seruit & immenſum tendit per inane poteſtas.
Amiſſum ne crede diem, ſunt altera nobis

Sidera,ſunt orbes alij,lumenq́; uidebis
Purius,Elyſiosq́; magis mirabere campos,
Cultoresq́; pios,illic precioſior ætas
Aurea progenies habitat,ſemperq́; tenemus,
Quod ſuperi meruere ſemel,nec mollia deſunt
Prata tibi. Zephyris illic melioribus halant
Perpetui flores,quos nec tua protulit Aetna.
† Auerni Eſt etiam lucis arbor prædiues † opacis
Fulgentes uiridi ramo curuata metallo,
Hæc tibi ſacra datur,fortunatumq́; tenebis
Autumnum,& fuluis ſemper ditabere pomis.
Parua loquor,quicquid liquidus complectitur aër
Quicquid alit tellus,quicquid maris æquora uerrũt
Quod fluuij uoluunt,quod nutriuere paludes,
Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis,
Lunari ſubiecta globo,qui ſeptimus auras
Ambit,& æternis mortalia ſeparat aſtris.
Sub tua purpurei uenient ueſtigia reges
Depoſito luxu,turba cum paupere mixti.
Omnia mors æquat,tu damnatura nocentes,
Tu requiem latura pijs,te iudice ſontes
Improba cogentur uitæ comiſſa fateri.
Accipe Lethœo famulas cum gurgite Parcas.
Sic fatum quodcunq; uelis. Hæc fatus ouantes
† Tænara Exhortatur equos,& † Tartara mitior intrat.
† uiolẽtior Conueniunt animæ quantas † truculentior Auſter
Decutit

Decutit arboribus frondes: aut nubibus hymbres
Colligit, aut frangit fluctus aut torquet harenas.
Cunctaq; præcipiti ſtipantur Tartara curſu
Inſignem uiſura nurum. mox ipſe ſerenus
Ingreditur facili paſſus molleſcere riſu.
Diſsimilisq; ſui dominis intrantibus ingens
Aſſurgit Phlegeton, flagrantibus hiſpida riuis
Barba madet, totoq; fluunt incendia uultu.
Occurrunt propere lecta de plebe miniſtri,
Pars altos reuocant currus, frenisq; ſolutis
Vertunt emeritos ad paſcua nota iugales.
Pars aulea tenent, alij prætexere ramis
Limina, & in thalamis cultas extollere ueſtes.
Reginam caſto cinxerunt agmine matres
Elyſiæ, tenerosq; leuant ſermone † dolores, † timores
Et ſparſos religant crines, & uultibus addunt
Flammea ſollicitum præuelatura pudorem.
Pallida lætatur regio, gentesq; ſepultæ
Luxuriant, epulisq; uacant genialibus umbræ.
Grata coronati peragunt conuiuia manes.
Rumpunt inſoliti tenebroſa ſilentia cantus.
Sedantur gemitus Erebi, ſe ſponte relaxat
Squalor, & æternam patitur rareſcere noctem.
Vrna nec incertas uerſat Minoia ſortes.
Verbera nulla ſonant, nulloq; frementia luctu
Impia dilatis reſpirant Tartara pœnis.

Non rota ſuſpenſum præceps Ixiona torquet.
Non aqua Tantalicis ſubducitur inuida labris.
Soluitur Ixion. inuenit Tantalus undas.
Et Tityus tandem ſpacioſos erigit artus.
Squalentisq́; nouem detexit iugera campi.
Tantus erat, laterisq́; piger ſulcator opaci,
Inuitus trahitur laſſo de pectore uultur.
Abreptasq́; dolet iam non ſibi creſcere fibras.
Oblitæ ſcelerum, formidatiq́; furoris
Eumenides, cratera parant, & uina feroci
Crine bibunt, flexisq́; minis iam lene canentes
Extendunt ſocios ad pocula plena Ceraſtas.
Ac feſtas alio ſuccendunt lumine tedas.
† flumen *Tunc & peſtiferi pacatum † limen Auerni*
Innocuæ tranſiſtis aues, flatumq́; repreßit
omnia ferē exemplaria Anfractus habent, at Parrhaſius ex Vibio amſanctus emendauit *Amſanctus, tacuit fixo torrente uorago,*
Tunc Acherontæos mutato gurgite fontes
Lacte nouo tumuiſſe ferunt, hederisq́; uirentem
Cocyton dulci perhibent ſtagnaſſe Lyæo.
Stamina non rupit Lacheſis, nec turbida ſacris
Obſtrepitant lamenta choris, mors nulla uagatur
In terris, nullæq́; rogum planxere parentes.
Nauita non moritur fluctu, non cuſpide miles,
Oppida funerei pollent immunia leti.
† Implexā *† Impexosq́; ſenex uelauit arundine † crines*
† frontem *Portitor, & uacuos egit cum carmine remos.*

Iam

Iam ſuus inferno proceſſerat Heſperus orbi.
Ducitur in thalamum uirgo, ſtat Pronuba iuxtà
Stellantes nox picta ſinus, tangensq; cubile
Omnia perpetuo genitalia fœdere ſanxit.
Exultant cum uoce pij, Ditisq; ſub aula
Talia peruigili ducunt exordia plauſu.
Noſtra parens Iuno, tuq; ô germane Tonantis
Et gener unanimis conſortia † ducite ſomni. † diſcite
Mutuaq; alternis innectite † colla lacertis. † uota
Iam felix oritur proles, iam læta futuros
Expectat natura deos, noua numina rebus
Addite, & optatos Cereri proferte nepotes.

LIBRI SECVNDI FINIS.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIBER III.

IVppiter interea cinctam Thaumantida nymbis
Ire iubet, totoq; deos acceſſere mundo.
Illa colorato Zephyros † trangreſſa uolatu † illapſa
Numina conclamat pelagi, Nymphaſq; morantes
Increpat, & fluuios humentibus euocat antris.
Ancipites trepidiq; ruunt, quæ cauſa quietos
Excierit, tanto quæ res agitanda tumultu.
Vt patuit ſtellata domus, conſidere iuſſi.

Prima datur. tractum p roceres tenuere ſecundum
†cærula Aequorei, placidus Nereus, & † lucida Phorci
Canicies, Glaucum ſeries extrema biformem
Accipit, & certo manſurum Prothea uultu.
Necnon & ſenibus fluuijs conceſſa ſedendi
Gloria, plebeio ſtat cætera more iuuentus.
Mille amnes liquidis incumbunt patribus, udæ
†taciti Naiades, & † placidi mirantur numina Fauni.
Tum grauis ex alto genitor ſic orſus olympo eſt.
Abduxere meas iterum mortalia curas
Iam pridem neglecta mihi, Saturnia poſtquam
Ocia, & ignaui ſenium cognouimus æui,
Sopitosq; diu populos torpore paterno
Sollicitæ placuit ſtimulos impellere uitæ,
Incultis ne ſponte ſeges grandeſceret aruis,
Vndaret neu ſylua fauis, neu uina tumerent
Fontibus, & totæ fremerent in pocula ripæ.
Haud equidem inuideo (nec enim liueſcere fas eſt,
Vel nocuiſſe deos) ſed quod diſſuaſor honeſti
Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
Prouocet ut ſegnes animos, rerumq́; remotas
Ingenioſa uias paulatim exploret egeſtas.
Vtq́; artes pariat ſolertia, nutriat uſus,
Nunc mihi cum magnis inſtat natura querelis
Humanum releuare genus, dirumq́; tyrannum,
Immitemq́; uocat, regnataq́; ſæcula patri.

Commemorat.

Commemorat,parcumq; Iouem ſe diuite clamat.
Cur campos horrere ſitu? dumisq; repleri
Rura uelim,& nullis exornem fructibus annum?
Se iam quæ genitrix mortalibus ante fuiſſet
In diræ ſubito mores tranſiſſe nouercæ.
Quid mentem traxiſſe polo? quid profuit altum
Erexiſſe caput? pecudum ſi more pererrant
Auia? ſi frangunt communia pabula glandes?
Hæccine uita iuuat ſyluestribus abdita luſtris
Indiſcreta feris? tales cum ſæpe parentis
Pertulerim queſtus,tandem clementior orbi
Chaonio ſtatui gentes auertere uictu.
Atq; adeò Cererem,quæ nunc ignara malorum
Verberat Idæos torua cum matre leones,
Per mare,per terras auido diſcurrere luctu
Decretum,donec natæ lætata repertæ
Indicio tribuat fruges,curruſq; feratur
Nubibus,ignotas populis ſparſurus ariſtas.
Et iuga cœrulei ſubeant Actæa dracones.
Quod ſi quis Cereri raptorem prodere diuum
Audeat,imperij molem,pacemq; profundam
Obteſtor rerum,natus licet ille,ſoror'ue,
Vel coniunx fuerit,natarúmue agminis una.
Scilicet illa meo conceptam uertice iactet,
Sentiet iratam procul ægida ſentiet ictum
Fulminis,& genitum diuina ſorte pigebit.

Fulminis, & genitum diuina ſorte pigebit,
Optabitq; mori tunc uulnere languidus ipſi
Tradetur genero, paſſurus prodita regna,
Et ſciet an propriæ conſpirent Tartara cauſæ,
Hoc ſanctum, manſura fluant hoc ordine fata.
Dixit, & horrendo concuſſit ſidera motu.
At procul armiſoni Cererem ſub rupibus antri
Securam placidamq; diu iam certa peracti
Terrebant ſimulachra mali noctesq; timorem
Ingeminant, omniq; perit Proſerpina ſomno.
Nanq; modo immiſſis inuadi uiſcera telis,
Nunc ſibi mutatas horret nigreſcere ueſtes,
Nunc ſteriles medijs frondere penatibus ornos.
Stabat præterea luco dilectior omni
Laurus, uirgineos olim quæ fronde pudica
† ſtirpe reciſam *Vmbrabat thalamos, hanc imo † ſtipite cæſam*
Vidit, & incomptos fœdari puluere ramos,
Querentiq; *† Quæſiuitq; nefas, Dryades dixere gementes*
Tartarea furias debellauiſſe bipenni,
Sed tunc ipſa ſui, iam non ambagibus ullis
Nuncia materno facies inſerta ſopori.
Namq; uidebatur tenebroſo obtecta receſſu
Carceris, & ſæuis Proſerpina uincta catenis.
Non qualem Siculis olim mandauerat aruis,
Nec qualem roſeis nuper conuallibus Aetnæ
Suſpexere deæ, ſqualebat pulchrior auro

Cæſaries,

Cæſaries, & nox oculorum infecerat ignes.
Exhauſtusq; gelu pallet rubor, ille ſuperbi
Flammeus oris honos, & non ceſſura pruinis
Membra colorantur picei caligine regni.
Ergo hanc ut dubio uix tandem agnoſcere uultu
Eualuit, cuius tot pœnæ criminis inquit?
Vnde hæc informis macies? cui tanta poteſtas
In me ſæuitiæ eſt? rigidi cur uincula ferri
Vix aptanda feris molles meruere lacerti?
Tu mea tu proles? an uana fallimur umbra?
Illa refert, Heu dira parens, natæq; peremptæ
Immemor, heu fuluas animo tranſgreſſa leænas.
Tantáne te noſtri tenuere obliuia? tantum
Vnica deſpicior? certe Proſerpina nomen
Dulce tibi, tali quæ nunc, ut cernis, hiatu
Supplicis incluſa feror, tu ſæua choreis
Indulges, Phrygiasq; etiamnum interſtrepis urbes.
Quod ſi non omnem pepuliſti pectore matrem,
Si tu † ſancta Ceres, & † te non Caſpia tigris †nota
Edidit, his oro miſeram defende catenis. †me
Inq; ſuperna refer, prohibent ſi fata reuerti,
Vel ſaltem uiſura ueni. Sic fata trementes
Tendere conatur palmas, uis improba ferri
Impedit, & motæ ſomnum excuſſere catenæ.
Obriguit uiſis, gaudet non uera fuiſſe,
Complexu caruiſſe dolet, penetralibus amens

Proſilit,& tali compellat uoce Cybellem.
Iam non ulterius Phrygia tellure morabor
Sancta parens,reuocat tandem cuſtodia chari
Pignoris,& cunctis obiecti fraudibus anni.
Non mihi Cyclopum quamuis extructa caminis
Culmina fida ſatis,timeo ne fama latebras
Prodiderit,leuiusq́; meum Trinacria cælet
Depoſitum.terret nimium uulgata locorum
Nobilitas,alijs ſedes obſcurior oris
Exquirenda mihi,gemitu flammisq́; propinquis
Encheladi nequeunt umbracula noſtra taceri.
Somnia quinetiam uarijs infauſta figuris
Sæpe monent,nullusq́; dies non triſte minatur
Augurium,quoties flauentia ſerta comarum
Sponte cadunt,quoties exudat ab ubere ſanguis.
Larga uel inuito prorumpunt flumina uultu,
Iniuſſæq́; manus mirantia pectora tundunt.
Si buxos inflare uelim,ferale gemiſcunt,
Tympana ſi quatiã,planctũ mihi tympana reddunt,
Ah uereor ne quid portendant omina ueri.
Heu longæ nocuere moræ.procul irrita uenti
Dicta ferant.Subijcit Cybele,non tanta Tonanti
†ſumat *Segnicies,ut non pro pignore fulmina* †*mittat,*
I tamen,& nullo turbata reuertere caſu.
Hæc ubi, digreditur templis(ſed nulla ruenti
†dracones *Mobilitas)tardos queritur non ire* †*iugales.*

Immeritasq́;

Immeritaſq; mouens alterno uerbere pinnas
Sicaniam quærit cum nec dum † aſcenderit Idam, †abſcōderit
Cuncta pauet, ſperatq; nihil. Sic æſtuat ales,
Quæ teneros humili fœtus commiſerit orno
Allatura cibos, & plurima cogitat abſens:
Ne gracilem uentus diſcuſſerit arbore nidum:
Ne furtum pateant homini, neu preda colubris.
Vt domus excubijs incuſtodita remotis
Et reſupinati neglecto cardine poſtes,
Flebilis & tacitæ ſpecies apparuit aulæ,
Non expectato reſpectu cladis, amictus
Conſcindit, & fractas cum crine auellit ariſtas.
Hæſerunt lachrymæ, nec uox aut ſpiritus oris
Redditur, † atq; imis uibrat tremor oſſa medullis. †ex
Succidui titubant greſſus, foribusq; recluſis,
Dum uacuas ſedes, & deſolata pererrat
Atria, ſemirutas confuſo ſtamine telas,
Atq; interceptas agnoſcit pectinis artes.
Diuinus perit ille labor. ſpaciumq; relictum,
Audax ſacrilego ſupplebat aranea textu.
Nec deflet, plangitq; malum, † tamen oſcula telæ †tantum
Figit, & abrumpit mutas in fila querelas,
Attritoſq; manu radios, proiectaq; penſa,
Cunctaq; uirgineo ſparſa oblectamina ludo.
Ceu nātam preſſat gremio, † caſtumq; cubile †carumq;
Deſertoſq; toros, & ſicubi ſederat olim

Perlegit. Attonitus ſtabulo ceu paſtor inani.
†Calpeeus † Quem lupus aut rabies Pœnorum inopina leonũ,
Aut populatrices infeſtauere cateruæ.
Serus at ille redit, uaſtataq́; paſcua luſtrans
Non reſponſuros ciet, imploratq́; iuuencos.
Atq; ibi ſecreta tectorum in parte iacentem
Aſpicit Electram, natæ quæ ſedula nutrix
Oceani priſcas inter notiſsima Nymphas.
Par Cereri pietas, hæc poſt cunabula dulci
Ferre ſinu, ſummoq; Ioui deducere paruam
Sueuerat, & genibus ludentem aptare paternis,
Hæc comes, hæc cuſtos, hæc proxima mater haberi.
†genas Tum laceras effuſa † comas, & puluere canos
Sordida ſidereæ raptus lugebat alumnæ.
Hanc agreſſa Ceres poſtquam ſuſpiria tandem
Laxauit, frenoſq́; dolor. Quod cernimus, inquit,
Excidium? cui preda feror? regnat'ne maritus?
An cœlum Titanes habent? quæ talia uiuo
Auſa Tonante manus? rupit'ne Typhoëia ceruix
Inarimen? fracta'ne iugi compage Veſeui
Alcyoneus per ſtagna pedes Tyrrhena cucurrit?
An uicina mihi quaſſatis faucibus Aetna
Protulit Enceladum? noſtros an forte penates
Appetijt centum Briareia turba lacertis?
Heu ubi nunc eſt nata mihi? quò mille miniſtræ?
Quò Cyane? uolucres quæ uis Sirenas abegit?

Hæccine

Hæccine ueſtra fides? ſic fas aliena tueri
Pignora? contremuit nutrix, mœrorq́; timori
Ceßit, & aſpectus miſeræ non ferre parentis
Emptum morte uelit, longumq́; immota moratur
Auctorem dubium, certumq́; expromere funus.
Vix tamen. hæc acies utinam ueſana Gigantum
Hanc dederit cladem. leuius communia tangunt,
Sed diuæ, multoq́; minus quod rere ſorores
In noſtras nimium coniurauere ruinas.
Inſidias ſuperum, cognataq́; uulnera cernis
Inuidiæ Phlegra nobis † incenſior æther. †infenſior
Florebat tranquilla domus, nec limina uirgo
Linquere, nec uirides audebat uiſere ſaltus
Præceptis obſtricta tuis, telæ labor illi
Sirenes requies, ſermonum gratia mecum,
Mecum ſomnus erat, caſtiq́; per atria ludi.
Cum ſubito (dubiū quonam monſtrāte tenebras
Præſcierit) Cytherea uenit, ſuſpectaq́; nobis
Ne foret, hinc Phœben comites, hinc Pallada iunxit,
Protinus effuſo lætam ſe fingere riſu,
Nec ſemel amplecti, nomenq́; iterare ſororis,
Et dura de matre queri, quæ tale receſſu
Maluerit damnare decus, † uetitamq́; dearum †uetito
Colloquio, patrijs procul † abſentauerit aſtris †amandauerit
Noſtra rudis gaudere malis, & nectare largo
Inſtaurare dapes, nunc arma habitumq́; Dianæ

Induitur, digitiſq; attentat mollibus arcum.
Nunc crinita iubis galeam laudante Minerua
Implet, & ingentem clypeum geſtare laborat.
Prima Venus campos, Aetnæáq; rura maligno
Ingerit affatu, uicinos callida flores
Ingeminat, meritumq; loci uelut inſcia quærit.
Nec credit quod bruma roſas innoxia ſeruet,
Quod gelidi rubeant alieno gramine menſes.
Verna nec iratum timeant uirgulta Bootem.
Dum loca miratur, ſtudio dum flagrat eundi,
Perſuadet teneris heu lubrica moribus ætas.
Quos ego necquicquam planctus? quas irrita fudi
Ore preces? ruit illa tamen confiſa ſororum
Præſidio, famulæ longo poſt ordine Nymphæ.
Itur in æterno ueſtitos gramine campos.
Et prima ſub luce legunt, cum rore ſerenus
Alget ager, ſparſoſq; bibunt uiolaria ſuccos.
†inſtitit altior axi *Sed poſtquã medio ſol* †*altior aſtitit orbe,*
Ecce polum nox alta rapit, tremefactaq; nutat
†pulſuq; *Inſula cornipedum ſtrepitu,* †*curſuq; rotarum,*
Noſſe nec aurigam licuit. Seu mortifer ille,
†liuor *Seu mors ipſa fuit,* †*Lutor permanſit in herbis,*
Deficiunt riui, ſqualent rubigine prata,
Et nihil afflatum uiuit. pallere liguſtra,
Expirare roſas, decreſcere lilia uidi.
Vt rauco reduces tractu detorſit habenas,

Nox ſua

Nox ſua proſequitur currum, lux redditur orbi,
Perſephone †nulla eſt, uoto redicre peracto. †nuſquam
Nec manſere deæ, medijs inuenimus aruis
Exanimen Cyanen, ceruix redimita iacebat,
Et caligantes marcebant fronte coronæ.
Aggredimur ſubito, caſusq́; †ſcitamur heriles. †ſcrutamur
(Nam propior cladi ſteterat) quis uultus equorum?
Quis regat? illa nihil tacito, ſed †lapſa ueneno †læſa
Soluitur in laticem, ſubrepſit crinibus humor,
Liquitur, in roremq́; pedes, & brachia manant.
Noſtraq́; mox lambit ueſtigia perſpicuus fons.
Diſcedunt aliæ rapidis Acheloides alis
Sublatæ, Siculi latus obſedere Pelori.
Accenſæq́; malo iam non impune canoras
In peſtem uertere lyras, uox blanda carinas
Alligat, audito frenantur carmine remi.
Sola domi luctu ſenium tractura relinquor.
Hæret adhuc ſuſpenſa Ceres, & ſingula demens,
Ceu nōdum tranſacta timet, mox lumina torquens
†Vultu ad cœlicolas furiato pectore fertur. †Multū in
Arduus Hyrcana quatitur ſic matre Niphates,
Cuius Achemenio regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques, fremit illa marito
Mobilior Zephyro, totamq́; uirentibus iram
Diſperſit maculis, †nimiumq́; hauſtura profundo †inhiatq́; hauſura
Ore uirum, uitreæ tardatur imagine formæ.

Haud aliter toto genitrix bacchatur olympo.
Reddite uociferans, non me uagus edidit amnis,
Non Dryadum de plebe ſumus, turrita Cybelle
Me quoq; Saturno genuit. quò iura deorum?
Quò leges cecidere poli? quid uiuere recte
Proderit? en audet noti Cytherea pudoris
Oſtentare ſuos poſt Lemnia uincula uultus.
Hos animos bonus ille ſopor? caſtumq; cubile
Præbuit? amplexus hoc promeruere pudici?
†cudit Nec mirum, ſi turpe nihil poſt talia † ducit.
Quid uos expertes thalami? tantum'ne relictus
Virginitatis honos? tantum mutata uoluntas?
Iam Veneri, & ſocijs iunctæ raptoribus itis?
O templis Scythiæ, atq; hominem ſitientibus aris
Vtraq; digna coli, tanti quæ cauſa furoris?
Quam mea uel dicto tenui Proſerpina læſit.
†aut Scilicet † hæc charis pepulit te Delia ſyluis,
Aut tibi comiſſas rapuit Tritonia pugnas.
An grauis alloquio? ueſtros an forte petebat
Importuna choros? atqui Trinacria longe
(Eſſet ne uobis oneri) deſerta colebat.
Quid latuiſſe iuuat? rabiem liuoris acerbi
† quies Nulla poteſt placare † dies, his increpat omnes
† ſententia Vocibus, aſt illæ (prohibet † reuerentia patris)
Aut reticent aut noſſe negant, reſponſaq; matri
Dant lachrimas. Quid agat? rurſus ſe uicta remittit

Inq;

Inq́; humiles demiſſa preces. Ignoſcite ſiquid
Intumuit pietas? ſi quid flagrantius actum eſt
Quàm decuit miſerã, ſupplex, † miſerãdáq; ueſtris † delectaq;
Aduoluor genibus, liceat cognoſcere ſortem.
Hoc tantum, liceat certos habuiſſe † furores, † dolores
Scire peto quæ forma mali, quancunq; dediſtis
Fortunam, ſit † rapta, feram, fatumq; putabo † nota
Non ſcelus, aſpectum precor indulgete parenti.
Non repetam quæſita manu, ſecurus habeto
Quiſquis es, affirmo prædam deſiſte uereri.
Quod ſi uos aliquo præuenit † munere raptor, † fœdere
Tu certe Latona refer, confeſſa Diana
Forte tibi, noſti quid ſit Lucina, timorq́;
Pro genitis, & quantus amor, partusq; tuliſti
Tu geminos, hæc una mihi. ſic crine fruaris
Semper Apollineo, ſic me felicior æuum
Mater agas. largis tunc hymbribus ora madeſcunt.
Quid tantum eſt dignum fleri dignumq́; taceri?
Hei mihi, diſcedunt omnes, quid uana moraris
Vlterius? non bella palàm cœleſtia ſentis?
Quin potius natam pelago, terriſq; requiris?
Accingar luſtrare diem per deuia rerum
Indefeſſa ferar, nulla ceſſabitur hora.
Non requies, non ſomnus erit, dum pignus ademptũ
Inueniam, gremio quamuis mergatur Iberæ
Thetyos, & rubro iaceat † uelata profundo. † uallata

C 5

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Non Rheni glacies, non me Rhiphæa tenebunt
Frigora, non dubio Syrtis cunctabitur æſtu.
Stat fines penetrare Noti, Boreæq; niualem
Veſtigare domum, primo calcabitur Atlas
Occaſu, facibusq; meis lucebit Hidaſpes,
Impius errantem uideat per rura per urbes
Iuppiter, extincta ſatietur pellice Iuno.
Inſultate mihi, cœlo regnate ſuperbi.
Ducite præclarum Cereris de ſtirpe triumphum.
Sic fatur, notæq; iugis illabitur Aetnæ
†informatura Noctiuago tedas †inflammatura labori.
Lucus erat prope flumẽ Acym, quod cãdida pro (fert
Sæpe mari, pulchroq; ſecat Galatæa natatu.
Denſus, & innexis Aetnæa cacumina ramis,
†Qua licet †Qualibet uſq; tegens, illic poſuiſſe cruentam
Aegida, captiuamq; pater poſt prælia prædam
Aduexiſſe datur. Phlegræis ſylua ſuperbit
Exuuijs, totumq; nemus uictoria ueſtit,
Hic patuli rictus, hic prodigioſa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Affixæ facies truncis, immaniaq; oſſa
Serpentum paßim tumulis exanguibus albent.
Et rigidæ multo ſuſpirant fulmine pelles.
Nullaq; non magni iactat ſe nominis arbor.
Hæc centum gemini ſtrictos Aegæonis enſes
Curuata uix fronte leuat, liuentibus illa

Exultat

Exultat Zancli ſpolijs, hæc arma minantis
Suſtinet, hos onerat ramos exutus Ophion,
Altior & cunctis abies umbroſáq; late
Ipſius Encheladi fumantia geſtat opima
Summi terrigenum regis, caderetq́; grauata
Pondere, ni †lapſum fulciret proxima quercus: †laſſam
Inde timor numenq́; loco, nemorisq́; ſenectæ
Parcitur, æthereisq́; nefas nocuiſſe trophæis.
Paſcere nullus oues, nec robora lædere Cyclops
Audet ipſe, fugit ſacra Polyphemus ab umbra.
Non tamen hoc tardata Ceres, accenditur ultrò
Relligione loci, uibratq́; incerta ſecurim.
Ipſum †etiam petitura Iouem, ſuccidere pinus. †ſeu
Et magis enodes †properat proſternere cedros. †dubitat
Exploratq́; abiens truncos, rectiq́; tenorem
Stipitis, & certo prætentat brachia nixu.
Sic qui uecturus longinqua per æquora merces
Molitur tellure ratem, uitamq́; procellis
Obiectare parat, fagos metitur, & alnos,
Et uarium rudibus ſyluis accommodat uſum.
Quæ longa eſt tumidis præbebit cornua uelis,
Quæ fortis, clauo potior, quæ lenta, fauebit
Remigio, ſtagni patiens aptanda carinæ.
Tollebant geminæ capita inuiolata cupreſſus
Ceſpite uicino, quales non rupibus Idæ
Miratur Symois, quales non diuite ripa

Lambit Apollinei nemoris nutritor Orontes.
Germanas adeò credas, ſic frondibus æquis
Aſtant, & ſocio deſpectant uertice lucum.
Hæ placuere faces, pernix inuadit utranq;
Cincta ſinus, exerta manus, armata bipenni.
Alternasq; ferit, totisq; obnixa trementes
Viribus impellit, pariter traxere ruinam,
Et pariter poſuere comas, campoq; recumbunt
Faunorum Dryadumq; dolor, complectitur ambas
Sicut erat, alteq; leuat, retroq; ſolutis
Crinibus aſcendit faſtigia montis anheli.
Exuperatq; æſtus, & nulli peruia ſaxa,
Atq; indignantes ueſtigia calcat harenas.
Qualis peſtiferas animare ad crimina taxos
Torua Megæra ruit, Cadmi ſeu mœnia poſcat,
Siue Thyeſtæis properet ſæuire Mycænis.
Dant tenebræ manesq; locum, plantisq; reſultant
Tartara ferratis, donec Phlegetontis in unda
Conſtitit, & plenos accepit lampade fluctus.
Poſtquam eſt peruentum ſcopuli flagrantis in ora,
Protinus arſuras auerſa fronte cupreſſus
Faucibus iniecit medijs, lateq; cauernas
Texit, & undantem flammarū obſtruxit hiatum.
Compreſſo mons igne tonat, clauſusq; laborat
Mulciber, obducti nequeunt exire uapores,
Corniferi micuere apices, creuitq; fauillis

Aetna

Aetna nouis, ſtrident admiſſo ſulphure rami.
Tum ne deficerent tantis erroribus ignes
Semper inocciduos inſopitosq́; manere
Iuſſit, & arcano perfudit robora ſucco,
Quo Phaëthon irrorat equos, quo luna iuuencos.
Iamq́; ſoporiferas nocturna ſilentia terris
Explicuere uices, laniato pectore longas
Ichoat illa uias, & ſic ingreſſa profatur.
Non tales geſtare tibi Proſerpina tedas
Sperabam, ſed uota mihi communia matrum,
Et thalami, feſtæq́; faces, cœloq́; canendus
Ante oculos Hymenæus erat, ſic numina fatis
Voluimur & Lacheſis nullo diſcrimine ſæuit.
Quàm nuper ſublimis eram? quantisq́; procorum
Cingebar ſtudijs? quæ non mihi pignus ob unum
Cedebat numeroſa parens? tu prima uoluptas,
Tu poſtrema mihi, per te fœcunda uidebar.
O decus, ô requies, ô grata ſuperbia matris.
Qua geſſi florente deam, qua ſoſpite nunquam
Inferior Iunone fui, nunc ſqualida, uilis.
Hoc placitum patri. cur autem aſcribimus illum
His lachrymis, ego te (fateor) crudelis ademi.
Quæ te deſerui ſolam, quæ inſtantibus ultro
Hoſtibus expoſui, raucis ſecura fruebar
Nimirum Thiaſis, & læta ſonantibus armis
Iungebam Phrygios, cum tu raperere, leones.

†onerata *Accipe quas merui pœnas,† en ora fatiſcunt*
Vulneribus,grandesq́; rubent in pectore ſulci.
Immemor en uterus crebro contunditur ictu.
Qua te parte poli? quo te ſub cardine quæram?
Quis monſtrator erit? quæ me ueſtigia ducent?
Quis currus? ſerus ille quis eſt terræ'ne,maris'ne
†uiarum *Incola? quæ uolucrum deprendam ſigna†rotarũ?*
Ibo ibo quocunq; pedes,quocunq; iubebit
Caſus,ſic Venerem quærat deſerta Dione.
Efficiet'ne labor? rurſus te nata licebit
Amplecti? manet ille decor,manet ille genarum
Fulgor,an infœlix talem fortaſſe uidebo,
Qualis nocte uenis,qualem per ſomnia uidi?
Sic ait,& prima greſſus molitur ab Aetna,
Exitijq́; reos flores ipſumq́; rapinæ
Deteſtata locum,ſequitur diſperſa uiarum
Indicia,& pleno rimatur lumine campos,
Inclinatq́; faces,omnis madet orbita fletu,
Omnibus admugit,quocunq; it in æquore fuluis
†externaq́; *Annatat umbrata fretis,† extremaq́; lucis imago*
Italiam Libyamq́; ferit.clareſcit Hetruſcum
Littus,& accenſo reſplendent æquore Syrtes.
Antra procul Scyllæ a petit,canibuſq́; reductis
Pars ſtupefacta ſilet,pars nondum exterrita latrat

CLAVD. DE RAPTV PROSERP.
LIBRI TERTII FINIS

RVFFINVM PRIMI

PRAEFATIO

PHœbæo domitus Python cum decidit arcu,
Membraq́; Cyrrhæo fudit anhela † iugo. †rogo
Qui ſpiris tegeret montes, hauriret hiatu
Flumina, ſanguineis tangeret aſtra iubis.
Iam liber Parnaſus erat, nexuq́; ſoluto
Cœperat erecta ſurgere fronde nemus.
Concuſſæq́; diu ſpacioſis tractibus orni
Securas uentis explicuere comas.
Et qui uipereo ſpumauit ſæpe ueneno
Cephiſus, † liquidis purior ibat aquis. † nitidis
Omnis iò Pæan regio ſonat, omnia Phœbum
Rura canunt, Tripodas plenior aura rotat.
Auditoq́; procul Muſarum carmine † dulci, † docti
Ad Themidis coëunt antra ſeuera deæ.
Nunc alio domini telis Pythone perempto
Conuenit ad noſtram ſacra caterua lyram.
Qui ſtabilem ſeruant anguſtis fratribus orbem,
Iuſtitia pacem, uiribus arma regunt.

SAepe mihi dubiam traxit ſententia mentem,
Curarent Superi terras, an nullus ineſſet
Rector, & incerto fluerent mortalia caſu.
Nam cum diſpoſiti quæſiſſem fœdera mundi,
Præſcriptosq́; maris fines, anniq́; meatus,
Et lucis, noctisq́; uices, tunc omnia rebar
Conſilio firmata dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerſo tempore naſci,
Qui uariam Phœben alieno iuſſerit igne
Compleri, ſolemq́; ſuo, porrexerit undis
Littora, tellurem medio librauerit axe.
Sed cum res hominum tanta caligine uolui
Aſpicerem, lætosq́; diu florere nocentes,
Vexariq́; pios, rurſus labefacta cadebat
Relligio, cauſæq́; uiam non ſponte ſequebar
Alterius, uacuo qui currere ſemina motu
Affirmat, magnumq́; nouas per inane figuras
†cenſet Fortuna non arte regi, quæ numina †ſenſu
†Ambigua †Ambiguo, uel nulla putat, uel neſcia †noſtri.
†ueri Abſtulit hunc tandem Ruffini pœna tumultum,
Abſoluitq́; deos, iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror, tolluntur in altum
Vt lapſu grauiore ruant. Vos pandite uati
Pierides

Pierides,quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiæ quondam ſtimulis incanduit atrox
Alectò placidas late cum cerneret urbes,
Protinus infernas ad limina †tetra ſorores † ſæua
Concilium deforme uocat,glomerantur in unum
Innumeræ peſtes Erebi,quaſcunq; ſiniſtro
Nox genuit fœtu,nutrix diſcordia belli,
Imperioſa fames,leto uicina ſenectus,
Impatiensq́; ſui morbus,liuorq́; ſecundis
Anxius,& ſciſſo mœrens uelamine luctus.
Et timor & cæco præceps audacia uultu.
Et luxus populator opum,cui ſemper adhærens
Infelix humili greſſu comitatur egeſtas.
Fœdaq́; auaritiæ complexæ pectora matris
Inſomnes longo ueniunt examine curæ.
Complentur uario ferrata ſedilia cœtu.
†Toruaq́; collectis ſtipatur curia monſtris. † Totaq;
Alectò ſtetit in medijs,uulgusq́; tacere
Iuſsit,& obſtantes in tergum reppulit angues,
Perq́; humeros errare dedit,tum corde ſub imo
Incluſam rabidis patefecit uocibus iram.
Siccine tranquillo produci ſecula curſu?
Sic fortunatas patiemur uiuere gentes?
Quæ noua corrupit noſtros clementia mores?
Quò rabies innata perit? quid inania proſunt
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?

Heu nimis ignauæ, quas cœlo Iuppiter arcet,
Theudoſius terris. En aurea naſcitur ætas,
Et proles antiqua redit, concordia, uirtus,
Cumq́; fide pietas alta ceruice uagatur,
Inſignemq́; canunt noſtra de plebe triumphum.
Proh dolor, ipſa mihi liquidas delapſa per auras
Iuſtitia inſultat, uitijsq́; á ſtirpe reciſis
Elicit oppreſſas tenebroſo è carcere leges.
At nos indecores longo torpebimus æuo?
Omnibus eiectæ regnis? agnoſcite tandem
Quid furias deceat, conſuetas ſumite uires.
Conuentuq́; nefas tanto decernite dignum.
Iam cupio Stygijs inuadere nubibus aſtra,
Iam flatu uiolare diem, laxare profundo
Frena mari, fluuios ruptis immittere ripis,
†uexare *Et rerum †laxare fidem. ſic fata, cruentum*
Mugijt, & totos ſerpentum erexit hiatus.
Noxiaq́; effudit concuſſo crine uenena.
Anceps motus erat uulgi, pars maxima bellum
† tuetur *Indicit ſuperis, pars Ditis iura † ueretur,*
Diſſenſuq́; alitur rumor. Ceu murmurat alti
†flumine *Impacata quies pelagi, quum † flamine fracto*
Durat adhuc, ſæuitq́; tumor, dubiumq́; per æſtum
Laſſa recedentis fluitant ueſtigia uenti.
Improba mox ſurgit triſti de ſede Megæra,
Quam penes inſani fremitus, animiq́; prophanus

Error

Error, & undantes ſpumis furialibus iræ.
Non niſi quæſitum cognata cæde cruorem,
Illicitumq́; bibit, patrius quem fuderit enſis,
Quem dederint fratres hæc terruit Herculis ora,
Hæc defenſores terrarum polluit arcus.
Hæc Athamanteæ direxit ſpicula dextræ,
Hæc Agamemnonios inter bacchata penates
Alternis luſit iugulis, hac auſpice tedæ
Oedipoden matri, natæ iunxere Thyeſten.
Quæ tunc horriſonis effatur talia dictis.
Signa quidem ô ſociæ diuos attollere contra
Nec fas eſt, nec poſſe reor, ſed lædere mundum
Si libet, & populis commune intendere letum,
Eſt mihi prodigium cunctis immanius hydris,
Tigride mobilius fœta, † uiolentius auſtris, † uelocius
Acrius Harpyis, † flauis incertius undis † refluis
Ruffinus, quem prima meo de matre cadentem
Suſcepi gremio, reptauit paruus in iſto
Sæpe ſinu tenero, perq́; ardua colla uolutus.
Vbera quæſiuit fletu, linguisq́; triſulcis
Mollia lambentes fixerunt † membra ceraſtæ, † ora
† Me tradente dolos, geſtus, artemq́; nocendi † Meq́; etiã tradẽs: dolos, artẽq́ nocendi.
Edidicit ſimulare fidem, ſenſusq́; minaces
Protegere, & blando fraudem prætexere riſu,
Plenus ſæuitiæ, lucriq́; cupidine feruens.
Non Tartheſiacis illum ſatiaret arenis

Tempeſtas precioſa Tagi, non ſtagna rubentis
Aurea Pactoli, totumq́; exhauſerit Hermum
†quàm Ardebit maiore ſiti, † qua fallere mentes
Doctus & unanimes odijs turbare ſodales.
Talem progenies hominum ſi priſca tuliſſet,
Pyrithoum fugeret Theſeus, offenſus Oreſtem
Deſereret Pylades, odiſſet Caſtora Pollux.
Ipſa quidem fateor uinci, rabidoq́; magiſtram
Præuenit ingenio, nec plus ſermone morabor.
Solus habet ſcelerum quicquid poſſedimus omnes.
Hunc ego, ſi ueſtræ res eſt accommoda turbæ,
Regalem ad ſummi perducam principis aulam,
Sit licet ille Numa grauior, ſit denıq; Minos,
Cedet, & inſidijs noſtri flectetur alumni.
Orantē ſequitur clamor, cunctæq́; prophanas
Porrexere manus, inuentaq́; triſtia laudant.
Illa ubi cæruleo ueſtes connexuit angue,
Nodauitq́; adamante comas, Phlegetonta ſonorum
†anguſto Poſcit, & † ambuſto flagrantis ab aggere ripæ
Ingentem piceo ſuccendit gurgite pinum,
Pigraq́; ueloces per Tartara concutit alas.
Eſt locus extremum pandit quâ Gallia littus
†ubi Oceani prætentus aquis, † quo fertur Vlyſſes
Sanguine libato populum mouiſſe ſilentum.
Illic umbrarum tenui ſtridore uolantum
Flebilis auditur queſtus, ſimulacra coloni

Pallida.

Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.
Hinc dea proſiluit, Phœbiq; egreſſa ſerenos
Infecit radios, ululatuq; æthera rupit
Terrifico, ſenſit ferale Britannia murmur,
Et Senonum quatit arua fragor, reuolutaq; Tethys
Subſtitit, & Rhenus proiecta torpuit † unda. † urna
Tunc in caniciem mutatis ſponte colubris
Longæuum mentita ſenem, rugisq; ſeueras
Perſulcata genas, & ficto languida paſſu
Inuadit muros Elyſæ notiſſima dudum
Tecta petens, oculisq; diu liuentibus hæſit
Peiorem mirata uirum, tunc talia fatur.
Ocia te Ruffine iuuant? fruſtraq; iuuentæ
Conſumis florem patrijs inglorius aruis?
Heu neſcis quid fata tibi, quid ſidera † donent, † debent
Quid fortuna paret, toti dominabere mundo,
Si parere uelis, artus ne ſperne ſeniles,
Nanq; mihi magicæ uires, æuiq; futuri
Præſcius ardor ineſt, noui quo Theſſala cantu,
Eripiat lunare iubar, quid ſigna ſagacis
Aegypti ualeant, qua gens Chaldæa uocatis
Imperat arte deis, nec me latere fluentes
Arboribus ſucci, funeſtarumq; poteſtas
Herbarum, quicquid lætali † germine pollens † carmine
Caucaſus & Scythicæ uernant in gramine rupes,
Quas legit Medea ferox, & callida Circe.

† latices † leuaui Sæpius horrendos † manes, ſacriſq́; † litaui
Nocturnis Hecaten, & condita funera traxi
Carminibus uictura meis, multoſq́; canendo
Quamuis Parcarum reſtarent fila peremi.
† fulmina flare Ire uagas quercus, & † flamina ſtare coëgi.
† repreſſi Verſáq; non prono † curuaui flumina † lapſu
† curſu In fontes reditura ſuos. Neu uana locutum
Me fortaſſe putes, mutatos cerne penates.
Dixerat, & niueæ (mirum) cœpere columnæ
Ditari, ſubitóq; trabes lucere metallo.
Illecebris capitur, nimiumq́; elatus auaro
Paſcitur intuitu. Sic rex ad prima tumebat
Mæonius, pulchro cum uerteret omnia tactu.
Sed poſtquam riguiſſe dapes, fuluamq́; reuinctos
In glaciem uidit latices, tunc munus acerbum
Senſit, & inuiſo uotum damnauit in auro.
Ergo animi uictus, ſequimur quocunq; uocabis.
Seu tu uir ſeu numen, ait, patriáq; relicta
Eoas furiæ iuſſu tendebat ad arces,
Inſtabileſq; olim Symplegadas, & freta remis
† urbe Inclyta Theſſalicis, celſa qua Boſphorus † arce
Splendet, & Othryſijs Aſiam diſcriminat oris.
Vt longum permenſus iter, ductuſq́; maligno
Stamine fatorum, claram ſubrepſit in aulam.
Illicet ambitio naſci, diſcedere rectum.
Venum cuncta dari, profert arcana, clientes

Fallit

Fallit,& †ambitos à principe uendit honores. †auditos
Ingeminat crimen,commoti pectoris ignem
Nutrit & exiguum ſtimulando uulnus acerbat.
Ac ueluti innumeros amnes accedere Nereus
Neſcit, & undantem quamuis hinc hauriat Iſtrum,
Hinc bibat æſtiuum ſepteno † gurgite Nilum. †littore
Par ſemper ſimilisq;,† meat,ſic fluctibus auri †manet
Expleri calor ille nequit.cuicunq; monile
Contextum gemmis,aut prædia culta fuiſſent
Ruffino populandus erat, dominoq́; parabat
Exitium fœcundus ager,metuenda colonis
Fertilitas,laribus pellit,detrudit auitis
Finibus,aut aufert uiuis,aut occupat hæres.
Congeſtæ cumulantur opes,orbisq́; † ruinas †rapinas
Accipit una domus.populi ſeruire coacti,
Plenaq́; priuato ſuccumbunt oppida regno.
Quo ueſane ruis? teneas utrunq; licebit
Oceanum,laxet rutilos tibi Lydia fontes.
Iungantur ſolium Crœſi,Cyriq́; tiaræ,
Nunquam diues eris,nunquam ſatiabere quæſtu.
Semper inops quicunq; cupit,contentus honeſto
Fabricius paruo ſpernebat munera † regum. †regis
Sudabatq́; graui conſul Serranus aratro.
Et caſa pugnaces Curios anguſta † tegebat. †tenebat
Hæc mihi paupertas † auguſtior,hæc mihi tecta †opulẽtior
Culminibus maiora tuis,† tibi quærit inanes †ibi

Luxuries nocitura cibos, mihi donat ineptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi uellera ſuccos,
† ſignantur *Et picturatæ* † *ſaturantur murice ueſtes.*
Hic radiant flores, & prati uiua uoluptas
Ingenio uariata ſuo, fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris, hic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas ibi perſtrepit ædes,
Hic auium cantus, labentis murmura riui.
" *Viuitur exiguo melius, natura beatis*
" *Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit uti,*
" *Hæc ſi nota forent, frueremur ſimplice cultu.*
† gemerent *Claſſica non* † *fremerent, non ſtridula fraxinus iret,*
Non uentus quateret puppes, non machina muros.
Creſcebat ſcelerata ſitis, prædæq; recentis.
Inceſtus flagrabat amor, nullusq; petendi
Cogendi ue pudor, crebris periuria miſcet
Blanditijs, ſociat perituro fœdere dextras.
Si ſemel è tantis poſcenti quiſq; negaſſet,
Efſera prætumido quatiebat corda furore.
Quæ ſic Getuli iaculo percuſſa leæna,
Aut Hyrcana premens raptorem bellua partus,
Aut ſerpens calcata furit? iurata deorum
Maieſtas teritur, nunquam reuerentia menſæ,
Non coniunx, non ipſe ſimul, non pignora cæſa,
Sufficiunt odijs, non extinxiſſe propinquos,

Non

Non † notos egiſſe ſat eſt, † extinguere ciues †notis
Funditus, & nomen gentis delere laborat. †excindere
†Nec celeri mittit leto, crudelibus ante †Necperimit celeri
Supplicijs fruitur, cruciatus, uincla, tenebras
Dilato mucrone parat, proh ſæuior enſe
†Parcendi rabies, conceſſaq; uita dolori. †Portenti
Mors adeo'ne parum eſt? cauſis fallacibus inſtat,
Arguit attonitos ſe iudice, cætera ſegnis,
Ad facinus uelox, penitus regione remotas
Impiger ire uias, non illum Syrius ardens
Brumáue Typhæo ſtridens Aquilone retardat.
Effera torquebant auidæ præcordia curæ,
Effugeret ne quis gladios, ne perderet ullum
Auguſto miſerante nefas, non flectitur annis.
Non ætate labat, iuuenum rorantia colla
Ante patrum uultus ſtricta cecidere ſecuri.
Ibat grandæuus nato moriente ſuperſtes
Poſt trabeas exul: Quis prodere tanta relatu
Funera? quis cædes poſſet deflere nefandas?
Quid tale immanes unquam geſſiſſe feruntur
Vel † Scinis Iſthmiaca pinu? uel rupe profunda †Cyclops hamata
Scyrion? uel Phalaris tauro? uel carcere Sylla?
O mites Diomedis equi, Buſiridis aræ
Clementes, iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Ruffino collatus erit, deiecerat omnes
Occultis odijs terror, taciti q; ſepultos

Suſpirant gemitus, indignariq́; uerentur.
At non magnanimi uirtus Stiliconis eodem
Fracta metu, ſolus medioq́; in turbine rerum
Contra letiferos rictus, contraq́; rapacem
Mouit tela feram, uolucris non præpete curſu
Vectus equi non Pegaſeis adiutus habenis.
Hæc cunctis optata quies, hæc ſola pericli
Turris erat, clypeusq́; trucem porrectus in hoſtem,
Hic profugis ſedes, aduerſaq́; regna furori,
Seruandis hic caſtra bonis, hucuſq́; minatus
Hærebat, retroq́; fuga cedebat inerti.
Haud ſecus hiberno tumidus cũ uertice torrens
† uertitq́; *Saxa rotat † uoluitq́; nemus, † ponteſq́; reuellit,*
† poſteſq́; *Frangitur obiectu ſcopuli, quærenſq́; meatum*
Spumat, & illiſa montem circumtonat unda.
Qua dignum te laude feram, qui penè ruenti
Lapſuroq́; tuos humeros obieceris orbi?
Te nobis trepidæ Ceu ſidus dulce carinæ
Oſtendere dei, geminis quæ lapſa procellis
Tunditur, & uicto trahitur iam cæca magiſtro.
Inachius quondã perhibetur in æquore Perſeus
Neptuni domuiſſe pecus, ſed tutior alis,
† tegit *Te non penna † uehit, rigida cũ Gorgone Perſeus,*
Tu non uipereo defenſus crine Meduſæ.
Illum uilis amor ſuſpenſæ uirginis egit,
Te Romana ſalus, taceat ſuperata uetuſtas,

Herculeos

Herculeos conferre tuis iam deſinat actus.
Vna Cleoneum paſcebat ſylua leonem.
Arcadiæ ſaltum uaſtabat dentibus unum
Sæuus aper, tuq́; ô compreſſa matre rebellis
Non ultra Libyæ fines Anthæe nocebas.
Solaq́; fulmineo reſonabat Creta iuuenco
Lernæamq́; uirens obſederat hydra paludem,
Hoc monſtrum non una palus, non una tremebat
Inſula, ſed Latia quicquid ditione ſubactum
Viuit, & à primis Ganges horrebat Iberis.
Hoc neq; Geryon triplex, nec turbidus Orci
Ianitor æquabat, nec ſi concurrat in unum
Vis hydræ, Scyllæq́; fames, & flamma Chimæræ.
Certamen ſublime diu, ſed moribus impar
Virtutum ſcelerumq́; fuit, iugulare minatur,
Tu prohibes. Ditem ſpoliat, tu reddis egenti.
Eruit, inſtauras. accendit prælia, uincis.
Ac uelut infecto morbus crudeſcere cœlo
Incipiens, primo pecudum depaſcitur artus,
Mox populos urbesq́; rapit, uentisq́; peruſtis,
Corruptos Stygiam peſtem † deſudat in amnes. †diffundit
Sic auidus prædo iam non per ſingula ſæuit,
Sed ſceptris inferre minas, omniq́; perempto
Milite, Romanas audet proſternere uires.
Iam gentes Iſtrumq́; mouet, Scythiamq́; receptat
Auxilio, traditq́; ſuas hoſtilibus armis.

†deſcendit Relliquias, mixtis †deſcendit Sarmata Dacis.
Et qui cornipedes in pocula uulnerat audax
Maſſagetes, patriamq́; bibens Mæotin Alanus,
Membraq́; qui ferro gaudet pinxiſſe Gelonus.
†conlata Ruffino † collecta manus, uetat ille domari,
Innectitq́; moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cum Geticas ſtrauiſſet dextera turmas
Vlta ducis ſocij letum, parsq́; una maneret
Debilior, faciliſq́; capi. tunc impius ille
Proditor imperij, coniuratusq́; Getarum,
Diſtulit inſtantes eluſo principe pugnas.
†ablaturus Hunnorum † laturus opem, quos affore bello
Norat, & inuiſis mox ſe coniungere caſtris.
Eſt genus extremos Scythiæ uergentis in ortus
Trans gelidum Tanaim, quo non deformius ullum
†turpes Arctos alit. † triſtes habitus, obſcenaq́; uiſu
Corpora, mens duro nunquam ceſſura labori,
†frontéq; ſecari Præda cibus, uitanda Ceres, † fratresq́; necare
Ludus, & occiſos pulchrum iurare parentes.
Nec plus Nubigenas duplex natura biformis
Cognatis aptauit equis, acerrima nullo
Ordine mobilitas, inſperatiq́; recurſus.
Quos tamen impauidus contra ſpumantis ad Hebri
†aciemq; Tendit aquas, ſic ante tubas † ferrumq́; precatus.
Mauors, nubifero ſeu tu procumbis in Hemo,
Seu te cana gelu Rhodope, ſeu remige Medo
Sollicitatus

Sollicitatus Athos,ſeu caligantia nigris
Ilicibus Pangæa tenent,accingere mecum
Et Thracas defende tuos,ſi lætior adſit
Gloria,ueſtita ſpolijs donabere quercu.
Audijt illa pater,ſcopuliſq; niualibus Hemi
Surgit,& hortatur celeres clamore miniſtros.
Fer galeam Bellona mihi,nexuſq; rotarum
Tende pauor,frenet † rapidos Formido iugales, † trepidos
Feſtinas urgete manus,meus ecce paratur
Ad bellum Stilico,qui me de more trophæis
Ditat & hoſtiles ſuſpendit in arbore criſtas,
Communes ſemper litui communia nobis
Signa canunt,iunctoq; ſequor tentoria † curru. † curſu
Sic fatus campo inſiluit,lateq; fugatas
Hinc Stilico turbas,illinc Gradiuus agebat
Et clypeis,& mole pares,ſtat caſſis utriq;
Sidereis hirſuta iubis,loricaq; curſu
Aeſtuat,& largo ſatiatur uulnere cornus.
Acrior interea uoto,multiſq; Megæra
Luxuriata malis,mœſtam deprehendit in arce
Iuſtitiam,diroq; prior ſic ore laceſſit.
En tibi priſca quies,† reuocataq; ſecula rurſus † renouataq;
Vt rebare uigent,en noſtra potentia ceſſit,
Nec locus eſt uſquam furijs,huc lumina flecte,
Aſpice barbaricis iaceant quot mœnia flammis,
Quas mihi Ruffinus ſtrages,quantumq; cruoris

Præbeat, & quantis epulentur cædibus hydri.
†noctis Linque homines, ſortemq; meam, pete ſidera, †notis
Autumni te redde plagis, qua uergit in Auſtrum
Signifer, æſtiuo ſedes uicina leoni.
Iam pridem gelidæ ceſſant confinia libræ.
Atq; utinam per magna ſequi conuexa liceret.
Diua refert. non ulterius bacchabere demens,
Iam pœnas tuus dabit iſte, iam debitus ultor
Imminet, & terras qui nunc ipſumq; fatigat
Aethera: nec uili moriens condetur harena.
Iamq; aderit læto promiſſus Honorius æuo,
Nec forti genitore minor, nec fratre coruſco,
Qui ſubiget Medos, & cuſpide proteret Indos,
Sub iuga uenturi reges, calcabitur aſper
Phaſis equo, pontemq; pati cogetur Araxes,
Tuq; ſimul grauibus ferri religata cathenis
Expellere die, debellatasq; draconum
Tonſa comas. imo Baratri claudere receſſu.
Tunc tellus communis erit, tunc limite nullo
Diſcernetur ager, nec uomere ſulcus adunco
Findetur, ſubitis meſſor gaudebit ariſtis.
Rorabunt querceta fauis, ſtagnantia paßim
Vina fluent, oleiq; lacus, nec murice tinctis
Velleribus quæretur honor, ſed ſponte rubebunt
Attonito paſtore greges, pontumq; per omnem
Ridebunt uirides gemmis naſcentibus algæ.

CL. IN RVFF. LIB. I. FINIS.

CL. CLAVDIANI IN RVFFINVM LIBER SECVNDVS.

IAm poſt edomitas alpes defenſaq; regna
Heſperiæ, merita cõplexus ſede parentẽ
Auctior adiecto fulgebat ſidere mundus.
Iamq; tuis Stilico Rhomana potentia curis
Et rerum commiſſus apex, tibi credita fratrum
Vtraq; maieſtas, geminæq; exercitus aulæ
Ruffinus (neq; enim patiuntur ſæua quietem
Crimina, pollutæq; negant areſcere fauces)
Infandis iterum terras accendere bellis
Inchoat, & ſolito pacem turbare tumultu.
Hæc etiam ſecum. Qua nam ratione tuebor
Spem uitæ fragilem? qua tot depellere fluctus
Arte queam? premor hinc odijs, hinc milite cingor.
Heu quid agam? non arma mihi non principis ullus
Auxiliatur amor, matura pericula ſurgunt
Vndiq;, & impoſiti radiant ceruicibus enſes.
Quid reſtat, niſi cuncta nouo confundere luctu?
Inſonteſq; meæ populos miſcere ruinæ?
Euerſo iuuat orbe mori. ſolatia leto
Exitium commune dabit, nec territus ante
Diſcedam cum luce ſimul linquenda poteſtas.
Hæc fatus, Ventis ueluti ſi frena remittat
Aeolus, abrupto gentes ſic obice fudit,
Laxauitq; uiam bellis, & ne qua maneret
Immunis regio, cladem diuiſit in † orbem, † urbes

Diſpoſuitq́; nefas, alij per terga ferocis
Danubij ſolidata ruunt, expertaq́; remos
† luſtra Frangunt ſtagna rotis, alij per Caſpia † clauſtra,
Armeniasq́; niues inopino tramite ducti
Inuadunt Orientis opes. Iam paſcua fumant
Cappadocum, uolucrumq́; parens Argæus equorũ,
Iam rubet altus Halis, nec ſe defendit iniquo
† montes Monte Cilix, Syriæ † tractus uaſtantur amœni,
Aſſuetumq́; choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem ſonipes hoſtilis Orontem.
Hinc planctus Aſiæ, Geticis Europa cateruis
Ludibrio, prædæq́; datur, frondentis adusq́;
Dalmatiæ fines, omnis qua mobile ponti
Aequor, & Hadriacas tellus interiacet undas,
Squalet inops pecudum, nullis habitata colonis
Inſtar anhelantis Libyæ, quæ torrida ſemper
Solibus, humano neſcit manſueſcere cultu,
Theſſalus ardet ager, reticet paſtore fugato
Pelion, Emathias ignis populatur ariſtas.
Iam plaga Pannoniæ, miſerandaq́; mœnia Thracũ
Aruaq́; Myſorum, iam nulli flebile damnum
Sed curſus ſolennis erat, campusq́; furori
Expoſitus, ſenſumq́; malis detraxerat uſus.
" Eheu quàm breuibus pereunt ingentia cauſis,
Imperium tanto quæſitum ſanguine tanto
Seruatum, quod mille ducum peperere labores,
Quod

Quod tantis Rhomana manus contexuit annis,
Proditor unus iners, anguſto tempore uertit.
Vrbs etiã, magnæ quæ dicitur æmula Rhomæ, Conſtantinopolis.
Et Calchedonias contra deſpectat arenas,
Iam non finitimo Martis terrore mouetur,
Sed propius lucere faces, & rauca ſonare
Cornua, uibratiſq; peti faſtigia telis
Aſpicit. ij uigili muros ſtatione tueri,
Ii iunctis properant portus munire carinis.
Obſeſſa tamen ille ferus lætatur in urbe,
Exultatq; malis, ſummoq; à culmine turris
Impia uicini cernit † certamina campi, †ſpectacula
Vinctas ire nurus, hunc per uada cærula mergi,
Seminecem hunc ſubitò percuſſum uulnere labi
Dum fugit, hunc animam portis efflare ſub ipſis,
Nec canos prodeſſe ſeni, pueriq; cruore
Maternos undare ſinus, immenſa uoluptas,
Et riſus plerunq; ſubit, dolor afficit unus,
Quod feriat non ipſe manu, uidet omnia late
Præceptis incenſa ſuis, & crimine tanto
Luxuriat, charumq; ſibi non abnegat hoſtem,
Iactabatq; ultro, ſoli quod caſtra paterent,
Sermonumq; foret uicibus permiſſa poteſtas.
Egregij quoties exiſſet † fœderis auctor †funeris
† Stipatus ſocijs, circumq; armata clientum †Stipatus
Agmina, priuatis ibant famulantia ſignis.

Ipſe inter medios, ne qua de parte relinquat
Barbariem, reuocat fuluas in pectore pelles,
Frenaq́;, & immanes pharetras, arcusq́; ſonoros
Aſſimulat, mentemq́; palàm teſtatur amictus.
Nec pudet Auſonios currus, & iura regentem
Sumere deformes ritus, ueſtemq́; Getarum,
Inſignemq́; habitum Latij mutare, togæq́;.
†polluto Mœrent captiuo † pellito iudice leges.
Quis populi tũc uultus erat? quæ murmura furtim?
Nam miſeris nec flere quidem, aut lenire dolores
Colloquijs impune licet. Quo nam uſq; feremus
Exitiale iugum? duræ quis terminus unquam
Sortis erit? quis nos funeſto turbine rerum
Aut tantis ſoluet lachrymis? quos barbarus illinc
Hinc Ruffinus agit, quibus arua, fretumq́; negatur.
Magna quidem per rura lues, ſed maior oberrat
Intra tecta timor, tandem ſuccurre ruenti
Heu patriæ Stilico, dilecta hic pignora certe
†primum Hic domus, hic thalamis † propriũ genialibus omẽ,
Hæc tibi fœlices erexit regia tedas.
Vel ſolus ſperate ueni, te prælia uiſo
Langueſcent, auidiq́; cadet dementia monſtri.
Talibus urgetur diſcors aurora procellis.
At Stilico Zephyris cum primum bruma remitti
Et iuga diffuſis nudari cœpta pruinis,
†relictis Partibus Italiæ tranquilla in pace † locatis,

Vtraq;

Vtraq; caſtra mouens Phœbi properabat ad ortus,
Gallica diſcretis, Eoaq́; robora turmis
Complexus. nunquam tantæ ditione ſub una
Conuenere manus, nec tot diſcrimina uocum.
Illic Armeniæ uibratis crinibus alæ
† Feruida collectæ facili uelamina nodo. †Herbida
Inde truces flauo comitantur uertice galli,
Quos Rhodanus uelox, Araris quos tardior ambit
Et quos naſcentes explorat gurgite Rhenus.
Quosq́; rigat retro pernicior unda Garumnæ,
Oceani pleno quoties impellitur æſtu.
Mens eadem cunctis, animiq́; recentia ponunt
Vulnera, non odit uictus uictor'ue ſuperbit.
Et quamuis † preſens tumor, & ciuilia nuper †petulans animis.
Claſſica, bellatrixq́; etiam nunc ira caleret,
In ducis eximium conſpirauere fauorem.
Haud aliter Xerxem toto ſimul orbe ſecutus
Narratur rapuiſſe uagos exercitus amnes,
Et telis umbraſſe diem, cum claſſibus iret
Per ſcopulos, tectumq; pedes contemneret æquor.
Vix alpes tranſgreſſus erat, nec iam amplius errat
Barbarus, aduentumq́; tremens, ſe cogit in unam
Planiciem, tutoq́; includit paſcua gyro.
Tum duplici foſſa non exuperabile uallum
Aſperat alternis ſudibus, muriq́; † locatum †locata
In ſpeciem cæſis obtendit plauſtra iuuencis.

At procul exanguis Ruffinum perculit horror,
Infectæ pallore genæ, ſtetit ore gelato
Incertus peteret'ne fugam, ueniam'ue ſubactus
Poſceret, an tantos ſeſe transferret in hoſtes.
Quid nunc diuitiæ? quid fului uaſta metalli
Congeries? quid purpureis effulta columnis
Atria? prolatæ'ue iuuant ad ſidera moles?
Audit iter, numeratq́; dies ſpacioq́; uiarum
Metitur uitam, torquetur peſte futura.
Nec recipit ſomnos, & ſæpe cubilibus amens
Excutitur, pœnamq́; luit formidine pœnæ.
† rabiem Sed redit in † faciem, ſcelerumq́; immane reſumit
Ingenium, ſacrasq́; fores prædiuitis aulæ
Intrat, & Arcadium mixto terrore precatur.
Per fratris regale iubar, per fata parentis
Aetherei, floremq́; tui te deprecor æui
Eripe me gladijs, liceat Stiliconis iniquas
Euitare manus, in noſtram Gallia cædem
Coniurata uenit, quicquid ligat ultima Tethys,
Extremos ultra uolitat gens ſi qua Britannos
Mota mihi, tantis capiendi credimur armis,
Tot ſignis unum petitur caput, unde cruoris
†cœli Iſta ſitis? geminum † Stilico ſibi uendicat axem,
Et nullum uult eſſe parem, ſuccumbere poſcit
Cuncta ſibi, regit Italiam, Libyamq́; coërcet.
Hiſpanis Gallisq́; iubet, Non orbita ſolis,
Non illum

Non illum natura capit, quaſcunq; parauit
Hic Auguſtus opes, & quas poſt bella recepit
Solus habet, poſſeſſa ſemel non reddere curat.
Scilicet ille quidem tranquilla pace fruatur?
Nos premit obſidio? quid †partem inuadere tentat? †Spartem
Deſerat Illyricos fines, Eoa remittat
Agmina, fraternas ex æquo diuidat haſtas,
Nec ſceptri tantum fueris, ſed militis heres.
Quod ſi diſsimulas noſtre ſuccurrere morti,
Nec prohibere paras, Manes & ſidera teſtor,
Hæc ceruix non ſola cadet, miſcebitur alter
Sanguis, nec Stygias ferar incomitatus ad umbras,
Nec mea ſecurus ridebit funera uictor.
Hæc ubi, dictatur facinus, miſſusq́; repente
Qui ferat extortas inuito principe uoces.
Interea Stilico iam lætior hoſte propinquo,
Nec multo ſpatij diſtantibus æquore uallis
Pugnandi cupidas accendit uoce cohortes.
Armenijs frons læua datur, per cornua Gallos
Dexteriora locat. ſpumis igneſcere frena,
Pulueris extolli nimbos, latéq; uideres
Surgere purpureis undántes anguibus haſtas,
Serpentumq́; uago cælum ſæuire uolatu.
Implet Theſſaliam ferri nitor, antráq; docti
Cornipedis, teneróq; amnis reptatus Achilli,
Et nemus Oethæum reſonat clamore, niualis

Oſſa tonat,pulſoq; fragor geminatur Olympo.
Intumuit uirtus,& lucis prodigus arſit
Impetus,haud illos rupes,haud alta uetarent,
Flumina,præcipiti ſtrauiſſent omnia curſu,
Si tunc his animis acies collata fuiſſet,
Prodita non tantas uidiſſet Græcia clades.
Oppida ſemoto Pelopeia Marte uigerent.
Starent Arcadiæ,ſtarent Lacedæmonis arces,
Non mare fumaſſet geminum flagrante Corintho,
Nec fera Cecropias traxiſſent uincula matres.
Illa dies potuit noſtris imponere finem
Cladibus,& ſceleris cauſas auferre futuri.
Inuida (proh) quantum rapuit Fortuna triumphũ,
Inter equos,interq; tubas mandata feruntur
Regis,& armati ueniunt ductoris ad aures.
Obſtupuit,ſimul ira uirum,ſimul obruit ingens
Mœror,& ignauo tantum licuiſſe nocenti
Miratur,dubios anceps ſententia uoluit
Euentus,peragat pugnas,an fortia cœpta
Deſerat,Illyricis ardet ſuccurrere damnis,
Præceptis obſtare timet,reuerentia frangit
Virtutis ſtimulos,hinc publica commoda ſuadent,
Hinc metus inuidiæ,tandem indignatus ad aſtra
Extollit palmas,& ab imo pectore fatur.
Numina Rhomanis nondum ſaciata ruinis,
Si iuuat imperium penitus de ſtirpe reuelli,

Vno ſi placuit deleri ſecula lapſu,
Si piget humani generis, prorumpat in arua
Libertas effrena maris, uel limite nullo
Deuius errantes Phaëton confundat habenas.
Cur per Ruffinum geritur? procumbere mundum
Hoc autore pudet. Medijs reuocamur ab armis,
Proh dolor, & strictos deponere cogimur enſes.
Vos arſuræ urbes, perituraq; mœnia teſtor.
Cedo equidẽ, & miſerũ permitto †cladibus orbẽ. †caſibus hoſtem
Flectite ſigna duces, redeat iam miles Eous.
Parendum eſt, taceant litui, prohibete ſagittas.
Parcite, contiguo Ruffinus præcipit hoſti.
His dictis omnes unà fremuere manipli,
Quantum non Italo percuſſa Ceraunia fluctu.
Quantum non madidis illiſa tonitrua coris,
Secerniq; negant, ereptaq; prælia poſcunt.
Inſignemq; ducem populus defendit uterq;.
Et ſibi quiſq; trahit, magno certatur amore,
Alternamq; fidem, non illaudata laceßit
Seditio, taliq; ſimul clamore mouentur.
Quis mihi nudatos enſes? quis tela lacertis
Excutit? & ſolui curuatos imperat arcus?
Quis nam audet leges uibrato imponere ferro?
Inflammata ſemel neſcit miteſcere uirtus.
Iam †iam Barbaricos ſiti ntia †pila cruores †mihi †tela
Sponte uolant, † ultrixq; manus mucrone furenti †ultroq;

Ducitur, & ſiccum gladium uagina recuſat.
Non patiar? ſemper'ne Getis diſcordia noſtra
Proderit? En iterum belli ciuilis imago.
Quid conſanguineas acies? quid diuidis olim
Concordes aquilas? non diſſociabile corpus
Coniunctumq; ſumus, te quo libet ire ſequemur,
Te uel Hyperboreo damnatam ſidere Thylen,
Te uel ad incenſas Libyæ comitabor arenas,
Indorum ſi ſtagna petas, rubriq; receſſus
Littoris, auriferum ueniam poturus Hydaſpen,
Si calcare Notum, ſecretaq; littora Nili
Naſcentis iubeas, mundum poſt terga relinquam.
Et quocunq; loco Stilico tentoria figet,
Hic patria eſt. Dux inde uetat, deſiſtite quæſo,
Atque auidam differte manum, cadat iſte minacis
Inuidiæ cumulus. Non eſt uictoria tanti,
Vt uidear uiciſſe mihi, uos fida iuuentus
Ite mei quondam ſocij. nec plura loquutus
Flexit iter. Vacuo qualis diſcedit hiatu
Impatiens remeare leo, quem plurima cuſpis,
Et paſtorales pepulerunt igne cateruæ,
Inclinatq; iubas, demiſſaq; lumina uelat,
Et trepidas mœſto rimatur murmure ſyluas.
Vt ſeſe legio uidit disiuncta relinqui
Ingentem tollit gemitum, galeasq; ſolutis
Humectat lachrymis, preſſamq; morantia uocem
Thoracum

Thoracum ualidos pulſant ſuſpiria nexus.
Tradimur heu, tãtumq́; ſequi prohibemur amorẽ
Exclamant, † tradis'ne tuas dux optime dextras? †Hperna
Quas tibi uictrices toties Bellona probauit.
Nos adeò uiles? adeò felicior axis
Heſperius? meruit qui te rectore teneri?
Quid nobis patriam? quid chara reuiſere tandem
Pignora? dilectos'ue iuuat coluiſſe penates?
Te ſine dulce nihil, iam formidata tyranni
Tempeſtas ſubeunda mihi, qui forte nefandas
Iam parat inſidias, quì nos aut turpibus Hunnis
Aut impacatis famulos præſtabit Alanis.
Quanquam non adeò robur defecerit omne,
Tanta'ue geſtandi fuerit penuria ferri.
Tu licet occiduo maneas ſub cardine ſolis,
Tu mihi dux ſemper Stilico, noſtramq́; uel abſens
Experiere fidem, dabitur tibi debita pridem
Victima, promiſsis longe placabere ſacris.
Triſtior Aemonijs miles digreſſus ab oris,
Tangebat Macedũm fines, murosq́; ſubibat
Theſſalonica tuos, ſenſu dolor hæret in alto
Abditus, & tacitas uindictæ præſtruit iras.
Spectaturq́; fauens odijs locus, aptaq́; leto
Tempora, nec quiſquam tanta de plebe repertus,
Proderet incautis qui corda minantia uerbis.
Quæ non poſteritas, quæ non mirabitur ætas

Tanti conſilium uulgi potuiſſe taceri?
Aut facinus tam grande tegi, mentiſq; calorem
Non ſermone uiæ non inter pocula rumpi?
Aequalis tantam tenuit conſtantia turbam,
Et fuit arcanum populo, percurritur Hebrus,
Deſeritur Rhodope, Thracumq; per ardua tendũt,
Donec ad Herculei peruentum nominis urbem.
Vt ceßiſſe ducem, propius ueniſſe cohortes
Cognita Ruffino, magna ceruice triumphat,
Omnia tuta ratus, ſceptrumq; capeſcere feruet,
Et coniuratos hortatur uoce clientes,
Vicimus, expulimus, facilis iam copia regni,
†poſcere *Nullus ab hoſte timor, quis enim, quẽ † uincere ſoliũ*
Horruit? hunc tanto munitum milite uincat?
Quis ferat armatũ? quem non ſuperauit inermem?
I nunc exitium nobis meditare remotus
Incaſſum Stilico. dum nos longißima tellus
†interfluat *Diuidat, & medijs Nereus †interſtrepat undis,*
†conſule *Alpinas tranſire tibi me †ſoſpite rupes*
Haud dabitur, iaculis illinc me figere tenta.
Quære ferox enſem qui noſtra ad mœnia tendi
Poßit ab Italia, non te monimenta priorum?
Non exempla uetant? quiſnam conatus adire
Has iactat uitaſſe manus? detruſimus orbe
Te medio, tantiſq; ſimul ſpoliauimus armis.
Nunc epulas tempus, ſocij, nunc larga parare

Munera

Munera, donandumq́; nouis legionibus aurum.
Opportuna meis oritur lux craſtina uotis.
Quod nolit rex ipſe uelit, iubeatq́; coactus
In partem mihi regna dari, contingat in uno
Priuati fugiſſe modum, crimenq́; tyranni.
Talibus acclamat dictis infame nocentum
Concilium, qui perpetuis creuere rapinis,
Et quos una facit Ruffino cauſa ſodales,
Illicitum duxiſſe nihil, delicta fuere
Nexus amicitiæ, iamiam connubia læti
Deſpondent aliena ſibi, fruſtraq́; uiciſſim
Promittunt quas quiſq; petat, quas deuoret urbes.
Cœperat humanos alto ſopire labores
Nox gremio, pigraſq́; ſopor diffuderat alas.
Ille diu curis animum ſtimulantibus æger
Labitur in ſomnos. uix toto corde quierat,
Ecce uidet diras alludere protinus umbras,
Quas dedit ipſe neci, quarum quæ clarior una
Viſa loqui, proh ſurge toro, quid plurima uoluis.
Anxius, hæc requiem rebus, finemq́; labori
Allatura dies, omni iam plebe redibis
Altior, & læti manibus portabere uulgi.
Has canit ambages. occulto fallitur ille
Omine, nec capitis †fixi præſagia ſenſit. †ſenſit præſagia diri.
Iam ſummum radijs ſtringebat lucifer Hemum,
Feſtinamq́; rotam ſolito properantior urget.

Tandem Ruffini uiſurus funera Titan
Proſiluit ſtratis, denſæq; capacia turbæ
Atria regifico iuſsit ſplendere paratu
Exceptura dapes, & quod poſt uota daretur
Inſcribi proprijs aurum fatale figuris.
Ipſe ſalutatum reduces poſt prælia turmas
Iam regale tumens, & principe celſior ibat,
†iactabat *Collaq; fœmineo † geſtabat mollia geſtu*
Imperij certus, tegeret ceu purpura dudum
Corpus, & ardentes ambirent tempora gemmæ.
Vrbis ab anguſto tractu, qua uergit in Auſtrum
Planicies uicina pátet (nam cætera pontus
Circuit) exiguo dirimi ſe tramite paſſus.
Hic ultrix acies ornatu fulgida ferri
Explicuit cuneos, pedites in parte ſiniſtra
Conſiſtunt, equites illinc poſcentia curſum
Ora reluctantur preßis ſudare lupatis.
Hinc alij ſæuum criſtato uertice nutant,
Et tremulos humeris gaudent uibrare colores,
Quos operit, formatq; calybs coniuncta per artem
†animatur *Flexilis inductis † hamatur lamina membris,*
(Horribilis uiſu) credas ſimulachra moueri
Ferrea, cognatoq; uiros ſpirare metallo,
Par ueſtitus equis, ferrata fronte minantur,
Ferratosq; mouent ſecuri uulneris armos,
†Diuiſo *† Et iuſſo ſtat quiſq; loco, metuenda uoluptas*

Cernenti,

Cernenti, pulcherq́; timor, ſpiriſq́; remiſsis
Manſueſcunt uarij uento ceſſante dracones.
† *Auguſtus ueneranda prior uexilla ſalutat,* † Arcadius
Ruffinus ſequitur, qui fallere cuncta ſolebat
Callidus affatu, deuotaq́; brachia laudat,
Nomine quenq́; uocans, natosq́; patresq́; reuerſis
Nunciat incolumes, illi dum plurima ficto
Certatim ſermone petunt, intendere longos
A tergo amplexus, inſperatoq́; ſuprema
Circuitu ſociare parant, decreſcere campus
Incipit, & clypeis in ſe redeuntia iunctis
Curuo paulatim ſinuantur cornua ductu.
Sic ligat † *immenſa uirides indagine ſyluas* †immiſſa Venetos in dagine ſaltus.
Venator, ſic attonitos ad littora piſces
Aequoreus populator agit, rarosq́; plagarum
Contrahit anfractus, & hiantes colligit oras,
Excludunt alios, cingi ſe feruidus ille
Neſcit adhuc, grauiterq́; apprenſa ueſte morantem
Increpat † *Auguſtum, ſcandat ſublime tribunal* †Arcadiū
Participem ſceptri, ſocium declaret honoris.
Cum ſubito ſtringunt gladios, uox deſuper ingens
Infremuit, nobis etiam deterrime nobis
Speraſti famulas imponere poſſe catenas?
Vnde redi neſcis, patiar'ne audire ſatelles?
Qui leges alijs, libertatemq́; reduxi?
Bis domitum ciuile nefas, bis rupimus alpes,

Nec locus eſt odijs, conſumpto funere †uix tum †uictor
Deſeritur, ſparſumq́; perit per tela cadauer.
Sic mons Aonius rubuit cum Penthea ferrent
Mœnades. aut ſubitò mutatum Acteona cornu
Traderet inſanis Latonia uirgo Moloßis.
Criminibus'ne tuis ſperas fortuna mederi?
Et male donatum certas æquare fauorem
Supplicijs? una tot millia morte rependis.
Euerſis agedum Ruffinum diuide terris,
Da caput Othryſijs, truncum mereantur Achiui.
Quid reliquis dabitur? nec ſingula mēbra perēptis
Sufficiunt populis, uacuo plebs †undiq; muro †obuia
Iam ſecura ruit. ſenibus non obſtitit ætas,
Virginibus'ue pudor, uiduæ quibus ille maritos
Abſtulit, orbatæq́; ruunt ad gaudia matres,
Inſultantq́; alacres laceros iuuat ire per artus
Preſſaq; calcato ueſtigia ſanguine tingi.
Nec minus aßiduis †certant elidere ſaxis †flagrant
Prodigiale caput, quod iam de cuſpide ſumma
Nutabat digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quinetiam ludo conceſſa uagatur
Aera petens, †pœnasq́; animi perſoluit auari †fraudes
Terribili lucro, uiuosq́; imitata †retentus †receptus
Cogitur adductis digitos inflectere neruis.
Deſinat elatis quiſquam confidere rebus,
Inſtabilesq́; deos, ac lubrica numina diſcat.

Illa manus quæ ſceptra ſibi geſtanda parabat
Cuius ſe toties ſubmiſit ad oſcula ſupplex
Nobilitas, inhumata diu, miſeroq́; reuulſa
Corpore, feralem quæſtum poſt fata popoſcit.
†quiſquis *Aſpiciat † ne quis nimium ſublata ſecundis*
Colla gerat, triuijs calcandus ſpargitur ecce
Qui ſibi pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura ſuos extruxit culmina manes,
†creditur *Et qui Sidonio uelari † credidit oſtro*
Nudus paſcit aues, iacet en qui poſſidet orbem
Exiguæ telluris inops & puluere raro
Per partes tegitur nunquam, totiesq́; ſepultus.
Senſerunt conuexa necem, tellusq́; nefandum
Emolitur onus, iam reſpirantibus aſtris,
Infernos grauat umbra lacus, pater Aeacus horret
Intrantemq́; etiam latratu Cerberus urget.
Tunc animæ, quas ille fero ſub iure peremit,
Circunſtant, nigriq́; trahunt ad iudicis urnam,
Infeſto fremitu. Veluti paſtoris in ora
Commotæ glomerantur apes, qui dulcia raptu
Mella trahit, pennasq́; cient, & ſpicula tendunt.
Et tenuis ſaxi per propugnacula cinctæ
Rimoſam patriam, dilectaq́; pumicis antra
Defendunt, pronoq́; ſuos exanime uelant.
Eſt locus infauſtis, quo conciliantur in unum
Cocytus, Phlegetonq́; uadis, inamœnus uterq;

Alueus,

Alueus: hic uoluit lachrymas, hic igne redundat.
Turris per geminos flammis uicinior amnes,
Porrigitur, ſolidoq́; rigens Adamante, ſiniſtrum
Proluit igne latus. dextra Cocytia fundit
Aequora, triſte gemens, & fletu concita plangit.
Huc poſt emeritam mortalia ſecula uitam,
Deueniunt, ubi nulla manent diſcrimina fati,
Nullus honor, uanoq́; exutum nomine regem
Proturbat plebeius egens. quæſitor in alto
Conſpicuus ſolio pertentat crimina Minos:
Et iuſtis dirimit ſontes: quos nolle fateri
Viderit, ad mala mox tranſmittit uerbera fratris,
Nam iuxtà Rhadamantus agit congeſta ſuperni
Curriculi, totosq́; diu proſpexerit actus,
Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit uincla pati. truculentos ingerit urſis,
Prædonesq́; lupis. fallaces uulpibus addit.
At qui deſidia ſemper, uinoq́; grauatus
Indulgens Veneri, uoluit torpeſcere luxu,
Hunc ſuis immundi pingues detrudit in artus.
Qui iuſto plus eſſe loquax, arcanaq́; ſueuit
Prodere, piſcoſas fertur uicturus in undas.
Vt nimiam penſent æterna ſilentia uocem.
Quos ubi per uarios annos, per mille figuras
Egit Lethæo purgatos flumine, tandem
Rurſus ad humanæ reuocat primordia formæ.

Tum quoq;, dum lites ſtygijq́; negocia ſoluit
Dura fori, ueteresq́; reos ex ordine quærit,
Ruffinum procul ecce notat, uiſuq́; ſeuero
Luſtrat, & ex imo concuſſa ſede profatur:
Huc ſuperum labes, huc inſatiabilis auri
Proluuies, precioq́; nihil non auſe parato.
Quodq́; mihi ſummum ſcelus eſt: huc improbe legũ
Venditor, Arctoi ſtimulator perfide Martis,
Cuius ob innumeras ſtrages anguſtus Auerni
Iam ſinus, & plena laſſatur portitor alno.
Quid demens manifeſta negas? en pectus iniuſtæ
Deformant maculæ, uitijsq́; inolcuit imago,
Nec ſeſe commiſſa tegunt. genus omne dolorum,
In te ferre lubet: dubio tibi pendula rupes
Immineat lapſu, uolucer te torqueat axis:
Te refugi fallant latices, atq; ore natanti
Areſcat decepta ſitis, dapibusq́; relictis
In tua manſurus migret præcordia uultur.
Quanquam omnes alij quos hæc tormenta fatigant
Pars quota ſint Ruffine tui, quid tale uel audax
Fulmine Salmoneus, uel lingua Tantalus egit?
Aut inconceſſo Tytius deliquit amore?
Cunctorum ſi facta ſimul iungantur in unum
Præcedes numero. quo tanta piacula quiſquam
Supplicio conferre ualet? quid deniq; dignum
Omnibus inueniam? uincant quum ſingula pœnas.

Tollite

Tollite de medijs animarum dedecus umbris,
Aſpexiſſe ſat eſt:oculis iam parcite noſtris,
Et Ditis purgate domos,agitate flagellis
Trans Styga,trās Erebũ, uacuo mandate baratro:
Infra Titanum tenebras,infraq; receſſus
Tartareos,noſtrumq; Chaos,quo Ditis opaci
Fundamenta latent,præceps ubi merſus anhelet,
Dum rotat aſtra polus, feriunt dum littora uenti.

CLAVDIANI LIBRI IN RVF-
FINVM SECVNDI FINIS.

CL. CLAVDIANI
IN EVTROPIVM
liber primus.

SEmiferos partus,metuendaq; pignora matri,
Mœnibus in medijs auditũ nocte luporum
Murmur,& attonito pecudes paſtore loquutas,
Et lapidum duras hyemes,nymboq; minacem
Sanguineo rubuiſſe Iouem,puteoſq; cruore
Mutatos, uiſaſq; polo concurrere lunas,
Et geminos ſoles mirari deſinat orbis.
Omnia ceſſerunt eunucho conſule monſtra.
Heu terræ cœliq; pudor. trabeata per urbes,

Oſtentatur anus,titulumq́; effœminat anni.
Pandite pontifices Cumanæ carmina uatis,
Fulmineos ſolers Hetruria conſulat ignes,
Immenſumq́; nefas fibris exploret aruſpex,
Quæ noua portendant ſuperi: Nilus ne meatu,
Deuius,& noſtri tentat iam transfuga mundi,
Se rubro miſcere mari?rupto ne Niphate
Rurſum barbaricis oriens uaſtabitur armis?
An morbi uentura lues?an nulla colono
Reſponſura ſeges?quæ tantas expiet iras
Victima?quo diras iugulo placabimus aras?
Conſule luſtrandi faſces,ipſoq́; litandum
†canant *Prodigio:quæcunq; †parant hoc omine fata*
Eutropius ceruice luat.ſic omnia nobis
Hæc regni fortuna tenes? quænam iſta iocandi
Sæuitia?humanis quantum bacchabere rebus?
Si tibi ſeruili placuit fœdare curules
Crimine,procedat laxata compede conſul.
Rupta quirinales ſumant ergaſtula cinctus.
†alium *Des †ſaltem quencunq; uirum:diſcrimina quædam*
Sunt famulis,ſplendorq́; ſuus,maculamq́; minorem
Conditionis habet,domino qui uixerit uno.
Si pelagi fluctus,Libyæ ſi diſcis harenas,
Eutropij numerabis heros,quot iura,quot ille
Mutauit tabulas,uel quanta uocabula uertit.
Nudatus quoties medicum dum conſulit emptor,

Ne

Ne qua per occultum lateat iactura dolorem,
Omnes pœnituit precij, uenumq́; redibat,
Dum uendi potuit, poſtquam deforme cadauer
Manſit, & in rugas totus defluxit aniles,
Iam ſpecie doni certatim limine pellunt,
Et fœdum †*ignaris properant obtrudere munus.* †ignari
Tot translata †*iugis ſummiſit colla, uetuſtum* †locis
Seruitium, ſemperq́; nouum, nec deſtitit unquam:
Sæpe cœpit tamen cunabula prima cruentis
Debita ſupplicijs, rapitur caſtrandus ab ipſo
Vbere, ſuſcipiunt matris poſt uiſcera pœnæ.
Aduolat Armenius certo mucrone reciſos
Edoctus mollire mares, damnoq́; nefandum
Aucturus precium. fœcundum corporis †*ignem* †inguen
Sedibus exhaurit geminis, unoq́; ſub ictu
Eripit officium patris, nomenq́; mariti.
Ambiguus uitæ iacuit, penitusq́; ſupremum
In cerebrum ſecti traxerunt frigora nerui.
Laudemus'ne manum, quæ uires abſtulit hoſti?
An potius fato cauſam tribuiſſe queramur?
Profuerat manſiſſe uirum. felicior extat
Opprobrio: ſeruiret adhuc, ſi †*fortior eſſet.* †grandior
Inde per Aſſyriæ trahitur commertia ripæ.
Hinc fora uenalis Galata ductore frequentat,
Permutatq́; domos uarias, quis nomina poßit
Tanta ſequi? uiles ſtabulis Ptolemæus in illis

Notior, hic longo laſſatus pellicis uſu
†Arantheo Donat † Ariſthæo, neq; enim iam dignus haberi
Nec maturus emi, quum faſtiditus abiret.
Quæ genuit, quanto planxit diuortia luctu.
Hæc erat heu Ptolemeæ fides, hoc profuit ætas
In gremio conſumpta tuo, lectusq́; iugalis,
Et ducti toties inter præſepia ſomni?
Libertas promiſſa perit, uiduúm ne relinquis
Eutropium? tantasq́; premunt obliuia noctes?
Crudelis, generis proh ſors duriſsima noſtri.
Fœmina cum ſenuit retinet connubia partu,
Vxorisq́; decus matris reuerentia penſat.
Nos Lucina fugit, nec pignore nititur ullo:
Cum forma dilapſus amor, defloruit oris
Gratia: qua miſeri ſcapulas tutabimur arte?
†auitum Qua placeam ratione ſenex? ſic fatus † acutum
Aggreditur lenonis opus, nec ſegnis ad artem
Mens erat, officijq́; capax. omnesq́; pudoris
Hauſerat inſidias, cuſtodia nulla tuendo
Fida toro, nulli poterant excludere uectes.
Ille uel ærata Danaën ſub turre latentem
Eliceret, fletus domini fingebat amantis,
Indomitasq́; mora, precio lenibat auaras,
Laſciuasq́; iocis, nec blandior ullus euntis
Ancillæ tetigiſſe latus, leuiterq́; reductis
Veſtibus occulto crimen mandaſſe ſuſurro,

Nec

Nec furtis quæſiſſe locum, nec fraude reperta
Cautior eluſi fremitus uitare mariti.
Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais
E gemino ditata mari, quum ſerta refudit
Canicies: iam turba procax, noctiſq; recedit
Ambitus, & raro pulſatur ianua tactu,
Seq; reformidat ſpeculo damnante ſenectus.
Stat tamen, atq; alias ſuccingit lena miniſtras.
Dilectumq; †diu quamuis longæua lupanar †ſemel
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.
Hinc honor Eutropio, quũq; omnibus unica uirtus
Eſſet in eunuchis, thalamos ſeruare pudicos,
Solus adulterijs creuit, nec uerbera tergo
Ceſſauere tamen, quoties decepta libido
Irati caluiſſet heri, fruſtraq; rogantem,
Iactantemq; ſuos tot iam per luſtra labores,
Dotalem genero, nutritoremq; puellæ
Tradidit: Eous rector conſulq; futurus,
Pectebat dominæ crines, & ſæpe lauanti
Nudus in argento lympham geſtabat alumnæ:
Et quum ſe rapido feſſam proiecerat æſtu,
Patritius roſeis pauonum uentilat alis.
Iamq; æuo laſſata cutis, ſulciſq; genarum
Corruerat, paſſa facies rugoſior uua:
Flaua minus preſſo finduntur uomere rura:
Nec uento ſic uela tremunt. miſerabile turpes

†deſerta Exedere caput tineæ, †deſecta patebant
Interualla comæ. Qualis ſitientibus aruis
Arida ieiunæ ſeges interlucet ariſtæ.
Vel qualis gelidis pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco, brumalis hirundo.
Scilicet ut trabeis iniuria creſceret olim,
Has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
Luxuriæ fortuna ſuæ: quum pallida nudis
Oßibus, horrorem dominis præberet imago
Decolor, & macies occurſu læderet omnes.
Aut pueris latura metus, aut tædia menſis,
Aut crimen famulis, aut procedentibus omen,
Et nihil exhauſto caperent in ſtipite lucri.
Sternere quippe toros, uel cædere ligna culinæ
Membra negant. aurum, ueſtes, arcana tueri
†inuiſa Mens †infida uetat. quis enim committere uellet
Lenoni thalamum? tandem ceu funus acerbum
Infauſtamq; ſuis truſere penatibus umbram.
Contemptui iam liber erat. Sic paſtor obeſum
Lacte canem, ferroq; ligat, paſcitq; reuinctum,
Dum ualidus ſeruare gregem, uigiliq; rapaces
Latratu terrere lupos: quum tardior idem
†deiecit Iam ſcabie laceras †demiſit ſordibus aures,
Soluit, & exuto lucratur uincula collo.
Eſt ubi deſpectus nimius iuuat, undiq; pulſo
Per cunctas licuit fraudes impune uagari,

Et fatis aperire uiam. proh quiſquis olympi
Summa tenes, tanto'ne libet mortalia riſu
Vertere? qui ſerui non eſt admiſſus in uſum,
Suſcipitur regnis, & quem priuata miniſtrum
Dedignata domus, moderantem ſuſtinet aula.
Vt primum uetulam texere palatia uulpem,
Quis non ingemuit? quis non irrepere ſacris
Obſequijs doluit toties uenale cadauer?
Ipſi quinetiam tali conſorte fremebant
Regales famuli, quibus eſt illuſtrior ordo
Seruitij, ſociumq́; diu ſpreuere ſuperbi.
Cernite quem Latijs poſcant adnectere faſtis:
Cuius & eunuchos puduit. ſed uilior ante
Obſcuræ latuit pars ignotiſsima turbæ,
Donec abundanti furijs qui rebus Eois
Exitium, primumq́; ſibi produxit ab imis
Euectus thalamis, ſummos inuaſit honores.
Quàm bene diſpoſitum terris, ut dignus iniqui "
Fructus conſilij, primis autoribus inſtet. "
Sic multos fluuio uates arente per annos,
Hoſpite qui cæſo monuit placare tonantem,
Inuentas primum Buſiridis imbuit aras:
Et cecidit ſæui, †quo dixerat hoſtia ſacri. †qui
Sic opifex tauri, tormentorumq́; repertor,
Qui funeſta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno

Senſit opus,docuitq́; ſuum mugire iuuencum.
Nullius Eutropius,quàm qui ſe protulit ante,
Direptas poſſedit opes,nullumq́; priorem
Perculit exilio,ſolumq́; hoc rite peregit,
Auctorem damnare ſuum,poſtquam obſitus æuo
Semiuir excelſam rerum ſublatus in arcem.
†latis Quod nec uota †pati,nec fingere ſomnia poſſunt.
Vidit ſub pedibus leges, ſubiectaq́; colla
Nobilium,tantumq́; ſibi permittere fata.
Qui nihil optaſſet plus libertate mereri,
Iam iam diſsimulat dominos,alteq́; tumeſcunt
Seruiles animi, procerum ſquallore repletus
Carcer,& exulibus Meroë,campiq́; gemiſcunt
Aethiopum,pœnis hominũ plaga perſonat ardens.
Marmaricus claris uiolatur cædibus Hammon.
Aſperius nihil eſt humili,quum ſurgit in altum:
Cuncta ferit,dum cuncta timet,deſæuit in omnes,
Vt ſe poſſe putent:nec bellua tetrior ulla eſt
†terga Quàm ſerui rabies,in libera †colla furentis:
Agnoſcit gemitus,& pœnæ parcere neſcit
Quam ſubijt,dominiq́; memor quē uerberat,odit.
Adde quod eunuchus nulla pietate mouetur,
Nec generi natis'ue cauet.clementia cunctis
In ſimiles,animosq́; ligant conſortia damni.
Ille nec eunuchis placidus,ſed peius in aurum
Aeſtuat,hoc uno fruitur ſucciſa libido.

Quid

Quid neruos ſecuiſſe iuuat? uis nulla cruentam
Caſtrat auaritiam, paruis exercita †furtis, †curis
Quæ uaſtare penum neglectaq; ſueuerat arce,
Clauſtra remoliri: †non uberiore rapina †nũc, uel num
Peccet in orbe manus? quicquid ſe Tigris ab Hæmo
Diuidit, hoc certa proponit merce locandum
Inſtitor imperij, caupo famoſus honorum.
Hic Aſiam uilla pactus regit, ille redemit
Coniugis ornatu Syriam. dolet ille paterna
Bithynos mutaſſe domo ſuffixa †patenti †potenti
Veſtibulo, precijs diſtinguit regula gentes.
Tot Galatæ, tot Pontus eat, tot Lydia nummis.
Si Lyciam tenuiſſe uelis, tot millia ponas:
Si Phrygas, adde parum: propriæ ſolatia ſortis
Communes uult eſſe notas. & uenditus ipſe
Vendere cuncta cupit. certantum ſæpe duorum
Diuerſum ſuſpendit onus, cum pondere iudex
Vergit, & in geminas nutat prouincia lances.
Non pudet heu ſuperi populos ueniſſe ſub haſta
Vendentis: certe pudeat quod iure ſepultum
Mancipium tot regna teneat, tot diſtrahit urbes.
Pollentem ſolio Crœſum uictoria Cyri
Fregit, ut eunucho fluerent Pactolus & Hermus?
Attalus hæredem uoluit te Roma relinqui?
Reſtitit Antiochus præſcripto margine tauri?
Indomitos cùrru Seruilius egit Iſauros:

Et Pharos Auguſto iacuit, uel Creta Metello.
Ne non Eutropio quæſtus numeroſior eſſet,
In mercem ueniunt Cilices, Iudæa, Sophene,
Romanusq́; labor, Pompeianiq́; triumphi.
Quô ſtruis hos auri cumulos? quæ pignora tantis
Succedunt opibus? nubas ducas'ue licebit,
Nunquam mater eris, nunq̃ pater: hoc tibi ferrum,
Hoc natura negat. te grandibus India gemmis,
†ſpolijs *Te †ſolijs Arabes, ditent te uellere Seres:*
Nullus inops adeò, nullum ſic urget egeſtas,
Vt uelit Eutropij fortunam & membra paciſci.
Iamq́; oblita ſui, nec ſobria diuitijs mens,
In miſeras leges, hominumq́; negocia ludit.
Iudicat eunuchus. quid iam de conſule miror?
Prodigium eſt quodcunq; gerit. quæ pagina lites
†Sic actas *†Fœmineas meminit? quibus unquam ſecula terris,*
Eunuchi uidere forum? ſed ne qua uacaret
Pars ignominia, neu quid reſtaret inauſum,
Arma etiam uiolare parat, portentaq́; monſtris
†Aggerat *†Aggregat, & ſecum petulans amentia certat.*
†auerſa *Erubuit Mauors †aduerſaq́; riſit Enyo,*
Dedecus Eoum quoties intenta ſagittis,
Et pharetra fulgens anus exercetur Amazon.
Arbiter aut quoties belli paciſq́; recurrit,
Alloquiturq́; Getas, gaudet cum uiderit hoſtis,
Et ſentit iam deeſſe uiros. incendia fumant.

Muris nulla fides. ſqualent populatibus agri.
Et medio ſpes ſola mari. trans Phaſin aguntur
Cappadocum matres, ſtabuliſq; abducta paternis
Caucaſeas captiua bibunt armenta pruinas,
Et Scythicis mutant Argæi pabula ſyluis.
Extra Cimmerias taurorum clauſtra paludes.
†Flos ſyriæ ſeruet ſpolijs, nec ſufficit atrox †Aſſyrīj
Barbarus, in cædem uertit faſtidia prædæ.
Ille tamen (quid enim ſeruum mollemq; pudebit?
Aut quid in hoc poterit uultu† flagrare ruboris?) †ſuperare
Pro uictore redit. peditum uexilla ſequuntur,
Et turmæ ſimiles, eunuchorumq; manipli,
Helleſpontiacis legio digniſſima ſignis,
Obuius ire cliens, defenſoremq; reuerſum
Complecti. placet ipſe ſibi, laxaſq; laborat
Diſtendiſſe genas, fictumq; inflatus anhelat.
Puluere reſperſus †tineas, & ſolibus ora †tunicas
Pallidior, uerbiſq; ſonat plorabile quiddam.
Vltra nequitiam fractis, & prælia narrat,
Perq; ſuam tremula teſtatur uoce ſororem
Defeciſſe uagas ad publica commoda uires.
Cedere liuori, nec ſuſtentare procellas
Inuidiæ, mergiq; fretis ſpumantibus orat.
Exoretq; utinam. dum talia fatur ineptas
Detergit lachrymas, atq; inter ſingula dicta
Flebile ſuſpirat. Qualis uenit arida ſocrus

Longinquam uiſura nurum, uix laſſa reſedit,
Et iam uina petit. quid te turpiſsime bellis
†medijs *Inſeris? aut* †*ſæuis pertentas* †*Pallada campis?*
†prælia *Tu potes alterius ſtudijs hærere Mineruæ:*
Quidā ſæui *Tu telas, non tela pati, tu ſtamina noſſe,*
cāpi legūt. *Tu ſegnes operum ſolers urgere puellas,*
Et niueam dominæ penſis inuoluere lanam.
Vel ſi ſacra placent habeas pro Marte Cybellem.
Rauca Celenæos ad tympana diſce furores.
Cymbala ferre licet, pectusq; illidere pinu:
Inguinis & reliquum Phrygijs abſcindere cultris.
Arma relinque uiris, geminam quid diuidis aulam?
Conariſq; pios odijs committere fratres?
Te magis, ah demens, ueterem ſi reſpicis artem,
Conciliare decet, geſtis pro talibus annum
Flagitat Eutropius, ne quid non polluat unus
Dux, acies, iudex, prætoria, tempora, conſul.
Nil adeò fœdum eſt, quod non exacta uetuſtas
Ediderit, longiq; labor commiſerit æui.
Oedipodes matrem, natam duxiſſe Thyeſtes
Cantatur: peperit fratres Iocaſta marito,
†labes *Et Pelopea ſibi* †*Thebas, ac funera Troiæ.*
Triſtis Ericthæi deplorat ſcena theatri.
In uolucrem Tereus, Cadmus ſe uertit in anguem,
Scylla nouos mirata canes. hunc arbore figit,
Eleuat hunc pluma, ſquamis hunc fabula ueſtit.

Hanc

Hanc ſoluit fluuio. nunquam ſpado conſul in orbe,
Nec iudex ductor'ue fuit. quodcunq; uirorum
Eſt decus, eunuchi ſcelus eſt: exempla creantur
Quæ Socci ſuperent riſus, luctusq́; Cothurni.
Quàm pulchre cōſpectus erat? quū tēderet artus
Exangues †onerare toga, cinctuq́; grauatus: †ornare
† Inductoq́; ſenex obſcœnior iret in auro. †Induto
Humani qualis ſimulator Simius oris:
Quem puer arridens, precioſo ſtamine Serum
Velauit, nudasq́; nates ac terga reliquit,
Ludibrium menſis, erecto pectore diues
Ambulat, & claro ſeſe deformat amictu.
Candida pollutos comitatur curia faſces.
Forſitan & dominus præbet miracula lictor
Conſule nobilior, libertatemq́; daturus,
Quam nondum meruit, ſcandit ſublime tribunal,
Atq; inter proprias laudes Aegyptia iactat
Somnia, proſtratosq́; canit ſe uate tyrannos.
Scilicet in dubio uindex Bellona pependit,
Dum ſpado Tyreſias, eneruatusq́; Melampus
Reptat, ab extremo referens oracula Nilo.
Obſtrepuere auium uoces, exhorruit annus
Nomen, & inſanum gemino proclamat ab ore:
Eunuchumq́; uetat faſtis accedere Ianus.
Sumeret illicitos & enim ſi fœmina faſces,
Eſſet turpe minus Medis, leuibusq́; Sabæis.

Imperat hic ſexus, reginarumq́; ſub armis
Barbariæ pars magna iacet, gens nulla probatur
Eunuchi quæ ſceptra ferat. Tritonia, Phœbe,
Veſta, Ceres, Cybele, Iuno, Latona, coluntur.
Eunuchi quæ templa dei? quas uidimus aras?
Inde ſacerdotes, hæc intrat pectora Phœbus,
Inde canunt Delphi, Troianam ſola Mineruam,
Virginitas Veſtalis adit, flammasq́; tuetur.
Hi nullas meriti uittas, ſemperq́; prophani.
Naſcitur ad fructum mulier, prolemq́; futuram:
Hoc genus inuentum eſt ut ſeruiat. Herculis arcu
Concidit Hyppolite: Danai fugêre bipennem
Pentheſilea tuam: claras Carthaginis arces
Creditur, & centum portis Babylona ſuperbam
Fœmineus ſtruxiſſe labor. Quid nobile geßit
†urbes Eunuchus? quæ bella tulit, quas condidit †arces?
Illas prætereà rerum natura creauit,
Hos fecere manus: Seu prima Semiramis aſtu
Aſſyrijs mentita uirum, ne uocis acutæ
Mollicies, leuesq́; genæ ſe prodere poſſent.
Hos ſibi coniunxit ſimiles: ſeu Parthica ferro
Luxuries uetuit naſci lanuginis umbram,
Seruatoq́; diu puerili flore coëgit
Arte retardatam Veneri ſeruire iuuentam.
Fama prius falſo ſimilis, uanoq́; uideri
Ficta ioco. leuior uolitare per oppida rumor,

Rideriq́;

Rideriq́; nefas, ueluti nigrantibus alis
Audiretur olor, coruo certante liguſtris.
Atq; aliquis grauior morum, Si talibus, inquit,
Creditur, & nimijs turgent mendacia monſtris:
Iam teſtudo uolat, profert iam cornua uultur,
Prona petunt retro fluuij †uada, Gadibus ortum †iuga
Armenij texere diem, iam frugibus aptum
Aequor, & aſſuetum ſyluis delphina uidebo.
Iam cocleis homines iunctos, & quicquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India uelis.
Subijcit, & mixtis ſalibus laſciuior alter:
Miraris? nihil eſt quod non in pectore magnum
Concipit Eutropius, ſemper noua, grandia ſemper
Diligit, & celeri deguſtat ſingula ſenſu.
Nil timet à tergo: uigilantibus undiq; curis
Nocte dieq́; patet: lenis faciliſq́; moueri
Supplicibus, mediaq́; tamen molliſsimus ira.
Nil negat, & ſeſe uel non poſcentibus offert.
Quodlibet ingenio ſubigit, traditq́; fruendum.
Quicquid amas, dabit illa manus, cõmuniter omni
Fungitur officio, gaudetq́; potentia flecti.
Hoc quoq; conſilijs peperit, meritoq́; laborum
Accipit, & trabeas argutæ præmia dextræ.
Poſtquam uera fides facinus uulgauit Eoum
Gentibus, & Romæ iam certius impulit aures:
Eutropium'ne etiam noſtra dignabimur ira?

Hic quoq; Romani meruit pars eſſe doloris?
Sic effata, rapit cœli per inania curſum
Diua potens, unoq́; Padum translapſa uolatu,
Caſtra ſui rectoris adit. Tum fortè decorus
Cum Stilicone gener, pacem implorantibus ultro
Germanis reſponſa dabat, legesq́; Caycis
Arduus, & flauis ſignabat iura Sueuis.
†reges *His tribuit*† *leges, his obſide fœdera ſancit*
Indicto: bellorum alios tranſcribit in uſus.
Militet ut noſtris detonſa Sicambria ſignis.
Læta ſubit Romam pietas, & gaudia penè
Mouerunt lachrymas, tantoq́; exultat alumno.
†deſcēdēte, quidā defenſata legunt. *Sic armenta ſuo iam*† *defenſante iuuenco*
Celſius aſſurgunt erectæ cornua matri.
Sic iam terribilem ſtabulis, dominumq́; ferarum
Creſcere miratur genitrix Maßila leonem.
Dimouit nebulam, iuueniq́; apparuit ingens.
Tunc ſic orſa loqui: Quantum te principe poßim
Non longinqua docēt. domito quod Saxone Tethys
Mitior, aut fracto ſecura Britannia picto
Ante pedes humili Franco, triſtiq́; Sueuo
Perfruor, & noſtrum uideo Germanice Rhenum.
Sed quid agam? diſcors oriens felicibus actis
Inuidet, atq; alio Phœbi de cardine ſurgunt
Crimina, ne toto conſpiret corpore regnum.
Gildonis taceo magna cum laude receptam

Perfidiam, & fretos Eoo robore Mauros.
Quæ †ſuſcepta fames? quantum diſcriminis urbi? †ſuſpecta
Ni tua uel ſoceri nunquam non prouida uirtus,
Auſtralem Arctois penſaſſet frugibus annum?
Inuectæ Rhodani Tyberina per oſtia claſſes
Cynipheiſq́; ferax Araris ſucceſſit ariſtis.
Theutonicus uomer, Pyreneiq́; iuuenci
Sudauere mihi, ſegetes mirantur Hiberas
Horrea, nec Libyæ ſenſerunt damna rebellis,
Iam tranſalpina contenti meſſe Quirites.
Ille quidem meritas ſoluit (ſcit Tabraca) pœnas:
Vt pereat quicunq; tuis conflixerit armis.
Ecce recens iiſdem clades à partibus exit,
Terroriſq; minus, ſed plus habitura pudoris:
Eutropius conſul. pridem tolerare fatemur,
Hoc genus Arſacio poſtquam ſe regia faſtu
Suſtulit, & noſtros corrupit Parthia mores.
Præfecti ſed adhuc gemmis, ueſtiq́; dabantur
Cuſtodes, ſacroq́; adhibere ſilentia ſomno.
Militia eunuchi nunquam progreſſa cubile,
Non uita ſpondente fidem, ſed inertia †tantum †tutum
Mentis pignus erat, ſecreta monilia ſeruent,
Ornatus curent Tyrios, à fronte recedant
Imperij. tenero tractari pectore neſcit
Publica maieſtas. nunquam uel in æquore puppim
Vidimus eunuchi clauo parere magiſtri.

Nos adeò ſperni faciles? orbisq́; carina
Vilior? aurora certe eſt, quæ talia ferre
Gaudet, & aſſuetas ſceptris muliebribus urbes,
Poßideant. quid belliferam communibus urunt
†nocturna Italiam maculis? †nocituraq́; probra ſeueris
Admiſcent populis? peregrina piacula forti
Pellantur longe Latio, ne tranſeat Alpes
Dedecus, in ſolis quibus extitit hæreat aruis.
†formæ Scribat Halis, ſcribat †famæ contemptor Orontes.
Per te, perq́; tuos obteſtor Roma triumphos
Neſciat hoc Tybris, nunquam poſcentibus olim,
Qui dare Dentatis annos, Fabijsq́; ſolebat.
Martius eunuchi repetet ſuffragia campus?
Aemilios inter, ſeruatoresq́; Camillos
Eutropius? iam Chryſogonis tua Brute poteſtas
Narciſisq́; datur. natis hoc dedere pœnæ
Profuit? & miſero ciuem præponere patri?
Hoc mihi Ianiculo poſitis Hetruria caſtris
Quæſiit, & tantum fluuio Porſenna remotus?
Hoc meruit uel ponte Cocles, uel Mutius igne?
Viſceribus fruſtra caſtum Lucretia ferrum
Merſit, & attonitum tranauit Chœlia Tybrim?
Eutropio faſces adſeruabantur adempti
Tarquinijs? quencunq; meæ uexere curules
Laxato ueniat ſocij ſpectator Auerno.
Impenſi ſacris Decij prorumpite buſtis,

Torqua-

Torquatiq; truces,animoſaq; pauperis umbra
Fabritij,tuq; ô ſi forte inferna piorum
Iugera & Elyſias ſcindis Serrane nouales.
Pœno Scipiadæ,Pœno præclare Lutati.
Sicania Marcelle ferox,gens Claudia ſurgat.
Et Curij ueteres,& qui ſub iure negaſti
Viuere Cæſareo paruo procede ſepulchro
Eutropium paſſure Cato.remeate tenebris
Agmina Brutorum,Coruinorumq; cateruæ.
Eunuchi ueſtros habitus inſignia ſumunt
Ambigui Romana mares.rapuere†tremendas Tuerendas
Annibali,Pyrrhoq; togas,flabella peroſi
Aſpirant trabeis,iam non umbracula geſtant
Virginibus.Latias auſi uibrare ſecures.
Linquite fœmineas infelix turba latebras
Alter quos pepulit ſexus,nec ſuſcipit alter
Execti Veneris ſtimulos & uulnere caſti.
Mixta duplex ætas,inter puerumq; ſenemq;
Nil medium.falſi complete ſedilia patres.
Ite noui proceres,infœcundoq; ſenatu
Eutropium ſtipate ducem,celebrate tribunal
Pro thalamis,uerſo iam diſcite more curules,
Non matrum pilenta ſequi,ne priſca reuoluam,
Neu numerem quantis iniuria mille per annos
Sit retro ducibus.quanti fœdabitur æui
Canities?unam ſubeant quot ſecula culpam?

Inter Ariſthei faſtus, & nomen herile
†æquabit Seruus erit, dominoq́; ſuos †æqualis honores,
Inſeret. heu ſemper Ptolomæi noxia mundo
Mancipia. en alio lædor grauiore Photino,
Et patior maius Phario ſcelus. ille cruorem
Conſulis unius Pellæis enſibus hauſit:
Inquinat hic omnes. ſi nil priuata mouebunt,
At tu principibus, noſtræ tu proſpice cauſæ,
†auerte Regaleſq́; †aduerte notas. hunc accipit unum
Aula magiſtratum, uobis, patribusq́; recurrit
Hic alternus honos, in crimen euntibus annis
Parce quater conſul, contagia faſcibus oro
Defendas ignaua tuis. neu tradita libris
†Omina †Omnia, ueſtitusq́; meos, quibus omne quod ambit
Oceanus domui, tanta caligine mergi,
†geramus Calcariq́; ſinas. nam quæ iam bella †feramus
Mollibus auſpicijs? aut quæ connubia prolem?
†latura Aut frugem †laturus ager? quid fertile terris?
ſeges Quid plenum ſterili poßit ſub conſule naſci?
Eunuchi ſi iura dabunt, legeſq́; tenebunt,
Ducant penſa uiri, mutatoq́; ordine rerum
Viuat Amazonio confuſa licentia ritu.
Quid trahor ulterius? Stilico quid uincere differt
Dum certare pudet? neſcis quod turpior hoſtis
Lætitia maiore cadit, piratica magnum
Erigit. illuſtrat ſeruilis laurea Craſſum.

†Annuis.

† Annuis. agnoſco fremitum, quo palluit Eurus, †At ulx agnoſcit
Quo Mauri, Gildoq; ruit. quid Martia ſigna
Sollicitas? non eſt iaculis haſtis ue petendus.
Conſcia ſuccumbent audito uerbere terga.
Vt Scytha poſt multos rediens exercitus annos,
Quum ſibi ſeruilis pro finibus obuia pubes
Iret, & arceret dominos tellure reuerſos,
Armatam oſtenſis aciem fudere flagellis.
Notus ab incœptis ignobile reppulit horror
Vulgus, & † addictus ſub uerbere torpuit enſis. † adductus

CLAVDIANI PRIORIS LIBRI
IN EVTROPIVM FINIS.

CL. CLAVDIANI PROLOGUS ſecundi libri in Eutropium.

Qui modo ſublimes rerum flectebat habenas
Patritius, rurſus uerbera nota timet,
Et ſolitos tardæ paſſurus compedis orbes,
In dominos uanas luget abiſſe minas.
Culmine deiectum uitæ fortuna priori
Reddidit, inſano iam ſaciata ioco.
Scindere nunc alia meditatur ligna ſecuri,
Faſcibus & tandem uapulat † ille ſuis. † ipſe
Illicitas conſul pœnas, ſe conſule ſoluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.

Infauſtum populis in ſe quoque uertitur omen.
Sæuit in autorem prodigioſus honor.
Ablato penitus reſpirant nomine faſti,
†aura *Maturamq́; luem ſanior † aula uomit.*
Diſſimulant ſocij, coniuratiq́; recedunt,
Procumbit pariter cum duce tota cohors.
Non acie uicti, nec ſeditione coacti,
Ne pereant ritu quo periere uiri.
Concidit exiguæ dementia uulnere chartæ,
Conficit ſæuum littera Martis opus.
Mollis fœminea detruditur arte tyrannus,
Et thalamo pulſus perdidit imperium.
Sic iuuenis nutante fide, ueteriq́; reducta
Pellice, defletam linquit amica domum.
†carpit *Caniciem raram largo de puluere † turpat,*
Et lachrymis rugas implet anile gemens.
†ſubſiſtit *Suppliciterq́; pias humilis † proſtratus ad aras*
Mitigat iratas uoce tremente nurus.
Innumeri glomerantur heri, ſibi quiſq; petentes
Mancipium ſolis utile ſupplicijs.
Quamuis fœdus enim, mentemq́; obſcœnior ore,
Ira dabat precium, pœna meretur emi.
Quas ſpado nunc terras, aut quē tranſibis in axem?
Cingeris hinc odijs, inde receſſit amor.
Vtraq; te gemino ſub ſidere regia damnat.
Heſperius nunquam, iam nec Eous eris.

Miror

Miror cur alijs qui pandere fata ſolebas,
Ad propriam cladem cæca Sibylla taces?
Iam tibi nulla uidet fallax inſomnia Nilus.
Peruigilant uates, nec miſerande tui.
Quid ſoror? audebit tecum conſcendere puppem?
Et ueniet longum per mare fida comes?
An fortaſſe thoros eunuchi pauperis odit?
Et te nunc inopem diues amare negat?
Eunuchi iugulum primus ſecuiſſe fateris,
Sed tamen exemplo non feriere tuo.
Viue pudor fatis, en quem tremuere tot urbes,
†En cuius populi ſuſtinuere iugum. †Cuius tot
Direptas quid plangis opes? quas natus habebit?
Non aliter poteras principis eſſe pater.
Improbe quid pulſas muliebribus aſtra querelis?
†Quid ſibi ſub Cypri littore parta quies? †Quod tibi
Omnia barbarico per te concuſſa tumultu.
Crede mihi, terris tutius æquor erit.
Iam non Armenios iaculis terrebis & arcu,
Per campos uolucrem non agitabis equum.
Dilecto caruit Bizantius ore ſenatus,
Curia conſilijs æſtuat orba tuis.
Emeritam ſuſpende togam, ſuſpende pharetram:
Ad Veneris partes, ingeniumq; redi.
Non bene Gradiuo lenonia dextera ſeruit.
Suſcipiet famulum te Cytherea libens.

Inſula læta choris, blandorum mater amorum,
Nulla pudicitiæ cura placere poteſt.
†ſede *Proſpectant Paphiæ celſa de†rupe puellæ,*
Sollicitæ, ſaluam dum ferat unda ratem.
Sed uereor teneant ne te Tritones in alto
Laſciuas doctum fallere Nereidas:
Aut idem cupiant pelago te mergere uenti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.
Inclyta captiuo memoratur Tabraca Mauro.
Naufragio Cyprus ſit memoranda tuo.
Vecturum moriens fruſtra Delphina uocabis,
Ad terram ſolos deuehit ille uiros.
Quiſquis adhuc ſimiles eunuchus tendit ad actus,
Reſpiciens Cyprum deſinat eſſe ferox.

CL. CLAVDIANI IN Eutropium liber ſecundus.

MYgdonij cineres, & ſi quid reſtat Eoi,
Quod peat regni, certe nō augure falſo
Prodigij patuere minæ, fruſtraq; pacto
Vulnere, monſtriferi præſagia diſcitis anni.
Cautior ante tamen uiolentum nauita Corum
Proſpicit, & tumidæ ſubducit uela procellæ.
Quid iuuat errores merſa iam puppe fateri?
Quid lachrymæ delicta leuant? ſtant omina ueſtri
Conſulis,

Conſulis,immotis hæſere piacula fatis.
Tunc decuit ſentire nefas,tunc ire recentes
Deterſum maculas.ueteri poſt obruta morbo
Corpora,Pæonias nequicquam admoueris †herbas †artes
Vlcera poſſeſſis alte ſuffuſa medullis
Non leuiore manu,ferro ſanantur,& igni,
Ne noceat fruſtra mox eruptura cicatrix.
Ad uiuum penetrant flammæ,quò funditus humor
Defluat,& uacuis corrupto ſanguine uenis
Areſcat fons ille mali.runcantur & artus
Vt liceat reliquis ſecurum uiuere membris.
At uos egregie purgatam creditis aulam,
Eutropium ſi Cyprus habet,uindictaq; mundi
Semiuir exul erit. quis uos luſtrare ualebit
Oceanus? tantum facinus quæ diluet ætas?
Induerat needum trabeas,mugitus ab axe
Redditus inferno, rabies arcana cauernas
Vibrat,& alterno confligunt culmina lapſu.
Bacchatus per operta tremor,Calchedona mouit
Pronus,& in geminas nutauit Boſphorus urbes.
Concurrere freti fauces,radice reuulſa
Vitant inſtabilem rurſus Symplegada nautæ:
Scilicet hæc ſtygiæ præmittunt ſigna ſorores,
Et ſibi iam tradi populos,hoc conſule gaudent.
Mox oritur diuerſa lues,hinc Mulciber ignes
Sparſerat,hinc uicto proruperat obice Nereus,

Hinc flagrāt,hinc tecta natant. Quā numina pœnā
Seruatis ſceleri? cuius tot cladibus omen
†Obſtitit †Conſtitit? incumbas utinam Neptune tridenti,
Pollutumq́; ſolum toto cum crimine mergas.
Vnam pro mundo furijs concedimus urbem.
Vtq́; ſemel patuit monſtris iter, omnia tempus
Nacta ſuum properant naſci, tum decolor imber,
Infantumq́; noui uultus, & diſſona partu
Semina, tum lapidum fletus, armentaq́; uulgò
Auſa loqui, medijsq́; feræ ſe credere muris.
Tum uates ſine more rapi, lymphataq́; paßim
†terrifici Pectora †fatidici ſtimulis igneſcere Phœbi.
Fac nullos ceciniſſe deos, adeóne retuſi
Quiſquam cordis erit, dubitet qui partibus illis
Affore fatalem caſtrati conſulis annum?
» Sed quàm cæcus ineſt uitijs amor, omne futurum
» Deſpicitur, ſuadentq́; breuem præſentia fructum,
» Et ruit in uetitum damni ſecura libido,
» Dum mora ſupplicij lucro, ſerumq́; quod inſtat
Creditur. haud equidem contra tot ſigna Camillo
Detulerim faſces, ne dum (prob) ſexus inerti
Mancipio, cui cuncta licet reſponſa iuberent,
Hortantesq́; licet ſponderent proſpera diui,
Turpe fuit ceßiſſe uiros. exquirite retro
Crimina, continui lectis annalibus æui
Priſca recenſitis, euoluite ſecula faſtis.

Quid

Quid ſenis infandi Capreæ, quid †ſcena Neronis †cœna
Tale ferunt? ſpado Romuleo ſuccinctus amictu
Sedit in auguſtis laribus, uulgata patebat
Aula ſalutantum ſtudijs: huc plebe ſenatus
Permixta, trepidiq́; duces, omnisq́; poteſtas
Confluit, aduolui genibus, contingere dextram
Ambitus, & uotum deformibus oſcula rugis
Figere: præſidium legum, genitorq́; uocatur
Principis, & famulum dignatur regia patrem.
Poſteritas admitte fidem, monumenta petuntur
Dedecoris, multisq́; gemunt incudibus æra
Formatura nefas. hæc iudicis illa togati,
Hic nitet armati ſpecies, numeroſus ubiq;
Fulget eques, præfert eunuchi curia uultus.
Ac ueluti caueant, ne quo conſiſtere uirtus
Poßit pura loco, cunctas hæc ora laborant
Inceſtare uias, maneant immota precamur,
Certaq́; perpetui ſint argumenta pudoris.
Subter adulantes tituli, nimiæq́; leguntur
Vel maribus laudes, claro quod nobilis ortu.
Conuiuant domini, quod maxima prælia ſolus
Impleat, & pariter miles, quod tertius urbis
Conditor. hoc Bizas, Conſtantinusq́; uidebunt?
Inter quæ tumidus leno producere cœnas
In lucem fecere mero, diſpergere †plauſum †plauſtrũ
Empturas in uulgus opes, totosq́; theatris

Indulgere dies, alieni prodigus auri.
At ſoror, & (ſi quid portentis creditur) uxor
Mulcebat matres epulis, & more pudicæ
Coniugis, eunuchi celebrabat uota mariti.
Hanc amat, hanc ſumma de re, uel pace, uel armis
Conſulit: huic curas, & clauſa palatia mandat,
Ceu ſtabulum, uacuamq́; domum: ſic magna tueri
Regna nihil patiensq́; iugi deluditur orbis.
Mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
Senſerat, & primi laxabant germina flores:
Iamq́; iter in gremio pacis ſolenne parabant
Ad muros Amphyſa tuos, autore repertum
Eutropio, pelagi ne tædia longa ſubirent,
Sed uaga laſciuis flueret diſcurſibus ætas:
Vnde tamen tanta ſublimes laude redibant,
Ceu uinctos traherent Medos, Indumq́; bibiſſent.
Ecce autem flauis Gradiuus ab uſq; Gelonis
Arua cruentato repetebat Thracia curru.
Subſidunt Pangæa rotis, alteq́; ſonoro
Stridunt axe niues, ut uertice conſtitit Hemi,
Fœmineasq́; togas preßis conſpexit habenis,
Subriſit crudele pater, triſtisq́; micantem
Quaſſauit galeam. tunc implacabile numen
Bellonam alloquitur, quæ ſanguine ſordida ueſtem,
Illyricis pingues pectebat cladibus hydros.
Necdum mollitiæ, necdum germana mederi

Poſſumus Eoæ, nunquam corrupta rigeſcent
Secula, Cappadocum tepidis Argeus aceruis
Aeſtuat infelix, e iam nunc pallet Orontes.
Dum pereunt meminere mali: ſi corda parumper
Reſpirare ſinas, nullo tot funera ſenſu
Prætereunt, tantiq́; leuis iactura cruoris.
Aſpicis obſcenum facinus? quid crinibus ora
Protegis? heu quales ſeſe diffundit in actus
Parua quies? quantum nocuerunt ocia ferri?
Qui caruit bellis Eunucho traditur annus.
Actum de Trabeis eſſet, ſi partibus una
Mens foret Heſperijs: rueret deriſa uetuſtas,
Nullaq́; calcati ſtarent ueſtigia iuris
Ni memor imperij Stilico, morumq́; priorum
Turpe relegaſſet defenſo à Tybride nomen,
Intactamq́; nouo ſeruaſſet crimine Romam.
Ille dedit portum, quo ſe pulſata referret
Maieſtas Latij, deformatasq́; ſecures.
Ille dedit faſtos, ad quos oriente relicto
Confugeret ſparſum maculis ſeruilibus æuum.
Quàm ſimiles hæc aula uiros (ad mœnia uiſus
Dirige) num ſaltem tacita formidine muſſant?
Non damnant animo: plaudentem cerne ſenatum
Et Bizantinos proceres, Graiosq́; quirites.
O patribus plebes, ô digni conſule patres.
Quid, quod & armati ceſſant, & nulla uirilis

Inter tot gladios, ſexum reminiſcitur ira?
Huccine noſtrorum cinctus abiere nepotum?
Sic Bruti deſpectus honos? ignoſce parenti
Romule, quod ſerus temeritatis faſcibus ultor
Aduenio, iam iam largis hæc gaudia ſaxo
Compẽſent lachrymis. Quid dudũ inflare moraris
Tartaream Bellona tubam? quid ſtringere falcem
Qua populos à ſtirpe metis? molire tumultus,
Excute delicias, Thracum, Macedûmq́; ruinæ
Tædet, & in gentes iterum ſæuire ſepultas.
Damna minus cõſueta mouẽt, trans æquora ſæuas,
Verte faces, alijs exordia ſume rapinis.
Non tibi Riphæis hoſtis quærendus ab oris:
Non per Caucaſeas accito turbine ualles
Eſt opus, Oſtrogothis colitur, mixtisq́; Gothunnis
Phryx ager, hos paruæ poterunt impellère cauſæ
„ *In ſcelus. Ad mores facilis natura reuerti.*
Sic erat in noſtro quando iam milite robur
Torpuit, & molli didicit parere magiſtro.
Vindicet Arctous uiolatas aduena leges,
Barbara Romano ſuccurrant arma pudori.
Sic fatus, clypeo quantum uix ipſe deorum
Arbiter infeſto, quum percutit æthera nimbo
Intonuit, reſponſat Athos, Hæmusq́; remugit,
Ingeminat Rhodope, raucum concuſſa fragorem,
†extulit *Cornua cana gelu mirantibus* † *excutit undis*
Hebrus,

Hebrus, & exanguem glacie timor alligat Iſtrum.
Tunc adamãte grauem, nodisq́; rigentibus haſtam,
Telum ingens nulliq́; deo iaculabile torſit.
Fit late ruptis uia nubibus, illa per auras
Tot freta, tot montes, uno contenta uolatu
Tranſilit, & Phrygiæ medijs affigitur †oris. †aruis
Senſit humus, gemuit Nyſæo palmite fœlix
Hermus, & aurata Pactolus inhorruit unda,
Totaq́; ſubmiſsis fleuerunt Dindyma ſyluis.
Nec dea præmiſſæ ſtridorem ſegnius haſtæ
Conſequitur: centumq́; uias meditata nocendi,
Tandem Targibilum (Geticæ dux improbus aulæ
Hic erat) aggreditur: uiſo tum fortè redibat
Eutropio: uacuus donis, feritasq́; dolore
Creuerat, & teneris etiam quæ crimina ſuadent
Ingenijs Scythicum pectus flammabat egeſtas.
Huic ſeſe uultu ſimulatæ coniugis offert,
Mentitoq́; ferox incedit barbara greſſu,
Carbaſeos induta ſinus, poſt terga reductas,
Vberibus propior mordebat fibula ueſtes,
Inq́; orbem tereti mitra redeunte capillum
Strinxerat, & uirides flaueſcere iuſſerat angues.
Aduolat, & niueis reducem complectitur ulnis,
Infunditq́; animo furiale per oſcula uirus.
Principe quàm largo ueniat, quas inde reportet
Diuitias, aſtu rabiem motura, requirit.

Ille iter ingratum, uanos deflere labores,
†quem Quos ſuper Eunuchi faſtus, †quæ probra tuliſſet.
Roma Continuo ſecat ungue genas, & tempore pandit
Arrepto gemitus: I nunc deuotus aratris
Scinde ſolum, poſitoq́; tuos mucrone ſodales
Ad raſtros ſudare doce: bene rura Gothunnus
Excolet, & certo diſponet ſydere uites.
Felices aliæ quas debellata maritis
Oppida, quas magnis quæſitæ uiribus ornant
Exuuiæ, quibus Argiuæ, pulchræq́; miniſtrant
Teſſalides, famulas & quæ meruere Lacænas.
Me nimium timido, nimium iunxere remiſſo
Fata uiro, totum qui degener exuit Iſtrum,
Qui refugit patriæ ritus, quem detinet æqui
Gloria, conceſſoq́; cupit uixiſſe colonus,
Quã dominus rapto. qd pulchra uocabula pigris,
†prætentas †Pertentas uitijs? probitatis inertia nomen,
Iuſtitiæ formido ſubit: tolerabis iniquam
Pauperiem, cum tela geras? & flebis inultus,
Quum pateant tantæ nullis cuſtodibus urbes?
„ Quippe metus pœnæ, pridem mos ille uigebat,
„ Vt meritos colerent, impacatisq́; rebelles
„ Vrgerent odijs. at nunc qui fœdera rumpit
„ Ditatur, qui ſeruat eget. uaſtator Achiuæ
Gentis, & Epirum nuper populatus inultam,
†amicos Poſſidet Illyricos iam quos obſedit †amictus.

Ingreditur

Ingreditur muros, illis reſponſa daturus,
Quorum coniugibus potitur, natosq́; peremit.
Sic hoſtes punire ſolent: hæc præmia ſoluunt
Excidijs. cunctaris adhuc? numerumq́; tuorum
Reſpicis? exiguamq́; manum? tu rumpe quietem.
Bella dabunt ſocios. nec te tam prona monerem,
Si contra paterere uiros. nunc alter in armis
Sexus, & eunuchis ſe defenſoribus orbis
Credidit, hos Aquilæ, Romanaq́; ſigna ſequuntur.
Incipe Barbaricæ tandem te reddere uitæ.
Te quoq; iam timeant, admirenturq́; nocentem
Quem ſpreuere pium, ſpolijs prædaq́; repletus
Quum libeat Romanus eris. Sic fata repente
In diram ſe uertit auem, roſtroq́; recuruo
Turpis, & †inſernas tenebris obſcurior alas †infernis
Auſpicium ueteri ſedit ferale ſepulchro.
Ille pauor poſtquam reſoluto corde quieuit,
Et rigidæ ſedere comæ, non diſtulit atrox
Iuſſa deæ, ſocijs quæ uiderit, ordine pandit,
Inuitatq́; ſequi. coniurat barbara pubes
Nacta ducem, Latijsq́; palàm deſciuit ab armis.
Pars Phrygiæ, Scythicis quæcũq; Trionibus alget
Proxima †Bithynos, ſolem quæ condit Ionas, †Bithyno
Quæ læua attingit Galatas, utrinq; propinqui
Finibus obliquis Lydi, Piſidæq́; feroces
Continuant auſtrale latus, gens una fuere

Tot quondam populi, priſcũ cognomen, & unum,
» Appellata Phryges. ſed quid non longa ualebit
» Permutare dies? dicti poſt Mæona regem
Mæones, Aegæos inſedit Græcia portus.
Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.
Nuper ab oceano Gallorum exercitus ingens
Illis antè uagus tandem regionibus hæſit,
Geſáq; depoſuit, Graio iam mitis amictu
Pro Rheno poturus Halym. dat cuncta uetuſtas,
Principium Phrygibus, nec rex Aegyptius ultra
Reſtitit, humani poſtquam puer uberis expers
In Phrygiam primum laxauit murmura uocem.
†cecinit Hic †cecidit Libycis iactata paludibus olim
Tibia, fœdatam quum reddidit umbra Mineruam.
Hic & Apollinea uictus teſtudine paſtor
Suſpenſa memores illuſtrat pelle Celenas.
Quattuor hic magnis procedunt fontibus amnes
Auriferi, nec miror aquas radiare metallo,
Quæ toties lauere Midam, diuerſus ad Auſtrum
Curſus, & Arctoum fluuijs mare, Dindyma fundũt,
Sangarius uitrei puro qui gurgite Galli
Auctus, Amazonij defertur ad oſtia Ponti.
Icarium pelagus, Mycalæáq; littora iuncti
Marſia, Mæanderq; petunt: ſed Marſia uelox
Dum ſuus eſt, flexuq; carens, iam flumine mixtus
Mollitur Mæandre tuo, contraria paſſus

Quam

Quàm Rhodano ſtimulatus Arar, quos inter aprica
Planities, Cereriq́; fauet, denſiſq́; ligatur
Vitibus, & glaucos fructus attollit oliuæ.
Diues equis, fœlix pecorum, precioſaq́; picto
Marmore, purpureis cedit cui Synada uenis.
Talem tum Phrygiam Gethis populantibus uri
†Permiſere dei, ſecuras barbarus urbes †Promiſere
Irrupit, facilesq́; capi: ſpes nulla ſalutis,
Nulla fugæ, putribus iam propugnacula ſaxis
Longo corruerant æuo, paciſq́; ſenecta.
Interea gelidæ ſecretis †partibus Idæ †rupibus
Dum ſedet, & Thyaſos ſpectat de more Cybele,
Curetumq́; alacres ad tympana ſuſcitat enſes:
Aurea ſanctarum decus immortale comarum
Defluxit capiti turris, ſummoq́; uolutus
Vertice crinalis uiolatur puluere murus.
Obſtupuere truces omen Corybantes, & imo
Fixa metu, tacitas preſſerunt Orgia buxos.
Indoluit genitrix, tunc ſic irata profatur:
Hoc mihi iampridem Lacheſis lõgæua canebat
Augurium: Phrygiæ caſus ueniſſe ſupremos
Delapſus teſtatur apex. heu ſanguine qualis
Ibit Sangarius? quantaſq́; cadauera lenti
Mæandri paſſura moras? immobilis hæret
Terminus. hæc dudum nato placuere Tonanti.
Paret finitimis luctus, fruſtraq́; Lyæi,

Non defenſuros implorat Lydia thyrſos.
Iamq; uale Phrygiæ tellus, perituraq́; flammis
Mœnia, conſpicuas quæ nunc attollitis arces,
Mox campi, nudumq́; ſolum: dilecta ualete
†non iſtis Flumina, †nec ueſtris ultra bacchabor in antris:
Nec iuga ſulcabit noſter Berecinthia currus:
Dixit: & ad triſtes conuertit tympana planctus.
Labentem patriam ſacris ululatibus Atys
Perſonat, & lachrymis torui maduere leones.
Eutropius, nequeat quamuis metuenda taceri
Clades, & trepidus uulgauerit omnia rumor,
Ignorare tamen fingit, regniq́; ruinas
Diſsimulat, paruam latronum errare cateruam
Ad fontes, tormenta magis quàm tela parari.
Nec duce frangendas iactat, ſed iudice uires.
†uallibus Vaſta uelut Libyæ uenantum uocibus ales,
Quum premitur calidas curſu tranſmittit harenas,
Inq́; modum ueli ſinuatis flamine pennis
Puluerulenta uolat, ſi iam ueſtigia retro
Clara ſonent, oblita fugæ ſtat lumine clauſo,
Ridendum reuoluta caput, creditq́; latere,
†Quem †Quæ non ipſa uidet: furtim tamen ardua mittit
Cum donis promiſſa nouis, ſi fortè rogatus
Deſinat. ille ſemel nota dulcedine prædæ
Se famulo ſeruire negat, nec grata timentum
Munera, militiam nullam, nec prima ſuperbus

Cingula dignari. nam quis non conſule tali
Vilis honos? poſtquam precibus miteſcere nullis,
Non auro ceßiſſe uidet, creberq; recurrit
Nuncius incaſſum, nec ſpes iam fœderis extat.
Tandem conſilium belli confeſſus agendi,
Ad ſua tecta uocat iuuenes. uenere proterui
Laſciuiq; ſenes, quibus eſt inſignis edendi
Gloria, corruptasq; dapes uariaſſe decorum,
Qui †uentrem inuitant precio, traduntq; palato †Venetem
Sydereas Iunonis aues, & ſiqua loquendi
Gnara coloratis uiridis defertur ab Indis:
Quæſitus trans regna cibus: quorumq; profundam
Ingluuiem, non Aegeus, non alta Propontis,
Non freta longinquis Mæotida piſcibus explent.
Veſtis odoratæ ſtudium, laus maxima, riſum
Per uarios mouiſſe ſales, minimeq; uiriles
Munditiæ, compti uultus, oneriq; uel ipſa
Serica. ſin Hunnus feriat, ſin Sarmata portas,
Sollicti ſcenæ, Romam contemnere ſueti,
Mirariq; ſuas quas Boſphorus †obruit ædes, †abluit
Saltandi dociles, aurigarumq; periti.
Pars humili de plebe duces, pars compede ſuras,
Cruraq; ſignati, nigro liuentia ferro,
Iura regunt, facies quamuis inſcripta repugnet,
Seq; ſuo prodat titulo. ſed prima poteſtas
Eutropium præfert. Hoſio †ſubiecta ſecundo †ſubnixa

Dulcior hic ſanè cunctis, prudensq; mouendi
†fumo Iuris, & admoto qui temperat omnia †naſo
Feruidus: accenſam ſed qui bene decoquat iram.
Conſidunt apices gemini ditionis Eoæ,
†uulnere Hic coquus, hic leno, defoſſi †uerbere terga,
Seruitio, non arte pares, hic ſæpius emptus,
Alter ad Hiſpanos nutritus uerna penates.
Ergo ubi collecti proceres, qui rebus in arctis
Conſulerent, tantisq; darent ſolatia morbis,
Obliti ſubitò Phrygiæ, bellisq; relictis
Ad ſolitos cœpere iocos, & iurgia Circi
Tendere, nequicquam magna confligitur ira.
Quis melius uibrata puer uertigine molli
Membra rotet? uertat quis marmora crine ſupino?
†procerū Quis magis enodes †laterum detorqueat artus?
Quis uoci digitos, oculos quis moribus aptet?
†Nereus Hi tragicos meminere modos, his fabula †Tereus,
†choro His necdum cōmiſſa †thoro cantatur Agaue.
Increpat Eutropius, non hæc ſpectacula tempus
†annorum Poſcere, nunc alias †armorum incumbere curas.
Se ſatis Armenio feſſum pro limite cingi,
Nec tantis unum ſubſiſtere poſſe periclis.
Ignoſcant ſenio, iuuenes ad prælia mittant.
Qualis pauperibus nutrix inuiſa puellis
Adſidet, & tela communem quærere uictum
Rauca monet. feſtis illæ luſiſſe diebus

Orant,

Orant, & poſitis æquæuas uiſere penſis,
†Iratæq; operi, iam laſſo pollice fila †Intentæq;
Turbant, & teneros detergunt ſtamine fletus.
Emicat extemplo cunctis trepidantibus audax
Craſſa mole Leo, quem uix Cyclopea ſolum
Aequatura fames, quem non ieiuna Celæno
Vinceret, hinc nomen fertur meruiſſe Leonis:
Acer in abſentes, linguæ iactator, abundans
Corporis, exiguusq; animi, doctiſſimus artis
Quondam lanificæ, moderator pectinis unci.
Non alius lanam purgatis ſordibus æque
Præbuerit calathis: ſimilis nec pinguia quiſquam
Vellera, per tenues ferri producere rimas.
Tunc Aiax erat Eutropij, lateq; fremebat.
Non ſeptem uaſto quatiens umbone iuuencos,
Sed quam perpetuis dapibus, pigroq; ſedili,
Inter anus, interq; colos onerauerat aluum.
Aſſurgit tandem, uocemq; expromit anhelam:
Quis nouus hic torpor ſocij? quonã uſq; ſedemus
Fœmineis clauſi thalamis? patimurq; periclum
Gliſcere deſidia? grauiorum turba malorum
Texitur, ignauis trahimus dum tempora uotis.
Me petit hic ſudor, nunquam mea dextera ſegnis
Ad ferrum, faueat tantum Tritonia cœptis,
Incœptum peragetur opus. iam cuncta furore
Qui grauat, efficiam leuiorem pondere lanæ

Targibilum tumidum, deſertoresq́; Gothunnos
Vt miſeras populabor oues, & pace relata
Priſtina reſtituam Phrygias ad ſtamina matres.
His dictis iterum ſedit, fit plauſus & ingens
Conſilij clamor. Qualis reſonantibus olim
Exoritur caueis, quoties crinitus ephœbus,
Aut rigidam Niobem, aut flentem Troada fingit.
Protinus excitis iter irremeabile ſignis
†infauſto Arripit †infeſtoq́; iubet bubone moueri
Agmina, Mygdonias mox impletura uolucres.
Pulcher, & urbanæ cupiens exercitus umbræ,
Aßiduus ludis, auidus ſplendere lauacris,
Nec ſoles, imbres'ue pati, multumq́; priori
Diſpar, ſub clypeo Thracum qui ferre pruinas
Dum Stilico regeret, nudoq́; hyemare ſub axe
†diris Sueuerat, & †duris haurire bipennibus Hebrum.
Cum duce mutatæ uires, Byzantia robur
†Amphytrani Fregit luxuries, †Anciraniq́; triumphi.
Non peditem præcedit eques, non commoda caſtris
Eligitur regio, uicibus cuſtodia nullis
Aduigilat uallo, non explorantur eundæ
Vitandæq́; uiæ, nullo ſe cornua flectunt
Ordine, confuſi paßim per opaca uagantur
†ignotas anguſto Luſtra, per †anguſtas ignoto tramite ualles.
Sic uacui rectoris equi, ſic orba magiſtro
Fertur in abruptum caſu, non ſydere puppis.

Sic

Sic ruit in rupes amiſſo piſce ſodali
Bellua, ſulcandas cui præuius edocet undas,
Immenſumq; pecus paruæ moderamine caudæ
Temperat, & tanto coniungit† fœdera monſtro. †fœdere monſtra
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
Iam breuibus deprehenſa uadis, ignara reuerti †defenſa
Palpitat, & uanos ſcopulis illidit hiatus.
Targibilus ſimulare fugam, flatusq; Leonis
Spe nutrire leuis, improuiſusq; repente,
Dum grauibus marcent epulis, hoſtiq; catenas
Inter uina crepant, largo ſopita Lyæo
Caſtra ſubit: pereunt, alij dum membra cubili
Tarda leuant, alij læto iunxere ſoporem.
Aſt alios uicina palus ſine more ruentes
Excipit, & cumulis immanibus aggerat undas.
Ipſe Leo dama, ceruoq; fugacior ibat,
Sudanti tremebundus equo: qui pondere poſtquam
Decidit implicitus limo, cunctantia pronus
Per uada reptabat, cœno ſubnixa tenaci
Mergitur, & pingui ſuſpirat corpore moles
More ſuis, dapibus quæ iam deuota futuris
Turpe gemit, quoties Hoſtius mucrone coruſco
Armatur, cingitq; ſinus, ſecumq; uolutat,
Quas figat uerubus partes, quæ fruſta calenti
Mandet aquæ, quantoq; cutem diſtendat Echino.
Flagrat opus, crebro pulſatus perſtrepit ictu,

Contexit uarius penetrans Calcedona nidor.
Ecce leuis frondes à tergo concutit aura,
Credit tela Leo, ualuit pro uulnere terror,
Impleuitq; uicem iaculi, uitamq; nocentem
Integer, & ſola formidine ſaucius efflat.
Quis tibi tractandos pro pectine degener enſes?
Quis ſolio campum præponere ſuaſit auito?
Quàm bene texentum laudabas carmine tutus,
Et matutinis pellebas frigora menſis.
Hic miſerande iaces, hic dum tua uellera uitas,
Tandem fila tibi neuerunt ultima Parcæ.
Iam uaga pallentem denſis terroribus aulam
Fama quatit, ſtratas acies, deleta canebat
Agmina, Mæonios fœdari cædibus agros,
Pamphylios, Piſidasq; rapi, metuendus ab omni
Targıbilus regione ſonat, modo tendere curſum
In Galatas, modo Bithynis incumbere fertur.
Sunt qui per Cilicas rupto deſcendere Tauro,
Sunt qui correptis ratibus, terraq; mariq;
Aduentare ferant. geminantur uerba pauoris
Ingenio, longe ſpectari puppibus urbes
Accenſas, lucere fretum, uentoq; citatas
Omnibus in pelago uelis hærere fauillas.
Hos inter ſtrepitus funeſtior aduolat alter
Nuncius, armatam rurſus Babylona minari
Rege nouo, reſides Parthos ignaua peroſos
Ocia,

Ocia, Romanæ finem iam quærere paci.
Rarus apud Medos regum cruor, unaq́; cuncto
Pœna manet generi, quamuis crudelibus æque
Paretur dominis. Sed quid non audeat annus
Eutropij? ſocium nobis, fidumq́; ſodalem
Perculit, & Perſas in regia uulnera mouit,
Rupturaſq́; fidem, leto pars ne qua uacaret,
Eumenidum tedas trans flumina Tigridis egit.
Tunc uero cecidere animi, tantiſq́; procellis
Deficiunt ſepti, latrantibus undiq; bellis
†Infenſos tandem ſuperos, & conſulis omen †Infeſtos
Agnouere ſui, nec iam reuocabile damnum »
Euentu, ſtolido rerum didicere magiſtro. »
Nanq; ferunt geminos uno de ſemine fratres
Iapetioniadas, generis primordia noſtri
Diſsimili finxiſſe manu. quoſcunq; Prometheus
Excoluit, multumq́; innexuit æthera limo,
Hi longe uentura notant, dubijſq́; parati
Caſibus, occurrunt fabro meliore politi.
Deteriore luto prauus quos †ædidit autor, †condidit
Quem merito Grai perhibent Epimethea uates,
Et nihil ætherei ſparſit per membra uigoris,
Hi pecudum ritu non impendentia uitant,
Nec res antè uident, accepta clade queruntur,
Et ſerò tranſacta gemunt. iam ſola renidet
In Stilicone ſalus, & cuius ſemper acerbum,

Ingratumq́ſ ſibi factorum conſcius horror
Credidit aduentum: quem ſi procedere tantum
Alpibus audiſſent, mortem, pœnasq́ſ tremebant.
Iam cuncti ueniſſe uolunt, ſcelerumq́ſ priorum
†hunc *Pœnitet,* † *hoc tantis bellorum ſydus in undis*
Sperant, hoc pariter iuſti ſonteſq́ſ precantur.
Ceu pueri, qbus alta pater trans æquora merces
Deuehit, intenti ludo, ſtudijſq́ſ ſoluti,
Lætius amoto paßim cuſtode uagantur:
Si grauis auxilio uacuas inuaſerit ædes
Vicinus, laribusq́ſ ſuis proturbet inultos,
Tum demum patrem implorant, & nomen inani
Voce cient, fruſtraq́ſ oculos ad littora tendunt.
Omnes ſupplicio dignos, letoq́ſ fatentur
Qui ſe tradiderint famulo, Stilicone relicto.
Mutati ſtupuere diu, ſenſuq́ſ reducto
Paulatim proprij mirantur monſtra furoris,
Auertuntq́ſ oculos: proiectis faſcibus horret
Lictor, & infames labuntur ſponte ſecures.
Quales Aonio Thebas de monte reuerſæ
Mœnades, infectis Penthæo ſanguine Thyrſis,
Quum patuit uenatus atrox, matriq́ſ rotatum
Conſpexere caput, greſſus caligine figunt,
†ceſſiſſe *Et rabiem* † *deſiſſe dolent. Quin protinus ipſa*
†non lumi *Tendit ad Italiam ſupplex Aurora potentem,*
ne ſueto *Nō radijs redimita comam,* † *nec flammea uultum,*

Nec

Nec croceum ueſtita diem: ſtat liuida luctu:
Qualis erat Phrygio tegeret quũ Mennona buſto.
Quam ſimul †agnouit Stilico (nec cauſa latebat) †ac nouit
Reſtitit: illa manum uictricem amplexa moratur.
Atq; ita uix lachrymans inter ſuſpiria fatur:
Tantáne te noſtri cœperunt tædia mundi?
Sic me ludibrium famulis riſumq; relinquis,
Dux quondam rectorq; meus? ſolamq; tueris
Heſperiam? domiti nec te poſt bella tyranni
Cernere iam licuit? ſic te uictoria nobis
Eripuit? Gallisq; dedit? Ruffinus origo
Prima mali, geminas inter diſcordia partes
Hoc autore fuit: ſed iam maiora mouenti
Occurrit iuſta rediens exercitus ira.
Fortis adhuc, †ferriq; memor, breuis inde reluxit †fratrisq;
Falſaq; libertas, rurſum Stiliconis habenis
Sperabam me poſſe regi: proh cæca futuri
Gaudia, fraterno coniungi cœperat orbis
Imperio (quis enim tanto terrore recentis
Exempli, paribus ſeſe committeret auſis?)
Quum ſubitò monſtroſa mihi, turpisq; relatu
Fabula, Ruffini caſtratus proſilit hæres,
Et ſimiles iterum luctus fortuna reduxit,
Vt ſolum domini ſexum mutaſſe uiderer.
Hic primum thalami clauſtris delicta tegebat
Clàm, timideq; iubens, erat inuidioſa poteſtas,

Sed tamen Eunuchi, necdum ſibi publica iura
Sumere, nec tantas audebat uertere leges.
Sed poſtquam pulſisq; bonis, & fece retenta
Peiores legit ſocios, dignosq; ſodales,
Hinc Hoſius ſtetit, inde Leo, fiducia creuit,
Regnandiq; palàm flagrauit aperta libido.
Patritius conſul, maculat quos uendit honores,
Plus maculat quos ipſe regit, iam ſigna tubæq;
Molleſcunt, ipſos ignauia fluxit in enſes.
leges *Exultant meritò gentes, facilisq; uolenti*
Præda ſumus, iam Biſtonijs, Hemoq; niuali
Vaſtior expulſis oriens ſquallebit aratris.
Hei mihi quas urbes, & quanto tempore Martis
Ignaras uno rapuerunt prælia curſu.
Nuper ab extremo ueniens equitatus Araxe
Terruit Antiochi muros, ipſumq; decoræ
Penè caput Syriæ flammis hoſtilibus arſit.
Vtq; grauis ſpolijs, nulloq; obſtante profunda
Lætus cæde redit, ſequitur mucrone cruento
Continuum uulnus: nec iam mihi Caucaſus hoſtes,
Nec mittit gelidus Phaſis, naſcuntur in ipſo
Bella ſinu. legio pridem Romana Gruthunni
Iura quibus uictis dedimus, quibus arua domosq;
Præbuimus, Lydos, Aſiæq; uberrima uaſtant
Ignibus, & ſi quid tempeſtas prima reliquit,
Nec duce, nec numero freti, ſed inertia nutrit,

Prodi-

†Prodigiumq́; ducum, quorum per crimina miles †Prodi-tioq́ß
Captiuus dat terga ſuis, quos teſte ſubegit
Danubio, partemq́; timet, qui reppulit omnes.
Aula choris, epulisq́; uacat, nec perdita curant
Dum ſupereſt aliquid. ne quid tamen orbe reciſo
Venditor amittat, prouincia quæq; ſuperſtes
Diuiditur, geminumq́; duplex paſſura tribunal
Cogitur alterius precium ſarcire peremptæ.
Sic mihi reſtituunt populos, hac arte reperta
Rectorun numerum terris pereuntibus augent.
In te iam ſpes una mihi: pro fronde Mineruæ
Has tibi protendo lachrymas, ſuccurre ruenti:
Eripe me tandem, ſeruilibus eripe regnis,
Néue adeò cunctos paucorum crimine damnes,
Nec noua tot meritis offenſa prioribus obſtet.
Iam iam flecte animum, ſuprema pericula ſemper
Dant ueniam culpæ: quamuis iratus, & exul
Pro patriæ flammis non diſtulit arma Camillus.
Non te ſubtrahimus Latio, defenſor utriq;
Sufficis. armorum liceat ſplendore tuorum
In commune frui, clypeus nos protegat idem,
Vnaq́; pro gemino deſudet cardine uirtus.

CLAVD. LIBRI SECVNDI IN
EVTROPIVM FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIbrum de bello Gildonico PRAEFATIO.

Pandite defenſum reduces Helicona ſorores,
Pandite permiſtis iam licet ire choris.
Nulla per Aonios hoſtilis buccina campos,
Carmina mugitu deteriore uetat.
Tu quoq; ſecuris pulſa formidine Delphis,
Floribus ultorem Delie cinge tuum.
Nullus Caſtalios latices, & præſcia fati
Flumina, polluto barbarus ore bibit.
Alphæus late rubuit, Siculumq; per æquor
Sanguineas belli rettulit unda notas.
Agnouitq; nouos abſens Arethuſa triumphos
†Et Gethicam *†Gildonis ſenſit teſte cruore necem.*
Immenſis Stilico ſuccedant ocia curis,
Et noſtræ patiens corda remitte lyræ,
Nec pudeat longos interrupiſſe labores,
Et tenuem Muſis conſtituiſſe moram.
Fertur & indomitus tandem poſt prælia Mauors,
Laſſa per Othryſias fundere membra niues,
Oblitusq; ſui poſita clementior haſta,
Pierijs aures pacificare modis.

DE BELLO GILDONICO LIBER.

Redditus imperijs Auſter, ſubiectaq; rurſus
Alterius conuexa poli rectore ſub uno:
Conſpirant gemini frenis communibus orbes.
Iunximus Europam Libyæ, concordia fratrum
Plena redit, patrijs quod ſolum defuit †armis. †taruis
Tertius occubuit nati uirtute tyrannus.
Horret adhuc animus, manifeſtaq; gaudia differt,
Dum ſtupet, & tanto cunctatur credere uoto.
Necdum Cinyphias exercitus attigit oras.
Iam domitus Gildo, nullis uictoria nodis
Hæſit, non ſpacio terræ, non obice ponti
Congreſſum, profugum, captum uox nunciat una,
Rumoremq; ſui præuenit laurea belli.
Quo (precor) hæc effecta deo? robuſta uetusq;
Tempore tam paruo potuit dementia uinci?
Quem ueniens induxit hyems, uer†perculit hoſtẽ. †perdidit
Exitium iam Rhoma timens, & feſſa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat olympi,
Non ſolito uultu, nec qualis †iura Britannis †rura
Diuidit, aut trepidos ſubmittit faſcibus Indos:

Vox tenuis, tardiq́; gradus, oculiq́; iacentes
Interius fugere genæ, ieiuna lacertos
Exedit macies, humeris uix ſuſtinet ægris
†laſſata Squalentem clypeum, †laxata caſside prodit
Caniciem, plenamq́; trahit rubiginis haſtam,
Attigit ut tandem cœlum, genibusq́; tonantis
Procubuit, talesq́; orditur mœſta querelas:
Si mea manſuris meruerunt mœnia naſci
Iuppiter augurijs, ſi ſtant immota Sibyllæ
Carmina, Tarpeias ſi necdum deſpicis arces,
Aduenio ſupplex, non ut proculcet Oaxem
Conſul ouans, noſtræq́; premāt pharetrata ſecures
Suſa, nec ut rubris Aquilas figamus harenis.
Hæc nobis, hæc ante dabas, nunc pabula tantum
Roma precor, miſerere tuæ pater optime gentis:
Extremam defende famem, ſatiauimus iram,
Si qua fuit, lugenda Getis, & flenda Sueuis
Hauſimus, ipſa meos horreret Parthia caſus.
Quid referam morbi'ue luem, tumulos'ue repletos
Stragibus, & crebras corrupto ſidere mortes?
An fluuium per tecta uagum, ſummisq́; minantem
Collibus? ingentes uexi ſubmerſa carinas,
Remorumq́; ſonos, & Pyrrhæ ſecula ſenſi.
Hei mihi, quô Latiæ uires? urbisq́; poteſtas
Decidit? in qualem paulatim fluximus umbram?
Armatis quondam populis, patrumq́; uigebam
Conſi-

Conſilijs,domui terras,hominesq́; reuinxi
Legibus,ad ſolem uictrix utrunq; cucurri.
Poſtquam iura ferox in ſe communia Cæſar
Tranſtulit,elapſi mores,deſuetaq́; priſcis
Artibus,in gremium pacis ſeruile receßi,
Tot mihi pro meritis Libyam, Nilumq́; dedere,
Vt dominam,plebem,bellatoremq́; ſenatum
Claßibus æſtiuis alerent,geminoq́; uicißim
Littore diuerſi complerent horrea uenti.
Stabat certa ſalus,Memphis ſi fortè negaſſet,
Penſabam †Pharium Getulis meßibus annum. †parilem
Frugiferas certare rates,lateq́; uidebam
Punica Niliacis concurrere carbaſa uelis,
Quum ſubitò par Rhoma mihi diuiſaq́; ſumpſit
Aequales Aurora togas,Aegyptia rura
In partem ceſſere nouam.ſpes unica nobis
Reſtabat Libyæ,quæ uix ægreq́; fouebat
Solo ducta Noto,nunquam ſecura futuri,
Semper inops,uentiq́; fidem poſcebat,& anni.
Hanc quoq; nunc Gildo rapuit ſub fine cadentis
Autumni,pauido metimur cærula uoto,
Puppis ſi qua uenit,ſi quid fortaſſe potenti
Vel pudor extorſit domino,uel præda reliquit.
Paſcimur arbitrio Mauri,nec debita reddi,
Sed ſua concedi iactat, gaudetq́; diurnos
Vt famulæ præbere cibos,uitamq́; famemq́;

Librat barbarico faſtu, uulgiq́; ſuperbit
Fletibus, & tantæ ſuſpendit fata ruinæ:
Rhomuleas uendit ſegetes, & poßidet arua
Vulneribus quæſita meis. ideó ne tot annos
Flebile cum tumida bellum Carthagine geßi?
†cõtempta *Iccirco uoluit* †*contenta luce reuerti*
Regulus? hæc damnis genitor Cannenſibus emi?
Incaſſum toties lituis naualibus arſit
Hiſpanum Siculumq́; fretum? uaſtataq́; tellus,
Totq́; duces cæſi, ruptaq́; emiſſus ab alpe
Pœnus, & attonitæ iam proximus Hannibal urbi:
Scilicet ut domitis frueretur barbarus Afris?
Muro ſuſtinui Martem, noctesq́; cruentas
Collina pro turre tuli Gildonis ad uſum?
Carthago ter uicta ruit, hæ mille gementis
Italiæ clades, impenſaq́; ſecula bellis.
Hoc Fabius, fortisq́; ſimul Marcellus agebant,
Vt Gildo cumularet opes? haurire uenena
Compulimus dirum Syphacem, fractumq́; Metello
†Marium uinctumq́; *Traximus immanem* † *Marij ſub uincla Iugurthã,*
Et Numidæ Gildonis erunt? (proh) funera tanta
Proh dolor, in Bochi regnum ſudauit uterq́;
Scipio. Romano uiciſtis ſanguine Mauri.
Ille diu miles populus, qui præfuit orbi,
Qui trabeas, & ſceptra dabat, quẽ ſemp in armis
Horribilem gentes, placidum ſenſere ſubactæ,

Nunc

Nunc inhonorus, egens, perfert miſerabile pacis
Supplicium, nulloq; palàm circundatus hoſte,
Obſeßi diſcrimen habet, per ſingula letum,
Impendet momenta mihi, dubitandaq; pauci
Præſcribunt alimenta dies. heu proſpera fata
Quid mihi ſeptenos montes, turbamq; dediſtis
Quæ paruo non poſſet ali? felicior eſſem
Anguſtis opibus. mallem tolerare Sabinos
Et Veios, breuior duxi ſecurius æuum.
Ipſa nocet moles, utinam remeare liceret
Ad ueteres fines, & mœnia pauperis Anci.
Sufficerent Hetruſca mihi, Campanaq; culta,
Et Quinti, Curijq; ſeges, patriæq; petenti
Ruſticus, †& proprias ferret dictator ariſtas. †inferret proprias
Nunc quid agam? Libyam Gildo tenet, altera Nilũ.
Aſt ego quæ terras humeris, pontumq; ſubegi
Deſeror, emeritæ iam præmia nulla ſenectæ.
Dij quibus iratis creui, ſuccurrite tandem,
Exorate patrem, tuq; ô ſi ſponte per altum
Vecta Palatinis mutaſti collibus Idam,
Prælatoq; lauas Phrygios Almone leones,
Maternis precibus natum iam flecte Cybelle.
Sin prohibent Parcæ, falſisq; eluſa uetuſtas
Auſpicijs, alio ſaltem proſternite caſu,
Et pœnæ mutate genus: Porſenna reducat
Tarquinios: renouet †feriales Alia cædes. †feralis Aellia pugnas

†permittite

Me potius ſæui manibus † proſternite Pyrrhi,
Me Senonum furijs, Brenni me reddite flammis;
Cuncta fame leuiora mihi. ſic fata, refuſis
Obticuit lachrymis, mater Cytherea parensq́;.
Flet Mauors, ſanctæq́; memor Tritonia Veſtæ,
Nec Cybele ſicco, nec ſtabat lumine Iuno.
Mœrent indigetes, & ſi quos Rhoma recepit,
Aut dedit ipſa deos. genitor iam corde remitti
Cœperat, & ſacrum dextra ſedare tumultum,
Quum procul inſanis quatiens ululatibus axem,
Et contuſa genas, medijs apparet in aſtris
Africa, reſciſſæ ueſtes, & ſpicea paßim
Serta iacent, lacero crinales uertice dentes,
Et fractum pendebat ebur: taliq́; ſuperbas
Irrupit clamore fores. Quid magne moraris
Iuppiter, auulſo nexu, pelagiq́; ſolutis
Legibus, iratum populis immittere fratrem?
Mergi prima peto, ueniant prærupta Pachyno
Aequora, laxatis ſubſidant Syrtibus urbes.
Si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
Me rape Gildoni. felicior illa peruſtæ
Pars Libyæ, nimio quæ ſe munita calore
Defendit, tantiq́; uacat ſecura tyranni.
Creſcat zona rubens: medius flagrantis olympi
Me quoq; limes agat. melius deſerta iacebo
Vomeris impatiens: pulſis dominentur aratris,

Dypſa-

†Dypſades, & ſitiens attollat gleba Ceraſtas. †Dipſas
Quid me temperies iuuit? quid mitior æther?
Gildoni fœcunda fui. iam ſolis habenæ
Biſſenas torquent hyemes, ceruicibus ex quo
Hæret triſte iugum: noſtris iam luctibus ille
Conſenuit, regnumq́; ſibi tot uendicat annis.
Atq; utinam regnum: priuato iure tenemur
Exigui ſpecie fundi. quod Nilus & Athlas
Diſsidet, occiduis quod Gadibus arida Barce,
Quodq́; Paretonio ſecedit littore Ganges,
Hoc ſibi tranſcribit proprium. pars tertia mundi
Vnius prædonis ager. diſtantibus idem,
Inter ſe uitijs cinctus: quodcunq; profunda
Traxit auaritia, luxu peiore refundit.
Inſtat terribilis uiuis, morientibus hæres,
Virginibus raptor, thalamis obſcœnus adulter.
Nulla quies. oritur præda ceſſante libido,
Diuitibusq́; dies, & nox metuenda maritis.
Quiſquis uel locuples, pulchra uel coniuge notus,
Crimine pulſatur falſo: ſi crimina deſunt
Accitus conuiua perit, mors nulla refugit
†Artificem, uarios ſuccos, ſpumasq́; requirit †Accitos
Serpentum uirides, & adhuc ignota nouercis
Gramina. ſi quiſquam uultu præſentia damnet
Liberius'ue gemat, dapibus crudelis in ipſis
Emicat ad nutum ſtricto mucrone miniſter.

Fixus quiſq; toro tacita formidine libat
Carnifices epulas, incertaq́; pocula pallens
Haurit, & intentos capiti circunſpicit enſes,
Splendet Tartareo furialis menſa paratu,
Cæde madens, atrox gladio, ſuſpecta ueneno.
Vt uino calefacta Venus, tum ſæuior ardet
Luxuries, mixtis redolent unguenta coronis.
Crinitos inter famulos, pubemq́; canoram
Orbatas iubet ire nurus, nuperq́; peremptis
Arridere uiris. Phalarim, tormentaq́; flammæ
Profuit, & Siculi mugitus ferre iuuenci,
Quàm tales audire choros: nec damna pudoris
Turpia ſufficiunt, Mauris clariſſima quæq;
Faſtidita datur, media Carthagine ductæ
Barbara Sidoniæ ſubeunt connubia matres:
Aethiopem nobis generum, Naſamona maritum
†degener Ingerit, exterret cunabula †diſcolor infans.
His fretus ſocijs, ipſo iam principe maior
Incedit. peditum præcurrunt agmina longe.
Circundant equitum turmæ, regesq́; clientes,
Quos noſtris ditat ſpolijs. perturbat auita
Quenq; domo, ueteres detrudit rure colonos.
Exilijs diſperſa feror, nunquam ne reuerti
Fas erit? errantesq́; ſolo iam reddere ciues?
Iret adhuc in uerba dolor, niſi Iuppiter alto
Cœpiſſet ſolio, uoces Adamante notauit

Atropos

Atropos, & Lacheſis iungebat ſtamina dictis.
Nec te Rhoma diu, nec te patiemur inultam
Africa, communem proſternet Honorius hoſtem.
Pergite ſecuræ, ueſtrum uis nulla tenorem
Separat, & ſoli famulabitur Africa Rhomæ.
Dixit, & afflauit Rhomam meliore iuuenta.
Continuò redit ille uigor, ſenijq́; colorem
Mutauere comæ: ſolidatam criſta reſurgens
Erexit galeam, clypeiq́; recanduit orbis,
Et leuis excuſſa micuit rubigine conus.
Humentes iam noctis equos, Lethæaq́; ſomnus
Frena †regens, tacito uoluebat ſidera curſu. †gerens
Iam duo diuorum proceres, maiorq́;, minorq́;
Thedoſij pacem laturi gentibus ibant,
Qui Iouis arcanos monitus, mandataq́; ferrent
Fratribus, & geminis ſancirent fœdera regnis.
Sic cum præcipites †arcem uicere procellæ, †artem
Aßiduoq́; gemens undarum uerbere motat
Deſcenſura ratis, cæca ſub nocte uocati
Naufraga Ledæi †ſuſtentant uela Lacones. †oſtendunt bella dracones
Circulus ut patuit lunæ, ſecuere meatus
Diuerſos, Italas ſenior tendebat ad oras.
At pater intrantem pontum quà Boſphorus arctat
Archadij thalamis, urbiq́; illapſus Eoæ.
Quem ſimul ut uidit natus, nam clara nitebat
Cynthia, permixto tremuerunt gaudia fletu,

Complexuq́; fouens quos non ſperauerat artus.
O mihi poſt alpes nunc primum reddite, dixit:
Vnde tuis optatus ades? da tangere dextram,
Qua gentes cecidere feræ. quis tale remouit
Præſidium terris? ut te mortalia pridem
Implorant, lugentq́; pium, fortemq́; requirunt.
Cui pater in tales rupit ſuſpiria uoces.
Hoc erat in fratres? medio diſcordia Mauro
Naſcitur? & mundus, germanaq́; diſsidet aula?
Gildonis'ne ſalus tanti ſit cauſa furoris?
Scilicet egregius morum, magnoq́; tuendus,
†à fratre recedit *Et cuius meritis pietas †infracta recedat?*
In primo genitore uide, ciuile calebat
Diſsidium, dubio ſtabant Rhomana ſub ictu.
Quis procul Armenius? uel quis Mæotide ripa
†erat *Rex ignotus †agit? qui me non iuuit euntem?*
Auxilio fauere Getæ, uenere Geloni.
†pube *Solus at hic non †puppe data, non milite miſſo*
Subſedit fluitante fide: ſi ſigna petiſſet
†defenſo *Obuia †detecto ſummiſsius hoſte, dolerem.*
Reſtitit in ſpeculis fati, turbaq́; reductus
Librauit geminas euentu iudice uires,
Ad rerum momenta cliens, ſeſeq́; daturus
Victori, fortuna ſimul cum morte pependit.
O ſi non cupidis eſſem præreptus ab aſtris,
Exemplum ſequerer Tulli, laniandaq́; dumis

Impia

Impia diuerſis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc uſq; tui reſponſa colebat,
En iterum calcat. tali te credere monſtro
Poſt patrem, fratremq́; paras? ſed magna rependit,
Inq́; tuam ſortem numeroſas tranſtulit urbes.
Ergo ſis precio cedet? mercede placebit
Proditio? taceo læſi quod transfuga fratris,
Quod leuis ingenio. quamuis diſcrimine ſummo
Proditor apportet ſuſpenſa morte ſalutem.
Nunquam gratus erit. damnamus luce †reperta — †recepta
Perfidiam, nec nos patimur committere tali
Hoc genus emptori ciues cum mœnibus offert.
†Hic uendit patriam. pleriq; in tempus abuſi — †Hoc
Mox odere tamen. tenuit ſic Graia Philippus
Oppida, Pellæo libertas concidit auro.
Rhomani ſcelerum ſemper †ſpreuere miniſtros. — †prodidere
Noxia pollicitum †domino miſcere uenena — †Pyrrho
Fabricius regi nudata fraude remiſit,
Infeſto quem Marte petit, bellumq́; negauit
Per famuli patrare nefas. ductosq́; Camillus
Trans murum pueros obſeſſæ reddidit urbi.
†Traduntur pœnis, alij quum prælia ſoluant. — †Traditur hic
Hic manet, ut moueat. quod reſpuit alter in hoſtē,
Suſcipis in fratrem? longi proh dedecus æui,
Cui placet auſtrales Gildo condonat habenas,
Tantaq́; mutatos ſequitur prouincia mores,

Quaslibet ad partes animus nutauerit anceps:
Transfundit ſecum Libyam, refluumq́; malignus
Commodat imperium. Mauri fuit Africa munus,
Tollite Maßilas fraudes, remouete bilingues
Inſidias, & uerba doli ſpirantia uirus,
Ne conſanguineis certetur cominus armis
Deprecor: hæc trucibus Thebis, hæc digna Myce(nis,
In Mauros hoc crimẽ eat. quid noſter iniquũ
Molitur Stilico? quando non ille iubenti
Paruit? an quiſquam nobis deuinctior extat?
Vt ſileam uarios, quos mecum geſſerit actus,
Quæ uidi poſt fata loquar, quum diuus abirem
Res incompoſitas fateor, tumidasq́; reliqui.
†iam tunc *Stringebat uetitos †etiamnum exercitus enſes*
Alpinis odijs, alternaq́; iurgia uicti,
Victoresq́; dabant: uix hæc amentia noſtris
Excubijs, nedum puero rectore quieſcet.
†ne *Heu quantum timui uobis, †quod libera tanti*
Militis auderet moles, quum cæca remoto
Ferueret iam læta metu: diſſenſus acerbus,
†Sed *†Et grauior conſenſus erat. tunc ipſe paterna*
Succeßit pietate mihi, tenerumq́; rudemq́;
Fouit, & in ueros eduxit principis annos,
Ruffinumq́; tibi, quem tu tremuiſſe fateris,
Depulit. hunc ſolum memorem, ſolumq́; fidelem
Experior. uolui ſi quid dum uita maneret,

Aut

Aut uiſus uoluiſſe, gerit: uenerabilis illi
Ceu præſens, numenq́; uocor. Si tanta recuſas,
Aut ſoceri reuerere faces, aut reſpice fratris
Connubium, pignusq́; meæ regale Serenæ.
Debueras etiam fraternis obuius ire
Hoſtibus, ille tuis. quæ gens, qui Rhenus, & Iſter
Vos opibus iunctos conſpirantesq́; tuliſſet?
Sed tantum permitte, cadat, nil poſcimus ultra.
Ille licet ſeſe prætentis Syrtibus armet,
Oppoſitoq́; Athlante tegat, licet arua referta
Anguibus, & ſolis medios obiecerit æſtus.
Noui conſilium, noui Stiliconis in omnes
Aequalem caſus animum, penetrabit arenas,
Inueniet uirtute uiam. ſic diuus, & inde
Sic natus, iuſsis genitor parebitur ultro.
Amplector præcepta lubens, nec charior alter
Cognato Stilicone mihi: commiſſa prophanus
Ille luat, redeat iam tutior Africa fratri.
Talia dum longo ſecum ſermone uolutant,
Heſperiam peruenit auus, caſtumq́; cubile
Ingreditur, Tyrio quo fuſus Honorius oſtro
Carpebat teneros Maria cum coniuge ſomnos,
Aſsiſtit capiti, tunc ſic per ſomnia fatur:
Tantá ne deuictos tenuit fiducia Mauros
Chare nepos? iterum poſt me coniurat in arma
Progenies ueſana Iubæ, bellumq́; reſumit

Victoris cum ſtirpe ſui? Firmum'ne iacentem
Obliti? Libyam noſtro ſudore receptam
Rurſus habent? auſus Latio contendere Gildo?
†facta Germani nec †fata timet? nunc ire profectò
Nunc uellem, notpsq; ſenex oſtendere uultus.
Nónne, meam fugiet Maurus quum uiderit umbrã?
Quid dubitas? exurge toris, inuade rebellem,
Captiuum mihi redde meum, deſiſte morari,
Hoc generi fatale tuo, dum ſanguis in orbe
Noſter erit, ſemper pallebit Regia Bocchi.
Iungantur ſpolijs Firmi, Gildonis opima
Exornet geminos Mauruſia laurea currus.
Vna domus toties una de gente triumphet.
Dij bene quod tantis interlabentibus annis
Seruati, Firmusq; mihi, fraterq; nepoti.
Dixit, & afflatus uicino ſole refugit.
At iuuenem ſtimulis immanibus æmula uirtus
Exacuit, iam puppe uehi, iam ſtagna ſecare
Feruet, & abſentes inuadere cuſpide Mauros.
Tunc iubet acciri ſocerum, dextramq; uocato
Conſerit, & quæ ſit potior ſententia quærit.
Per ſomnos mihi ſancte pater iam ſæpe futura
Panduntur, multæq; canunt præſagia noctes.
†uiſus de- ſtringere Nanque procul Libycos †uenatu cingere ſaltus,
Et iuga rimari canibus Getula uidebar.
Mœrebat regio ſæui uaſtata leonis

Incurſu

Incurſu, pecudum ſtrages, paßimq́; iuuenci
Semineces, & adhuc infecta mapalia tabo,
Sparſaq́; ſanguineis paſtorum funera campis.
Aggredior latebras monſtri, mirumq́; relatu
Conſpicio, dilapſus honos, ceruice minaces
Defluxere iubæ, fractos inglorius armos
Suppoſuit ſeruile gemens, iniectaq́; uincla
Vnguibus, & ſubitæ collo ſonuere catenæ.
Nunc etiam paribus ſecum certare trophæis
Hortator me cogit auus: quonam uſq; remoti
Cunctamur? decuit pridem complere biremes,
Et pelagi ſuperare moras: tranſmittere primus
Ipſe paro: quæcunq; meo gens Barbara nutu
Stringitur, adueniat: Germania tota feratur
Nauibus, & ſocia comitentur claſſe Sicambri.
Pallida translatum iam ſentiat Africa Rhenum.
An patiar tot probra ſedens? iuuenisq́; relinquam
Quæ tenui, rexiq́; puer? bis noſter ad alpes
Alterius genitor defenſum regna cucurrit.
Nos prædæ faciles inſultandiq́; iacemus?
Finierat. Stilico contrà, cui talia reddit:
Aduerſi ne tubam princeps dignabere Mauri?
†Afferet ignauus clari ſolatia leti? †Auferet
Te bellante mori: †decurret Honorius inde, †decernet
Hinc Gildo. †prius aſtra chaos miſcebit Auerno. †poſt
Vindictam mandaſſe ſat eſt: plus nominis horror

Quàm tuus enſis aget. minuunt præſentia famam.
Qui ſtetit, æquatur campo, collataq; neſcit
Maieſtatem acies. ſed quod magis utile factu,
Atq; hoſti grauius (ſenſus aduerte) docebo.
Eſt illi paribus, ſed non & moribus iiſdem
Macezer, fugiens qui dira piacula fratris
Speſq; ſuas, uitamq; tuo commiſit aſylo:
Hunc ubi tentatis fruſtra mactare nequiuit
Inſidijs, patrias in pignora contulit iras,
Quoſq; manu pueros paruos geſtauerat una,
Occidit iuuenes, inhumataq; corpora uulgo
Diſpulit, & tumulo cognatas arcuit umbras:
Naturamq; ſimul, fratremq;, hominemq; cruentus
Exuit, & tenuem cæſis inuidit arenam.
Hoc facinus refugo damnauit ſole Mycenas,
Auertitq; diem ſceleri: ſed reddidit Atreus
Crimen, & infandas excuſat coniuge menſas.
†Hoc †Hinc odium, non pœna fuit. te perdita iura,
Te pater ultorem, te nudi puluere manes,
Te pietas polluta rogat, ſi flentibus aram
Et proprium miſeris nomen ſtatuiſtis Athenæ,
Si Pandionias planctu traxere phalanges
Inachides, belloq; rogos meruere maritis,
Si mœſtas ſqualore comas, lachrymiſq; ſenatum
In Numidas pulſusc ſolio commouit Atherbal,
Nunc quoq;, nunc Gildo, tanto quem funere merſit

Nunc

Nunc doleat ueniſſe ducem, ſeſeq; minorem
Supplicibus ſciat eſſe tuis. quem ſede fugauit,
Nunc præceps fugiat. fregit quem clade, tremiſcat,
Agnoſcatq; ſuum, trahitur dum uictima, fratrem.
Hæc ubi ſederunt genero, notiſsima Marti
Robora, præcipuos electa pube maniplos
Diſponit, portuq; rates inſtaurat Hetruſco.
Heracleam ſuus Alcides, Ioniamq; cohortem
Rex ducit ſuperum: premitur nec ſignifer ullo
Pondere, feſtinant adeò uexilla moueri.
Neruius inſequitur, meritusq; uocabula Felix,
Dictaq; ab Auguſto legio, nomenq; probantes
Inuicti clypeoq; animoſi teſte leones.
Dictis ante tamen princeps confirmat ituros,
Aggere conſpicuus, ſtat circunfuſa iuuentus
Nixa haſtis, pronasq; ferox accommodat aures.
Gildonem domitura manus promiſſa, minasq;,
Tempus age. ſi quid † pro me meruiſtis in armis, †Roma
Oſtentate mihi: iuſto magnoq; triumpho
Ciuiles abolete † notas: ſciat orbis Eous, †nece
Sitq; palàm, Gallos cauſa non robore uinci.
Nec uos, barbariem quamuis collegerit omnem
Terreat, aut Mauri fremitus, raucosq; repulſus
Vmbonum, & noſtros paſſuri cõminus enſes.
Non contra clypeis tectos, galeisq; micantes
Ibitis: in ſolis longe fiducia telis.

Exarmatus erit quum miſsile torſerit hoſtis.
Dextra mouet iaculum, prætentat pallia læua,
Cætera nudus eques, ſonipes ignarus habenæ,
Virga regit, non ulla fides, non agminis ordo,
Arma oneri, fuga præſidio, connubia mille,
†ulli *Non †illis generis nexus, non pignora curæ,*
Sed numero languet pietas: hæc copia uulgi.
Vmbratus dux ipſe roſis, & marcidus ibit
Vnguentis, crudusq́; cibo, titubansq́; Lyæo,
Confectus ſenio, morbis ſtupriſq́; ſolutus,
Excitet inceſtos turmalis buccina ſomnos,
Imploret citharas, cantatriceſq́; choreas,
Offenſus ſtridore tubæ, diſcatq́; coactus
Quas uigilat Veneri, caſtris impendere noctes.
Nónne mori ſatius, uitæ quàm ferre pudorem?
Nam quæ iam regio reſtat, ſi dedita Mauris
Regibus, Illyricis acceſſerit Africa damnis?
Ius Latium quod tunc Meroë, rubroq́; ſolebat
Oceano cingi, Tyrrhena clauditur unda.
Et cui non Nilus, non intulit India metas,
Romani iam finis erit Trinacria regni?
Ite recepturi prædo quem ſuſtulit axem,
Ereptumq́; Notum, caput inſuperabile rerum,
Aut ruet in ueſtris, aut ſtabit Roma lacertis.
†rura *Tot mihi debetis populos, tot †iura, tot urbes*
Amiſſas, uno Libyam defendite bello.

Veſtros

Veſtros imperium remos, & ueſtra ſequatur
Carbaſa, deſpectas trans æquora ducite leges.
Tertia iam ceruix ſolito mucrone rotetur,
Tandem funereis finem poſitura tyrannis.
Omina conueniunt dicto, fuluusq; tonantis
Armiger ad liquidam cunctis ſpectantibus æthram
Correptum pedibus curuis innexuit hydrum.
Dumq; reluctantem morſu partitur obunco,
Hæſit in ungue caput, truncatus decidit anguis.
Illicet augurijs alacres per ſaxa citati,
Torrentesq; ruunt, non mons, non ſylua retardat.
Pendula ceu paruis moturæ bella colonis
Ingenti clangore grues, æſtiua relinquunt
Thracia, quum tepido permutant Strimona Nilo,
Ordinibus uarijs per nubila texitur alis
Littera, pennarumq; notis inſcribitur aër.
Vt fluctus tetigere maris, tunc acrior arſit
Impetus, arripiunt naues, ipſiq; rudentes
Expediunt, & uela legunt, & cornua ſummis
Aſſociant malis. quatitur Tyrrhena tumultu
Ora, nec Alphææ capiunt naualia Piſæ.
Sic Agamemnoniam uindex quũ Græcia claſſem
Solueret, innumeris feruebat uocibus Aulis.
Non illos ſtrepitus, impendentiſq; procellæ
Signa, nec aduentus dubij deterruit Auſtri.
Soluite iam ſocij clamant, †aut rumpite funem: †iã uellite

Per uada Gildonem, quamuis aduerſa petamus:
Ad bellum nos trudat hyems: per deuia ponti
Quaſſatis cupio tellurem figere roſtris.
ſtimida *Heu nimium ſegnes,* †*capta qui mente notatis,*
Si reuolant mergi, graditur ſi littore cornix.
Ora licet maculis aſperſerit occiduus ſol,
Lunaq́; conceptis liueſcat turbida coris,
†concuſſa *Et* †*confuſa uagos iaculentur ſidera crines,*
Imbribus humeſcant Hœdi, nimboſaq́; Taurum
Ducat Hyas, totusq́; fretis deſcendat Orion.
Certa fides cœli, ſed maior Honorius auctor:
Illius auſpicijs immenſa per æquora miles:
Non Plauſtris, Arctoq́; regor. cõtemne Bootem
Nauita, turbinibus medijs permitte carinas.
Si mihi tempeſtas Libyam uentiq́; negabunt,
Auguſti fortuna dabit. iam claßis in altum
Prouehitur. dextra Ligures, Hetruria læua
Linquitur, & cæcis uitatur Corſica ſaxis.
Humanæ ſpeciem plantæ ſe magna figurat
Inſula: Sardiniam ueteres dixere coloni.
Diues ager frugum. Pœnos, Italos'ue petenti
Opportuna ſitu. quæ pars uicinior Afris
Plana ſolo, ratibus clemens. quæ reſpicit Arcton
Immitis, ſcopuloſa, procax, ſubitisq́; ſonora
†flatibus †*Fluctibus. inſanos infamat nauita montes.*
Hinc hominum, pecudumq́; lues, hinc peſtifer aër

Sæuit,

Sæuit, & excluſis regnant Aquilonibus Auſtri.
Quos ubi luctatis procul effugere carinis,
Per diuerſa ruunt ſinuoſæ littora terræ.
Pars adit antiqua ductos Carthagine † muros, † ſulcos
Partem littoreo complectitur obuia muro.
Vrbs Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum Caralis, tenuemq́; per undas
Obuia dimittit fracturum flamina collem,
Efficitur portus medium mare, tutaq́; uentis
Omnibus ingenti manſueſcunt ſtagna receſſu.
Hanc omni petiere manu, prorisq́; reductis
Suſpenſa Zephyros expectant claſſe fauentes.

CLAVDIANI DE BELLO GILDONICO FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM de bello Getico, id eſt de uictoria Stiliconis contra Alaricum, præfatio.

Poſt reſides annos longo uelut excita ſomno
Romanis fruitur noſtra Thalia choris.
Optatos renouant eadem mihi culmina cœtus,
Perſonat & noto Pythia uate domus.
Conſulis hic faſces cecinit, Libyamq́; receptam,
Hic mihi proſtratis bella canenda Getis.
Sed prior effigiem tribuit ſucceſſus amœnam,

Oraq́; patritius noſtra dicauit honos.
Annuit hic princeps titulum poſcente ſenatu,
Reſpice iudicium quàm graue Muſa ſubis:
Ingenio minuit merces properata fauorem,
Carminibus ueniam præmia tanta negant,
Et magis intento ſtudium cenſore laborat,
Quod legimur medio, conſpicimurq́; foro:
Materies tamen ipſa iuuat, ſolitumq́; timorem
Dicturo magna ſcedula parte leuat.
Nam mihi conciliat gratas impenſius aures,
Vel meritum libri, uel Stiliconis amor.

CL. CLAVDIANI DE VICTORIA STILICONIS CONTRA Alaricum, liber.

INtacti quum clauſtra freti coëunti-bus æquor
Armatū ſcopulis audax irrumperet Argo,
Oetæam, Colchosq́; petens propiore periclo,
†munera *Omnibus attonitis ſolus poſt †numina Typhis*
Incolumem tenui damno ſeruaſſe carinam
Fertur, & ancipitem montis uitaſſe ruinam,

Deceptoq́; uagæ concurſu rupis in altum
Victricem duxiſſe ratem. ſtupuere ſuperbæ
Arte uiri domitæ Symplegades, & noua paſſæ
Iura ſoli, faciles cunctis iam puppibus hærent
Vt uinci didicere ſemel. Quod ſi ardua Typhin
Nauis ob innocuæ meritum ſic gloria uexit,
Quæ tibi pro tanti pulſo diſcrimine regni
Sufficient laudes Stilico? licet omnia uates
In maius celebrata ferant, ipſamq́; ſecandis
Argois trabibus iactent ſudaſſe Mineruam,
Nec nemoris tantum uinxiſſe carentia ſenſu
Robora, ſed cæſo monitu Iouis augure luco,
Arbore præſaga tabulas animaſſe loquaces.
Plurima ſed quamuis uarijs miracula monſtris
Ingeminent teneras uincturi carmine mentes,
Harpyiasq́; truces, inſopitisq́; refuſum
Tractibus aurati cuſtodem uelleris anguem,
Et iuga taurorum rapidis ambuſta fauillis,
Et uirides galeis ſulcos, fœtasq́; nouales
Martis, & in ſegetem creſcentis ſemina belli:
Nil ueris æquale dabunt. prohibere rapaces
Scilicet Harpyias, unaq́; excludere menſa,
Nobilior titulus, quàm tot potuiſſe paratas
In Latij prædam Geticas auertere fauces.
An ego terrigenas potius mirabor in ipſis
Procubuiſſe ſatis? uitæ quibus attulit idem

Principium,finemq́; dies,quam cæſa Getarum
Agmina,quos tantis aluit Bellona trophæis,
Totáq́; ſub galeis Mauortia canuit ætas?
†uirum *Per te nanq;* †*unum medijs exuta tenebris*
Imperio ſua forma redit,clauſtrisq́; ſolutæ
Triſtibus exangues audent procedere leges.
Iamq́; poteſtates priſcus diſcriminat ordo
Iuſtitiæ,quas antè pares effecerat una
Nube timor.tua nos urgenti dextera leto
Eripuit,tectisq́; ſuis redduntur & agris,
Damnati fato populi,uirtute renati.
Iam non in pecorum morem formidine clauſi
Proſpicimus ſæuos campis ardentibus ignes:
Alta nec incertis metimur flumina uotis
Excidio latura moram.non poſcimus amnes
Vndoſam ſeruare fidem,nubesq́; fugaces,
Aut coniuratum querimur ſplendere ſerenum.
Ipſa quoq; interius furijs exercita plebis
Securas iam Roma leuat tranquillior arces.
Surge precor ueneranda parens,& certa ſecundis
Fide deis,humilemq́; metum depone ſenectæ,
Vrbs æquæua polo:tum demum ferrea ſumet
Ius in te Lacheſis,quum ſic mutauerit axem,
Fœderibus natura nouis,ut flumine uerſo
Irriget Aegyptum Tanais,Mœotida Nilus,
Eurus ab occaſu,Zephyrus ſe promat ab Indis,

Caucaſeisq́;

Caucaſeiſq; iugis, calido nigrantibus Auſtro,
Getulas Aquilo glacie conſtringat arenas.
Fatales hucuſq; manus, crebriſq; notatæ
Prodigijs abiere minæ: nec ſidera pacem
Semper habent: ipſumq; Iouem turbante Typhœo,
Si fas eſt, timuiſſe ferunt, quum brachia centum
Montibus armaret totidem, ſpiraſq; retorquens
Lamberet attonitas erectis anguibus Arctos.
Quid mirum ſi regna labor mortalia uexat?
Quum gemini fratres, genuit quos aſper Aloeus
Martem ſubdiderint uinclis, & in aſtra negatas
Tentarunt munire uias, ſteteritq; reuulſis
Penè tribus ſcopulis, cœleſti machina bello.
Sed caret euentu nimius furor, improba nunquam
Spes lætata diu, nec peruenere iuuentæ
Robur Aloidæ, dum uellere Pelion Otrys
Nititur, occubuit Phœbo, morienſq; Ephialtes
In latus obliquam proiecit languidus Oſſam.
Aſpice quàm rarum referens inglorius agmen.
Aſpice Roma tuum iam uertice celſior hoſtem
Italia detruſus eat, quantumq; priori
Diſsimilis, qui cuncta ſibi ceſſura ruenti
Pollicitus patrij numen iurauerat Iſtri,
Non niſi calcatis loricam ponere roſtris.
O rerum, fatiq; uices, qui fœda parabat
Romanas ad ſtupra nurus, ſua pignora uidit

Coniugibus permixta trahi, qui mente profunda
Hauſerat urbis opes, ultro uictoribus ipſe
Præda fuit: noſtri quondam qui militis auro
Aggreſſus tentare fidem, deſertus ab omni
Gente ſua, manibusq́; redit truncatus, & armis.
Hoc quoq; quod ueniam leti ualuere mereri
Si poſitis pendas odijs, ignoſcere pulchrum
Iam miſero, pœnæq́; genus uidiſſe precantem.
Quæ uindicta prior, quàm quum formido ſuperbos
Flectit, & aſſuetum ſpolijs affligit egeſtas?
Sed magis ex alijs fluxit clementia cauſis,
Conſulitur dum Roma *tibi, tua cura coëgit*
Incluſis aperire fugam, ne peior in arcto
Sæuiret rabies uenturæ nuncia mortis,
Nec tanti nomen, ſtirpemq́; abolere Getarum,
Vt propius peterere fuit: procul arceat altus
Iuppiter ut delubra Numæ, *ſedemq́;* Quirini
Barbaries oculis ſaltem temerare prophanis
Poſſit, & arcanum tanti deprehendere regni.
Quanquam (ſi ueterum certamina rite recordor)
Tunc etiam pulchra quum libertate uigerent
Et proprio late florerent milite patres,
Semper ab his famæ petiere inſignia bellis
Quæ diuerſa procul tuto trans æquora uires
Exercere dabat currus, regumq́; catenæ
Inter abundantis fati ludibria ductæ.

At uero

At uero Italiam quoties circumſtetit atrox
Tempeſtas,ipſumq́; caput læſura pependit,
Non illis uani ratio uentoſa fauoris
Sed grauiter ſpectata ſalus,ductorq́; placebat,
Non qui præcipiti traheret ſimul omnia caſu,
Sed qui maturo uel læta,uel aſpera rerum
Conſilio momenta regens,nec triſtibus impar,
Nec pro ſucceſſu tumidus,ſpaciumq́; morandi,
Vincendiq́; modum mutatis noſſet habenis.
Cautius ingentes morbos,& proxima cordi
Vlcera,Pœoniæ tractat ſolertia curæ,
Parcendoq́; ſecat ferro ne†longius acto †largius
Irreuocandus eat,ſectis uitalibus error.
Sublimi certe Curium canit ore uetuſtas,
Aeacidem Italo pepulit qui littore Pyrrhum.
Nec magis inſignis Marij,Pauliq́; triumphus,
Qui captos niueis reges egere quadrigis.
Plus fuga laudatur Pyrrhi,q̃ uincla Iugurthæ.
Et quamuis gemina feſſum iam clade fugarit,
Poſt Decij lituos & nulli peruia culpæ
Pectora Fabricij donis inuicta uel armis,
Plena datur Curio pulſi uictoria Pyrrhi.
Quanto maius opus ſolo Stilicone peractum
Cernimus? hic ualidam gentem quam dura niuoſis
Educat Vrſa plagis:non Chaonas,atq; Moloſſos,
Quos Epirus alit,nec Dodonæa ſubegit

Agmina, fatidicam fruſtra iactantia quercum.
Primus fulmineum lento luctamine Pœnum
Compreſsit Fabius. campo poſt auſus aperto
Marcellus uinci docuit. ſed tertia uirtus
Scipiadæ Latijs tandem deterruit oris.
Vnus in hoc Stilico, diuerſis artibus hoſte
†ſuperare *Tres potuit† complere duces, fregitq́; furentem*
Cunctando, uicitq́; manu, uictumq́; relegat.
†prælia *Atq; hic tanta breui miſcentem† incendia Pyrrhum*
Suſtinuit toto mœrens Oenotria luſtro,
Et propè ter ſenas Itali per graminis herbas
Maßilus Pœno ſonipes uaſtante cucurrit,
Hannibalemq́; ſenem uix ad ſua reppulit arua.
Vindex ſera patrum poſt bellum nata iuuentus.
Hic celer effecit bruma ne longior una
Eſſet hyems, rerum primis ſed meßibus æſtas
Temperiem cœlo pariter, belloq́; referret.
Sed quid ego Hannibalē circa, Pyrrhūq́; tot annis
Certatum memorem? uilis cum Sparthacus omne
Per latus Italiæ ferro bacchatus & igni,
Conſulibusq́; palàm toties congreſſus inertes
Exuerit caſtris dominos, & ſtrage pudenda
Fuderit imbelles aquilas ſeruilibus armis.
Nos terrorum expers, & luxu mollior ætas
Deficimus queruli. ſi bos adductus aratro,
Si libata ſeges, non hanc ergaſtula nobis

Immiſere

Immiſere manum, nec coniurantis arenæ
Turba fuit. qualem Stilico deiecerit hoſtem
Thraces, & Hemonij poterunt, Meßiq; fateri
Frigida ter decies nudatum frondibus Hemum
Tendit hyems ueſtire gelu. totiesq; ſolutis
Ver niuibus, uiridem monti reparauit amictum,
Ex quo iam patrios gens hec oblita Triones,
Atq; Iſtrum tranſuecta ſemel ueſtigia fixit
Threicio funeſta ſolo. ſeu fata uocabant,
Seu grauis ira deûm, ſeriem meditata ruinis,
Ex illo quoſcunq; uagos impegit Erynnis
Grandinis, aut morbi ritu, per deuia rerum
Præcipites per †clauſtra ruunt. nec contigit ullis †luſtra
Amnibus, aut ſcopulis proprias defendere terras.
Nil Rhodope, nil uaſtus Athos, nil profuit †Hæmus †Hebrus
Otriſijs. facili contemnunt Strimona ſaltu,
Et fruſtra rapidum damnant Aliagmona Beßi.
Nubibus intactum Macedo miratur Olympum,
More pererratum campi: †gerit irrita Tempe †gemit
Theſſalus, & domitis irriſam cautibus Oetam,
Sperchiusq;, & uirginibus dilectus Enypheus
Barbaricas lauere comas. non obice Pindi
Seruati Dryopes. nec nubifer Actia texit
Littora Leucates. ipſæ quæ durius olim
Reſtiterant Mœdis, primo conamine ruptæ
Thermopylæ. uallata maris Scyronia ripis,

Et duo continuo connectens æquora muro
†clauſtra Iſthmos, & anguſti patuerunt † templa Lycæi.
Nec tibi Parrhaſios licuit munire colonos
Frondoſis Erymanthe iugis, equitataq; ſummi
Culmina Taygeti trepidæ uidiſtis Amiclæ.
Tandem ſupplicium cunctis pro montibus Alpes
Exegere Getis, tot tandem flumina uictor
Vindicat Eridanus, docuit nunc exitus alte
Fatorum ſecreta tegi. Quiſquam ne recluſis
Alpibus ulterius Latij fore credidit umbram?
Nonne uelut capta rumor miſerabilis urbe
Trans freta, trans Gallos, Pyrenæumq; cucurrit?
Famaq; nigrantes ſuccincta pauoribus alas
Secum cuncta trahens à Gadibus uſq; Britannum
Terruit oceanum, & noſtro procul axe remotam
Inſolito belli tremefecit murmure Thulen.
Mandemus ne Noti flabris, quoſcunq; timores
Pertulimus? feſtæ doleant ne triſtibus aures?
An potius meminiſſe iuuat? ſemperq; uiciſsim
Gaudia præmiſsi cumulant inopina dolores.
Vtq; ſub occidua iactatis Pleiade nautis
Commendat placidum maris inclementia portum,
Sic mihi tunc maior Stilico, quum læta periclis
Metior, atq; illi redeunt in corda tumultus.
Nonne uidebantur quamuis Adamante rigentes
Turribus inualidis fragiles procumbere muri?

Ferrataq;

Ferratæq; Getis ultro ſe pandere portæ?
Nec uallum, denſæq; ſudes arcere uolantes
Cornipedum ſaltus: iamiam conſcendere puppes
Sardoniosq; habitare ſinus, & inhoſpita Cypri
Saxa parant, uitamq; freto ſpumante tueri.
Ipſa etiam diffuſa breui Trinacria ponto
Si rerum natura ſinat, diſcedere longe
Optat, & Ionium refugo laxare Peloro.
Fultaq; deſpiciens auro laquearia diues,
Tutior Aeolijs mallet uixiſſe cauernis.
Iamq; oneri creduntur opes, tandemq; libido
Hæſit auaritiæ grauioribus †obruta curis. †excita
  Vtq; eſt, ingenioq; loquax, & plurima fingi
Permittens, crediq; timor, tunc ſomnia uulgo
Narrari, tunc monſtra deûm, monitusq; ſiniſtri,
Quid meditentur aues, quid cum mortalibus æther
Fulmineo uelit igne loqui, quid carmine poſcat
Fatidico, cuſtos Romani carbaſus æui.
Territat aßiduus lunæ labor, atraq; Phœbe
Noctibus, †horriſonas crebris ululata per urbes, † Auſonias
Nec credunt uetito fraudatam ſole ſororem
Telluris ſubeunte globo, ſed caſtra ſequutas
Barbara, Theſſalidas patrijs lunare uenenis
Inceſtare iubar, tunc anni ſigna prioris,
Et ſi quod fortaſſe quies neglexerat omeri,
Addit cura nouis, lapidoſos grandinis ictus,

Molitaſq; examen apes, paßimq; crematas
Perbacchata domos, nullis incendia cauſis.
Et nunquam cœlo ſpectatum impune cometem,
Qui primum roſeo Phœbi prolatus ab ortu
Quà micat aſtrigera ſenior cum coniuge Cepheus,
Inde Lycaonia paulatim expulſus ab Arcto
Crine uago, Getici fœdauit ſidera plauſtri,
Donec in exiguum moriens uaneſceret ignem.
Sed grauius mentes cæſorum oſtenta luporum
Horrificant. duo quippe lupi ſub principis ora
Dum campis exercet equos, uiolenter adorti
Agmen, & excepti telis (immane relatu
Prodigium) miramq; notam duxere futuri.
Nam ſimul humano geminas de corpore palmas,
Vtraq; perfoßis emiſit bellua coſtis,
Illo læua tremens, hoc dextera uentre latebant,
Intentis ambæ digitis, & ſanguine uiuo
Scrutari ſi uera uelis, fera nuncia Martis
Orbe ſub Auguſti caſurum prodidit hoſtem,
Vtq; manus utero uirides patuere retecto,
Romula poſt ruptas uirtus ſic emicat Alpes.
Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium peiore uia, truncataq; membra,
Nutricemq; lupam Romæ, regnoq; minari:
†repetunt Tunc †reputant annos, interceptoq; uolatu
Vulturis, incidunt properatis ſecula metis.

Solus

Solus erat Stilico, qui deſperantibus augur
Sponderet meliora manu, dubiæq; ſalutis
Dux idem uatesq; fuit: durate parumper
Inquit, & excuſſis muliebribus ore querelis
Fatorum toleremus onus: nil nautica proſunt
Turbatæ lamenta rati: nec ſegnibus undæ
Planctibus, aut uanis miteſcunt flamina uotis.
Nunc inſtare manu, toto nunc †pectore niti †robore
Communi pro luce decet, ſuccurrere uelis,
Exhaurire fretum, uarios aptare rudentes
Omnibus, & docti iuſſis parere magiſtri.
Non †niſi perfidia nacti penetrabile tempus †n
Irrupere Getæ, noſtras dum Rhetia uires
Occupat, atq; alio deſudant Marte cohortes.
Idcirco ſpes omnis abit. mirabile poſſet
Eſſe mihi, ſi fraude noua, uel calle reperto
Barbarus ignotas inuaderet inſcius Alpes.
Nunc uero geminis clades repetita tyrannis
Famoſum uulgauit iter, nec nota fefellit
Semita præſtructum bellis ciuilibus hoſtem.
Per ſolitas uenere uias, aditusq; ſequendos
Barbarico Romana dedit diſcordia bello.
Sed nec præteritis hæc res incognita ſeclis:
Sæpe laceſſitam, ſed non impune fatemur
Auſoniam, hæc Senonũ reſtrinxit ſanguine flãmas,
Hæc & Theutonico quondam patefacta furori

Colla catenati uidit ſqualentia Cymbri.
Vile decus, quod non erexit præuius horror.
Ingentes geminant diſcrimina magna triumphos.
Quid turpes iam mente fugas? quid Gallica rura
Reſpicitis? Latioq; libet poſt terga relicto
Longinquum profugis Ararim præcingere caſtris?
Scilicet Arctois conceſſa gentibus urbe
†capitiq; Conſidet regnum Rhodano, †captiq; ſuperſtes
Truncus erit, ueſtros ſtimulant ſi pignora ſenſus.
†cauſa Me quoq; non impar naturæ †cura remordet,
Nec ferro ſic corda rigent, aut noſſe recuſant
Quàm ſanctum soceri nomen, quàm dulce mariti,
Quantus prolis amor: ſed nunquam oblita decoris
Obſcœnam latebram pietas ignaua requiret,
Nec uobis fortis monitor mihi cautior uni.
Hic coniux, hic progenies, hic charior omni
Luce gener, pars nulla mei ſubducta procellæ.
Accipe tu noſtræ tellus Oenotria mentis
†Vincula †Pignora, communes tecum ſubeuntia caſus.
Exiguamq; moram muris impende tuendis,
Dum redeo, lectum referens in claßica robur.
His dictis pauidi firmauit inertia uulgi
Pectora, migrantiſq; fugam compeſcuit aulæ,
Auſaq; tum primũ tenebris emergere pulſis
Heſperia, ut ſecum iunxiſſe pericula uidit
Auguſtum, tantoq; ſui ſtetit obſide fati.

Protinus

Protinus umbroſa ueſtit qua littus oliua
Larius,& dulci mentitur Nerea fluctu,
Parua puppe lacum præteruolat ocyus,inde
Scandit inacceſſos brumali ſydere montes,
Nil hyemis,cœli'ue memor. Sic ille relinquens
Ieiunos antro catulos immanior exit
Hyberna ſub nocte leo,tacitusq́; per altas
Incedit furiale niues,ſtant colla pruinis
Aſpera,flauentes aſtringit ſtiria ſetas.
Nec meminit leti,nimbos'ue aut frigora curat,
Dum natis alimenta paret. ſublimis in Arcton
Prominet Herciniæ confinis Rhetia ſyluæ
Quæ ſe Danubij iactat Rheniq́; parentem,
Vtraq; Romuleo prætendens flumina regno.
Primo fonte breues,alto mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt unda †coëunte minores †ſuperante
In nomen tranſire ſuum. te Cymbrica Thetys
Diuiſum bifido conſumit Rhene meatu.
Thracia quinq; uadis Iſtrum uorat Amphytrite,
Ambo habiles remis,ambo glacialia ſecti
Terga rotis,ambo Boreæ Martiq́; ſodales.
Sed latus Heſperiæ quà Rhetia iungitur oræ,
Præruptis ferit aſtra iugis, panditq́; tremendam
Vix æſtate uiam,multi ceu Gorgone uiſa
Obriguere gelu,multos hauſere profundæ
Vaſta mole niues,cumq́; ipſis ſæpe iuuencis

Naufraga candenti merguntur plauſtra baratro.
Interdum ſubitam glacie labente ruinam
†trepidis Mons dedit, & †tepidis fundamina ſubruit aſtris,
Pendenti maleſida ſolo. per talia tendit
Frigoribus medijs Stilico loca, nulla Lyæi
†raros Pocula, rara Ceres, †raptos contentus in armis
Delibaſſe cibos, madidoq; oneratus amictu
Algentem pulſabat equum, nec mollia feſſo
Strata dedere torum, tenebris ſi cæca repreſſit
Nox iter, aut ſpelæa ſubit metuenda ferarum,
Aut paſtorali iacuit ſub culmine fultus
Ceruicem clypeo. ſtat pallidus hoſpite magno
Paſtor, & ignoto præclarum nomine uultum
Ruſtica ſordenti genitrix oſtendit alumno.
Illa ſub horrendis prædura cubilia ſyluis
Illis ſub niuibus ſomni, curæq; laborq;
Peruigil hanc requiem terris, hæc ocia rebus
Inſperata dabant, ille tibi Roma ſalutem
Alpinæ peperere caſæ, iam fœdera gentes
Exuerant, Latijq; audita clade feroces
†caſtra Vindelicos ſaltus, & Norica †rura tenebant.
Ac ueluti famuli mendax quos mortis herilis
Nuncius in luxum falſo rumore reſoluit,
Dum marcent epulis, atq; inter uina chorosq;
Perſultat uacuis effrena licentia tectis:
†reuexit Si reducem dominum ſors improuiſa †reuinxit

Hærent

Hærent attoniti, libertatemq; peroſus
Conſcia ſeruilis præcordia concutit horror.
Sic ducis aſpectu cuncti ſtupuere rebelles,
Inq; uno princeps Latiumq;, & tota refulſit
Roma uiro: frons læta parum, non triſtior æquo,
Non deiecta malis, mixta ſed nobilis ira.
Qualis in Herculeo quoties infanda iubebat
Euriſteus fuit ore dolor: uel qualis in atram
Sollicitus nubem mœſto Ioue cogitur æther.
Tantá ne uos inquit Getici fiducia belli
Erigit? hinc animo fruſtra tumuiſtis inani.
Non ita Romanum fati uiolentia nomen
Opprimit, ut ueſtros nequeant punire tumultus,
Parte ſui. neu uos longe ſermone petito
Demorer, exemplum ueteris cognoſcite †facti. †fati
Quum ferus Auſonias perfringeret Annibal arces,
Et Trebiam †ſæuo geminaſſent funere Cannæ, †ſocio
Nequicquã Emathium pepulit ſpes uana Philippũ,
Vt uelut afflictos ferro tentaret inerti.
Romanos commouit atrox iniuria patres,
Vrgerent maiora licet, grauiterq; tulere
Vrbibus inter ſe claris de culmine rerum
Congreſsis, aliquid gentes audere minores.
Nec pœnam differre placet, ſed bella gerenti
Punica Leuino, regis quoq; prælia mandant.
Paruit imperijs conſul, fuſusq; Philippus,

Vilia dum grauibus populis interſerit arma,
Prætereunte manu, didicit non eſſe potentum
Tentandas medijs quamuis in luctibus iras.
Hoc monitu pariter naſcentia bella repreßit,
Et bello quæſiuit opes, legitq́; precantes
Auxilio, menſus numerum qui congruus eſſet,
Nec grauis Italiæ, formidandus'ue regenti.
Nec minus accepto noſtræ rumore cohortes
(Sic ducis urget amor) properantibus undiq; ſignis
Conueniunt, uiſoq́; animi Stilicone recepti
Singultus uarios, lachrymoſaq́; gaudia miſcent.
Sic armenta boum, uaſtis quæ turbida ſyluis
Spargit hyems, cantus & ſibila nota magiſtri
Certatim repetunt, uel notæ paſcua uallis,
Inq́; uicem ſe uoce regunt, gaudentq́; fideles
Reddere mugitus, & qua ſonus attigit aurem,
Rara per obſcuras apparent cornua frondes.
Accurrit uicina manus, quam Rhetia nuper
Vindelicis auctam ſpolijs, defenſa probauit.
Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Quæ Scoto dat frena truci, ferroq́; notatas
†exangues *Perlegit* †*exanimes Picto moriente figuras.*
Agmina quinetiam flauis obiecta Sicambris,
Quæq́; domant Scinthos, immāſuetosq́; Cheruſcos,
Huc omnes uertere minas, tutumq́; remotis
Excubijs Rhenum ſolo terrore relinquunt,

Vllá ne poſteritas credet? Germania quondam
Illa ferox, populis quæ uix inſtantibus olim
Principibus tota poterat cum mole teneri,
Iam ſeſe placidam præbet Stiliconis habenis,
Vt nec præſidijs nudato † limite tentet † principe
Expoſitum calcare ſolum, nec tranſeat amnem,
Incuſtoditam metuens attingere ripam.
Celſior ô cunctis uniq; æquande Camillo,
Veſtris nanq; armis Alarici fracta quieuit
Ac Brenni rabies: confuſis rebus uterq;
Diuinam tribuiſtis opem. ſed tardior ille
Iam captæ uindex patriæ, tu ſoſpitis ultor.
O quantum mutata tuo fortuna regreſſu,
Vt ſeſe pariter diffudit in omnia regni
Membra uigor, uiuusq; redit calor urbibus ægris.
   Creditur herculeis lucem renouaſſe lacertis
Fœmina, dilecti fatis impenſa mariti,
Vt iuuenem ſpretæ laniatum fraude nouercæ,
Non ſine Circæis Latonia reddidit herbis,
Cretaq; (ſi uera narratur fabula) uidit
Minoum rupto puerum prodire ſepulchro,
Quem ſenior uates auium clangore repertum
Gramine reſtituit: miræ nam munere ſortis
Dulcia mella necem, uitam dedit horridus anguis.
At tuus aduentus non unum corpus ab umbris,
Sed tot communi populos ſub morte iacentes,

Totaq; tartareis è faucibus oppida traxit,
Ipſo Roma die, nec adhuc oſtenditur auctor.
Perſonuit ueniſſe ducem, lætisq; Quirites
Vocibus auſpicium certi plauſere triumphi,
Muniti Stilicone ſuo. quis gaudia, ueros
Principis amplexus, alacris quis diſſerat aulæ?
Pulueris ambiguam nubem ſpeculamur ab altis
Turribus, incerti ſocios apportet an hoſtes,
Ille globus: mentem ſuſpenſa ſilentia librant,
Donec puluereo ſub turbine ſideris inſtar
Emicuit Stiliconis apex, & cognita fulſit
Canicies. gauiſa repens per mœnia clamor
Tollitur, ipſe uenit: portas ſecura per omnes
Turba ſalutatis effunditur obuia ſignis.
Non iam delectus miſeri, nec falce per agros
Depoſita, iaculum uibrans ignobile meſſor.
Non tentat clypeum proiectis ſumere raſtris
Bellona ridente Ceres, humilisq; nouorum
Seditio clamoſa ducum, ſed uera iuuentus,
Verus ductor adeſt & uiuida Martis imago.
Proſpera ſed quantum noſtræ ſpes addita menti,
Tantum exempta Getæ qui uertice proximus aſtris
Poſt Alpes iam cuncta ſibi promittit apertas:
Nil ſupereſſe ratus, poſtquam tot flumina pulſis,
Cinctaq; fluminibus crebris tot mœnia cernit,
Tot ſubitò pedites, equitum tot conſpicit alas,

Seq; uelut clauſum laqueis ſub pectore furtim,
Aeſtuat, & nimium prono feruore petitæ
Iam piget Italiæ, ſperataq; Roma teneri
Viſa procul, magni ſubeunt iam tædia cœpti.
Occultat tamen ore metum, primosq; ſuorum
Conſultare iubet bellis annisq; uerendos.
Crinigeri ſedere patres, pellita Getarum
Curia, quos plagis decorat numeroſa cicatrix,
Et tremulos regit haſta gradus, & nititur altis
Pro baculo contis, non exarmata ſenectus.
Hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis,
Conſilijsq; fides, defixus lumina terræ,
Concutiensq; comam, capuloq; accliuis eburno,
Si numero non fallor, ait, triceſima currit
Bruma ferè rapidū poſtquā tranſnauimus Iſtrum,
Romanamq; manum tantis eludimus annis.
Sed nunquam Mauors adeò conſtrinxit in arctum
Res Alarice tuas: per tot certamina docto
Crede ſeni, qui te tenero uice patris ab æuo,
Geſtatum parua ſolitus donare pharetra,
Atq; aptare breues humeris puerilibus arcus.
Sæpe quidem fruſtra monui ſeruator ut icti
Fœderis, Emathia tutus tellure maneres:
Sed quoniam calidæ rapuit te flamma iuuentæ,
Nunc ſaltem (ſi cura tibi manet ulla tuorum)
His clauſtris euade precor, dumq; agmina longe,

Dum licet, Heſperijs præceps elabere terris,
Ne noua prædari cupiens, & parta reponas,
Paſtoriq; lupus ſcelerum delicta priorum
Intra ſepta luas. Quid palmitis uber Hetruſci,
Quid mihi neſcio q̃ proprio cum Tybride Romam
Semper in ore geris? referunt ſi uera parentes,
Hanc urbem inſano nullus qui Marte petiuit
Lætatus uiolaſſe redit, nec numina ſedem
Deſtituunt, iactata procul dicuntur in hoſtem
Fulmina, diuiniq; uolant pro mœnibus ignes,
Seu cœlum, ſeu Roma tonat, ſi temnis Olympum,
A magno Stilicone caue, qui ſemper iniquos
Fortuna famulante premit: ſcis ipſe peroſus
†regis *Arcadiæ quàm denſa†iugis cumulauerit oſſa,*
Sanguine quàm largo Graios caleſecerit amnes,
Extinctusq; fores, ni te ſub nomine legum
Proditio, regniq; fauor texiſſet Eoi.
Talia grandæuum flammata fronte loquentem,
Obliquisq; tuens oculis non pertulit ultra,
Sed rupit rapidas accenſa ſuperbia uoces:
†ſenſibus *Si non mentis inops, fraudataq; †menſibus ætas*
Præberet ueniam, nunquam hæc opprobria linguæ
Turpia Dannubius me ſoſpite ferret inultus.
An'ne tot Auguſtos Hebro qui teſte fugaui,
Te patiar ſuadente fugam? quum ceſſerit omnis
Obſequijs natura meis: ſubſidere noſtris

Sub

Sub pedibus montes, areſcere uidimus amnes.
Non ita dij Getici faciant, maneſq; parentum,
Vt mea conuerſo relegam ueſtigia curſu.
Hanc ego uel regno uictor, uel morte tenebo
Victus humum. per tot populos, urbeſq; cucurri,
Fregi Alpes, galeiſq; Padum uictricibus hauſi.
Quid reſtat niſi Roma mihi? gens robore noſtra
Tunc quoq; pollebat, nullis quum fideret armis.
At nunc Illyrici poſtquam mihi tradita iura,
Meq; ſuum fecere ducem, tot tela, tot enſes,
Tot galeas multo Thracum ſudore paraui,
Inq; meos uſus uectigal uertere ferri,
Oppida legitimo iuſſu Romana coëgi.
Sic me fata fouent, ipſi quos omnibus annis
Vaſtabam, ſeruire dati, nocitura gementes
Arma dabunt, flammiſq; diu mollitus & arte
In ſua damna calybs, fabro lugente rubebit.
Hortantes his adde deos. non ſomnia nobis
Nec uolucres, ſed clara palàm uox reddita luco eſt:
Rumpe omnes Alarice moras, hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad urbem.
Huc iter uſq; datur. quis iam poſt talia ſegnis
Ambigat? aut cœlo dubitet parere uocanti?
Sic ait, hortaturq; ſuos, belloq; uiaq;
Inſtruit, attollunt uanos oracula faſtus.
O ſemper tacita ſortes ambage maligna

Euentuq; patens,& noxia uatibus ipſis
†Hera Veri †ſacra fides. Ligurum regione ſupremâ
Peruenit ad fluuium miri cognominis urbem,
Atq; illic domitus uix tandem interprete caſu,
Agnouit dubijs illuſa uocabula fatis.
Necnon & Stilico pugnam poſcentia mouit
Pleno caſtra gradu,dictisq́; inſtigat euntes.
Nunc nunc ô ſocij temeratæ ſumite tandem
Italiæ pœnas,obſeßi principis armis
Excuſate nefas,deploratumq́; Timauo
Vulnus,& Alpinum gladijs abolete pudorem.
Hic eſt,quem toties campis fudiſtis Achiuis,
Quem diſcors,odijsq́; anceps ciuilibus orbis,
Non ſua uis tutata diu,dum fœdera fallax
Ludit,& alternæ periuria uendicat aulæ.
Credite nunc omnes quas dira Britannia gentes,
Quas Iſter,quas Rhenus alit,pendere paratas
In ſpeculis:uno tot prælia uincite bello,
Romanum reparate decus,molemq́; labantis
Imperij fulcite humeris:hic omnia campus
Vindicat,hæc mundo pacem uictoria ſancit.
Non in Threicijs Hemi decernimus oris,
Nec ſuper Alphæas umbrantia Mænala ripas
Conſtitimus:non hic Tegæam Argosq́; tuemur:
Viſceribus medijs,ipſoq́; in corde uidetis
Bella geri,patrem clypeis defendite Tibrim.

Talia

Talia nunc pediti, turmæ nunc mixtus equeſtri
Dicta dabat, ſimul externis †præcepta ferebat †edicta
Auxilijs, ibat patiens ditionis Alanus,
Quà noſtræ iuſſere tubæ, mortemq; petendam
Pro Latio docuit gentis præclarus Alanæ,
Cui natura breues animis ingentibus artus
Finxerat, immaniq; oculos infecerat ira:
Vulneribus pars nulla uacat, reciſaq; cunctis
Gloria fœdati ſplendet iactantior oris.
Ille tamen mandante procul Stilicone citatis
Acceleratur equis, Italamq; momordit harenam
Felix, Eliſijsq; plagis, & carmine dignus,
Qui male ſuſpectam nobis impenſius arſit,
Vel leto purgare fidem, qui iudice ferro
Diluit immeritum laudato ſanguine crimen.
Morte uiri turbatus eques, flectebat habenas
Totaq; præciſo mutaſſent agmina cornu,
Ni celer inſtructa Stilico legione ſequutus
Subſidijs peditum pugnam inſtauraſſet equeſtrem.
Quis Muſis ipſoq; licet Pœane recepto
Enarrare queat, quantum Gradiuus in illa
Luce ſuæ dederit fundator originis urbi?
Altius haud unquam toto deſcendimus enſe
In iugulum Scythiæ, tanta nec clade ſuperbum
Contudimus Tanaim, uel cornua fregimus Iſtri.
Inuiſum miles ſitiens haurire cruorem

Per uarias ueſtes, oneratáq; plauſtra metallo,
Tranſit, & argenti cumulos, & cædis auarus
Contemptas proculcat opes: precioſior auro
Sanguis erat, paßim neglecti prodiga lucri,
Ira furens ſtrictis odium mucronibus explet.
Purpureos cultus, aſſumptas igne ualentes
Exuuias, miſeriſq; graues crateras ab Argis,
Raptáq; flagranti ſpirantia ſigna Corintho
Callidus ante pedes uenientibus obijcit hoſtis
Incaſſum, neq; enim feralis præda moratur,
Sed iuſtos præbent ſtimulos monimenta doloris.
Aſſeritur ferro captiuum uulgus, & omnes
Diuerſæ uocis populi, quos traxerat hoſtis
Seruitio, tandem dominorum ſtrage redempti,
Blanda cruentatis affigunt oſcula dextris,
Deſertoſq; lares, & pignora læta reuiſunt.
Miratur ſua quenq; domus, cladeſq; renarrant
Ordine cognati, referunt miracula belli.
†tunc *Quis tibi* †*nunc Alarice dolor? cum Marte perirent*
Diuitiæ, ſpolijſq; diu quæſita ſupellex,
Pulſaretq; tuas ululatus coniugis aures,
Coniugis inuicto dudum quæ freta marito
Demens Auſonidum gemmata monilia matrum,
†parabat *Romanaſq; alta famulas ceruice* †*petebat.*
Scilicet Argolicas, Ephyreiadeſq; puellas
Cœperat, & pulchras iam faſtidire Lacænas.

Sed

Sed dea quæ nimijs obſtat Rhamnuſia uotis,
Ingemuit, flexitq́; rotam, domat aſpera uictos
Pauperies, unoq́; die Romana rependit,
Quicquid terdenis acies amiſimus annis.
O celebranda mihi cunctis Pollentia ſeclis,
O meritum nomen felicibus apta triumphis,
Virtutis fatale ſolum, memorabile buſtum
Barbariæ, nam ſæpe locis, ac finibus illis
Plena laceſſito redijt uindicta Quirino.
Illic oceani ſtagnis excita ſupremis
Cymbrica tempeſtas, aliasq́; immiſſa per Alpes
Adueniens †geminæ gentis permiſceat oſſa, †Geticæ
Et duplices ſignet titulos, commune trophæum.
Hic Cymbros, fortesq́; Getas Stilicone peremptos
Et Mario, claris ducibus tegit Itala tellus.
Diſcite ueſanæ Romam non temnere gentes.

CLAVDIANI DE BELLO GETICO CONTRA ALARICVM FINIS.

CL. CLAVDIANI IN TERTIVM conſulatum Honorij Auguſti, PRAEFATIO.

Paruos non aquilis fas eſt educere fœtus,
Ante fidem Solis, iudiciumq́; poli:
Nam pater excuſſo ſalijt quum germine proles,
Ouaq́; maternus rupit biulca tepor:

Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flammas imperat ore pati.
Conſulit ardentes radios, & luce magiſtra
†Natorum †Naturam, uires, ingeniumq́; probat.
†Degeneres †Degener & refugo torſit qui lumine uiſus,
Vnguibus hunc ſæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Suſtinuitq́; acie nobiliore diem,
Nutritur, uolucrumq́; potens, & fulminis hæres,
Geſturus ſummo tela triſulca Ioui.
Me quoq; Pierijs tentatum ſæpius antris
Audet magna ſuo mittere Roma deo.
†arces Iam dominas †aures, iam regia tecta meremur,
Et chelys Auguſto iudice noſtra ſonat.

CL. CLAVDIANI
PANEGYRIS DE TERTIO CONSVLATV HONORII AVGVSTI.

TERTIA Romulei ſumant exordia faſces,
†pompa Terq́; tuas ducat bellatrix † Roma curules.
Feſtior annus eat, cinctusq́; imitata Gabinos,
Diues Idaſpeis augeſcat purpura gemmis.

Succedant

Succedant armis trabeæ, tentoria lictor
Ambiat, & Latiæ redeant ad ſigna ſecures.
Tuq́; ô qui †patrium curis æqualibus orbem †Latium
Eoo cum fratre regis, procede ſecundis
Alitibus, Phœbiq́; nouos ordire meatus,
Spes uotumq́; poli, quem primo à limine uitæ
Nutrix aula fouet, ſtrictis quem fulgida telis
Inter laurigeros aluerunt caſtra triumphos.
Ardua priuatos neſcit fortuna penates,
Et †regimen cum luce dedit, cognata poteſtas †regnum
Excepit tyrio uenerabile pignus in oſtro,
Luſtrauitq́; tuos aquilis uictricibus ortus
Miles, & in medijs †cunabula præbuit haſtis. †uenabula
Te naſcente ferox toto Germania Rheno
Intremuit, mouitq́; ſuas formidine ſyluas
Caucaſus, & poſitis numen confeſſa pharetris,
Ignauas Meroë traxit de crine ſagittas.
Reptaſti per †ſigna puer, regumq́; †feroces †ſcuta †trecentes
Exuuiæ tibi ludus erant, primusq́; ſolebas
Aſpera complecti toruum poſt prælia patrem,
Signa triumphato quoties flexiſſet ab Iſtro
Arctoa de ſtrage calens, & poſcere †patrem †partem
De ſpolijs Scythicos arcus, aut rapta Gelonis
Cingula, uel iaculum Daci, uel frena Sueui.
Ille coruſcanti clypeo te ſæpe uolentem
Suſtulit arridens, & pectore preſſit anhelo,

Intrepidum ferri, galeæ nec triſte timentem
Fulgur, & ad ſummas tendentem brachia criſtas,
Tunc ſic lætus ait: Rex ô *ſtellantis olympi,*
Talis perdomito redeat mihi filius hoſte,
Hyrcanas populatus opes, aut cæde ſuperbus
Aßyria, ſic enſe rubens, ſic flamine crebro
Turbidus, & grato reſperſus puluere belli,
Armaq́; gauiſo referat captiua parenti.
Mox ubi firmaſti recto ueſtigia greſſu,
Non tibi deſidias molles, nec marcida luxu
Ocia, nec ſomnos genitor permiſit inertes,
Sed noua per duros inſtruxit membra labores,
Et cruda teneras exercuit indole uires.
Frigora ſæua pati, grauibus non cedere nimbis,
Aeſtiuum tolerare iubar, tranſnare ſonoras
Torrentum furias, aſcenſu uincere montes,
Planitiem curſu, ualles & concaua ſaltu,
Necnon in clypeo uigiles perducere noctes,
In galea portare niues, nunc ſpicula cornu
Tendere, nunc glandes Baleari ſpargere funda:
Quoq́; magis nimium pugnæ inflammaret amorem
Facta tui numerabat aui, quem littus aduſtæ
Horreſcit Libyæ, ratibusq́; imperuia Thule.
Ille leues Mauros, nec falſo nomine Pictos
†uagum *Edomuit, Scotumq́;* †*uago mucrone ſecutus,*
Fregit Hyperboreas remis audacibus undas

Et

Et geminis fulgens utroq; ſub axe trophæis,
Tethyos alternæ refluas calcauit harenas.
Hos tibi uirtutum ſtimulos, hæc ſemina laudum,
Hæc exempla dabat. non ocyus hauſit Achilles
Semiferi præcepta ſenis, ſeu cuſpidis artes,
Siue lyræ cantus, medicas ſeu diſceret herbas.
Interea turbata fides, ciuilia rurſus
Bella tonant, dubiumq́; quatit diſcordia mundum.
Prò crimen ſuperûm, longi prò dedecus æui,
Barbarus Heſperias exul poſſederat urbes,
Sceptraq́; deiecto dederat Romana clienti.
Iam princeps molitur iter, genteſq́; remotas
Colligit Auroræ, tumidus quaſcunq; pererrat
Euphrates, quas luſtrat Halys, quas ditat Orontes,
Turiferos Arabum ſaltus, uada Caſpia Mœdi,
Armenij Phaſin, Parthi liquere Nyphaten.
Quæ tibi tunc Martis rabies? quantuſq́; ſequendi
Ardor erat? quanto flagrabant pectora uoto,
Optatas audire tubas? campiq́; cruenta
Tempeſtate frui? trunciſq́; immergere plantas?
Vt leo, quem fuluæ matris ſpelunca tegebat,
Vberibus ſolitum paſci, quum creſcere ſenſit
Vngue pedes, & terga iubis, & dentibus ora,
Iam negat imbelles epulas, & rupe relicta
Getulo comes ire patri, ſtabuliſq́; minari
Aeſtuat, & cæſi terga abſorbere iuuenci.

Ille uetat, rerumq́; tibi commendat habenas,
Et ſacro meritos ornat diademate crines,
Tantaq́; ſe pietas rudibus oſtentat in annis.
Sic ætas animo ceßit, quererentur ut omnes
Imperiũ tibi ſerò datum. uictoria uelox
Auſpicijs effecta tuis. pugnaſtis uterq;,
Tu fatis, genitorq́; manu. te propter & Alpes
Inuadit faciles: cauto nec profuit hoſti
Munitis hæſiſſe locis: ſpes irrita ualli
Concidit, & ſcopulis patuerunt clauſtra reuulſis.
Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduerſas acies, reuolutaq́; tela
Vertit in auctores, & turbine reppulit haſtas.
O nimium dilecte deo, cui fundit ab antris
Aeolus armatas hyemes, cui militat æther,
Et coniurati ueniunt ad claßica uenti.
Alpinæ rubuere niues, & frigidus amnis
Mutatis fumauit aquis, turbaq́; cadentum
Staret, ni rapidus iuuiſſet flumina ſanguis.
At ferus inuentor ſcelerum traiecerat altum
Non uno mucrone latus, duplexq́; tepebat
Enſis, & ultrices in ſe conuerterat iras,
Tandem iuſta manus. iam libertate reducta
Quamuis emeritum peteret natura reuerti
Numen, & auratas aſtrorum panderet arces,
Nutaretq́; oneri uenturo conſcius Atlas,

Diſtulit

Diſtulit Auguſtus cupido ſe reddere cœlo,
Dum tibi pacatum præſenti traderet orbem.
Nec mora Biſtonijs alacer conſurgis ab oris,
Inter barbaricas auſus tranſire cohortes.
Impauido uultu linquis Rhodopeia ſaxa
Orphæis animata modis: iuga deſeris Oetes
Herculeo damnata rogo: poſt Pelion intras
Nereis illuſtre choris, te pulcher Enipheus
Celſaq; Dodone ſtupuit, rurſusq; loquutæ
In te Chaoniæ mouerunt carmina quercus.
Illyrici legitur plaga littoris, arua teruntur
Dalmatiæ, Phrygij numerantur ſtagna Timaui.
Gaudent Italiæ ſublimibus oppida muris
Aduentu ſacrata tuo, ſubmiſſus adorat
Eridanus, blandosq; iubet miteſcere fluctus,
Et Phaëthonteas ſolitæ deflere ruinas
Roſcida frondoſæ reuocant electra ſorores.
Quanti tum iuuenes? quantæ ſpreuere pudorem
Spectandi ſtudio matres? puerisq; ſeueri
Certauere ſenes? quum tu genitoris amico
Exceptus gremio, mediam ueherere per urbem,
Velaretq; pios communis laurea currus.
Quis non Luciferum roſeo cum Sole uideri
Credidit? aut iunctum Bromio radiare tonantem?
† Feruet criſtatis exercitus undiq; turmis, †flore
Quiſq; ſua te uoce canens: præſtringit ahena

Lux oculos, nudiq́; ſeges Mauortia ferri
Ingeminat ſplendore diem, pars nobilis arcu,
Pars longe iaculis, pars cōminus horrida contis:
Hi uolucres tollunt aquilas, hi picta draconum
Colla leuant, multusq́; tumet per nubila ſerpens
Iratus ſtimulante Noto, uiuitq́; receptis
Flatibus, & uario mentitur ſibila tractu.
Vt uentum ad ſedes, cunctos diſcedere tectis
Dux iubet, & generum compellat talibus ultro:
Bellipotens Stilico, cuius mihi robur in armis,
Pace probata fides (quid enim per prælia geſſi
†ſudāte tropħæum *Te ſine?) quem merui te non* †*ſuadente triumphum?*
Othryſium pariter Getico fœdauimus Hebrum
† Sarmaticas *Sanguine,* †*Dalmaticas pariter proſtrauimus alas,*
Ryphæaq́; ſimul feſſos porreximus artus
In glacie, ſtantemq́; rota ſulcauimus Iſtrum.
Ergo age, me quoniam cœleſtis regia poſcit,
Tu curis ſuccede meis, tu pignora ſolus
Noſtra foue, geminos dextra tu protege fratres,
Per conſanguineos thalamos, noctemq́; beatam,
Per tedas quas ipſa tuo regina leuauit
Coniugio, ſociaq́; uirum produxit ab aula,
†dirige *Indue mente patrem, creſcentes* †*dilige fœtus*
Vt ducis, ut ſoceri: iamiam ſecurus ad aſtra,
Te cuſtode ferar. rupta ſi mole Typhoeus
†vinclis †*Vndis proſiliat, Tityus ſi membra reſoluat,*

Si furor

Si furor Enceladi proiecta mugiat Aetna,
Oppoſito Stilicone cadent. nec plura loquutus
Sicut erat liquido ſignauit tramite nubes,
Ingrediturq́; globum lunæ, lumenq́; reliquit
Arcadis, & Veneris clementes peruolat auras.
Hinc Phœbi permenſus iter, flammamq́; nocentem
Gradiui, placidumq́; Iouem, ſtetit arce ſuprema
Algenti, qua zona riget Saturnia tractu.
Machina laxatur cœli, rutilæq́; pateſcunt
Sponte fores, Arctoa parat conuexa Bootes,
Auſtrales reſerat portas ſuccinctus Orion,
Inuitantq́; nouum ſydus, pendentq́; uiciſſim
Quas partes uelit ille ſequi, quibus eſſe ſodalis
Dignetur ſtellis, aut qua regione moueri.
O decus æthereum, terrarum gloria quondam,
Te tuus oceanus natali gurgite † laſſum † lapſum
Excipit, & notis Hiſpania proluit undis.
Fortunate parens, primos quum detegis ortus,
Aſpicis Arcadium: quum te procliuior urges,
Occiduum: uiſus remoratur Honorius ignem,
Et quocunq; uagos flectis ſub cardine curſus,
Natorum per regna uenis, qui mente ſerena,
Maturoq́; regunt iunctas moderamine gentes,
Secula qui rurſus formant meliore metallo.
Luget auarities Stygijs innexa catenis,
Cumq́; ſuo demens expellitur ambitus auro.

CL. CLAVDIANI PANEGYRIS DE QVARTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI.

AVſpicijs iterum ſeſe regalibus annus
Induit, & nota fruitur iactantior aula.
Limina nec †paßi circũ priuata morari †paſſim
Exultant reduces Auguſto conſule faſces.
Cernis ut armorum proceres, legumq́; potentes
Patritios ſumunt habitus, & more Gabino
Diſcolor incedit legio: poſitisq́; parumper
Bellorum ſignis, ſequitur uexilla Quirini.
Lictori cedunt aquilæ, ridetq́; togatus
Miles, & in medijs effulget curia caſtris.
Ipſa palatino circumuallata ſenatu
Iam trabeam Bellona gerit, parmamq́; remouit
Et galeam, ſacras humeris uectura curules.
Nec te laurigeras pudeat Gradiue ſecures
Pacata geſtare manu, Latiaq́; micantem
Loricam mutare toga, dum ferreus hæret
Currus, & Eridani ludunt per prata iugales.
Haud indigna coli, nec nuper cognita Marti
Vlpia progenies, & que diademata mundo
Sparſit Ibera domus, nec tantam uilior †unda †aula
Promeruit ſeriem gentis, cunabula fouit
Oceanus, terræ dominos, pelagiq́; futuros,
Immenſo decuit rerum de principe naſci.
Hinc proceßit auus, cui poſt Arctoa frementi

Claßica Maßilas adnexuit Africa lauros.
Ille Caledonijs poſuit qui caſtra pruinis,
Qui medio Libyæ ſub caßide pertulit æſtus,
Terribilis Mauro, debellatorq́; Britanni
Littoris, ac pariter Boreæ uaſtator, & Auſtri.
Quid rigor æternus? cœli quid ſidera proſunt?
Ignotumq́; fretum? maduerunt Saxone fuſo
Orcades, incaluit Pictonum ſanguine Thule,
Scotorum cumulos fleuit glacialis Hyberne.
Quis calor obſiſtit forti? per uaſta cucurrit
Aethiopum, cinxitq́; nouis Atlanta maniplis.
Virgineum Tritona bibit, ſparſosq́; uenenis
Gorgoneos uidit thalamos, & uile uirentes
Heſperidum riſit, quos ditat fabula ramos.
Arx incenſa Iubæ, rabies Mauruſia ferro
Ceßit, & antiqui penetralia diruta Bocchi.
Sed laudes genitor longe tranſgreſſus auitas,
Subdidit oceanum ſceptris, & margine cœli
Clauſit opes, quantum diſtant à Tigride Gades,
Inter ſe Tanais quantum Niluſq́; relinquunt.
Hæc tamen innumeris per ſe quæſita trophæis,
Non generis dono, non ambitione potitus,
Digna legi uirtus, ultro ſe purpura ſupplex
Obtulit, & ſolus meruit regnare rogatus.
Nam quum barbaries penitus commota gementem
Irrueret Rhodopen, & mixto turbine gentes

Iam

Iam deſerta ſuas in nos transfunderet Arctos,
Danubij totæ uomerent quum prælia ripæ,
Quum Geticis ingens premeretur Myſia plauſtris,
Flauaq; Biſtonios reperirent agmina campos,
Omnibus afflictis, & uel labentibus ictu,
Vel propè caſuris, unus tot funera contra
Reſtitit, extinxitq; faces, agrosq; colonis
Reddidit, & læti rapuit de faucibus urbes.
Nulla relicta foret Romani nominis umbra,
Ni pater ille tuus, iamiam ruitura ſubiſſet
Pondera, turbatamq; ratem, certaq; leuaſſet
Naufragium commune manu. Velut ordine rupto
Quũ procul inſanæ traherẽt Phaethõta quadrigæ,
Sæuiretq; dies, terramq; & ſtagna propinqui
Haurirent radij, ſolito cum murmure toruus
Sol occurrit equis, qui poſtquam rurſus heriles
Agnouere ſonos, redijt meliore magiſtro
Machina, concentusq; poli, †rurſusq; recepit †currusq;
Imperium, flammæq; modum. ſic traditur illi
Seruaturq; oriens. at non pars altera rerum
Tradita, bis poſſeſſa manu, bis parta periclis.
Per uarium gemini ſcelus erupere tyranni
Tractibus occiduis, hunc ſæua Britannia fudit,
Hunc ſibi Germanus famulum delegerat, exul.
Auſus uterq; nefas, domini reſperſus uterq;
Inſontis iugulo, nouitas audere priori

Suadebat,tantumq́; dabant exempla ſequenti.
Hic noua moliri præceps,hic quærere tuta
Prouidus,hic fuſis,collectis uiribus ille,
Hic uagus excurrens,hic inter clauſtra reductus:
Diſsimiles,ſed morte pares:euadere neutri
Dedecus,aut mixtis licuit procumbere telis.
Amiſſa ſpecie,raptisq́; inſignibus ambo
In uultus rediere ſuos,manibusq́; reuinctis
Oblati,gladijs ſubmittunt colla paratis,
Et uitam,ueniamq́; rogant.prò damna pudoris
Qui modo tam denſas nutu mouere cohortes,
In quos iam dubius ſeſe librauerat orbis,
Non hoſtes uictore cadunt,ſed iudice ſontes
†arte *Damnat uoce reos.petijt quos†Marte tyrannos,*
Amborum periere duces:hic ſponte carina
Decidit in fluctus,illum ſuus abſtulit enſis.
Hunc Alpes,hunc pontus habet,ſolatia cæſis
Fratribus hæc ultor tribuit,necis auctor uterq;
Labitur, Auguſtas par uictima mitigat umbras.
Has dedit inferias tumulis,iuuenumq́; duorum
Purpureos merito placauit ſanguine manes.
Illi iuſtitiam confirmauere triumpho,
Præſentes docuere deos:hinc ſæcula diſcant,
Indomitum nihil eſſe pio,tutum'ue nocenti.
†ſibi *Nuncius ipſe†ſuis longas incognitus egit*
Præuento rumore uias,inopinus utrunq;

Perculit, & clauſos montes ut plana reliquit.
Extruite immanes ſcopulos, attollite turres,
Cingite uos fluuijs, uaſtas opponite ſyluas,
Garganum Alpinis, Apenninumq́; niualem,
Permixtis ſociatæ iugis, & rupibus Hemum
Addite Caucaſeis, inuoluite Pelion Oſſæ,
Non dabitis murum ſceleri, qui uindicat ibit.
Omnia ſubſident meliori peruia cauſæ.
Nec tamen oblitus ciuem, cedentibus atrox
Partibus infremuit: non inſultare iacenti
Malebat, mitis precibus, pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat, paci non intulit iram,
Poſt acies odijs idem qui terminus armis.
Profuit hoc uincente capi, multosq́; ſubactos
Aſpera laturæ commendauere †catenæ, †cateruæ
Magnarum largitor opum, largitor honorum
Pronus, & in melius gaudens conuertere fata.
Hinc amor, hinc ualidum deuoto milite robur,
Hinc natis manſura fides. hoc nobilis ortu
Naſceris, æquæua cum maieſtate creatus,
Nullaq́; priuatæ paſſus contagia ſortis.
Omnibus acceptis ultro te regia ſolum
Protulit, & patrio felix adoleſcis in oſtro,
Membraq́; ueſtitu nunquam †temerata profano †uiolata
In ſacros cecidere ſinus. Hiſpania patrem
Auriferis eduxit aquis: te gaudet alumno

Boſphorus, Heſperio de limine ſurgit origo.
Sed nutrix Aurora tibi. pro pignore tanto
Certatur, geminus ciuem te uendicat axis,
Herculis & Bromij ſuſtentat gloria Thebas.
Hæſit Apollineo Delos Latonia partu,
Cretaq́; ſe iactat tenero reptata tonanti.
Sed melior Delo, Dictæis clarior oris,
Quæ dedit hoc numen regio: non littora noſtrò
Sufficerent anguſta deo, nec inhoſpita Cinthi
Saxa tuos artus duro læſere cubili.
Accliuis genitrix auro, circunflua gemmis,
In Tyrios enixa toros: ululata uerendis
Aula puerperijs. quæ tunc documenta futuri?
Quæ uoces auium? quanti per inane uolatus?
Quis uatum diſcurſus erat? tibi corniger Hammon,
Et dudum taciti rupere ſilentia Delphi.
Te Perſæ cecinere Magi, te ſenſit Hetruſcus
Augur, & inſpectis Babylonius horruit aſtris.
Chaldæi ſtupuere ſenes, Cumanaq́; rurſus
Intonuit rupes, rabidæ delubra Sibyllæ.
Nec te progenitum Cybeleius ære ſonoro
Luſtrauit Coribas: exercitus undiq́; fulgens
Aſtitit, ambitur ſignis Auguſtior infans.
Senſit adorantes galeas, redditq́; ferocem
Vagitum lituis: uitam tibi contulit idem-
Imperiumq́; dies: inter cunabula conſul

Proueheris, ſignans poſito modo nomine faſtos:
Donaturq́; tibi, qui te produxerat, annus.
Ipſa Quirinali paruum te cinxit amictu
Mater, & ad primas docuit reptare curules.
Vberibus ſanctis, immortaliq́; deorum
Creſcis adoratus gremio: tibi ſæpe Diana
Menalios arcus, uenatriceſq́; pharetras
Suſpendit, puerile decus: tu ſæpe Mineruæ
Luſiſti clypeo, fuluamq́; impune pererrans
Aegida, tractaſti blandos interritus angues.
Sæpe tuas etiam iam tum gaudente marito
Velauit regina comas, feſtinaq́; uoti
Præſumptum diadema dedit, tum læuibus ulnis
Suſtulit, & magno porrexit ad oſcula patri.
Nec dilatus honos, mutatus principe Cæſar,
Protinus æquaris fratri. nec certius unquam
Hortati ſuperi, nullis præſentior æther
Affuit ominibus: tenebris inuoluerat atris
Lumē hyems, denſoſq́; Notus collegerat imbres.
Sed mox cum ſolita miles te uoce leuaſſet,
Nubila diſſoluit Phœbus, pariterq́; dabantur
Sceptra tibi, mundoq́; dies caligine liber,
Boſphorus aduerſam patitur Calchedona cerni.
Nec tantum uicina nitent, ſed tota repulſis
Nubibus exuitur Thrace, Pangæa renident.
Inſuetoſq́; palus radios Mæotica uibrat,

Nec Boreas nimbos, aut ſol ardentior egit.
Imperij lux illa fuit: præſagus obibat
Cuncta nitor, riſitq; tuo natura ſereno.
Viſa etiam medio populis mirantibus audax
Stella die, dubitanda nihil, nec crine retuſo
Languida, ſed quantus numeratur nocte Bootes.
Emicuitq; plagis alieni temporis hoſpes
ſluceret *Ignis, & agnoſci potuit quum luna † lateret:*
Siue parens Auguſta fuit, ſeu ſorte reluxit
Diuus auus, ſeu te claris properantibus aſtris
Cernere ſol patiens cœlum cõmune remiſit.
Apparet quid ſigna ferant: uentura poteſtas
A... 2. *Claruit Aſcanio, ſubita quum luce comarum*
Innocuus flagraret apex, Phrygioq; uolutus
Vertice, fatalis redimiret tempora candor.
At tua cœleſtes illuſtrant omnia flammæ.
Talis ab Idæis primæuus Iuppiter antris
Poſſeßi ſtetit arce poli, famulosq; recepit
Natura tradente deos: lanugine nondum
Vernabant uultus, nec adhuc per colla fluebant
Moturæ conuexa comæ, tum ſcindere nubes
Diſcebat, fulmenq; rudi torquere lacerto.
Lætior augurio genitor, natisq; ſuperbus
Iam paribus, duplici fultus conſorte redibat,
Splendebatq; pio complexus pignora curru.
Haud aliter ſummo gemini cum patre Lacones

Progenies Ledæa ſedent: in utroq; relucet
Frater, utroq; ſoror, ſimilis chlamys effluit auro.
Stellati pariter crines: iuuat ipſe tonantem
Error, & ambiguæ placet ignorantia matri:
Eurotas proprios diſcernere neſcit alumnos.
Vt domus excepit reduces, ibi talia †tecum †ſecum
Pro rerum ſtabili fertur ditione locutus.
Si tibi Parthorum ſolium fortuna †dediſſet †tuliſſet
Chare puer, terriſq; procul uenerandus Eois
Barbarus Arſacio conſurgeret ore tiaras,
Sufficeret ſublime genus, luxuq; fluentem
Deſide, nobilitas poſſet te ſola tueri.
Altera Romanæ longe rectoribus aulæ
Conditio, uirtute decet, non ſanguine niti
Maior, & †utilior facto coniuncta potenti. †ulterior fato
Vile latens uirtus: quid enim ſubmerſa tenebris
Proderit? obſcuro ueluti ſine remige puppis,
Vel lyra quæ reticet, uel qui non tenditur arcus.
Hanc tamen haud quiſquam qui non agnouerit ante
Semet, & †incertos animi placauerit æſtus, †inceſtos
Inueniet: longis illuc ambagibus itur.
Diſce orbis, quod quiſq; ſibi quũ conderet artus
Noſtros, æthereis miſcens terrena Prometheus,
Synceram †patri mentem furatus olympo, †patrio
Continuit clauſtris, indignantemq; reuinxit.
Et quum non aliter poſſent mortalia †fingi, †flecti

Adiunxit geminas. Illæ cum corpore lapſæ
Intereunt, hæc ſola manet, buſtoq; ſuperſtes
Euolat: hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, proſpecturamq; labori.
Illas inferius collo, præceptaq; ſummæ
Paſſuras dominæ, digna ſtatione locauit.
Quippe opifex ueritus cõfundere ſacra prophanis,
Diſtribuit partes animæ, ſedesq; remouit.
Iram, ſanguinei regio ſub pectore cordis
Protegit, imbutam flammis, auidamq; nocendi,
Præcipitemq; ſui rabie ſuccenſa tumeſcit,
†ſtupefacta *Contrahitur †tepefacta metu. quumq; omnia ſecum*
Duceret, & requiem membris ueſana negaret,
†furenti *Inuenit pulmonis opem, madidumq; †fluenti*
Præbuit, ut tumidæ ruerent in mollia fibræ.
At ſibi cuncta petens, nil collatura cupido
In iecur & tractus imos compulſa receſſit,
Quæ uelut immanes reſerat dum bellua rictus
Expleri paſciq; nequit, nunc uerbere curas
Torquet auaritiæ, ſtimulis nunc flagrat amorum,
†ſilet *Nunc gaudet, nunc mœſta †dolet, ſatiataq; rurſus*
Exoritur, cæſaq; redit pollentius Hydra.
Hos igitur potuit ſi quis ſedare tumultus,
Inconcuſſa dabit puræ ſacraria menti.
Tu licet extremos latè dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent,

Si metuis, ſi †parua cupis, ſi duceris ira, †praua
Seruitij patiere iugum, tolerabis iniquas
Interius leges: tunc omnia iure tenebis,
Quum poteris rex eſſe tui: procliuior uſus
In peiora datur, ſuadetq́; licentia luxum,
Illecebriſq́; effrena fauet: tunc uiuere caſte
Aſperius, quum prompta Venus: tunc durius iræ
†Conſulimus, quū pœna patet. ſed cōprime motus †cōſulitur
Nec tibi quid liceat, ſed quid feciſſe decebit
Occurrat, mentemq́; domet reſpectus honeſti.
Hoc te præterea crebro ſermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoſcas, cunctis tua gentibus eſſe
Facta palàm, nec poſſe dari regalibus uſquam
Secretum uitijs, nam lux altiſsima fati
Occultum nihil eſſe ſinit, latebraſq́; per omnes
Intrat, & †obtruſos implorat fama receſſus. †abſtruſos
Sis pius in primis, nam cum uincamur in omni
Munere, ſola deos æquat clementia nobis.
Neu dubie ſuſpectus agas, neu falſus amicis
Rumorum'ue auidus: qui talia curat, inanes
Horrebit ſtrepitus, nulla non anxius hora.
Non ſic excubiæ, nec circunſtantia pila,
Quàm tutatur amor, non extorquebis amari.
Hoc alterna fides, hoc ſimplex gratia donat.
Nónne uides operum †quî ſe pulcherrimus ipſe †quod

Mundus amore ligat? nec ui connexa per æuum
Conſpirant elementa ſibi? †quî limite Phœbus
Contentus medio, contentus littore pontus,
Et quî perpetuo terras ambitq́; uehitq́;?
Nec premat incumbens oneri, nec ceſſerit aër.
Qui terret, plus ipſe timet. ſors iſta tyrannis
Conuenit, inuideant claris, fortesq́; trucident,
Muniti gladijs uiuant, ſeptiq́; uenenis
Ancipites habeant arces, trepidiq́; minentur.
Tu ciuem patremq́; geras, tu conſule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moueant, ſed publica uota.
In cõmune iubes ſi quid, cenſesq́; tenendum,
Primus iuſſa ſubi: tunc obſeruantior æqui
†negat *Fit populus, nec ferre †uetat, quum uiderit ipſum*
Auctorem parere ſibi. componitur orbis
Regis ad exemplum: nec ſic inflectere ſenſus
Humanos edicta ualent, quàm uita regentis.
Mobile mutatur ſemper cum principe uulgus.
His tamen effectis, nec faſtidire minores,
Neu pete præſcriptos homini tranſcendere fines.
Inquinat egregios adiuncta ſuperbia mores.
Non tibi tradidimus dociles ſeruire Sabæos,
Armeniæ dominum nec te præfecimus oræ,
Nec damus Aſſyriam, tenuit quam fœmina gentẽ:
Romani qui cuncta diu rexere, regendi:
Qui nec Tarquinij faſtus, nec iura tulere

Cæſaris:

Cæſaris: annales ueterum delicta loquuntur.
Hærebunt maculæ. Quis non per ſæcula damnat
Cæſareæ portenta domus? quem dira Neronis
Funera? quem rupes Caprearum tetra latebis
Inceſto poſſeſſa ſeni? uictura feretur
Gloria Traiani, non tam quod Tigride uicto,
Noſtra triumphati fuerat prouincia Parthi,
Alta quod inuectus ſtratis capitolia Dacis,
Quàm patriæ quod mitis erat. Nec deſine tales
Nate ſequi. ſi bella tonant, prius agmina duris
Exerce ſtudijs, & ſæuo præſtrue Marti.
Non brumæ requies, non hybernacula ſegnes
Eneruent torpore manus. ponenda ſalubri
Caſtra loco, præbenda uigil cuſtodia uallo.
Diſce ubi denſari cuneus, ubi cornua tendi
Aequius, aut iterum flecti: quæ montibus aptæ,
Quæ campis acies, fraudi quæ accōmoda uallis,
Quæ uia difficilis. fidit ſi mœnibus hoſtis,
Tum tibi murali libretur machina pulſu,
Saxa rotet præceps aries, †prætectaq; portas †proiectaq;
Teſtudo feriat: ruat emerſura iuuentus
Effoßi per operta ſoli. ſi longa moretur
Obſidio, tum uota caue ſecura remittas,
Incluſum'ue putes. multis damnoſa fuere
Gaudia: diſperſi pereunt, ſomnoq; ſoluti.
Sæpius incautæ nocuit uictoria turbæ.

Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs, ne'ue imbelles ad ſigna miniſtros
Luxuries armata trahat: neu flantibus auſtris
Neu pluuijs cedas, neu defenſura calorem
Aurea ſummoueant rapidos umbracula ſoles.
In uentis utare cibis: ſolabere partes
Aequali ſudore tuas. ſi collis iniquus,
Primus ini: ſyluam ſi cedere prouocat uſus,
Ne pudeat ſumpta quercum ſtrauiſſe bipenni.
Calcatur ſi pigra palus, tuus antè profundum
Prætentet ſonipes: fluuios tu protere curru
Hærentes glacie, liquidos tu ſcinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te conſere turmas,
Nunc pedes aßiſtas pediti, tum promptius ibunt
Te ſocio, tum conſpicuus gratusq́; feretur
Sub te teſte labor. dicturum plura parentem
Voce ſubit. Equidē (faueant modo numina cœptis)
Hæc effecta dabo, nec me fratriq́; tibiq́;
Dißimilem, populi cōmiſſaq́; regna uidebunt.
Sed cur non potius uerbis quæ differis uſu
Experior? gelidas certe nunc tendis in Alpes,
Duc tecum comitem, figant ſine noſtra tyrannum
Spicula, palleſcat noſtro ſine barbarus arcu.
Italiam'ne feram furijs prædonis acerbi
Subiectam? patiar Romam ſeruire clienti?
Vſqueadeó ne puer? nec me polluta poteſtas

Nec

Nec pia cognati tanget uindicta cruoris?
Per ſtrages equitare libet: da protinus arma.
Cur annos obicis? pugnæ cur arguor impar?
Aequalis mihi Pyrrhus erat, quum Pergama ſolus
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Deniq; ſi princeps caſtris hærere nequibo,
Vel miles ueniam. delibat dulcia nati
Oſcula, miratusq; refert: Laudanda petiſti,
Sed feſtinus amor, ueniet robuſtior ætas,
Ne propera, necdum decimas emenſus ariſtas
Aggrederis metuenda uiris: ueſtigia magnæ
Indolis agnoſco. fertur Pellæus Eoum
Qui domuit Porum, quum proſpera ſæpe Philippi
Audiret, lætos inter fleuiſſe ſodales,
Nil ſibi uincendum patris uirtute relinqui.
Hos uideo motus, fas ſit promittere patri,
Tantus eris: noſtro nec debes regna fauori,
Quæ tibi iam natura dedit. Sic mollibus olim
Sridula ducturum pratis examina regem
Naſcentem uenerantur apes, & publica mellis
Iura petunt, traduntq; fauos. ſic paſcua paruus
Vendicat, & necdum firmatis cornibus audax
Iam regit armentum uitulus, ſed prælia differt
In † iuuenem, patiensq; meum cum fratre tuere †Venerem
Me bellante locum. uos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates timeat, ſit Nilus ubiq;

Veſter, & emiſſo quicquid ſol imbuit ortu.
Si pateant Alpes, habeat ſi cauſa ſequundos
Iuſtior euentus, aderis, parteſq; receptas
Suſcipies, animoſa tuas ut Gallia leges
Audiat, & noſtros æquus modereris Iberos.
Tunc ego ſecurus fati, lætuſq; laborum
Diſcedam, uobis utrunq; regentibus axem.
Interea Muſis animus dum mollior inſtet,
Et quæ mox imitere legas: nec deſinat unquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana uetuſtas.
Antiquos euolue duces, aſſueſce futuræ
Militiæ, Latium retro te confer in æuum.
Libertas quæſita placet, mirabere Brutum.
Perfidiam damnas, Metij ſatiabere pœnis.
†deſpice Triſte rigor nimius, Torquati† deſpue mores,
Mors impenſa bonum, Decios uenerare ruentes.
†vir †Vel ſolus quid fortis agat, te ponte ſoluto
Oppoſitus Cocles, Mutij te flamma docebit.
†perſtringat Quid mora †perficiat, Fabius: quid rebus in arctis
Dux gerat, oſtendat Gallorum ſtrage Camillus.
Diſcitur hinc nullos meritis obſiſtere caſus.
Prorogat æternam feritas tibi Punica famam
Regule: ſucceſſus ſuperant aduerſa Catonis.
†hinc Diſcitur †in quantum paupertas ſobria poßit.
Pauper erat Curius, reges quum uinceret armis.
Pauper Fabritius, Pyrrhi quum ſperneret aurum.

Val. li. 4. cap. 4.

Sordida Serranus flexit dictator aratra:
Luſtratæ lictore caſæ, faſceſq; ſalignis
Poſtibus affixi, collectæ conſule meſſes,
Et ſulcata diu trabeato rura colono.
Hæc genitor præcepta dabat, uelut ille carinæ
Longeuus rector, uarijs quem ſæpe procellis
Explorauit hyems, ponto iam feſſus & annis,
Aequoreas alni nato cõmendat habenas:
Et caſus, arteſq; docet, quo dextra regatur
Sydere, quo fluctus poßint moderamine falli,
Quæ nota nimborum, quæ fraus infida ſereni,
Quid ſol occiduus prodat, quo ſaucia uento
Decolor iratos attollat Cynthia uultus.
Aſpice nunc quacunq; micas, ſeu circulus Auſtri
Magne parens, gelidi ſeu te meruere Triones,
Aſpice, completur uotum, iam natus adæquat
Te meritis, & quod magis eſt optabile, uincit,
Subnixus Stilicone tuo, quem fratribus ipſe
Diſcedens clypeum, defenſoremq; dediſti.
Pro nobis nihil ille pati, nullumq; recuſat
Diſcrimen tentare ſui, non dura uiarum,
Non incerta maris: Libyæ ſqualentis harenas
Audebit ſuperare pedes: madidaq; cadente
Pleiade, Getulas intrabit † Syrtibus undas. †nauita Syrtes
Hunc tamen in primis populos lenire feroces
Et Rhenum pacare iubes, uolat ille citatis

Vectus equis, nullaq; latus ſtipante caterua.
Aſpera nubiferas quà Rhetia porrigit Alpes,
Pergit, & hoſtiles (tanta eſt fiducia) ripas
Incomitatus adit: totum properare per amnem
Attonitos reges humili ceruice uideres.
Ante ducem noſtrum flauam ſparſere Sicambri
Cæſariem, pauidoq; orantes murmure Franci
†miratur *Procubuere ſolo: †iuratur Honorius abſens,*
Imploratq; tuum ſupplex Alemania nomen.
Baſternæ uenere truces, uenit accola ſyluæ,
Bructerus Hercyniæ, latiſq; paludibus exit
Cimbrus, & ingentes Albim liquere Cheruſci.
Accipit ille preces uarias, tardeq; rogatus
Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant ueteres Germanica fœdera Druſos,
Marte ſed ancipiti, ſed multis cladibus empta.
Quis uictum meminit ſola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuere mereri,
Hoc tibi dat Stiliconis iter. poſt ocia Galli
†Militis *†Limitis, hortaris Graias fulcire ruinas.*
Ionium tegitur uelis, uentiq; laborant
Tot curuare ſinus, ſeruaturasq; Corinthum
Proſequitur facili Neptunus gurgite claſſes.
Et puer Iſthmiaci iampridem littoris exul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Caſtra cruore natant, moritur pellita iuuentus,

Pars

Pars morbo, pars enſe perit, non luſtra Lycæi,
Non Erymanthææ iam copia ſufficit umbræ
Innumeris exuſta rogis, †nudataq́; ferro. †exutaq́;
Sic flagraſſe ſuas lætantur Mænala ſyluas.
Excutiat cineres Ephyræ, Spartanus & Arcas
Tutior, exangues pedibus proculcet aceruos,
Feſſaq́; penſatis reſpiret Græcia pœnis.
Gens qua non Scythicos diffuſior ulla Triones
Incoluit: cui paruus Athos, anguſtaq́; Thrace
Cum tranſiret erat: per te uiresq́; tuorum
Fracta ducum, lugetq́; ſibi iam rara ſuperſtes.
Et quorum turbæ ſpatium uix præbuit orbis,
Vno colle latent: ſitiens incluſaq́; uallo
Ereptas quæſiuit aquas, quas hoſtibus ante
Contiguas, alio Stilico deflexerat arcu,
Mirantemq́; nouas ignota per auia ualles
Iuſſerat auerſo fluuium migrare meatu.
Obuia quid mirum uinci, quum barbarus ultro
Iam cupiat ſeruire tibi? tua Sarmata diſcors
Sacramenta petit: proiecta †fraude Gelonus †pelle
Militat: in Latios ritus tranſiſtis Alani:
Vt fortes in Marte uiros, animisq́; paratos,
Sic iuſtos in pace legis, longumq́; tueris
Electos, crebris nec ſuccedentibus urges
Iudicibus: notis regimur, fruimurq́; quietis,
Militiæq́; bonis, ceu bellatore Quirino

Ceu placido moderante Numa.non imminet enſis.
Nullæ nobilium cædes,non crimina uulgo
Texuntur,patria mœſtus non truditur exul.
Impia continui ceſſant augmenta tributi.
Non infelices tabulæ,non haſta refixas
Vendit opes auidas,emptor non uoce citatur.
Nec tua priuatis creſcunt æraria damnis.
†largis Munificus †laudis,ſed non es prodigus auri.
Perdurat non empta fides,nec pectora merces
Alligat,ipſa ſuo pro pignore caſtra laborant.
Te miles nutritor amat.Quæ deniq; Romæ
Cura tibi?quàm fixa manet reuerentia patrum?
Firmatur ſenium iuris,priſcamq; reſumunt
Caniciem leges,emendanturq; uetuſtæ,
Accedúntq; nouæ.talem ſenſere Solonem
Res Pandioniæ:ſic armipotens Lacedæmon,
Deſpexit muros rigido munita Lycurgo.
Quæ ſub te uel cauſa grauis,uel iudicis error?
Nec legitur dubijs quis litibus addere finem
Iuſtior,& merſum latebris educere uerum.
Quæ pietas?quantusq; rigor?tranquillaq; magni
Vis animi?nulloq; leuis terrore moueri?
†quàm Nec noua mirari facilis?†quæ docta facultas
Ingenij linguæq; modus?reſponſa uerentur
Legati,grauibusq; latet ſub moribus ætas.
†parua Quantus in ore pater?radiat quàm†torua uoluptas
Frontis,& auguſti maieſtas grata pudoris?

Iam patrias imples galeas, iam cornus auita
Tentatur, uibranda tibi promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanaq́; uota moratur.
Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squameus, & rutilus criſtis, & caßide maior?
Sic quum Threicia primum ſudaret in haſta,
Flumina lauerunt puerum Rhodopeia Martem.
Quæ uires iaculis? uel quum Gortynia tendis
Spicula, quàm felix arcus, certiq́; petitor
Vulneris, & iuſſum mentiri neſcius ictum?
Scis quo more Cydon, qua dirigat arte ſagittas
Armenius, refugo quæ ſit fiducia Partho.
Sic Amphioniæ pulcher ſudore palæſtræ
Alcides pharetras, Dircæaq́; tela ſolebat
Prætentare feris, olim domitura gigantes,
Et pacem latura polo, ſemperq́; cruentus
Ibat, & Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cœruleus tali proſtratus Apolline Python,
Implicuit fractis moritura uolumina ſyluis.
Quum uectaris equo, ſimulacraq́; Martia ludis,
Quis molles † ſinuare fugas, quis tendere contum † ſimulare
Acrior? aut ſubitos melior flexiſſe recurſus?
Non te Maſſagetæ, non gens exercita campo
Theſſala, non ipſi poterunt æquare bimembres.
Vix comites alæ, uix te ſuſpenſa ſequuntur
Agmina, feruentesq́; tument poſt terga Dracones.

Vtq́; tuis primum ſonipes calcaribus arſit,
Igneſcunt patulæ nares, non ſentit arenas
Vngula, diſcuſſæq́; iubæ ſparguntur in armos,
Turbantur phaleræ, ſpumoſis morſibus aurum
Fumat, anhelantes exundant ſanguine gemmæ.
Ipſe labor, puluisq́; decet, confuſaq́; motu
Cæſaries, ueſtis radiato murice ſolem
Combibit, ingeſto criſpatur purpura uento.
Si dominus legeretur equis, tua poſceret ultro
Verbera Nereidum ſtabulis nutritus Arion:
Seruiretq́; tuis contempto Caſtore frenis
Cyllarus, & flauum Xanthus ſpreuiſſet Achillem.
Ipſe tibi famulas præberet Pegaſus alas,
Portaretq́; libens, melioraq́; pondera paſſus
Bellerophonteas indignaretur habenas.
Quinetiam uelox Auroræ nuncius Aethon
Qui fugat hinnitu ſtellas, roſeoq́; domatur
Lucifero, quoties equitem te cernit ab aſtris
Inuidet, inq́; tuis mauult ſpumare lupatis.
Nunc quoq; quos habitus, quãtæ miracula põpæ
Vidimus? Auſonio quum iam ſuccinctus amictu
Per Ligurum populos ſolito conſpectior ires?
Atq; inter niueas alte ueherere cohortes?
Obnixisq́; ſimul pubes electa lacertis
Sydereum geſtaret onus? ſic numina † nymphis † Mẽphis
In uulgus proferre ſolet, penetralibus exit

Effigies,

Effigies, breuis illa quidem: ſed plurimus infra
Liniger, impoſita ſuſpirans ueſte ſacerdos
Teſtatur ſudore deum: Nilotica ſiſtris
Ripa ſonat, uarioſq; modos Aegyptia ducit
Tibia, ſubmiſsis admugit cornibus Apis.
Omnis nobilitas, omnis tua ſacra frequentat
Tibridis & Latij ſoboles: conuenit in unum
Quicquid in orbe fuit procerũ, quibus auctor hono
Vel tu uel genitor: numeroſo conſule cõſul (ris
Cingeris, & ſocios gaudes admittere patres.
Illuſtri te prole Tagus, te Gallia doctis
Ciuibus, & toto ſtipauit Roma ſenatu.
Portatur iuuenum ceruicibus aurea ſedes,
Ornatuq; nouo grauior deus: aſperat Indus
Velamenta lapis, precioſaq; fila Smaragdis
Ducta uirent: Amethyſtus ineſt, & fulgor Hiberus
Temperat arcanis Hyacinthi cærula flammis.
Nec rudis in tali ſuffecit gratia textu:
Auget acus meritum, picturatumq; metallis
Viuit opus, multaq; ornantur Iaſpide uultus,
Et uarijs ſpirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitioſa colus? uel cuius pectinis arte
Traxerunt ſolidæ gemmarum ſtamina telæ?
Inuia quis calidi ſcrutatus ſtagna profundi
Tethyos inuaſit gremium? quis diuitis algæ

O

Germina flagrantes inter quæſiuit harenas?
Quis iunxit lapides oſtro? quis miſcuit ignes
Sydonij rubriq; maris? tribuere colorem
Phœnices, Seres ſubtegmina, pondus Hidaſpes.
Hoc ſi Mæonias cinctu graderere per urbes,
†trāsferret In te pampineos †proferret Lydia thyrſos,
In te Nyſa choros: dubitarent Orgia Bacchi
Cui furerent: irent blandæ ſub uincula tigres.
Talis Erythræis intextus Nebrida gemmis
Liber agit currus, & Caſpia flectit eburnis
Colla iugis: Satyri circùm, crinemq; ſolutæ
Mænades aſtringunt hederis uictricibus Indos.
Ebrius hoſtili uelatur palmite Ganges.
Aſpice mox lætum ſonuit clamore tribunal,
Te faſtos ineunte quater, ſolennia ludit
Omnia libertas, deductum uindice morem
Lex celebrat, famulusq; iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat ſecurior ictu.
Triſtis conditio pulſata fronte recedit
In ciuem, rubuere genæ, tergoq; remouit
Verbera, promiſſi fœlix iniuria uoti.
Proſpera Romuleis ſperantur tempora rebus
In nomen uentura tuum: præmiſſa futuris
Dant exempla fidem: quoties te curſibus æui
Præfecit, toties acceſſit laurea patri.
† Grutūni Auſi Danubium quondam tranſnare † Gothunni,

In lintres fregere nemus, †tibi mille ruebant †tee
Per fluuium plenæ cuneis immanibus alni.
Dux Odotheus erat. tantæ conamina claſſis
Incipiens ætas, & primus concutit annus.
Submerſæ ſedere rates, fluitantia nunquam
Largius Arctoos pauere cadauera piſces.
Corporibus premitur Peuce: per quinq; recurrens
Oſtia, barbaricos uix egerit unda cruores.
Confeſſusq; parens, Odothei regis opima
Rettulit, exuuiasq; tibi. ciuile ſecundis
Conficis auſpicijs bellum. tibi debeat orbis
Fata †Gothunnorum, debellatumq; tyrannum. †Grutunnorum
Iſter ſanguineos egit te conſule fluctus.
Alpinos genitor rupit te conſule montes.
Sed patrijs olim fueras ſucceſsibus auctor,
Nunc eris ipſe tuis. ſemper uenere triumphi
Cum trabeis, ſequiturq; tuos uictoria faſces.
Sis precor aſsidue conſul, Marijq; relinquas
Et ſenis Auguſti numerum. Quæ gaudia mundi
Per tua lanugo quum ſerpere cœperit ora?
Quum tibi †prodiderit feſtas nox pronuba tedas? †protulerit
Quæ tali donata toro? quæ murice fulgens
Ibit in amplexus tanti regina mariti?
Quænam tot diuis ueniet nurus? omnibus aruis
Et toto dotanda mari. quantusq; feretur
Idem per Zephyri metas Hymeneus, & Euri?
O mihi ſi liceat thalamis intendere carmen

Connubiale tuis, ſi te iam dicere patrem
Tempus erit, quum tu trans Rheni cornua uictor
Arcadius, captæ ſpolijs Babylonis onuſtus
†meliore Cõmunem †maiore toga ſignabitis annum,
Crinitusq́; tuo ſudabit faſce Lyæus.
Vltima fraternas horrebunt Bactra ſecures.

CLAVD. IN QVARTVM CONSVLATVM HONORII FINIS.

CL. CLAVDIANI IN SEXTVM conſulatum Honorij Auguſti, PRAEFATIO.

OMnia quæ ſenſu uoluuntur uota diurno,
Pectore ſopito reddit amica quies.
Venator deſeſſa toro quum membra reponit,
Mens tamen ad ſyluas, & ſua luſtra redit.
Iudicibus lites, aurigæ ſomnia currus,
Vanaq́; nocturnus meta cauetur equis.
Furto gaudet amans, permutat nauita merces,
Et uigil elapſas quærit auarus opes.
Blandaq́; largitur fruſtra ſitientibus ægris
Irriguus gelido pocula fonte ſopor.
Me quoq; Muſarum ſtudium ſub nocte ſilenti
Artibus aſſuetis ſollicitare ſolet.
Nanq; poli media ſtellantis in arce uidebar

Ante

Ante pedes ſummi carmina ferre Iouis.
Vtq; fauet ſomnus, plaudebant numina dictis,
Et circunfuſi ſacra corona chori.
Enceladus mihi carmen erat, uictusq; Thyphoeus:
Hūc premit Inarimes, hūc grauis Aetna domat.
Quàm lætus poſt bella Iouem ſuſceperit æther,
Phlegrææ referens præmia militiæ.
Additur ecce fides, nec me mea luſit imago,
Irrita nec falſum ſomnia miſit ebur.
En princeps, en orbis apex, æquatus olympo.
En quales memini turba uerenda deos.
Fingere nil maius potuit ſopor, altaq; uati
Conuentum cœlo præbuit aula parem.

CL. CLAVDIANI
PANEGYRIS IN SEXTVM HONORII AVGVSTI CONSVLATVM.

AVREA Fortunæ reduci ſi templa priores
Ob reditum uouere ducum, non dignius unquam
Hæc dea pro meritis amplas ſibi poſceret ædes,
Quàm ſua quū pariter trabeis † repetatur & urbi † reparatur
Maieſtas. nec enim campus ſolennis, & urna

Luditur in morem: ſpecies nec diſſona cœtu,
Aut peregrina nitet ſimulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua palatia ſumunt.
Et patrijs plebem caſtris ſociante Quirino,
†ſui *Mars Auguſta* † *ſibi renouat ſuffragia campi.*
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Tybris inaugurat annus?
Quanquam omnes quicunq; tui cognominis anni,
Semper inoffenſum dederint ſucceßibus omen,
Sintq; trophæa tuas ſemper comitata ſecures:
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Auguſti geminato nomine felix.
Nanq; uelut ſtellas Babylonia cura ſalubres
Optima tunc ſpondet mortalibus ædere fata,
Cœlicolæ quum celſa tenent, ſummoq; feruntur
Cardine, nec radios humili ſtatione recondunt:
Haud aliter Latiæ ſublimis ſignifer aulæ,
†propria *Imperij ſydus* † *prima cum ſede locauit:*
Auget ſpes Italas, & certius omnia ſurgunt
Victrici concepta ſolo, quum pulcher Apollo
Luſtrat Hyperboreas Delphis ceſſantibus aras.
Nil tum Caſtaliæ riuis cõmunibus undæ,
Dißimiles, uili nec diſcrepat arbore laurus.
Antraq; mœſta ſilent, inconſultiq; receſſus.
At ſi Phœbus adeſt, & frenis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorſit ab axe,

Tunc

Tunc ſyluæ, tunc antra loqui, tunc uiuere fontes,
Tunc ſacer horror aquis, adytisq́; effunditur Echo
Clarior, & doctæ ſpirant præſagia rupes.
   Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exultatq́; habitante deo, potioraq́; Delphis
Supplicibus late populis oracula pandit,
Atq; ſuas ad ſigna iubet reuireſcere lauros.
Non alium certe decuit rectoribus orbis
Eſſe larem, nulloq́; magis ſe colle poteſtas
Aeſtimat, & ſummi ſentit faſtigia iuris.
Attollens apicem ſubiectis regia roſtris,
Tot circùm delubra uidet, tantisq́; deorum
Cingitur excubijs: iuuat intra tecta tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe gigantes,
Cælataſq́; fores, medijsq́; uolantia ſigna
Nubibus, & denſum ſtipantibus æthera templis.
Aeraq́; ueſtitis numeroſa puppe columnis
Conſita, ſubnixaſq́; iugis immanibus ædes,
Naturam cumulante manu, ſpolijsq́; micantes
Innumeros arcus: acies ſtupet igne metalli,
Et circunfuſo trepidans obtunditur auro.
Agnoſcis'ne tuos princeps uenerande penates?
Hæc ſunt quæ primis olim miratus in annis,
Patre pio monſtrante †petis. nil optimus ille   †uias
Diuorum toto meruit fœlicius æuo,
Quàm quod Romuleis uictor ſub mœnibus egit

Te conſorte dies, quum ſe melioribus addens
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe iocos, dilectaq́ꝫ paſſus
Iurgia, patritiasq́ꝫ domos, priuataq́ꝫ paßim
Viſere, depoſito dignatus limina faſtu.
Publicus hinc ardeſcit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modeſtia culmen.
Teq́ꝫ rudem uitæ quamuis diademate needum
Cingebare comas, ſocium ſumebat honorum
Purpureo fotum gremio, paruumq́ꝫ triumphis
†Imbuit †Induit, & magnis docuit prælude re faſtis.
Te linguis uariæ gentes, mißiq́ꝫ rogatum
Fœdera, Perſarum proceres cum patre ſedentem
Hac quondam uidere domo, poſitaq́ꝫ tiara
Submiſere genu. te cum prælarga uocauit
Ditandas ad dona tribus, fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra ſenatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc aſſueſceret hæres.
†conſerta Hinc tibi †concreta radice tenacius hæſit,
Et penitus totis inoleuit Roma medullis,
Dilectæq́ꝫ urbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor. nec te mutare reuerſum
Eualuit propria nutritor Boſphorus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dediſſet,

Diuitis

Diuitis Auroræ ſolium, ſortemq́; paratam,
Sponte remittebas fratri. regat ille uolentes
Aſſyrios: habeat Pharium cum Tigride Nilum.
Contingat mea Roma mihi. nec uota feſellit
Euentus. fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium, belloq́; ſequundo
Protinus Eoa uelox accitus ab aula
Suſcipis Heſperiam patrio bis Marte receptam.
Ipſa per Illyricas urbes oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita caſu
Materna te mente fouens, Latioq́; futurum
Rectorem, generumq́; ſibi. ſeniore ſupernas
Iam repetente plagas, illo ſub cardine rerum
Sedula ſeruatum per tot diſcrimina pignus
Reſtituit ſceptris patrui, caſtriſq́; mariti.
Certauit pietate domus, fideq́; reductum
Coniugis, officijs Stiliconis cura recepit.
Felix ille parens, qui te ſecurus olympum
Succedente petit: quàm lætus ab æthere cernit
Se factis creuiſſe tuis. duo nanq́; fuere
Europæ, Libyæq́; hoſtes. Mauriſius Atlas
Gildonis furias, Alaricum barbara Peuce
Nutrierat, qui ſæpe tuum ſpreuere prophana
Mente patrem. Thracum †ueniens è finibus alter †uenientē
Hebri clauſit aquis, alter præcepta uocantis
Reſpuit, auxilijsq́; ad proxima bella †negatis, †rogatis

Abiurata palàm Libyæ poſſederat arua.
Quorũ nunc meritam repetens non immemor iram
Supplicijs fruitur, natoq́; ultore triumphat.
Enſe Thyeſtiadæ pœnas exegit Oreſtes:
Sed mixtum pietate nefas, dubitandaq́; cædis
Gloria maternæ, laudem cum crimine penſat.
Pauit Iulæos inuiſo ſanguine manes
Auguſtus, ſed falſa pij præconia ſumpſit,
†parentans *In luctum patriæ ciuili ſtrage* †*parentis.*
At tibi cauſa patris rerum cõiuncta ſaluti
Bellorum duplicat lauros: ijſdemq́; trophæis
Reddita libertas orbi, uindicta parenti.
Sed mihi iampridem captum Parnaſia Maurum
Pierijs egit fidibus chelys: arma Getarum
Nuper apud ſocerum plectro celebrata recenti:
Aduentus nunc ſacra tui libet ædere Muſis,
Grataq́; patratis exordia ſumere bellis.
Iam Pollentini tenuatus funere campi
Conceſſaq́; ſibi (rerum ſic ammonet uſus)
Luce, tot amiſsis ſocijs, atq́; omnibus unà
Direptis opibus, Latio diſcedere iuſſus
Hoſtis, & immenſi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. Qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infenſa fretis, ſcelerumq́; referta
Diuitijs, multasq́; diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricemq́; triremem,
Dum

Dum prædam de more putat, uiduataq́; cæſis
Remigibus, ſciſsis uelorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antennis ſaucia fractis,
Ludibrium pelagi uento iactatur & unda,
Vaſtato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab urbe minas retro flectebat inanes
Italiam fugiens, & quæ uenientibus ante
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuerſis.
Clauſa putat ſibi cuncta pauor, retroq́; relictos
Quos modo terrebat rediens exhorruit amnes.
Vndoſa tum fortè domo, uitreisq́; ſub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus, imperium'ne Ioui, legesq́; placerent.
Et uitæ Romana quies, an iura peroſus
Ad priſcos pecudum damnaret ſecula ritus.
Talia dum ſecum mouet anxius, aduolat una
Naiadum reſoluta comam, complexaq́; patrem:
En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus, exangues genitor mirabere uultus.
Percenſere manum, tantaq́; ex gente iuuabit
Relliquias numeraſſe breues. iam deſine mœſta
Frõte queri, nymphasq́; choris iam redde †ſorores. †Honorio
Dixerat. Ille caput placidis ſublime fluentis
Extulit, & totis lucem ſpargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua uultu.

Non illi madidum uulgaris arundine crinem
Velat honos, rami caput umbrauere uirentes
Heliadum, totiſq; fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, curruq; paterno
Intextus Phaëton glaucos incendit amictus,
†Fuluaq; †Fultaq; ſub gremio cælatis nobilis aſtris
Aethereum probat urna decus. nanq; omnia luctus
Argumenta ſui Titan ſignauit olympo,
Mutatumq; ſenem plumis, & fronde ſorores,
Et fluuium, nati qui uulnera lauit anheli.
Stat gelidis auriga plagis, ueſtigia fratris
Germanæ ſeruant Hyades, Cigniq; ſodalis
Lacteus extentas aſpergit circulus alas.
Stellifer Eridanus ſinuatis fluctibus errans
Clara noti conuexa rigat, gladioq; tremendum
Gurgite ſydereo ſubterluit Oriona.
Hoc Deus effulgens habitu proſpexit euntes
Deiecta ceruice Getas, tunc talia fatur:
Siccine mutatis properas Alarice reuerti
Conſilijs? Italæ ſic te iam pœnitet oræ?
Nec iam cornipedem Tyberino gramine paſcis,
Vt rebare tuum: Thuſcis nec figis aratrum
Collibus. ô cunctis Herebi digniſsime pœnis.
Tu'ne gigantæis urbem tentare deorum
Aggreſſus furijs? nec te meus improbe ſaltem
Terruit exemplo Phaëton? qui fulmina præceps

In noſtris efflauit aquis, dum flammea cœli
Flectere terrenis meditatur frena lacertis,
Mortaliq́; diem ſperat diffundere uultu.
Crede mihi ſimili bacchatur crimine quiſquis
Aſpirat Romæ ſpolijs, aut ſolis habenis.
Sic fatus Ligures Venetosq́; erectior amnes
Magna uoce ciet: frondentibus humida ripis
Colla leuant, pulcher Ticinus, atq; Addua uiſu
Cærulus, & uelox Atheſis, tardusq́; meatu
Mincius, inq; nouem conſurgens ora Timauus.
Inſultant omnes profugo, pacataq́; lætum
Inuitant ad prata pecus, iam Pana Lycæum,
Iam Dryades reuocant, & ruſtica numina Faunos.
Tu quoq; non paruū Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum: nec plus Pollentia rebus
Contulit Auſonijs, aut mœnia uindicis Aſtæ.
Hic rurſus dum pacta mouet, damnisq́; coactus
Extremo mutare parat præſentia caſu,
Nil ſibi periurum ſenſit prodeſſe furorem,
Conuerti nec fata loco, multisq́; ſuorum
Diras pauit aues, inimicaq́; corpora uoluens
Ionios Atheſis mutauit ſanguine fluctus.
Oblatum Stilico uiolato fœdere Martem
Omnibus arripuit uotis, ubi Roma periclo
Iam procul, & belli medius Padus arbiter ibat:
Iamq́; opportunam motu† ſtrepuiſſe rebelli † ſtatuiſſe

Gaudet perfidiam, præbensq́; exempla laboris
Suſtinet accenſos æſtiuo puluere ſoles.
Ipſe manu metuendus adeſt, inopinaq́; cunctis
Inſtruit arma locis, & quâ uocat uſus ab omni
Parte uenit: feſſo ſi deficit agmine miles
Vtitur auxilijs, damni ſecurus, & aſtu
Debilitat ſæuum cognatis uiribus Iſtrum.
Et duplici lucro committens prælia, uertit
In ſe barbariem, nobis utrinq; cadentem.
Ipſum te caperet, letoq́; Alarice dediſſet,
Ni calor incauti male feſtinatus Alani
Diſpoſitum turbaſſet opus. propè captus anhelum
Verbere cogis equum. nec te uitaſſe dolemus.
I potius gentis reliquum, tantisq́; ſuperſtes
Danubij populis, & noſtrum uiue trophæum.
Non tamen ingenium tantis ſe cladibus atrox
Deijcit, occulto tentabat tramite montis,
Si quas per ſcopulos ſubitas exquirere poſſet
In Rhetos Gallosq́; uias. ſed fortior obſtat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
†numina *Poſsit?) & excubijs uigilantia* †*lumina regni:*
Cuius conſilium non unquam repperit hoſtis,
Nec potuit texiſſe ſuum. ſecreta Getarum
Noſſe prior, celeriq́; dolis occurrere ſenſu.
†confidit in uno *Omnibus excluſus cœptis* †*conſedit in imo*
Colle tremens, frondesq́; licet depaſtus amaras,

Arboreo figat ſonipes in cortice morſus,
Et tetris collecta cibis, anniq; uapore
Sæuiat aucta lues & miles probra ſuperbus
Ingerat obſeſſo, captiuaq; pignora monſtret:
Non tamen aut morbi †tabes, aut omne periclum †tabies
Docta ſubire fames, aut prædæ luctus ademptæ,
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus iræ,
Vt male tentato toties ſe credere campo
Comminus auderet. nulla eſt uictoria maior,
Quàm quæ confeſſos animo quoq; ſubiugat hoſtes.
Iamq́; frequens rarum decerpere transfuga robur
Cœperat, inq́; dies numerus decreſcere caſtris,
Nec iam deditio paucis occulta parari,
Sed cunei, totæq; palàm diſcedere turmæ:
Conſequitur, uanoq́; fremens clamore retentat,
Cumq́; ſuis iam bella gerit: mox numina ſupplex
Cum precibus, fletuq́; ciet, ueterumq́; laborum
Admonet, & fruſtra iugulum parcentibus offert,
Defixoq́; malis animo ſua membra, ſuasq́;
Cernit abire manus. Qualis Cybeleia quaſſans
Hyblæus procul æra ſenex, reuocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ ſponte relictis
Deſciuere fauis, ſonituq́; exhauſtus inani,
Raptas mellis opes, ſolitæq́; oblita latebræ
Perfida deplorat uacuis examina ceris.
Ergo ubi præcluſæ uoci laxata remiſit

Frena dolor, notaſq; oculis humentibus Alpes
Aſpicit, & nimium diuerſi ſtamine fati
Præſentes reditus, fortunatoſq; reuoluit
Ingreſſus, ſolo peragens cum murmure bellum.
Protento leuiter frangebat mœnia conto,
Irridens ſcopulos, nunc deſolatus & expes
Debita pulſato reddit ſpectacula monti.
Tunc ſic Auſonium reſpectans æthera fatur:
Heu regio funeſta Getis, heu terra ſiniſtris
Augurijs calcata mihi, ſatiare nocentum
Cladibus, & tandem noſtris inflectere pœnis.
En ego qui toto ſublimior orbe ferebar,
Ante tuum felix aditum, ceu legibus exul,
Addictuſq; reus flatu propiore ſequentum
Terga premor. quæ prima miſer, quæ funera dictis
Poſteriora quærar? nec me Pollentia tantum
Nec captæ cruciatis opes. hæc aſpera fati
Sors tulerit, Martiſq; uices: non funditus armis
Concideram, ſtipatus adhuc equitumq; cateruis
Integer, ad montes reliquo cum robore ceſſi,
Quos Apenninum perhibent: hunc eſſe ferebat
Incola, qui Siculum porrectus aduſq; Pelorum
Finibus ad Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminumq; latus ſtringentia longe,
Vtraq; perpetuo diſcriminat æquora tractu.
†Hic *†Hunc ego continuum ſi per iuga tendere curſum,*
Vt

Vt prior iratæ fuerat ſententia menti,
Iam deſperata uoluiſſem luce, quid ultra?
Omnibus oppeterem fama meliore peruſtis.
Et certe moriens propius te Roma uiderem,
Ipſaq́; per cultas ſegetes mors noſtra ſequuto
Victori damnoſa foret. ſed pignora nobis
Romanus charasq́; nurus prædamq́; tenebat.
Hoc magis exertum raperem ſuccinctior agmen.
Heu quibus inſidijs, qua me circundedit arte
Fatalis ſemper Stilico dum parcere fingit
†Rettulit hoſtiles animos, bellumq́; remenſo †Rettudit
Eualuit transferre Pado. proh fœdera ſæuo
Deteriora iugo. tunc uis extincta Getarum,
Tunc mihi tunc letum pepigi uiolentior armis
Omnibus, expugnat noſtram clementia gentem.
Mars grauior ſub pace latet, capiorq́; uiciſsim
Fraudibus ipſe meis. Quis iam ſolatia feſſo
Conſilium'ue ferat, ſocijs ſuſpectior hoſte?
Atq; utinam cunctos licuiſſet perdere bello.
Nam quiſquis duro cecidit certamine, nunquam
Deſinet eſſe meus. melius mucrone perirent,
Auferretq́; mihi luctu leuiore ſodales
Victa manus, quàm læſa fides. nullus'ne clientum
Permanet? infenſi comites, odere propinqui.
Quid moror inuiſam lucem? qua ſede recondam
Naufragij fragmenta mei? quæ'ue arua requiram?

In quibus haud unquam Stilico, nimiumq; potenis
Italiæ noſtras nomen circumſonat aures?
Hæc memorans inſtante fugam Stilicone tetendit,
Expertas horrens Aquilas. comitatur euntem
Pallor, & atra fames, & ſaucia liuidus ora
Luctus, & inferno ſtridentes agmine morbi.
Luſtrandi mos — *Luſtralem ſic triſte facem, cui lumen odorum*
Sulfure cæruleo, nigroq; bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda ſacerdos,
Rore pio ſpargens: & dira fugantibus herbis
Numina, terrificumq; Iouē, Triuiamq; precatus,
Trans caput auerſus manibus iaculatur in auſtrum
†nupturas — *Secum †rapturas cantata piacula thedas.*
Acrior interea uiſendi principis ardor
Accendit cum plebe patres, & ſæpe negatum
Flagitat aduentum. nec tali publica uota
Conſenſu tradunt ataui caluiſſe per urbem,
Dacica bellipotens quum fregerit Vlpius arma,
Atq; indignantes in iura redegerit Arctos,
†faſces cinxere — *Quum †cinxere faces Hypanim, mirataq; leges*
Romanum ſtupuit Mæotica terra tribunal.
Non tantis patriæ ſtudijs ad templa uocatus
Clemens Marce redis, quum gentibus undiq; cinctā
Exuit Heſperiam paribus fortuna periclis.
Laus ibi nulla ducū, nam flammeus imber in hoſtem
†fumante — *Decidit: hunc dorſo trepidum †flammante ferebat*

Ambuſtus

Ambuſtus ſonipes, hic tabeſcente ſolutus
Subſedit galea, liquefactaq; fulgure cuſpis
Canduit, & ſubitis fluxere uaporibus enſes.
Tunc contenta polo mortalis neſcia teli
Pugna fuit, Chaldæa mago ſeu carmina ritu
Armauere deos, ſeu, quod reor, omne tonantis
Obſequium Marci mores potuere mereri.
Nunc quoq; præſidium Latio non deeſſet olympi,
Deficeret ſi noſtra manus. ſed prouidus æther
Noluit humano titulos auferre labori,
Ne tibi iam princeps ſoceri ſudore paratam,
Quam meruit uirtus, ambiret fulmina laurum.
Iam toties miſsi proceres, reſponſa morandi
Rettulerant, donec differri longius urbis
Communes non paſſa preces penetralibus altis
Proſilijt, uultuq; palàm confeſſa coruſco
Impulit ipſa ſuis cunctantem Roma querelis,
Diſsimulata diu triſtes in amore repulſas.
Veſtra parẽs Auguſte queror: quonã uſq; tenebit
Prælatus mea uota Ligur? uetitumq; propinqua
Luce frui, ſpatijs †decernens gaudia paruis †diſcernẽs
Torquebit Rubicon uicino nomine Tybrim?
Nónne ſemel ſpreuiſſe ſat eſt? quum reddita bellis
Africa uenturi ſpe luſit principis urbem.
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Aſt ego frenabam geminos, quibus altior ires

Electi candoris equos: & nominis arcum
Iam molita tui, per quem radiante decorus
†ferebam Ingrederere toga, pugnæ monumenta †dicabam
Defenſam titulo Libyam, teſtata perenni.
Iamq; parabantur pompæ ſimulacra futuræ
Tarpeio ſpectanda Ioui, cælata metallo
Claßis, ut auratos ſulcaret remige fluctus,
Vt Maßila tuos anteirent oppida currus,
Palladiaq; comas innexus arundine Triton
Edomitis ueheretur equis, & in ære trementem
Succinctæ famulum ferrent Atlanta cohortes.
Ipſe Iugurthinam ſubiturus carcere pœnam,
Præberet fera colla iugo, ui captus & armis,
Nec Bocchi Syllæ'ue dolis, ſed prima remitto.
Nunc præſens etiam Getici me laurea belli
Declinare poteſt? ſedes'ne capacior ulla
Tantæ laudis erit? tua te benefacta morantem
†tuis Conueniunt, meritisq; †ſuis obnoxia uirtus,
Quod ſeruauit amat. iam flaueſcentia centum
Meßibus æſtiuæ detondent Gargara falces:
Spectatosq; iterum nulli celebrantia ludos
Circunflexa rapit centenus ſecula conſul.
His annis qui luſtra mihi biſdena recenſent,
Noſtra ter Auguſtos intra pomeria uidi,
Temporibus uarijs: eadem ſed cauſa trophæi
Ciuilis diſſenſus erat: uenere ſuperbi

Scilicet

Scilicet ut Latio reſperſos ſanguine currus
Aſpicerem. quiſquamne piæ lætanda parenti
Natorum lamenta putat? fauere tyrannis,
Sed nobis periere tamen. quum Gallica uulgo
Prælia iactaret, tacuit Pharſalica Cæſar.
Nanq; inter ſocias acies, cognataq́; ſigna,
Vt uinci miſerum, nunquam uiciſſe decorum.
Reſtituat priſcum per te iam gloria morem
Verior, & fructum ſynceræ laudis ab hoſte
Deſuetum iam redde mihi, ſumptisq́; furoris
Externi ſpolijs ſontes abſolue triumphos.
Quem precor ad finem laribus ſeiuncta poteſtas
Exulat? imperiumq́; ſuis à ſedibus errat?
Cur mea quæ cunctis tribuere Palatia nomen
Neglecto ſqualent ſenio? nec creditur orbis
†Illic poſſe regi? medium non deſerit unquam †Illinc
Cœli Phœbus iter, radijs tamen omnia luſtrat.
Segnius an ueteres Iſtrum, Rhenumq́; tenebant?
Qui noſtram coluere domum: leuiusne timebant
Tigris, & Euphrates, quũ fœdera Medus, & Indus
Hinc peteret, pacemq́; mea ſperaret ab arce?
Hic illi manſere uiri, quos mutua uirtus
Legit, & in nomen Romanis rebus adoptans:
Iudicio pulchram ſeriem, non ſanguine duxit.
Hic proles atauum deducens Helia Neruam,
Tranquilliq́; pij, bellatoresq́; Seueri.

†Hoc †Hic ciuis dignare forum, conſpectaq́; dudum
Ora refer pompam recolens ſub mente priorem,
Quem tenero patris comitem ſuſceperat æuo,
Nunc duce cum ſocero iuuenem te Tybris adoret.
Orantem medio princeps ſermone reſoluit.
Nunquam aliquid fruſtra per me uoluiſſe dolebis
O dea, nec legum fas eſt occurrere matri.
Sed nec poſt Libyam, (falſis ne perge querelis
Incuſare tuos) patriæ mandata uocantis
Spreuimus: aduectæ miſſo Stilicone curules,
Vt noſtras tibi Roma uices pro principe conſul
Impleret, generoq́; ſocer: uidiſtis in illo
Me quoq;, ſic credit pietas: nec ſanguine ſolo,
Sed claris potius factis experta parentem.
Cuncta quidem centū nequeā perſtringere linguis,
Quæ pro me mundoq́; gerit: ſed ab omnibus unum,
Si fama nondum patuit, te Roma docebo,
Subiectum noſtris oculis, & cuius agendi
Spectator uel cauſa fuit. populator Achiuæ,
Biſtoniæq́; plagæ, crebris ſucceßibus amens,
Et ruptas animis ſpirans immanibus Alpes,
Iam Ligurum trepidis admouerat agmina muris,
Tutior auxilio brumæ, quod gentibus illis
Frigore conſuetis fauet inclementia cœli,
Meq́; minabatur calcato obſidere uallo,
Spem uano terrore fouens, ſi forte remotis

Præſidijs

Præſidijs urgente metu, qua uellet obirem
Conditione fidem: nec me timor impulit ullus,
Et duce uenturo fretum, memoremq́; tuorum
Roma ducũ, quibus haud unquã uel morte parata
Fœdus lucis amor pepigit diſpendia famæ.
Mox & per Latium ſtellarum more uidebam
Barbaricos ardere focos, iam claſsica primos
Excierant uigiles, gelida cum pulcher ab Arcto
Aduentat Stilico: medius ſed clauſerat hoſtis
Inter me & ſocerum, pontemq́; uiamq́; tenebat
Addua, quo ſciſſas ſpumoſior incitat undas.
Quid faceret? differret iter? diſcrimina nullas
Noſtra dabant adeunda moras. perrũperet agmẽ?
Sed paucis comitatus erat: nam plurima retro
Dum nobis properat ſuccurrere, liquerat arma
Extera, uel noſtras acies. hæc ille loquutus
Ancipiti, longum ſocias, tardumq́; putauit
Expectaſſe manus, & noſtra pericula tendit
Poſthabitis pulſare ſuis, mediumq́; per hoſtem
Flammatus uirtute pia, propriæq́; ſalutis
Immemor, & ſtricto proſternens obuia ferro,
Barbara fulmineo ſecuit tentoria curſu.
Nunc mihi Tydiden attollant carmina uatum,
Quod iuncto fidens Ithaco patefacta Dolonis
Indicio dapibusq́; ſimul, religataq́; ſomno
Thracia ſopiti penetrauerit agmina Rhœſi,

Graiaq; retulerit captos ad caſtra iugales.
Quorum (ſi qua fides augentibus omnia Muſis)
Impetus exceßit Zephyros, candorq́; pruinas.
Ecce uirum, taciti nulla qui fraude ſoporis
Enſe palàm ſibi pandit iter, remeatq́; cruentus,
Et Diomedæis tantum præclarior auſis,
Quantum lux tenebris, manifeſtaq; prælia furtis.
Adde quod & ripis ſteterat munitior hoſtis,
Et cui non uigilem fas eſt componere Rhœſum,
Traxerat hic Thracum domitor. nō tela retardāt,
Obice non hæſit fluuij. Sic ille minacem
Tyrrhenam labente manum pro ponte repellens
Traiecit clypeo Tybrim, quo texerat urbem
Tarquinio mirante Cocles, medijsq́; ſuperbus
Porſennam reſpexit aquis. celer Addua noſtro
Sulcatur ſocero, ſed cum tranſnaret Hetruſcis
Ille dabat tergum, Geticis hic pectora bellis.
Exere nunc doctos tantæ certamine laudis
Roma choros, & quanta tuis facundia pollet
Ingenijs, noſtrum digno ſonet ore parentem.
Dixit, & antiquæ muros egreſſa Rauennæ
Signa mouet: iamq́; ora Padi, portusq́; relinquit
Flumineos, certis ubi legibus aduena Nereus
Aeſtuat, & pronas puppes nunc amne ſecundo
Nunc redeunte uehit, nudataq́; littora fluctu
Deſerit: oceani lunaribus æmula damnis.

Lætior

Lætior hinc fano recipit fortuna uetuſto,
Deſpiciturq; uagus prærupta ualle Metaurus,
Qua mons arte patens uiuo ſe perforat arcu,
Admiſitq; uiam ſectæ per uiſcera rupis,
Exuperans delubra Iouis, ſaxoq; minantes
Apenninigenis cultas paſtoribus aras.
Quin & Clitumni ſacras uictoribus undas,
Candida quæ Latijs præbent armenta triumphis,
Viſere cura fuit. nec te miracula fontis
Prætereunt, tacito paſſu quem ſi quis adiret,
Lentus erat: ſi uoce gradum maiore citaſſet,
Commixtis feruebat aquis. cumq; omnibus una
Sit natura uadis, ſimiles ut corporis umbras
Oſtendant, hæc ſola nouam iactantia ſortem,
Humanos properant imitari flumina mores.
Celſa dehinc patulū proſpectans Narnia campum
Regali calcatur equo: rariq; coloris
Non procul amnis abeſt urbi, qui nominis auctor
Ilice ſub denſa ſyluis arctatur opacis.
Inter utrunq; iugum tortis anfractibus albet.
Inde ſalutato libatis Tybride lymphis,
Excipiunt arcus, operoſaq; ſemita uaſtis
Molibus, & quicquid tantæ præmittitur urbi.
Ac uelut officijs trepidantibus ora puellæ
Spe propiore tori mater ſolertior ornat
Adueniente proco, ueſteſq; & cingula comit

Sæpe manu, uiridiq; anguſtat iaſpide pectus,
Subſtringitq; comam gemmis, & colla monili
Circuit, & baccis onerat candentibus aures:
Sic oculis placitura tuis, inſignior auctis
Collibus, & nota maior ſe Roma uidendam
Obtulit. addebant pulchrum noua mœnia uultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Profecitq; opifex decori timor, & uice mira,
Quam pax intulerat, bello diſcuſſa ſenectus.
Erexit ſubitas turres, cinctosq; coëgit
Septem continuo montes iuueneſcere muro.
Ipſe fauens uotis, ſolitoq; decentior aër,
Quamuis aßiduo noctem fœdauerat imbre,
Principis, & ſolis radijs deterſa remouit
Nubila. nam pluuijs ideo turbauerat omnes
Antè dies, lunamq; rudem madefecerat Auſter,
Vt tibi ſeruatum ſcirent conuexa ſerenum.
Omne, Palatino qua pons à colle recedit
Miluius, & quantum licuit conſurgere tectis,
Vna replet turbæ facies: undare uideres
Ima uiris, altas effulgere matribus ædes.
Exultant iuuenes æquæui principis annis,
Temnunt priſca ſenes, & in hunc ſibi proſpera fata
Gratantur duraſſe diem, moderataq; laudant
Tempora, quod clemens aditu, quo tempore ſolus
Romanos uetuit currum præcedere patres.

Quum tamen Eucherius, cui regius undiq; ſanguis,
Atq; Auguſta ſoror, fratri præberet ouanti
Militis officium, ſic illum dura parentis
Inſtituit pietas, in ſe, uel pignora parci.
Quiq; neget nato, procerum quod præſtet honori.
Hoc ſibi cura ſenum, maturaq; comprobat ætas,
Idq; inter ueteris ſpeciem, præſentis & aulæ
Iudicat hunc ciuem, dominos ueniſſe priores,
Conſpicuas cum flore genas, diademate crinem
Membraq; gemmato trabeæ uiridantia cinctu,
Et fortes humeros & certatura Lyæo
Inter Erythræos ſurgentia colla Smaragdos.
Mirari ſine fine nurus, ignaraq; uirgo,
Cui ſimplex calet ore pudor, per ſingula cernens
Nutricem conſultat anum, quid fixa draconum
Ora uelint, uentis fluitent, an uera minentur
Sibila, ſuſpenſum rapturi faucibus hoſtem.
Vt calibe indutos equites, & in ære latentes
Vidit cornipedes, quanam de gente rogabat
Ferrati uenere uiri? quæ terra metallo
Naſcentes informat equos? num Lemnius auctor
Addidit hinnitum ferro, ſimulacraq; bellis
Viua dedit? gaudet metuens, & pollice monſtrat,
Quod picturatas galeæ Iunonia criſtas,
Ornet auis, uel quod rigidos uibrata per armos
Rubra ſub aurato criſpentur ſerica dorſo.

Tunc tibi magnorum mercem fortuna laborum
Perſoluit Stilico, curru quum uectus eodem
Vrbe triumphantem generum florente iuuenta
Conſpiceres, illumq; diem ſub corde referres,
Quo tibi confuſa dubijs formidine rebus
Infantem genitor moriens commiſit alendum.
Virtutes uariæ fructus ſenſere receptos:
Depoſitum ſeruaſſe fides, conſtantia paruum
Præfeciſſe orbi, pietas fouiſſe propinquum.
Hic eſt ille puer, qui nunc ad roſtra Quirites
Euocat, & ſolio fultus genitoris eburno,
Geſtarum patribus cauſas ex ordine rerum,
Euentusq; refert: ueterumq; exempla ſequutus,
Digerit imperij ſub iudice facta ſenatu.
Nil cumulat, uerbisq; nihil fiducia celat.
Fucati ſermonis opem, mens conſcia laudis
Abnuit: agnoſcunt proceres, habituq; Gabino
Principis, & ducibus circùm ſtipata togatis
Iure paludatæ iam curia militat aulæ.
†Tales *Affuit ipſa ſuis †talis uictoria templis*
Romanæ tutela togæ, quæ diuite penna
Patritij reuerenda fouet ſacraria cœtus.
Caſtrorumq; eadem comes indefeſſa tuorum,
Nunc tandem fruitur uotis, atq; omne futurum
Te Romæ, ſeſeq; tibi promittit in æuum.
Hinc te iam patrijs laribus uia nomine uero

Sacra

Sacra refert: flagrat ſtudijs concordia uulgi,
Quam non illecebris diſperſi colligis auri,
Nec tibi uenales captant æraria plauſus
Corruptura fidem. meritis offertur inemptus
Pura mente fauor. nam munere charior omni
Adſtringit ſua quenq; ſalus. procul ambitus errat.
Non quærit precium, uitam qui debet amori.
O quantum populo ſecreti numinis addit
Imperij præſens ſpecies, quantamq́; rependit
Maieſtas alterna uicem, quum regia, circi,
Connexum gradibus ueneratur purpura uulgus:
Conſenſuq́; cauæ ſublatus in æthera uallis
Plebis adoratæ reboat fragor, unaq́; totis
Intonat Auguſtum ſeptenis arcibus Echo.
Nec ſolis hic curſus equis: aſſueta quadrigis
Cingunt arua tigres, ſubitæq́; aſpectus harenæ
Diffudit Libycos aliena ualle cruores.
Hic & belligeros exercuit area luſus.
Armatos hic ſæpe choros, certaq́; uagandi
Textas lege fugas, inconfuſosq́; recurſus,
Et pulchras errorum artes, iocundaq́; Martis
Cernimus, inſonuit quum uerbere ſigna magiſter,
Mutatos edunt pariter tunc pectora motus.
In latus illiſis clypeis, aut rurſus in altum
Vibratis, graue parma ſonat, mucronis acutum
Murmur, & umbonum pulſu modulante reſultans,

Ferreus alterno concentus clauditur enſe.
Vnà omnis ſubmiſſa phalanx, tantæq; ſalutant
Te princeps galeæ: partitis inde cateruis
In uarios docto diſcurritur ordine gyros,
Quos neq; ſemiferi Gortinia tecta iuuenci,
Flumina nec crebro uincant Mæandria flexu,
Diſcreto reuoluta gradu. torquentur in orbes
Agmina, perpetuiſq; immoto cardine clauſtris
Ianus bella premens, læta ſub imagine pugnæ
Armorum innocuos paci largitur honores.
Iamq; nouum faſtis aperit felicibus annum
Ore coronatus gemino iam Tybris, in uno
Et Bruti cernit trabeas, & ſceptra Quirini.
Conſule lætatur poſt plurima ſecula uiſo
Pallantæus apex, agnoſcunt roſtra curules
Auditas quondam proauis, deſuetaq; cingit
Regius auratis fora faſcibus Vlpia lictor,
Et ſextas Getica præuelans fronde ſecures
Colla triumphati proculcat Honorius Iſtri.
Exeat in populos cunctis illuſtrior annus
Natus fonte ſuo, quem non aliena per arua
Induit hoſpes honor, cuius cunabula fouit
Curia, quem primi tandem uidere Quirites,
Quem domitis auſpex peperit uictoria bellis.
Hunc & priuati titulis famulantibus anni,
Et quos armipotens genitor, regeſq; priores

Diuerſis

Diuerſis geſſere locis, ceu numen adorent.
Hunc & quinq; tui, uel quos habiturus in urbe,
Poſt alios Auguſte colant: licet unus in omnes
Conſul eas, magno ſextus tamen iſte ſuperbit
Nomine, præteritis melior uenientibus auctor,

CLAVD. DE SEXTO CONSVLATV HONORII FINIS.

CL. CLAVDIANI PROLOGVS in panegyrim Manlij Theodori Conſulis.

AVdebis'ne precor doctæ ſubiecta cateruæ
Inter tot proceres noſtra Thalia loqui?
Nec te fama uetat, uero quàm celſius actam,
Vel ſeruaſſe labor, uel minuiſſe pudor.
An tibi continuis creuit fiducia caſtris?
Totaq; iam uatis pectora miles habet?
Culmina Romani, maieſtatemq; Senatus,
Et quibus exultat Gallia cerne uiros.
Omnibus audimur terris, mundiq; per aures
Ibimus, ah nimius Conſulis urget amor.
Iuppiter (ut perhibent) ſpatium quum diſcere uellet
Naturæ, regni neſcius ipſe ſui,
Armigeros utrinq; duos æqualibus alis,
Miſit ab Eois occiduiſq; plagis.

Parnaſus geminos fertur iunxiſſe uolatus.
Contulit alternas Pythius axis aues.
Princeps non aquilis terram cognoſcere curat,
Certius in nobis æſtimat imperium.
Hoc ego concilio collectum metior orbem,
Hoc uideo cœtu quicquid ubiq; micat.

CL. CLAVDIANI IN CONSVLATVM MANLII THEODORI PANEGYRIS.

I P S A *quidem uirtus precium ſibi, ſolaq; late*
Fortunæ ſecura nitet, nec faſcibus ullis
Erigitur, plauſu'ue petit clareſcere uulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitijs animoſa ſuis, immotaq; cunctis
Caſibus, ex alta mortalia deſpicit arce.
Attamen inuitam blande ueſtigat, & ultro
Ambit honor: docuit toties à rure profectus
Lictor, & in medijs conſul quæſitus aratris.
Te quoq; naturæ ſacris, mundiq; uacantem,
Emeritum pridem, deſudatisq; remotum
Iudicijs, eadem rurſus complexa poteſtas

Euehit,

Euehit, & reducem notis imponit habenis.
Accedunt trabeæ, nil iam Theodore relictum
Quo uirtus animo creſcat, uel ſplendor honore.
Culmen utrunq; tenes. talem te protinus anni
Formauere rudes, & dignum uita curuli
Traxit iter, primæq; ſenes ceſſere iuuentæ.
Iam tunc canicies animi, iam dulce loquendi
Pondus, & attonitas ſermo qui duceret aures.
Mox undare foro uictrix opulentia linguæ,
Tutariq; reos. ipſa hæc ampliſſima ſedes
Orantem ſtupuit, bis laudatura regentem.
Hinc te pars Libyæ moderantem iura probauit,
Quæ nunc tota probat: longi ſed pignus amoris
Exiguæ peperere moræ, populumq; clientem
Publica †manſuris teſtantur uocibus æra. †manſuetis
Inde tibi Macedûm tellus, & condita Pellæ
Mœnia, quæ famulus quondam ditauit Hidaſpes.
Tantaq; cõmiſſæ reuocaſti gaudia genti
Mitibus arbitrijs, quantum bellante Philippo
Floruit, aut nigri cecidit quum regia Pori.
Sed non ulterius te præbuit urbibus aula,
Maluit eſſe ſuum. terris edicta daturus
Supplicibus reſponſa uenis: oracula regis
Eloquio creuere tuo, nec dignius unquam
Maieſtas meminit ſeſe Romana loquutam.
Hinc ſacræ mandantur opes, orbiſq; tributa

Poſſeßi quicquid fluuijs euoluitur auri,
Quicquid luce procul uenas rimata ſequaces
Abdita pallentis fodit ſolertia Beßi.
Ac uelut exertus lentandis nauita tonſis
Præficitur lateri cuſtos, hinc ardua proræ
Temperat, & fluctus tempeſtatesq; futuras
Edocet, aßiduo cum Dorida uicerit uſu.
Iam clauum, totamq; ſubit torquere carinam.
Sic quum clara diu rerum documenta dediſſes,
Non te parte ſui, ſed in omni corpore ſumpſit
Imperium, cunctaq; dedit tellure regendos
Rectores: Hiſpana tibi, Germanaq; Tethys
Paruit, & noſtro diducta Britannia mundo,
Diuerſoq; tuas coluerunt gurgite uoces,
Lentus Arar, Rhodanusq; celer, & diues Iberus.
O quoties doluit Rhenus, quà barbarus ibat,
Quod te non geminis frueretur iudice ripis.
Vnius ſit cura uiri, quodcunq; rubeſcit
Occaſu, quodcunq; dies deuexior ambit.
Tam celer aßiduos expleuit curſus honores.
Vna poteſtatum ſpacijs interfuit ætas,
Totq; gradus fati iuuenilibus intulit annis.
Poſtquam parta quies, & ſummũ nacta cacumẽ
Iam ſecura petit priuatum gloria portum,
†ſtudijq; Ingenij redeunt fructus, †alijq; labores,
Et uitæ pars nulla perit: quodcunq; recedit
Litibus.

Litibus, incumbit ſtudijs, animusq́; uiciſſim
Aut curam imponit populis, aut ocia Muſis.
Omnia Cecropiæ relegis ſecreta ſenectæ,
Diſcutiens quid quiſq; nouum mandauerit æuo,
Quantaq́; diuerſæ producant agmina ſectæ.
Nanq; alijs princeps rerum diſponitur aër,
Hic confidit aquis, hic procreat omnia flammis,
Alter in Aetnæas caſurus ſponte fauillas
Diſpergit, reuocatq́; deum, rurſusq́; receptis
Nectit amicitijs quicquid diſcordia ſoluit.
Corporis hic damnat ſenſus, uerumq́; uideri
Pernegat: hic ſemper lapſuræ pondera terræ,
Conatur rapido cœli fulcire rotatu,
Accenditq́; diem prærupti turbine ſaxi.
Ille ferox, unoq́; tegi non paſſus olympo,
Immenſum per inane uolat, finemq́; peroſus,
Parturit innumeros anguſto pectore mundos.
Hi uaga collidunt cæcis primordia plagis.
Numina conſtituunt alij, caſusq́; relegant.
Graiorum obſcuras Romanis floribus artes
Irradias, uicibus gratis formare loquentes
Suetus, & alterno uerum contexere nodo.
Quicquid Socratico manauit ab ordine, quicquid
Docta Cleantææ ſonuerunt atria turbæ,
Inuentum quodcunq; tuo Chryſipe receſſu,
Quicquid Democritus riſit, dixitq́; tacendo

Pythagoras, uno ſe pectore cuncta uetuſtas
Condidit, & maior collectis uiribus exit.
Ornantur ueteres, & nobiliore magiſtro
In Latium ſpretis Academia migrat Athenis,
Vt tandem propius diſcat quo fine beatum
Dirigitur, quæ norma boni, quis limes honeſti,
Quænam membra ſui uirtus diuiſa domandis
Obiectet uitijs, quæ pars iniuſta recidat,
Quæ uincat ratione metus, quæ frenet amores.
At quoties elementa doces, ſemperq́; fluentis
Materiæ cauſas, quæ uis animauerit aſtra,
Impleritq́; choros, quo uiuat machina motu,
Sydera cur ſeptem retro nitantur in ortus
Obluctata polo: uarijsq́; meatibus idem
Arbiter, an geminæ conuertant æthera mentes:
Sit'ne color proprius rerum, lucisq́; repulſu
Eludant aciem: tumidos quæ luna recurſus
Nutriat oceani, quo fracta tonitrua uento,
Quis trahat imbriferas nubes, quo ſaxa creentur
†flabra Grandinis, unde rigor niuibus, quæ †flagra per auras
Excutiant rutilos tractus, aut fulmina uelox
Torqueat, aut triſtem figat crinita cometen.
Iam tibi cõpoſitã fundauerat anchora puppim,
Telluris iam certus eras, fæcunda placebant
Ocia, naſcentes ibant in ſecula libri:
Quum ſubitò liquida ceſſantem uidit ab æthra
Iuſtitia,

Iuſtitia, & tanto uiduatas iudice leges:
Continuò frontem limbo uelata pudicam,
Deſerit autumni portas, quà uergit in Auſtrum
Signifer, & noctis reparant diſpendia Chelæ.
Pax auibus, quacunq; uolat, rabiemq́; frementes
Depoſuere feræ, lætatur terra reuerſo
Numine, quod priſci poſt tempora perdidit auri.
Illa per occultum Ligurum ſe mœnibus infert,
Et caſtos leuibus †plauſtris ingreſſa penates, †plantis
Inuenit æthereos ſignantem in puluere curſus,
Quos pia ſollicito deprehendit pollice Memphis:
Quæ moueant momenta polũ, quàm certus in aſtris
Error, quis tenebras ſolis, cauſisq́; meantem
Defectum uideat numerus, quæ linea Phœben
Damnet, & excluſo pallentem fratre relinquat.
Vt procul aſpexit fulgentia uirginis ora,
Cognouitq́; deam, uultus ueneratur amicos,
Occurrit, ſcriptæq́; notas confundit harenæ.
Tunc ſic diua prior: Manli ſyncera bonorum
Congeries, in quo ueteris ueſtigia recti,
Et ductos uideo mores meliore metallo:
Iam ſatis indultum ſtudijs, Muſæq́; tot annos
Erripuere mihi, pridem te iura repoſcunt.
Aggredere, & noſtro rurſum te redde labori:
Nec tibi ſufficiat tranſmiſſæ gloria uitæ:
Humanum curare genus, quis terminus unquam

Præſcripſit?nullas recipit prudentia metas.
Adde quod hæc potuit multis contingere ſedes,
Sed meritis tantum redeunt,actusq́; priores
Commendat repetitus honor,uirtusq́; reducit,
Quos fortuna regit.melius,magnoq́; petendum
Credis,in abſtruſa rerum ratione morari?
Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis
Erexere magis,quàm qui reſponſa ſequutus
Obruit Eoas claſſes,urbesq́; carinis
Vexit,& arſuras Medo ſubduxit Athenas.
Spartanis potuit robur præſtare Lycurgus
Matribus,& ſexum leges uicere ſeueræ.
Ciuibus & uetitis ignauo credere muro,
Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.
At non Pythagoræ monitus anniq́; ſilentes,
Famoſum Oebalij luxum preſſere Tarenti.
Quis uero inſignem tanto ſub principe curam
Reſpuat?aut quando meritis maiora patebunt
Præmia?quis demens adeò,qui iungere ſenſus
Cum Stilicone neget?ſimilem quæ pertulit ætas
Conſilio uel Marte uirum?nunc Brutus amare,
Viuere ſub regno tali,ſuccumberet aulæ
Fabritius,cuperent ipſi ſeruire Catones.
Nónne uides ut noſtra ſoror clementia,triſtes
Obtundat gladios?fratres amplexa ſerenos
Aſſurgat pietas?fractis ut lugeat armis
Perfidia?

Perfidia? & laceris morientes crinibus hydri
Lambant inualido furiarum uincla ueneno?
Exultat cum pace fides, iam ſydera cunctæ
Linquimus, & placidas inter diſcurrimus urbes.
Nobiſcum Theodore redi. Subit ille loquentem
Talibus: Agreſtem dudum me diua reuerti
Cogis, & infectum longi rubigine ruris
Ad tua ſigna uocas: nunquam mihi cura tot annis
Altera, quàm duras ſulcis mollire nouales,
Noſce ſoli uires, nemori quæ commoda rupes,
Quis felix oleæ tractus, quæ gleba faueret
Frugibus, aut quales tegeret uindemia colles.
Terribiles rurſum lituos ueteranus adibo?
Et deſueta uetus tentabo cærula uector?
Collectamq; diu, & certis utcunq; locatam
Sedibus, in dubium patiar deponere famam?
Nec me quid ualeat natura fortior uſus
Præterit, aut quantum neglectæ defluat arti.
Deſidis aurigæ non audit uerbera currus,
Nec manus agnoſcit quem non exercuit arcum.
Eſſe ſed iniuſtum fateor quodcunq; negatur
Iuſtitiæ. Tu prima hominem ſylueſtribus antris
Elicis, & fœdo detergis ſecula uictu.
Te propter colimus leges, animosq; ferarum
Exuimus: nitidis quiſquis te ſenſibus hauſit,
Irruet intrepidus flammis, hiberna ſecabit

Aequora, conſertos hoſtes ſuperabit inermis.
Ille uel Aethiopum pluuijs ſolabitur æſtus.
Illum trans Scythiam uernus comitabitur aër.
Sic fatus tradente dea ſuſcepit habenas,
Quatuor ingenti iuris temone refuſas.
Prima Padum, Tyberimq́; ligat, crebriſq́; micantē
Vrbibus Italiam: Lydos, Pœnosq́; ſecunda
Temperat: Illyrico ſe tertia porrigit orbi.
Vltima Sardiniam, Cirnon, trifidamq́; retentat
Sicaniam, & quicquid Tyrrhena funditur unda,
Vel gemit Ionia. nec te tot limina rerum,
Aut tantum turbauit onus, ſed ut altus olympi
Vertex, qui ſpatio uentos hyemesq́; relinquit,
Perpetuum nulla temeratus nube ſerenum,
Celſior exurgit pluuijs, auditq́; ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat:
Sic patiens animus per tanta negocia liber
Emergit, ſimilisq́; ſui, iuſtiq́; tenorem
Flectere, non odium cogit, non gratia ſuadet.
Nam ſpretas quis opes, intactaq́; pectora lucro
Commemoret? fuerint alijs hæc ſortè decora.
Nulla poteſt laus eſſe tibi, quæ crimina purget.
Seruat inoffenſam diuina modeſtia uocem,
Temperiem ſeruant oculi, nec lumina feruor
Aſperat, aut rabidas diffundit ſanguine uenas,
Nullaq́; mutati tempeſtas proditur oris.

Quinetiam

Quinetiam ſontes expulſa corrigis ira,
Et placidus delicta domas, nec dentibus unquam
Inſtrepis horrendum, fremitu nec uerbera poſcis.
Qui fruitur pœna, ferus eſt, legumq́; uidetur
Vindictam præſtare ſibi. quum uiſcera felle
Canduerint, ardet ſtimulis, ferturq́; nocendi
Prodigus, ignarus cauſæ. dijs proximus ille eſt,
Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
Conſilio, punire poteſt mucrone cruento.
Se iactent alij, ſtudeant feritate timeri,
Abductoq́; hominum cumulent æraria cenſu.
Lene fluit Nilus, ſed cunctis amnibus extat
Vtilior, nullas confeſſus murmure uires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia ſæui
Gurgitis immenſum deduxit in hoſtia Gangem.
Torrentes immane fremant, lapſisq́; minentur
Pontibus, inuoluant ſpumoſo uertice ſyluas.
Pax maiora decet: peragit tranquilla poteſtas
Quod uiolenta nequit: mandataq́; fortius urget
Imperioſa quies. idem prædurus iniquas
Accepiſſe preces: rurſus quæ digna petitu
Largitor facilis: nec quæ comitatur honores
Auſa tuam leuiter tentare ſuperbia mentem:
Frons priuata manet. non ſe meruiſſe fatetur,
Qui creuiſſe putat, rigidi ſed plena pudoris

†modeſto Elucet grauitas faſtu iocunda † remoto.
Quæ non ſeditio? quæ non inſania uulgi,
Te uiſo lenita cadat? quæ diſſona ritu
Barbaries, media quam non reuerentia frangat?
Vel quis non ſitiens ſermonis mella politi,
Deſerat Orphæos blanda teſtudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ, per ſingula talem
Cernimus, & ſimiles agnoſcit pagina mores.
Nec dilata tuis Auguſto iudice merces
Officijs, illumq́; habitum, quo iungitur aulæ
Curia, qui ſocios proceres cum principe nectit,
Quem quater ipſe gerit, perfecto detulit anno,
Depoſuitq́; ſuas te ſuccedente curules.
Creſcite uirtutes, fœcundaq́; floreat ætas.
Ingenijs patuit campus, certusq́; merenti
Stat fauor, ornatur proprijs induſtria donis.
Surgite ſopitæ, quas obruit ambitus, artes,
Nil licet inuidiæ, Stilico dum proſpicit orbi,
Sidereusq́; gener. non hic uiolata curulis,
Turpia non Latios inceſtant nomina faſtos.
Fortibus hæc conceſſa uiris, ſolisq́; gerenda
Patribus, & Romæ nunquam latura pudorem.
Nuncia uotorum celeri iam fama uolatu,
Mouerat Aonios audito conſule lucos:
Concinuit felix Helicon, fluxitq́; Aganippe
Largior,

Largior, & docti riſerunt floribus amnes.
Vranie redimita comas, qua ſæpe magiſtra
Manlius igniferos radio deſcripſerat axes,
Sic alias hortata deas: Patimur'ne ſorores
Optato procul eſſe die? nec limina noſtri
Conſulis, & ſemper dilectas uiſimus ædes?
Et faſces ſubiiſſe libet? miracula plebi
Colligite, & claris nomen celebrate theatris.
Tu Iouis æquorei ſubmerſam fluctibus aulam
Oratum uolucres Erato iam perge quadrigas,
A quibus haud unquam palmam rapturus Arion.
Illuſtret circum ſonipes, quicunq; ſuperbo
Perſtrepit hinnitu Betim, qui ſplendida potat
Stagna Tagi, madidoq; iubas aſpergitur auro.
Calliope liquidas Alcidem poſce palæſtras.
Cuncta Palæmonijs manus explorata coronis
Adſit, & Hæleo pubes laudata tonanti.
Tu iuga Taygeti, frondoſaq; Mænala Clio
I, Triuiæ ſupplex, non aſpernata rogantem
Amphitheatrali faueat Latonia pompæ.
Audaces legat ipſa uiros, qui colla ferarum
Arte ligent, certoq; premant uenabula niſu:
Ipſa truces fœtus, captiuaq; ducat ab antris
Prodigia, & cædis ſitientem deferat arcum.
Conueniant urſi, magna quos mole ruentes
Torua Lycaonijs Helice miretur ab aſtris.

Perfoßiq; ruant populo pallente leones,
Quales Migdonio curru frenare Cybelle
Optat,& Herculei mallent fregiſſe lacerti.
Obuia fulminei properent ad uulnera pardi
Semine permixto geniti,quum forte leænæ
Nobiliorem uterum uiridis corrupit adulter.
Hi maculis patres referunt,& robore matres.
Quicquid monſtriferis nutrit Getulia campis,
Alpina quicquid tegitur niue,Gallica ſi quid
Sylua timet,iaceat:largo diteſcat harena
Sanguine,conſument totos ſpectacula montes:
Nec molles egeant noſtra dulcedine ludi,
Qui lætis riſum ſalibus mouiſſe facetus,
Qui nutu,manibusq; loquax,cui tibia flatu,
Cui plectro pulſanda chelys,qui pulpita ſocco
Perſonat,aut alte graditur maiore cothurno,
Et qui magna leui detrudens murmura tactu,
†auenæ Innumeras uoces ſegetis moderatus †ahenæ,
Intonat erranti digito,penitusq; trabali
Vecte,laborantes in carmina concitat undas,
Vel qui more auium ſeſe iaculantur in auras,
Corporaq; ædificant celeri creſcentia nexu,
Quorum compoſitam puer augmentatus in artem
†cruribus Emicet,& uinctu: plantæ uel †curribus hærens
Pendula librato figat ueſtigia ſaltu.
Mobile ponderibus deſcendat pegma reductis,
Inq;

Inq; chori ſpeciem ſpargentes ardua flammas
Scena rotet, uarios effingat Mulciber orbes.
Per tabulas impune uagus, pictæq; citato
Ludant igne trabes, & non permiſſa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.
Laſciui ſubitò confligant æquore lembi,
Stagnaq; remigibus ſpument inuerſa canoris.
Conſul per populos, idemq; grauiſsimus auctor
Eloquij, duplici uita ſubnixus in æuum,
Procedat pariter libris faſtisq; legendus.
Accipiat patris exemplum, trbuatq; nepoti
Filius, & cœptis ne deſit faſcibus hæres.
Decurrat trabeata domus, tradatq; ſecures
Mutua poſteritas: ſeruatoq; ordine fati,
Manlia continuo numeretur conſule proles.

PANEGYRIS IN CONSVLAT. MANLII THEODORI FINIS.

CL. CLAVDIANI

IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS PRIMA.

CONTINVANT *ſuperi pleno Romana fauore*
Gaudia, ſucceſſusq; nouis ſucceſsibus augent.

Coniugij necdum feſtiuos regia cantus
Sopierat, cecinit fuſo Gildone triumphos,
Et calidis thalami ſucceßit laurea ſertis,
Sumeret ut pariter princeps nomenq́; mariti,
Victorisq́; decus. Libyæ poſt prælia crimen
Concidit Eoum, rurſusq́; oriente ſubacto
Conſule defenſæ ſurgunt Stilicone ſecures.
Ordine uota meant. Equidem ſi carmen in unum
Tantarum ſperem cumulos aduoluere rerum,
Promptius imponam glaciali Pelion Oſſæ.
Si partem tacuiſſe uelim, quodcunq; relinquam,
Maius erit. ueteres actus, primamq́; iuuentam
Proſequar, ad ſeſe mentem præſentia ducunt.
Narrem iuſtitiam, reſplendet gloria Martis.
Armati referam uires, plus egit inermis.
Quod floret Latium, Latio quod reddita ſeruit
Africa, uicinum quod neſcit Iberia Maurum,
Tuta quod imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracem, decertatosq́; labores,
Hebro teſte canam? magnum mihi panditur æquor,
Ipſaq́; Pierios laſſant procliuia currus,
Laudibus innumeris. etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli, nunquam ſyncera bonorum
Sors ulli conceſſa uiro: quem uultus honeſtat,
Dedecorant mores: animus quem pulchrior ornat,
Corpus deſtituit. Bellis inſignior ille,

Sed

Sed pacem fœdat uitijs: †in publica fœlix thiſ
Sed priuata minus. partitum ſingula quenq;
Nobilitāt, hunc forma decens, hunc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum ſolertia iuris,
Hunc ſoboles, caſtiq; tori. ſparguntur in omnes,
In te mixta fluunt, & quæ diuiſa beatos
Efficiunt, collecta tenes. Quid facta reuoluam,
Militiamq; patris? cuius protendere famam,
Si nihil egiſſet clarum, nec fida Valenti
Dextera duxiſſet rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilico. mens ardua ſemper,
A puero, teneriſq; etiam fulgebat in annis.
Fortunæ maioris honos, erectus & acer,
Nil breue moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, faſtiſq; loqui iam digna futuris.
Iam tunc conſpicuus, iam tunc uenerabilis ibas,
Spondebatq; ducem celſi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus, qualem nec carmina fingunt
Semideis. quacunq; alte gradereris in urbe,
Cedentes ſpatijs, aſſurgenteſq; uidebas.
Quamuis miles adhuc, taciti ſuffragia uulgi
Iam tibi detulerant, quicquid mox reddidit aula.
Vix primæuus eras, pacis quum mitteris auctor
Aſſyriæ: tanta fœdus cum gente ferire
Commiſſum iuueni. Tigrim tranſgreſſus, & altum
Euphratem, Babylona petis, ſtupuere ſeucri

†Perſarum †Parthorũ proceres, & plebs pharetrata uidendi
Flagrauit ſtudio, defixæq́; hoſpite pulchro
Perſides, arcanum ſuſpirauere calorem.
Thuris odoratæ cumulis & meſſe Sabæa
Pacem conciliant aræ, penetralibus ignem
Sacratum rapuere adytis, rituq́; iuuencos
Chaldæo ſtrauere Magi: rex ipſe micantem
Inclinat dextra pateram, ſecretaq́; belli,
Et uaga teſtatur uoluentem ſydera mitram.
Si quando ſocijs tecum uenatibus ibant,
Quis Stilicone prior ferro penetrare leones
Cominus, aut longe uirga transfigere tigres?
Flectenti faciles Medus tibi ceßit habenas.
Torquebas refugum Parthis mirantibus arcum.
Nubilis interea maturæ uirginis ætas
Vrgebat patrias ſuſpenſo principe curas:
Quem ſimul imperioq́; ducem, nataq́; maritum
Proſpiceret, dubius: toto quærebat ab axe
Dignum coniugio generum, thalamisq́; Serenæ.
Iudicium uirtutis erat, per caſtra, per urbes,
Per populos animi cunctantis libra cucurrit.
Tu legeris, tantosq́; uiros quos obtulit orbis,
Intra conſilium uincis, ſenſumq́; legentis:
Et gener Auguſtis olim ſocer ipſe futurus
Accedis. radijs auri, tyriaq́; ſuperbit
Maieſtate torus. comitata parentibus exit

Purpureis

Purpureis uirgo: ſtabat pater inde trophæis
Inclytus: inde pium matris regina gerebat
Obſequium, grauibus ſubnectens flammea gemmis.
Tunc & ſolis equos, tunc exultaſſe choreis
Aſtra ferunt, mellisq; lacus, & flumina lactis
Erupiſſe ſolo, quum floribus æquora uernis
Boſphorus indueret, roſcisq; euincta coronis
Certantes Aſiæ thedas Europa leuaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo
Iudicat, & primus cenſet quod cernimus omnes.
Talem quippe uirum natis adiunxit, & aulæ,
Cui nec luxuries bello, nec blanda periclis
Ocia, nec lucis fructus precioſior unquam
Laude fuit. Quis enim Myſos in plauſtra feroces
Reppulit? aut ſæua Proponti cæde tumentes
Baſternas una potuit delere ruina?
Pallantis iugulum Turno moriente piauit
Aeneas, tractusq; rotis ultricibus Hector
Irato uindicta fuit, uel quæſtus Achilli.
Tu neq; ueſano raptas uenalia curru
Funera, nec uanam corpus meditaris in unum
Sæuitiam. turmas equitum, peditumq; cateruas,
Hoſtilesq; globos tumulo proſternis amici.
Inferijs gens tota datur, nec Mulciber auctor
Mendacis clypei, fabricataq; uatibus arma
Conatus iuuere tuos: tot barbara ſolus

Millia, iampridem miſeram uaſtantia Thracem
Finibus exiguæ uallis concluſa tenebas.
Nec te terriſonus ſtridor uenientis Alani,
Nec uaga Hunorum feritas, non falce Gelonus,
Non arcu pepulere Getæ, non Sarmata conto.
Extinctiq́; forent penitus, ni more maligno
Falleret Auguſtas occultus proditor aures,
Obſtrueretq́; moras, ſtrictumq́; reconderet enſem,
Solueret obſeſſos, præberet fœdera captis.
Aßiduus caſtris aderat, rarißimus urbi.
Si quando trepida princeps pietate uocaret,
Vixq́; ſalutatis laribus, uix coniuge uiſa,
Deterſo necdum repetebat ſanguine campum.
Nec ſtetit Eucherij, dum carperet oſcula ſaltem,
Per galeam patris ſtimulos, ignesq́; mariti
Vincit cura ducis. Quoties ſub pellibus egit
Aedonas hyemes, & tardi flabra Bootæ?
Sub diuo Riphæa tulit? quumq́; igne propinquo
Frigora uix ferrent alij, tunc iſte rigentem
Danubium calcabat eques, niuibusq́; profundum
Scandebat criſtatus Athon, lateq́; coruſco
Curuatas glacie ſyluas umbone ruebat.
Nunc prope Cimmerij tendebat littora ponti,
Nunc dabat hybernum Rhodope nimboſa cubile.
Vos Hemi gelidæ ualles, quas ſæpe cruentis
Stragibus æquauit Stilico, uos Thracia teſtor

Flumina,

Flumina, quæ largo mutaſtis ſanguine fluctus.
Dicite Biſaltæ, uel qui Pangæa iuuencis
Scinditis, offenſo quantæ ſub uomere putres
Diſsiliant glebis galeæ, uel qualia raſtris
Oſſa peremptorum reſonent immania regum.
Singula complecti cuperem, ſed denſior inſtat
Geſtorum ſeries, laudumq́; ſequentibus undis
Obruimur. Genitor cæſi poſt bella tyranni
Iam tibi commiſsis conſcenderat æthera terris.
Ancipites rerum ruituro culmine lapſus
Aequali ceruice ſubis. Sic Hercule quondam
Suſtentante polum, melius librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit ſignifer aſtris,
Perpetuaq́; ſenex ſubductus mole parumper
Obſtupuit proprij ſpectator ponderis Altas.
Nil ibi barbariæ motus, nil turbida rupto
Ordine tentauit nouitas: tantoq́; remoto
Principe, mutatas orbis non ſenſit habenas.
Nil inter geminas acies ſeu libera frenis
Auſa manus: certe nec tantis diſſona linguis
Turba, nec armorum cultu diuerſior unquam
Confluxit populus. totam pater undiq; ſecum
Mouerat Auroram: mixtis hic Colchus Iberis,
Hic mitra uelatus Arabs, hic crine decoro
Armenius, hic picta Saces, fucataq́; Medus,
Hic gemmata niger tentoria fixerat Indus,

Hic Rhodani procera cohors, hic miles alumnus
Oceani, ductor Stilico tot gentibus unus,
†Quot †*Quas uel progrediens, uel conſpicit occiduus ſol.*
In quo tam uario uocum, generumq́; tumultu
Tanta quies, iuriſq́; metus ſeruator honeſti
Te moderante fuit, nullis ut uinea furtis,
Vt ſeges erepta fraudaret meſſe colonum,
Vt nihil aut ſæuum rabies, aut turpe libido
Suaderet, placidi ſeruirent legibus enſes.
Scilicet in uulgus manant exempla regentum,
Vtq́; ducum lituos, ſic mores caſtra ſequuntur.
Deniq; felices aquilas quocunq; moueres,
Arebant tantis epoti millibus amnes.
Illyricum peteres, campi, monteſq́; latebant.
Vexillum nauale dares, ſub puppibus ibat
Ionium, nullis ſuccincta Ceraunia nimbis,
Nec iuga Leucates feriens ſpumantia fluctu
Deterrebat hyems. tu ſi glaciale iuberes
Veſtigare fretum, ſecuro milite ducti
Stagna reluctantes quaterent Saturnia remi.
Si deſerta Noti, fontem ſi quærere Nili,
Aethiopum medios penetraſſent uela uapores.
Te memor Eurotas, te ruſtica muſa Lycæi,
Te paſtorali modulantur Mænala cantu:
Partheniumq́; nemus, quod te pugnante reſurgens,
Aegra caput medijs erexit Græcia flammis.

Plurima

Plurima Parrhaſius tunc inter corpora Ladon
Hæſit, & Alpheus Geticis anguſtus aceruis,
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur †rapidis hoſtem ſuccumbere bellis, †rabidis
Quum ſolo terrore ruant: nunc claßica Francis
Intulimus, iacuere tamen: nos Marte Sueuos
Contudimus, quis iura damus: quis credere poßit?
Ante tubam nobis audax Germania ſeruit.
Cedant Druſe tui, cedant Traiane labores,
Veſtra manus dubio quicquid diſcrimine geßit,
Tranſcurrens egit Stilico, totidemq́; diebus
Edomuit Rhenum, quot uos potuiſtis in annis.
Quem ferro, alloquijs, quem uos cum milite, ſolus
Impiger à primo deſcendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
†Fulmineum perſtrinxit iter: ducis impetus undas †flumineũ
Vincebat celeres, & pax à fonte profecta
Cum Rheni creſcebat aquis. ingentia quondam
Nomina, crinigero flauentes uertice reges,
Qui nec principibus donis precibusq́; uocati
Paruerant, iußi properant, ſegniq́; uerentur
Offendiſſe mora, tranſuecti lintribus amnem,
Occurſant ubicunq; uelis. nec fama fefellit
Iuſtitiæ, uidere pium, uidere fidelem.
Quem ueniens timuit, rediens Germanus amauit.
Illi terribiles quibus ocia uendere ſemper

Mos erat, & fœda requiem mercede paciſci,
Natis obſidibus pacem tam ſupplice uultu,
Captiuoq; rogant, quàm ſi poſt terga reuincti,
Tarpeias preßis ſubeant ceruicibus arces.
Omne quod oceanum, fontemq; interiacet Iſtri,
Vnius incurſu tremuit. ſine cæde ſubactus
Seruitio Boreas, exarmatiq; Triones
Tempore tam paruo. tot prælia ſanguine nullo
Perficis, & luna nuper naſcente profectus,
Antè redis, quàm plena fuit, Rhenumq; minacem
Cornibus infractis adeò miteſcere cogis,
Vt Sueuus iam rura colat, flexosq; Sicambri
In falcem curuent gladios, geminasq; uiator
Quum uideat ripas, quæ ſit Romana requirat.
Vt iam trans fluuium non indignante Cayco
Paſcat Belga pecus, mediumq; ingreſſa per Albim
Gallica Francorum montes armenta pererrent.
Vt procul Herciniæ per uaſta ſilentia ſyluæ,
Venari tutò liceat, lucosq; uetuſta
Relligione truces, & robora numinis inſtar
Barbarici, noſtræ feriant impune bipennes.
Vltro quinetiam deuota mente tuentur,
Victoriq; fauent. quotiès ſociare cateruas
Orauit, iungiq; tuis Alemania ſignis?
Nec doluit, contempta tamen, ſpretoq; receßit
Auxilio, laudata fides. prouincia miſſos
Expellet

Expellet citius faſces, quàm Francia reges
Quos dederis feriat. nec iam pulſare rebelles
Sed uinclis punire licet. ſub iudice noſtro
Regia Romanus diſquirit crimina carcer.
Marcomanes, Sueuusq; docent: quorũ alter Hetru
Pertulit exilium, quũ ſe promitteret alter (ſcum
Exulis ultorem, iacuit mucrone ſuorum:
Res auidi conſcire nouas, odioq; furentes
Pacis, & ingenio ſcelerumq; cupidine fratres.
Poſt domitas Arctos alio prorumpit ab axe
Tempeſtas, & ne qua tuis intacta trophæis
Pars foret, Auſtralis ſonuit tuba. mouerat omnes
Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,
Et quos interior nimio plaga ſole relegat.
Quos uagus humectat Cinyps, & proximus hortis
Heſperidum Triton, & Gir notiſsimus amnis
Aethiopum, ſimili mentitus gurgite Nilum.
Venerat & paruis redimitus Iuba ſagittis,
Et uelox Garamas. nec quamuis triſtibus Hammon
Reſponſis, alacrem potuit Naſamona morari.
Stipantur Numidæ campis, ſtant puluere Syrtes
Getulæ, Pœnis iaculis obtexitur aër.
Hi uirga moderantur equos, his fulua leones
Velamenta dabant, ignotarumq; ferarum
Exuuiæ, uaſtis Meroë quas nutrit harenis.
Serpentum geſtant patulos pro caſſide rictus.

†Pendent †Splendent uipereæ ſquamoſa pelle pharetræ.
Non ſic intremuit Simois, quum montibus Idæ
Nigra coloratus produceret agmina Memnon.
Non Ganges, quum tela procul uibrantibus Indis
Immanis medium uectaret bellua Porum.
Porus Alexandro, Memnon proſtratus Achilli.
Gildo nempe tibi. nec ſolum feruidus Auſtrum,
Sed partes etiam Mauors agitabat Eoas.
Quamuis obſtreperet pietas. his ille regendæ
Tranſtulerat nomen Libyæ, ſceleriq; prophano
Fallax legitimam regni prætenderat umbram.
Surgebat uaria geminum formidine bellum.
Hoc armis, hoc triſte dolis, hoc Africa ſæuis
Cinxerat auxilijs, hoc coniuratus alebat
Inſidijs oriens, illinc edicta meabant
Corruptura duces, hinc frugibus atra negatis
Vrgebat, trepidamq; fames obſederat urbem.
Exitiale palàm Libycum, ciuile pudoris
Obtentu tacitum. tales utrinq; procellæ
Quũ fremerent, Latiumq; alternis ictibus anceps
Imperium pulſaret hyems, nil feſſa remiſit
Officij uirtus, contraq; minantia fata
Peruigil, euentusq; ſibi latura ſequundos,
Maior in aduerſis micuit. uelut arbiter alni,
Nubibus Aegæo quam turbine uerſat Orion
Exiguo claui flexu declinat aquarum

Verbera,

Verbera, nunc recta, nunc obliquante carina
Callidus, & pelagi cœliq́; obnititur iræ.
Quid primũ mirer Stilico? quod cautus ad omnes
Reſtiteris fraudes, ut te nec noxia furto
Littera, nec precio manus inflammata lateret?
Quod nil in tanto rerum terrore locutus
Indignum Latio? reſponſa quod ardua ſemper
Eois dederis? quæ mox effecta probaſti
Securus, quamuis & opes, & rura tenerent,
Inſignesq́; domos. leuis hæc iactura, nec unquam
Publica priuatæ ceſſerunt commoda cauſæ.
Diuidis ingentes curas, teq́; omnibus unum
Obijcis, inueniens animo quæ mente gerenda,
Efficiens patranda manu; dictare paratus,
Quæ ſcriptis peragenda forent. quæ brachia centũ,
Quis Briareus alijs numero creſcente lacertis,
Tot ſimul obiectis poſſet confligere rebus?
Euitare dolos? ueteres firmare cohortes?
Explorare nouas? duplices diſponere claſſes?
Quæ fruges, uel bella ferant, aulæq́; tumultum,
Et Romæ lenire famem? quot nube ſoporis
Immunes oculi, per tot diſcurrere partes?
Tot loca ſufficerent, & tot longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum,
Corporis excubijs unam ſeruaſſe iuuencam.
Vnde tot allatæ ſegetes? quæ ſylua carinas

Texuit? unde rudis tanto tyrone iuuentus
†Emicuit †Enituit? ſenioq́; iterum uernante reſumpſit
Gallia bis fractas Alpino uulnere uires.
Non ego delectu Tyrij, ſed uomere Cadmi
Tam ſubitas acies concepto dente draconis
Exiluiſſe reor. Dircæis qualis in aruis
Meßis, cum proprio mox bellatura colono,
Cognatos ſtrinxit gladios, cum ſemine iacto
Terrigenæ galea matrem naſcente ferirent
Armifer, & uiridi floreret milite ſulcus.
Hoc quoq; non parua fas eſt cum laude relinqui,
Quod non antè fretis exercitus aſtitit ultor,
Ordine quàm priſco cenſeret bella ſenatus.
Neglectum Stilico tot iam per ſecula morem
Rettulit, ut ducibus mandarent prælia patres,
Decretoq́; togæ felix legionibus iret
Teſſera. Romuleas leges rediiſſe fatemur,
Quum procerum iußis famulantia cernimus arma.
Tyrrhenum poteras cunctis tranſmittere ſignis,
Et ratibus Syrtes, Libyam complere maniplis.
Conſilio ſtetit ira minor, ne territus ille
†ſuſpecto Te duce, †ſuſcepto Martis grauiore paratu,
Aut in arenoſos æſtus, Zonamq́; rubentem
Tenderet, aut ſolis fugiens tranſiret in ortus,
Miſſurus'ue ſibi certæ ſolatia mortis,
Oppida dirueret flammis. res mira relatu,
Ne

Ne timeare times, & quem uindicta manebat,
Deſperare uetas. quantum fiducia nobis
Profuit hoſtilis! ſaluæ Carthaginis arces,
Illæſis Tyrij gaudent cultoribus agri,
Quos potuit uaſtare fuga: ſpe captus inani,
Nec ſe ſurripuit pœnæ, noſtriſq; pepercit
Demens, qui numero tantum, non robore menſus
Romanos, rapidis ibat ceu protinus omnes
Calcaturus equis, & quod iactare ſolebat
Solibus effœtos merſurus puluere Gallos.
Sed didicit non Aethiopum geminata uenenis
Vulnera, non fuſum crebris haſtilibus imbrem,
Non equitum nimbos Latijs obſiſtere pilis.
Sternitur ignauus Naſamon, nec ſpicula ſupplex
Intorquet Garamas, repetunt deſerta fugaces
Autololes, pauidus proiecit miſsile Mazas.
Cornipedem Maurus nequicquam hortatur anhelũ,
Prædonem lembo profugum, uentiſq; repulſum
Suſcepit merito fatalis Tabraca portu:
Expertum, quod nulla tuis elementa paterent
Hoſtibus, & lætæ paſſurum iurgia plebis,
Fracturumq; reos humili ſub iudice uultus.
Nil tribuat fortuna ſibi, ſit proſpera ſemper
Illa quidem. ſed non uni certamina pugnæ
Credidimus, totis nec conſtitit alea caſtris
Nutatura ſemel: ſi quid licuiſſet iniquis

Caſibus, inſtabant aliæ poſt terga biremes.
Venturus dux maior erat, uictoria nulla
Clarior aut hominum uotis optatior unquam
Contigit. an quiſquam Tigranen, armaq; Ponti,
Vel Pyrrhū Antiochiq; fugam, uel uincla Iugurthæ
Conferat? aut Perſen, debellatumq; Philippum?
Hi propagandi fuerant pro limite regni,
Hic ſtabat Romana ſalus, ibi tempora tuto
Traxerunt dilata moras, hic uincere tarde
Vinci penè fuit, diſcrimine Roma ſupremo
Inter ſupplicium populi deforme pependit.
Et tantum Libyam fructu maiore recepit
Quàm peperit, quantū grauiorem amiſſa dolorem,
†bella Quàm necdum quæſita mouent. quis Punica† geſta?
Quis uos Scipiadæ? quis te iam Regule noſſet?
Quis lentum caneret Fabium, ſi iure perempto
Inſultaret atrox famula Carthagine Maurus?
Hæc omnes ueterum reuocauit adorea laurus.
Reſtituit Stilico cunctos tibi Roma triumphos.

CLAVD. PANEGYRIS PRIMAE IN
LAVDES STILICONIS
FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS SECVNDA.

HActenus armatæ laudes, nunc qualibus urbem
Moribus, & quanto frenet metuendus amore,
Quo tandem flexus trabeas † actore rogantes †autore
Induerit, faſtisq; ſuum conceſſerit annum.
Mitior incipiat fidibus iam Muſa remiſsis.
Principio magni cuſtos Clementia mundi
Quæ Iouis incoluit zonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cœlicolûm, nam prima chaos Clementia ſoluit
Congeriem miſerata rudem, uultuq; ſereno
Diſcuſsis tenebris in lucem ſecula fudit.
Hæc dea pro templis, & thure calentibus aris
Te fruitur, poſuitq; ſuas hoc pectore ſedes.
Hæc docet ut pœnis hominum, uel ſanguine paſci
Turpe, ferumq; putes: ut ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas, ut non infenſus alendis
Materiam præſtes odijs, ut ſontibus ultro
Ignouiſſe uelis, deponas ocyus iram
Quàm moueas, precibus nunq̃ implacabilis obſtes,
Obuia proſternas, proſtrataq; more leonum
Deſpicias, alacres ardent † cum ſternere tauros, †qui

Tranſiliunt prædas humiles. hac ipſe magiſtra
Das ueniam uictis. hac exhortante calores
Horrificos, & quæ nunquam nocitura timentur
Iurgia, contentus ſolo terrore coherces,
Aetherei patris exemplo, qui cuncta ſonoro
Concutiens tonitru, Cyclopum ſpicula differt
In ſcopulos, & monſtra maris: noſtriq; cruoris
Parcus, in Oetæis exercet fulmina ſyluis.
Huic diuæ germana Fides, eademq; ſororis
Corde tuo delubra tenens, ſeſe omnibus actis
Inſerit. hæc nullo docuit liueſcere fuco,
Nunquam falſa loqui, nunquam promiſſa morari:
Inuiſos odiſſe palàm, non uirus in alto
Condere, non lætam ſpeciem prætendere fraudi,
Sed certum, mentiq; parem componere uultum.
Occulto ſæuire uetat, prodeſſe remittit.
Hæc & amicitias longo poſt tempore firmat,
Manſuroq; adamante ligat, nec mobile mutat
Ingenium, paruo ſtrepitu nec uincula noxæ
Diſſolui patitur, nec faſtidire priorem
Allicitur ueniente nouo: benefacta tenere,
Reſpuere offenſas facilis, pariterq; minoris
Officij magniq; memor, ſuperare laborat.
Vtq; hoſtes armis, meritis ſic uincit amicos.
Hæc fouet abſentes, hæc longe ſola remotis
Conſulit, hæc nullis auidam rumoribus aurem

Pandit, & ignarum nunquam læſura clientem.
Inſidioſa tuos alienent murmura ſenſus.
Non uiuis adnexus amor meminiſſe ſepultos
Deſinit, in prolem tranſcurrit gratia patrum.
Hac tu Theodoſium tenuit dum ſceptra colebas,
Hac etiam poſt fata colis, nec pignora curas
Plus tua, quàm natos dederat quos ille monendos,
Tutandosq; tibi. iuſtos nimiumq; fideles
Fama putat, qui quum poßint commiſſa negare,
Maluerint nullo uiolati reddere quæſtu.
Aſt Stilico non diuitias, auriq; relictum
Pondus, ſed geminos axes, tantumq; reſeruat
Depoſitum teneris, quantum ſol igneus ambit.
Quid non intrepidus credas, cui regia tuto
Creditur? hoc clypeo munitus Honorius altum
Non gemuit patrem, uitæq; & lucis in ipſo
Limine contentus, nunquam dat iura ſubactis
Gentibus, & ſecum ſentit creuiſſe triumphos.
Quem tu ſic placida formas, ſic mente ſeuera,
Vt neq; deſidiæ tradas, dum pronus ad omne
Quodlibet obſequeris: nec contra nixus ouantem
Confringas animum, ceu cernas conſona regno,
Ceu iuuenem doceas, moles quid publica poſcat,
Ceu ſanctum uenerere ſenem, patrijsq; gubernes
Imperium monitis, dominum ſubmiſſus adores,
Obſequio moderere ducem, pietate parentem.

Hinc fuit ut primos in coniuge diſceret ignes,
Ordiriq́; uirum non luxuriante iuuenta,
Sed cum lege tori, caſto cum fœdere uellet.
Principe tu fœlix genero, fœlicior ille
Te ſocero. fratrem leuior nec cura tuetur
Arcadium. nec ſi quid iners, aut impia turba
Prætendens proprio nomen regale furori
Audeat, adſcribis iuueni: diſcordia quippe
Quum fremuit, nunquam Stiliconis canduit ira.
Todijſq; Sæpe laceßitus probris, †gladijsq́; petitus,
Vt bello furias ultum quas pertulit iret,
Illicito, cauſamq́; daret ciuilibus armis,
Cuius fulta fide medijs diſſenſibus aulæ
Intemeratorum ſtabat reuerentia fratrum.
Quin & Sidonias chlamydes, & cingula baccis
Aſpera, gemmatasq́; togas, uiridesq́; Smaragdis
Loricas, galeasq́; renidentes Hyacinthis,
Geſtatosq́; patri ſcapulis radiantibus enſes,
Et uario lapidum diſtinctas igne coronas
Diuidis ex æquo, ne non Auguſta ſupellex,
Ornatusq́; pares geminis hæredibus eſſent.
Mittitur & miles quamuis certamine partes
Iam tumeant, hoſtem muniri robore mauis,
Quàm peccare fide: permittis iuſta petenti,
Idq́; negas ſolum cuius mox ipſe repulſa
Gaudeat, & quicquid fuerat deforme mereri.

Omnes

Omnes præterea puro quæ crimina pellunt
Ore deæ uinxere choros,unoq́; receptæ
Pectore,diuerſos tecum cinguntur in uſus.
Iuſtitia utilibus rectum præponere ſuadet,
Communesq́; ſequi leges,iniuſtaq́; nunquam
Largiri ſocijs.durum Patientia corpus
Inſtruit,ut nulli cupiat ceßiſſe labori.
Temperies ut caſta petas.Prudentia ne quid
Inconſultus agas.Conſtantia futile ne quid,
Infirmumq́; geras.procul importuna fugantur
Numina,monſtrificis quæ tartarus ædidit antris.
At primum ſcelerum matrem,quæ ſemper habendo
Plus ſitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis Auaritiam.cuius fœdißima nutrix
Ambitio,quæ ueſtibulis foribusq́; potentum
Excubat,& precijs commercia poſcit honorum,
Pulſa ſimul.nec te gurges corruptior æui
Traxit ad exemplum,quod iam firmauerat annis
Crimen,& in legem rapiendi uerterat uſum.
Deniq; non diues ſub te pro rure paterno,
Vel laribus pallet:non inſidiator oberrat,
Facturus quencunq; reum:non obruta uirtus
Paupertate latet:lectos ex omnibus oris
Euehis,& nunquam meriti cunabula quæris.
Et qualis,non unde ſatus.ſub teſte benigno
Viuitur,egregios inuitant præmia mores.

Hinc priſcæ redeunt artes,felicibus inde
Ingenijs aperitur iter,deſpectaq́; Muſæ
Colla leuant:opibusq́; fluens,& pauper eodem
Nititur ad fructum ſtudio,cum cernat uterq;,
Quod nec inops iaceat probitas,nec inertia ſurgat
Diuitijs.nec te iocunda fronte fefellit
Luxuries prædulce malum,quæ dedita ſemper
Corporis arbitrijs,hebetat caligine ſenſus,
Membraq́; Circæis effœminat acrius herbis.
Blanda quidem uultu,ſed qua non tetrior ulla
Interius,fucata genas,& amicta doloſis
†circũligat *Illecebris,toruos auro†circumlinit hydros.*
Illa uoluptatum multos innexuit hamis.
Te nunquam conata capit.non praua libido
Aduigilat ſtupris,non tempora ſomnus agendi
Fruſtratur,nullo cytharæ conuiuia cantu,
Non pueri laſciua ſonant.quis cernere curis
Te uacuum potuit?quis tota mente remiſſum,
Aut indulgentem dapibus?ni cauſa iuberet
Lætitiæ.non indecores æraria laſſant
Expenſæ:paruo non impróba littera libro
Abſentum condonat opes:à milite parcus
Diligeris,neq; enim neglectas pace cohortes
Tum ditas,quum bella fremunt.ſcis nulla placere
Munera,quæ metuens illis,quos ſpreuerit offert
Seruus,& incaſſum ſeruati prodigus auri.

Anteuenis

Anteuenis tempus, non expectantibus ultro
Munificus: menſæq; adhibes, & nomine quenq;
Compellas: clari ſub te, quod geſſerat olim
Admonitor facti, figendaq; ſenſibus addis
Verba, quibus magni geminatur gratia doni.
Nec ſi quid tribuas iactatum ſæpius idem
Exprobrare ſoles: nec quos promoueris alto
Turgidus alloqueris faſtu: nec proſpera flatus
Attollunt nimios: quin ipſa ſuperbia longe
Diſceßit, uitium rebus ſolenne ſequundis,
Virtutumq; ingrata comes. contingere paßim,
Affariq; licet: non inter pocula ſermo
Captatur, pura ſed libertate loquendi,
Seria quiſq; iocis nulla formidine miſcet.
Quem uidet Auguſti ſocerum, regniq; parentem,
Miratur conuiua parem, quũ tanta poteſtas
Ciuem lenis agat. te doctus priſca loquentem,
Te matura ſenex audit, te fortia miles,
Aſperſis ſalibus, quibus haud Amphiona quiſquam
Præferat, Aonios meditantem carmine muros.
Nec uelit Orphæo migrantes pectine ſyluas.
Hinc amor, hinc ueris, & non fallentibus omnes
Pro te ſolliciti uotis, hinc nomen ubiq;
Plauſibus, auratis celebrant hinc ora figuris.
Quæ non incudes ſtreperent? quæ flamma uacaret
Fabrilis? quæ ſufficerent fornacibus æra

Effigies ductura tuas?quis deuius eſſet
Angulus,aut regio,quæ non pro numine uultus
Dilectos colerent?talem ni ſemper honorem
Reſpueres.decus hoc rapiat,quem falſa timentum
Munera decipiunt,qui ſe diffidit amari.
Hic ſolus ſpreuiſſe poteſt,qui iure meretur.
Vndiq; legati properant,generiq; ſub ore
In tua centenas aptant præconia uoces.
†limite Grates Gallus agit,quod†milite tutus inermi,
Et metuens hoſtile nihil,noua culmina totis
Aedificet ripis,& ſæuum gentibus amnem
Tybridis in morem,domibus præuelet amœnis.
Hinc Pœni cumulant laudes,quod rura tyranno
Libera poßideant.hinc obſidione ſolutus
Pannonius potorq; Saui,qui clauſa tot annis
Oppida,laxatis auſus iam pandere portis,
Rurſum cote nouat nigras rubigine falces,
Excſosq; ſitu cogit ſplendere ligones.
†caſas Agnoſcit†cauſas,& collibus oſcula notis
Figit,& impreſſo glebis non cedit aratro.
Exectis inculta dabant quas ſecula ſyluis,
Reſtituit terras,& opacum uitibus Iſtrum
Conſerit,& patrium uectigal ſoluere gaudet,
Immunis qui clade fuit.te ſoſpite fas eſt
Vexatum laceri corpus iuueneſcere regni.
Sub tot principibus quæcunq; amiſimus olim

Tu reddis: ſolo poterit Stilicone medente
Creſcere Romanum uulnus tectura cicatrix:
Inq; ſuos fines tandem redeunte colono,
Illyricis iterum ditabitur aula tributis.
Nec tamen humano cedit cœleſte fauori
Iudicium: cingunt ſuperi concordibus unum
Præſidijs, hoſteſq; tuos aut littore produnt,
Aut totum oppoſiti claudunt fugientibus æquor,
Aut in ſe uertunt furijs, aut militis enſe
Bacchati laniant Penthæo corpora ritu,
Inſidias retegunt, & in ipſa cubilia fraudum
Ducunt. ceu tenera uenantem nare moloßi
Ominibus uentura notant, aut alite monſtrant,
Aut monitos certa dignantur imagine ſomnos.
Pro quibus innumeræ trabearum inſignia terræ
Certatim petiere tibi: poſcentibus ipſe
Reſtiteras, & mens aliorum prona fauori,
Iudex dura ſui facibus ſuccenſa pudoris,
Tarda uerecundis excuſat præmia cauſis.
Ergo auidæ, tantoſq; noui ſpe conſulis annos
Eluſæ, dominæ pergunt ad limina Romæ.
Si minus annuerit precibus, uel cogere certe
Cunctantem, uotoq; moras ferre paratæ
Conueniunt ad tecta deæ, quæ candida lucent
Monte Palatino. glaucis tum prima Mineruæ
Nexa comam folijs, fuluaq; intexta micantem

†togam Veſte †Tagum, tales profert Hiſpania uoces:
Cuncta mihi ſemper Stilico quæcunq; popoſci
Conceßit, tantumq; ſuos inuidit honores.
Auguſti potuit ſoceri contemnere faſces,
Iam negat & genero: ſi non ut ductor ab orbe
Quem regit accipiat ſaltem cognatus ab aula.
Exiguum'ne putat quod ſic amplexus Iberam
Progeniem? noſtros immoto iure nepotes
Suſtinet? ut patrium commendet purpura Betym?
Quod pulchro Mariæ fœcundet germine regnum?
Quod domini ſperatur auus? Tum flaua repexo
Gallia crine ferox, euinctaq; torque decoro,
Binaq; geſa tenens, animoſo pectore fatur:
Qui mihi Germanos ſolus, Francosq; ſubegit,
Cur nondum legitur faſtis? cur pagina tantum
Neſcit adhuc nomen? quod iam numerare decebat.
Vſqueadeó ne leuis pacati gloria Rheni?
Inde Caledonio uelata Britannia monſtro,
Ferro picta genas, cuius ueſtigia uerrit
Cærulus, oceaniq; æſtum mentitur amictus.
Me quoq; uicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam quum Scotus Ibernam
Mouit, & infeſto ſpumauit remige Tethys.
Illius effectum curis ne bella timerem
Scotica, ne Pictum tremerem, ne littore toto
Proſpicerem dubijs uenturum Saxona uentis.
Tunc

Tunc ſpicis, & dente comas illuſtris eburno,
Et calido rubicunda die, ſic Africa fatur:
Sperabam nullas trabeis Gildone perempto
Naſci poſſe moras: etiam nunc ille repugnat?
Et tanto dubitat faſces præbere triumpho?
Qui mihi Maurorum penitus lachrymabile nomen
Ignorare dedit. Poſt hæc Oenotria lentis
Vitibus intorquens hederas, & palmite largo
Vina fluens: Si uos adeò Stilicone curules
Augeri flagratis, ait, quas ſola iuuare
Fama poteſt: quanto me dignius incitat ardor,
Vt præſente fruar, conſcendentemq́; tribunal
Proſequar, atq; anni pandentem clauſtra ſalutem.
Talibus alternant ſtudijs, Romamq́; precantes
Pro cunctis hortantur eat. Nec ſegnius illa
Paruit officio, raptis ſed protinus armis
Ocyor excuſſo per nubila ſydere tendit:
Tranſuebitur Thuſcos, Apenninusq́; uolatu
Stringitur, Eridanus clypei iam fulgurat umbra.
Conſtitit aute ducem, tetrica nec Pallade uultu
Deterior, nec Marte minor, tremit ore coruſco
Iam domus, & ſummæ tangunt laquearia criſtæ.
Tum prior attonitum gratis affata querelis.
Seruatas Stilico per te uenerande curules
Ornatas necdum fateor. quid profuit anni
Seruilem pepuliſſe notam? defendis honorem

Quem fugis & ſpernis, tanta quem mole tueris
Reſpuis oblatum, pro quo labente reſiſtis.
Quænam cauſa moræ? quonā cunctabere rurſus
†motus Ingenio? nullus Boreæ †metus, omnis & Auſtri
Ora ſilet. cecidit Maurus, Germania ceßit,
Et Ianum pax alta ligat: te conſule necdum
Digna feror. titulum'ne leuem paruiq; nitoris
Credimus, Auguſti quo ſe decorare fatentur?
Sub iuga quo gentes captiuis regibus egi.
Non ſi prodigijs caſus natura futuros
Signat, polluimur macula, quod rebus Eois
Omen erat. quanquam nullis mihi cognita rebus
Fabula, uix tanto riſit de crimine rumor.
Opprobrijs ſtat nulla fides, nec littera uenit
Vulgatura nefas: in quo uel maxima uirtus
Eſt tua, quod noſtros qui conſulis omnia patres
De monſtris taceas pellendis, deniq; nulla
Dedecoris ſanctum uiolant oracula cœtum,
Nec mea funeſtum uerſauit curia nomen.
Pars ſceleris dubitaſſe fuit. quæcunq; profana
Pagina de primo ueniſſet limite Phœbi,
Ante fretum deleta mihi, ne turpia caſtis
Auribus Italiæ factorum exempla nocerent.
Publicus ille furor, quantum tua cura peregit
Secretum meruit: lætetur quiſquis Eous
Scribere deſierit, faſtos portenta Gabinos

Iſta latent, propriam labem terſiſſe laborent.
Cur ego quæ nunquam didici, ſenſi'ue creatum
Gratulor exemptum? delicti pœnitet illos.
Nos nec credidimus, fuerit tamen omnibus unum
Crimen, & ad noſtras manauerit uſq; ſecures.
Plus ideo ſumenda tibi faſtigia iuris,
Ne pereat tam priſcus honos, qui portus honorum
Semper erat. nullo ſarciri conſule damnum
Excepto Stilicone poteſt: bene præſcia tempus
Mens tua diſtulerat: titulo tunc creſcere poſſes,
Nunc per te titulus: conſul ſuccurre grauatis
Conſulibus: quicunque fuit, quicunq; futurus
Annum redde tuum, quem mox ſecura ſequatur
Poſteritas, nec iam doleat defenſa uetuſtas.
Sit trabeis ultor Stilico, Brutuſq́; repertor.
Libertas populi primo tunc conſule Bruto
Reddita per faſces. hic faſcibus expulit ipſis
Seruitium. inſtituit ſublimem Brutus honorem,
Aſſeruit Stilico. plus eſt ſeruaſſe repertum,
Quàm quæſiſſe nouum. quid tardius ore uerendo
Annuis? inſolitus frontem circumfluit ignis?
Tandem uince tuum, qui uincis cuncta pudorem.
Hoc etiam, quamuis corrumpi munere nullo
Te certum eſt, mirare libens, ac ſuſcipe cinctus,
Quos tibi diuino mecum Tritonia duxit
Pectine: tincta ſimul repetito murice fila

Contulimus penſis, & eodem neuimus auro,
Aurea quo Lacheſis ſub te mihi ſecula texit.
Hic ego promiſſam ſobolem, ſperataq́; mundo
Pignora præluſi: ueram mox ipſe probabis
Me uatem, noſtræq́; fidem uenientia telæ
Fata dabunt. dixit, gremioq́; rigentia profert
Dona, graues auro trabeas, inſigne Mineruæ
Spirat opus, rutilis hic pingitur aula columnis,
Et ſacri Mariæ partus, Lucina dolores
Solatur, reſidet fulgente puerpera lecto.
Sollicitæ iuxta palleſcunt gaudia matris.
Suſceptum puerum redimitæ tempora Nymphæ
Auri fonte lauant: teneros de ſtamine riſus
Vagitusq́; audire putes. iam creuerat infans
Ore ferens patrem, Stilico maturior æuo
Martia recturo tradit præcepta nepoti.
† fucantem *Parte alia ſpumis †fumantem Serica frena*
Purpureo primæ ſignatus flore iuuentæ
Eucherius flectebat equum, iaculisq́; uel arcu
Aurea purpureos tollentes cornua ceruos,
Aureus ipſe ferit. Venus hic inuecta columbis,
Tertia regali iungit connubia nexu,
Pennatiq́; nurum circumſtipantur amores
Progenitam Auguſtis, Auguſtorumq́; ſororem.
Eucherius timido iam flammea ſubleuat ore
Virginis, arridet læto Thermantia fratri.

Nam

Nam domus hæc utroq; petit diademata ſexu,
Reginasq; parit, reginarumq; maritos.
Talibus inuitat donis, dextræq; †regendum †gerendū
Diua ſimul porrexit ebur, ſolennibus urnam
Commouet auſpicijs, auibusq; incœpta ſecundat.
Tunc habiles humeros armis, dea ueſtibus ambit
Romuleis. Latij ſederunt pectore cultus,
Loricæq; locum decuit toga. Talis ab Iſtro
Vel Scythico uictor rediens Gradiuus ab axe,
Depoſito mitis clypeo, candentibus urbem
Ingreditur trabeatus equis, ſpacioſa Quirinus
Frena regit, currumq; patris Bellona †cruentat †cruentū
Ditibus exuuijs, tendentem ad ſydera quercum,
Præcedit: lictorq; Metus cum fratre Pauore
Barbara ferratis innectunt †terga catenis, †colla
Velati galeas lauro: propiusq; iugales
Formido ingentem uibrat ſuccincta ſecurim.
Vidit ut optato ſe conſule Roma potitam:
Nunc, ait, Elyſij lucos irrumpere campi
Nunc libet, ut tanti Curijs miracula uoti
Fabritijsq; feram, famæ qui uulnere nuper
Calcatam fleuere togam. iam prata choreis
Pulſent, nec rigidos pudeat luſiſſe Catones.
Audiat hoc ſenior Brutus, Pœnisq; tremendi
Scipiadæ, geminis tandem quod libera damnis
Vnius auxilio faſces, Libyamq; recepi.

Quod ſupereſt unum precibus fortißime conſul
Adde meis, urbiq; tuum largire parumper
Quem rogat aduentum. quam tu belloq; fameq;
Depulſa terris iterum regnare dediſti,
Splendida ſuſcipiant alium te roſtra Camillum,
Vltorem uideant, ſeruatoremq; Quirites.
Vt populus quē ductor amas, quibus Africa per te,
Nec prius auditas Rhodanus iam donat ariſtas:
Vt mihi uel Maßila Ceres, uel Gallica proſit
Fertilitas, meſſesq; ferat nunc humidus Auſter,
Nunc Aquilo, cunctis diteſcant horrea uentis.
Quæ tunc Flaminiam ſtipabunt millia uulgi?
Fallax ô quoties rumor deludet amorem
Suſpenſum, ueniens omni dum crederis hora?
Spectabunt cupidæ matres, ſpargentur & omnes
Flore uiæ, ſuperet quum Pythia limina conſul
Arduus, antiqui ſpecies Romana ſenatus
Pompeiana dabunt, quantos proſcenia p lauſus
Ad cœlum, quoties uallis tibi Martia ducet
Nomen, Auentino Pallantæoq; receſſu.
Nunc te conſpiciam caſtris permitte relictis,
Mox & cum genero trabeis uiſura ſecundis.
Hæc dum Roma refert, iam fama loquacibus alis
Peruolat oceanum, linguis & mille citatos
Feſtinare iubet proceres, nulliſq; ſenectus,
Non iter, hybernis obſtant nec flatibus Alpes.
Vincit

Vincit amor meriti pridem, clariq; ueтuſtis
Faſcibus ad ſocij properant, & uindicis annum.
Sic ubi fœcunda reparauit morte iuuentam,
Et patrios idem cineres, collectaq; portat
Vnguibus oſſa pijs, Niliq; ad littora tandem
Vnicus extremo Phœnix procedit ab Euro,
Conueniunt Aquilæ, cunctæq; ex orbe uolucres,
Vt ſolis mirentur auem. procul ignea lucet
Ales, odorati redolent cui cinnama buſti.
Nec minor in cœlo chorus eſt. Exultat uterq;
Theudoſius, diuiq; tui: ſol ipſe quadrigis
Vere coronatus, dignum tibi præparat annum.
Eſt ignota procul, noſtræq; imperuia menti
Vix adeunda deis, annorum ſqualida mater,
Immenſi ſpelunca æui: quæ tempora uaſto
Suppeditat, reuocatq; ſinu: complectitur antrum
Omnia qui placido conſumit numine ſerpens,
Perpetuumq; uiret ſquamis, caudamq; reducto
Ore uorat, tacito relegens exordia lapſu.
Veſtibuli cuſtos uultu longæua decoro,
Ante fores natura ſedet, cunctisq; uolantes
Dependent membris animæ: manſura uerendus
Scribit iura ſenex, numeros qui diuidit aſtris,
Et curſus, ſtabilesq; moras, quibus omnia uiuunt,
Ac pereunt: fixis cum legibus ille recenſet,
Incertum quid Martis iter, certumq; tonantis

Proficiat mundo, quid uelox ſemita lunæ,
Pigraq; Saturni, quantum Cytherea ſereno
Curriculo, Phœbiq; comes Cyllenius erret.
Illius ut Phœbus ad limen conſtitit antri,
Occurrit natura potens, ſeniorq; ſuperbis
Caniciem inclinat radijs: tunc ſponte recluſos
Laxauit poſtes Adamas, penetrale profundum
Panditur, & ſedes, æuiq; arcana pateſcunt.
Hic habitant uario facies diſtincta metallo
Secula certa locis, illic glomerantur ahena,
Hic ferrata rigent, illic argentea candent
Eximia regione domus, contingere terris
Difficilis, ſtabat rutili grex aureus anni.
Quorum præcipuum precioſo corpore Titan
Signandum Stilicone legit, tunc imperat omnes
Ponè ſequi, dictiſq; ſimul compellat euntes.
En cui diſtulimus melioris ſecla metalli
Conſul adeſt, ite optati mortalibus anni
Ducite uirtutes hominum, floreſcite rurſus
Ingenijs, hilares Baccho frugumq; feraces.
Non inter geminos anguis glaciale Triones
Sibilet, immodico nec frigore ſæuiat Vrſa.
Non toruo fremat igne Leo, nec brachia Cancri
Vrat atrox æſtas, madidæ nec prodigus urnæ
Semina prærupto diſſoluat Aquarius imbre.
Phrixæus roſeo producat fertile cornu

Ver

Ver Aries, pingues nec grandine tundat oliuas
Scorpius, autumni maturet gramina Virgo.
Lenior & grauidis allatret Syrius uuis.
Sic fatus, croceis rorantes† ignibus hortos †finibus
Ingreditur, uallemq́; ſuam, quam flammeus ambit
Riuus, & irriguis largum iubar ingerit herbis
Quas Solis paſcuntur equi: flagrantibus inde
Cæſariem ſertis, & lutea lora, iubasq́;
Subligat alipedum. gelidas hinc lucifer ornat
Hinc Aurora comas, iuxtaq́; arridet habenis
Aureus, & nomen prætendit conſulis annus,
Inq́; nouos iterum reuoluto cardine curſus
Scribunt æthereis Stiliconem ſydera faſtis.

PANEG. II. IN LAVDES STILI
CONIS FINIS.

CLAVD. TERTIAE PANEG. IN laudes Stiliconis præfatio.

MAior Scipiades, Italis qui† ſolus ab oris †ductus
In proprium uertit Punica bella caput,
Non ſine Pierijs exercuit artibus arma:
Semper erat uatum maxima cura duci.
Gaudet enim uirtus teſtes ſibi iungere Muſas:
Carmen amat, quiſquis carmine digna gerit.
Ergo ſeu patrijs primæuus manibus ultor,
Subderet Hiſpanum legibus oceanum,

Seu Tyrias certa fracturus cuſpide uires,
　Inferret Libyco ſigna tremenda mari.
Hærebat doctus lateri,caſtriſq; ſolebat
　Omnibus in medias Ennius ire tubas.
Illi poſt lituos pedites fauere canenti,
　Laudauitq; noua cæde cruentus eques.
Quumq; triumpharet gemina Carthagine uicta,
　Hanc uindex patris,uicerat hanc patriæ.
Quum longi Libyam tandem poſt funera belli
　Ante ſuas mœſtam cogeret ire rotas.
Aduexit reduces ſecum uictoria Muſas,
　Et ſertum uati Martia laurus erat.
Noſter Scipiades Stilico:quo concidit alter
　Annibal,antiquo ſæuior Annibale.
Te mihi poſt quintos annorum Roma recurſus
　Reddidit,& uotis iuſsit adeſſe ſuis.

CL. CLAVDIANI IN LAVDES STILICONIS PANEGYRIS TERTIA.

Quem populi plauſu,procerum quem uoce petebas
Aſpice Roma uirũ.iam tempora deſine longæ
Dinumerare uiæ,uiſoq; aſſurgere ſemper

Puluere, non dubijs ultra torquebere uotis.
Totus adeſt oculis, aderat qui mentibus olim,
Spe maior, fama melior. uenerare curulem,
Quæ tibi reſtituit faſces: complectere dextram
Sub iuga quæ Pœnos iterum Romana redegit.
Excipe magnanimum pectus quo frena reguntur
Imperij, cuius libratur ſenſibus orbis.
Os ſacrum quod in ære colis, miraris in auro,
Cerne libens: hic eſt †felix bellator ubiq;: †pro te
Defenſor Libyæ, Rheni †pacator & Iſtri. †calcator
Oſtentare ſuos priſco ſi more labores,
Et gentes cuperet uulgo monſtrare ſubactas,
Certarent utroq; pares à cardine laurus.
Hæc Alemanorum ſpolijs, Auſtralibus illa
Ditior exuuijs: illinc flauente Sicambri
Cæſarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
Ipſe albis uehèretur equis: currumq́; ſequutus
Laurigerum, feſto fremuiſſet carmine miles.
Hi famulos traherent reges, hi facta metallis
Oppida, uel montes captiuaq́; flumina ferrent.
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno.
Sed non immodicus proprij iactator honoris
Conſul Roma tuus, non illum præmia tantum,
Quàm labor ipſe iuuat: ſtrepitus faſtidit inanes,
Inq́; animis hominum pompa meliore triumphat.

Non alium certe Romanæ clarius arces
Suſcepere ducem, nec quum cedente rediret
Fabritius Pyrrho, nec quum Capitolia curru
Pellææ domitor Paulus conſcenderet aulæ.
Nec ſimilis latias pateſecit gloria portas.
Poſt Numidas Mario, poſt claßica Martis Eoi,
Pompeio, nulli pars æmula defuit unquam,
Quæ grauis obſtreperet laudi ſtimulisq; malignis,
Facta ſequebatur quamuis ingentia liuor.
Solus hic inuidiæ fines uirtute reliquit,
Humanumq; modum. quis enim liueſcere poßit,
Quod nunquam pereant ſtellæ? quod Iuppiter olim
Poßideat cœlum? quod nouerit omnia Phœbus?
Eſt aliquod meriti ſpatium, quod nulla furentis
Inuidiæ menſura capit. ductoribus illis
Præterea diuerſus erat fauor: æquior ille
Patribus, inuiſus plebi. popularibus illi
Munito ſtudijs, languebat gratia patrum.
Omnis in hoc uno uarijs diſcordia ceßit
Ordinibus: lætatur eques, plauditq; ſenator,
Votaq; patritio certant plebæa fauori.
O felix, ſeruata uocat quem Roma parentem.
O mundi communis amor, cui militat omnis
Gallia, quem regum thalamis Hiſpania nectit,
Cuius & aduentum crebris petiere Quirites
Vocibus, & meruit genero præſtante ſenatus.

Non ſic uirginibus flores, non frugibus imbres,
Proſpera non feßis optantur flamina nautis,
Vt tuus aſpectus populo. quæ numine tanto
Littora fatidicas attollunt Delia lauros,
Venturi quoties affulſit Apollinis arcus?
Quæ ſic aurifero Pactoli fonte tumeſcit
Lydia, quum domitis apparuit Euchius Indis?
Nónne uides & plebe uias, & tecta latere
Matribus? hic Stilico cunctis inopina reluxit
Te uictore ſalus: ſeptem circumſpice montes
Qui ſolis radios auri fulgore laceſſunt,
Indutosq; arcus ſpolijs, æquataq; templa
Nubibus, & quicquid tanti ſtruxere triumphi.
Quantum profueris, quantum ſeruaueris urbem,
Attonitis metire oculis. hæc fabula certe
Cuncta forent, ſi †Rhenus adbuc incūberet Auſtro. †Pocaus
Mos erat in ueterum caſtris, ut tempora quercu
Velaret, ualidis fuſo qui uiribus hoſte,
Caſurum potuit morti ſubducere ciuem.
At tibi quæ poterit pro tantis ciuica reddi
Mœnibus? aut quantæ penſabunt facta coronæ?
Non ſolum populi uitam debere fatetur
Armis Roma tuis, ſed quod iucundior eſſet,
Lucis honoratæ fructus uenerabile famæ,
Pondus, & amiſſas uires & regna recepit.
Iam non prætumidi ſupplex orientis ademptam

Legatis poſcit Libyam, famulosúe precatur
(Dictu turpe) ſuos, ſed robore freta Gabino
Te duce Romana tandem ſe uindicat ira.
Ipſa iubet ſignis, bellaturoq́; togatus
Imperat, & ſpectant Aquilæ decreta ſenatus.
Ipſa tibi trabeas ultro dedit, ipſa curulem
Obtulit, hæc ultro faſtos ornare coëgit.
Nil perdit decoris priſci, nec libera quærit
Secula, quum donet faſces, quum prælia mandet.
Seq́; etiam creuiſſe uidet. quis Gallica rura?
Quis meminit Latio Senonum ſeruiſſe Ligones?
Aut quibus exemplis fœcunda Tybris ab Arcto
Vexit Lingonico ſudatas uomere meſſes?
Auxilium non illa ſeges modo præbuit urbi,
Sed fuit indicio, quantum tibi Roma liceret:
Ammonuit dominæ gentes, inſtarq́; trophæi
Rettulit ignotum gelidis uectigal ab oris.
†Hæc †Hoc quoq; maieſtas augeſcit plena Quirini
Rectores Libyæ, populo quod iudice pallent,
Et poſt emeritas moderator quiſq; ſecures
Diſcrimen letale ſubit: quod Pœnus arator
Intulerit, madidus quantum tranſmiſerit Auſter.
Ardua qui late terris reſponſa dedere,
Hinc trepidāt humiles: tremuit quos Africa nuper,
Cernunt roſtra reos. cani uirtutibus æui
Materiam pandit Stilico, populumq́; uetuſti
Culminis

Culminis immemorem, dominandi rurſus in uſum
Excitat, ut magnos calcet metuendus honores.
Pendat iuſtitia crimen, pietate remittat
Errorem, puroſq́; probet, damnetq́; nocentes,
Et patrias iterum clemens exerceat artes.
Fallitur egregio quiſquis ſub principe credit
Seruitium: nunquam libertas gratior extat,
Quàm ſub rege pio, quos præficit ipſe regendis
Rebus: ad arbitrium plebis, patrumq́; reducit
Conceditq́; libens, meritis ſeu præmia poſcant,
Seu punire uelint: poſito iam purpura faſtu,
De ſe iudicium non indignatur haberi.
Sic docuit regnare ſocer, ſic caſta iuuentæ
Frena dedit, teneros his moribus imbuit annos.
Verior Auguſti genitor, fiducia belli,
Pacis conſilium, per quem ſqualore remoto
Priſtina Romuleis infloruit artibus ætas:
Per quem fracta diu, translataq́; penè poteſtas
Non oblita ſui, ſeruilibus exulat aruis,
In proprium ſeducta larem: uictritia reddit
Fata ſolo, fruiturq́; iterum quibus hæſerat olim
Auſpicijs, capitiq́; errantia menbra reponit.
Proxime dis conſul, tantæ qui proſpicis urbi,
Qua nihil in terris complectitur altius æther:
Cuius nec ſpatium uiſus, nec corda decorem,
Nec laudem uox ulla capit, quæ luce metalli

Aemula uicinis faſtigia conſerit aſtris.
Quæ ſeptem ſcopulis zonas imitatur olympi,
Armorum, legumq́; parens: quæ fundit in omnes
Imperium, primiq́; dedit cunabula iuris.
Hæc eſt exiguis quæ finibus orta, tetendit
In geminos axes, paruaq́; à ſede profecta
Diſperſit cum ſole manus: hæc obuia fatis
Innumeras uno gereret cum tempore pugnas:
Hiſpanas caperet, Siculas ſubmitteret urbes,
Et Gallum terris proſterneret, æquore Pœnum.
Nunquam ſuccubuit damnis, & territa nullo
Vulnere, poſt Cannas maior, Trebiamq́; fremebat.
Et quum iam premerent flammæ, murumq́; feriret
Hoſtis, in extremos aciem mittebat Iberos.
Nec ſtetit oceano, remisq́; ingreſſa profundum,
Vincendos alio quæſiuit in orbe Britannos.
Hæc eſt in gremium uictos quæ ſola recepit,
Humanumq́; genus communi nomine fouit,
Matris, non dominæ ritu: ciuesq́; uocauit
Quos domuit, nexuq́; pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quod ueluti patrijs regionibus utitur hoſpes,
Quod ſedem mutare licet, quod cernere Thulen,
Rurſus & horrendos quondam penetrare receſſus.
Quod bibimus paßim Rhodanũ, potamus Orontẽ,
Quod cuncti gens una ſumus, nec terminus unquam
Romanæ

Romanæ ditionis erit. nam cætera regna
Luxuries uitijs, odijsq; ſuperbia uertit.
Sic male ſublimes fregit Spartanus Athenas,
Atq; idem Thebis cecidit. ſic Medus ademit
Aßyrio, Medoq; tulit moderamina Perſes.
Subiecit Perſen Macedo, ceſſurus & ipſe
Romanis. hæc augurijs firmata Sibyllæ,
Hæc ſacris animata Numæ eſt, hinc fulmina uibrat
Iuppiter, hanc tota Tritonia Gorgone uelat.
Arcanas huc Veſta faces, huc Orgia ſecum
Tranſtulit, & Phrygios genitrix turrita leones.
Huc depulſurus morbos Epidaurius hoſpes
Reptauit placido tractu, uectumq; per undas
Inſula Pœonium texit Tyberina draconem.
Hanc tu cum ſuperis Stilico præclare tueris:
Protegis hanc clypeo, matrem regumq; ducumq;,
Præcipueq; tuam. dedit hæc exordia lucis
Eucherio: puerumq; ferens hic regia mater
Auguſto monſtrauit auo: lætatus at ille
Suſtulit in Tyria reptantem ueſte nepotem,
Romaq; uenturi gaudebat præſcia fati,
Quod te iam toto meruiſſet †pignore ciuem. †pectore
Nec tamen ingratum, nec qui †tua facta referre †benefacta
Neſciat, hunc credas populum. ſi uoluere priſcos
Annales libeat, quoties hinc prælia ſumpſit
Pro ſocijs, quoties dono conceßit amicis

Regibus, Auſonio quæſitas ſanguine terras.
Publica ſed nunquam tanto ſe gratia fudit
Aſſenſu (quis enim princeps hæc omnibus egit
Obſequijs?) ſeſe dominum patremq; uocari,
Quin tibi continuis reſonent conuexa diebus.
Macte nouis conſul titulis, Mauortia plebes
Te dominum Bruto non indignante fatetur.
Et quod adhuc nullo pouit terrore coacta
Libertas Romana pati, Stiliconis amori
Detulit. exultant auidi quocunq; decorus
Conſpiciare loco, nomenq; ad ſydera tollunt.
Nec uaga dilecto ſatiantur lumina uultu:
Seu circum trabeis fulgentibus aureus intres.
Seu celebres ludos ſolio ſeu fultus eburno
Cingas iure forum: denſo ſeu turbine uulgi
†circundêt Circunfuſa tuæ †conſcendant roſtra ſecures.
Quæ uero procerum uoces, quàm certa fuere
Gaudia? quum totis exurgens ardua pennis
†alas Ipſa duci ſacras Victoria panderet †ædes,
Et palma uiridi gaudens, & amicta trophæis.
Cuſtos imperij uirgo, quæ ſola mederis
Vulneribus, nullumq; doces ſentire laborem:
Seu tibi Dictææ placuerunt aſtra Coronæ,
Seu magis æſtiuo ſedes uicina Leoni,
Seu ſceptrum ſublime Iouis, ſeu Palladis ambis
Aegida, ſeu feſſi mulces ſuſpiria Martis,

Adſis

Adſis perpetuum Latio, uotisq́; ſenatus
Annue diua tui: Stilico tua ſæpius ornet
Limina, teq́; ſimul rediens in caſtra reducat.
Hunc bellis comitare fauens, hunc redde togatum
Conſilijs: ſemper placidis te moribus egit,
Seruauitq́; piam uictis, nec polluit unquam
Laurum ſæuitia, ciuem nec fronte ſuperba
Deſpicit, aut trepidam uexat legionibus urbem.
Sed uerus patriæ conſul ceſſantibus armis
Contentus lictore uenit, nec inutile quærit
Ferri præſidium, ſolo munitus amore:
Magnarum nec parcus opum, geminare profundas
Diſtulit impenſas, & poſt miracula caſtris
Edita, uel genero Romæ maiora reſeruat.
Auratos Rhodijs imbres, naſcente Minerua
Indulſiſſe Iouem perhibent. Bacchoq́; paternum
Iam pulſante femur, mutatus palluit Hermus
In precium, uotiq́; famem paſſurus auari.
Ditabat rutilo quicquid Mida tangeret auro:
Fabula, ſeu uerum canitur. tua copia uincit
Fontem Hermi, tactumq́; Midæ, pluuiasq́; tonantis.
Obſcurat ueteres, obſcurabitq́; futuros
Par donis armisq́; manus. ſi ſolueret ignis
Quas dedit immanes uili pro pondere maſſas,
Argenti potuere lacus & flumina fundi.
Nec tibi quæ pariter ſyluis dominaris & aſtris,

Exiguam Stilico mouit Latonia curam.
Tu quoq; nobilibus ſpectacula noſtra laboras
Illuſtrare feris, ſummoq́; in uertice rupis
Alpinæ ſocias arcu ceſſante pudicas,
Et pharetratarum comitum inuiolabile cogis
Concilium: ueniunt humeros & brachia nudæ,
Armatæq; manus iaculis, & terga ſagittis:
Incomptæ, pulchræq́; tamen. ſudoribus ora
Puluerulenta rubent. ſexum nec cruda fatetur
Virginitas: ſine lege comæ: duo cingula ueſtem
Crure tenus pendere uetant. præcedit amicas
Flaua Leontodame, ſequitur nutrita Licæo
Nebrophone, teliſq́; domat quæ Mænala Thero,
Ignea Cretæa properat Britomartis ab Ida,
Et curſu zephyris nunquam ceſſura Lycaſte.
†Erymanthe *Iungunt ſe geminæ metuenda feris †Hecaërge:*
Et ſoror, optatum numen uenatibus Opis,
Progenies Scythiæ, diuas nemorumq́; potentes
Fecit Hyperboreis Delos prælata pruinis.
Hæ ſeptem uenere duces, exercitus alter
Nympharum incedunt, acies formoſa Dianæ
Centum Taygeti, centum de uertice Cynthi,
Et totidem caſto genuit quas flumine Ladon.
Quas ubi collectas uidit, ſic Delia cœpit:
O ſociæ, mecum thalami quæ iura peroſæ,
Virgineo gelidos percurritis agmine montes,

Cernitis ut Latio ſuperi communibus ornent
Hunc annum ſtudijs: quantos Neptunus equorum
Donet ab †*urbe greges, laudi quàm nulla canendæ* †orbe
Fratris plectra uacent: noſtram quoq; ſentiat idem,
Quam meritis debemus opem: non ſpicula poſcit
Iſte labor, maneant clauſis nunc ſicca pharetris,
Omnis & à ſolitis noſter uenatibus arcus
Temperet, in ſolam cruor hic ſeruetur harenam.
Retibus & clauſtris dilata morte tenendæ,
Ducendæq; feræ, cupidas arcete ſagittas,
Conſulis in plauſum caſuris parcite monſtris.
Acceleret diuiſa manus, mihi curſus anhelas
Tenditur ad Syrtes, mecum Dictæa Lycaſte
Et comes Opis eat. ſteriles iuuat ire per æſtus.
Nanq; feras alijs tellus Mauruſia donum
Præbuit, huic ſoli debet ceu uicta tributum.
Dum nos horribiles Libyæ ſcrutamur alumnos,
Europæ uos interea perquirite ſaltus,
Et ſcopulos. poſita ludat formidine paſtor,
Securisq; canat Stiliconem fiſtula ſyluis.
Parent numinibus montes, ut legibus urbes.
Dixit, & extemplo frondoſa fertur ab Alpe
Trans pelagus. cerui currum ſubiere iugales,
Quos decus eſſe deæ primi ſub lumine cœli
Roſcida fœcundis concepit luna cauernis.
Par nitor intactis niuibus, frons diſcolor auro

Germinat, & ſpatio ſummas æquantia fagos.
Cornua ramoſo ſurgunt procera metallo.
Opis frena tenet. fert retia rara Lycaſte,
Auratasq́; plagas, immortalesq́; Moloßi
Latrantes medijs circum iuga nubibus ibant.
Quinq; aliæ paribus (Phœbe ſic iuſſerat) armis,
Diuerſa regione ruunt, ducitq́; cohortem
Quæq; ſuam: uariæ formis, & gente ſequuntur,
Ingenioq́; canes. illæ grauioribus aptæ
Morſibus, hæ pedibus celeres, hæ nare ſagaces,
Hirſutæq́; fremunt Creſſæ, tenuesq́; Lacænæ,
Magnaq́; taurorum fracturæ colla Britannæ,
Dalmatiæ lucos abruptaq́; brachia Pindi
Sparſa comam Britomartis agit. tu Gallica cingis
Luſtra Leontodame, Germanorumq́; paludes
Eruis, & ſi quis defenſus arundine Rheni
Vaſtus aper nimio dentes curuauerat æuo.
Nubiferas Alpes, Apenniniq́; receſſus,
†Nicharte *Garganiq́; niues †Hecaërge prompta fatiget.*
Speluncas canibus Thero rimatur Iberas,
Informesq́; cauis urſos detrudit ab antris,
Quorum ſæpe Tagus manantes ſanguine rictus
Non ſatiauit aquis, & quos iam frigore ſegnes
Pyrenæa tegit latebroſis frondibus ilex.
†Circæis *†Cirnæis Siculisq́; iugis uenata uirago.*
Nebrophone ceruos, aliasq́; in uincula cogit

Non

Non ſæuas pecudes,ſed luxuriantis harenæ
Delicias,pompam nemorũ quodcunq; tremendum
Dentibus,aut inſigne iubis,aut nobile cornu,
Aut rigidum ſetis capitur:decus omne timorq́;
Syluarum non caute latent,non mole reſiſtunt
Fortia,non uolucri fugiunt pernicia curſu.
Hæc laqueis innexa gemunt,hæc clauſa feruntur
Ilignis domibus:fabri nec tigna polire
Sufficiunt:rudibus fagis texuntur & ornis
Frondentes caueæ:ratibus pars ibat onuſtis
Per freta uel fluuios.exanguis dextera torpet
Remigis,& propriam metuebat nauita mercem.
Per terram pars ducta rotis,longoq́; morantur
Ordine plauſtra uias,montanis plena triumphis,
Et fera ſollicitis uehitur captiua iuuencis,
Explebat quibus antè famem:quotiesq́; reflexi
Conſpexere boues,pauidi temone recedunt.
Iamq́; pererratis Libyæ flagrantibus oris,
Legerat eximios Phœbi germana leones,
Heſperidas qui ſæpe fugant,uentoq́; citatis
Terrificant Atlanta iubis,armentaq́; longe
Vaſtant Aethiopum,quorumq́; impune fragoſa
Murmura paſtores nunquam excepere per aures.
Non illos tedæ ardentes,non ſtrata ſuperne
Lapſuro uirgulta ſolo,non uocibus hœdi
Pendentis ſtimulata fames,non foſſa fefellit:

Vltro ſe uoluere capi,gaudentq́ue uideri,
Tantæ præda deæ.reſpirant paſcua tandem,
Agricolæ reſerant iam tuta mapalia Mauri.
Tum uirides pardos,& cætera colligit Auſtri
Prodigia,immanesq́ue ſimul Latonia dentes,
Qui ſecti ferro in tabulas,auroq́ue micantes,
Inſcripti rutilum cælato conſule nomen,
Per proceres & uulgus eant.ſtupor omnibus Indis.
Plurimus ereptis elephas inglorius errat
Dentibus:inſedit nigra ceruice gementum,
Et fixum dea quaſſat ebur,penitusq́ue cruentis
Stirpibus auulſis patulos exarmat hiatus.
Ipſos quinetiam nobis miracula uellet
Ducere,ſed pigra cunctari mole ueretur,
Tyrrhenas fœtus Libycos amplexa per undas.
Claßica turba ſonat,caudamq́ue à puppe retorquens
In proram iacet uſq́ue leo,uix ſubleuat unum
Tarda ratis,fremitus ſtagnis auditur in imis.
Cunctaq́ue proſiliunt cete,Tyrrhenaq́ue Nereus
Confert monſtra ſuis,ſed non æquare fatetur.
Aequora ſic uictor quoties per rubra Lyæus
Nauigat,intorquet clauum Silenus,& acres
Inſudant tonſis Satyri,taurinaq́ue pulſu
Baccharum Bromios inuitant tympana remos:
Tranſtra ligant hederæ,malum cincunflua ueſtit
Pampinus,antennis illabitur ebria ſerpens,

Perq́ue

Perq́; mero madidos currunt †ſoluuntq́; rudetes †falluntq́;
Lynces,& inſolitæ mirantur carbaſa tygres.

PANEG. III. IN LAVDES STILI CONIS FINIS.

CL. CLAVDIANI PANEGYRIS IN PROBVM ET PROBINVM ATQVE OLIBRIVM FRATRES.

SOL qui flammiferis mundum complexus habenis,
Voluis inexhauſto redeuntia ſecula motu,
Sparge diem meliore coma,crinemq́; repexi
Blandius elato †ſurgant temone iugales, †rubeant
Efflantes roſeum frenis ſpumantibus ignem.
Iam noua germanis ueſtigia torqueat annus
Conſulibus,lætiq́; petant exordia menſes.
Scis genus Auchenium,nec te latuere parentes
Auniadæ,nam ſæpe ſoles ductoribus illis
Inſtaurare uias,& curſibus addere nomen.
His neq; per dubium pendet fortuna pauorem,
Nec nouit mutare uices,ſed fixus in omnes
Cognatos procedit honos:quemcunq; requires
Hac de ſtirpe uirum,certum eſt de conſule naſci.

Per faſces numerantur aui,ſemperq́; renata
Nobilitate uirent,& prolem fata ſequuntur,
Continuum ſimili ſeruantia lege tenorem:
Nec quiſquam procerum tentat,licet ære uetuſto
Floreat,& claro cingatur Roma ſenatu,
Se iactare parem,ſed prima ſede relicta
Auchenijs,de iure licet certare ſecundo.
Haud ſecus ac tacitam luna regnante per Arcton
Sydereæ cedunt acies,quum fratre retuſo,
Aemulus aduerſis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet,tunc fulua Leonis
Ira perit,Plauſtro iam rara intermicat Arctos
Indignata tegi:iam caligantibus armis
†facta Debilis Orion dextram miratur inermem.
Quem prius aggrediar?ueteris quis †fata Probini
Neſciat? aut nimias laudes ignoret Olibri?
Viuit adhuc,completq́; uagis ſermonibus aures
†obſcura Gloria fuſa Probi,quam nec uentura ſilebunt
Luſtra,nec †ignota rapiet ſub nube uetuſtas.
Illum fama uehit trans æquora,transq́; remotas
Tethyos ambages,Atlanteosq́; receſſus.
Audijt & gelido ſi quem Mæotica paſcit
Sub Ioue,uel calido ſi quis coniunctus in axe
Naſcentem te Nile bibit. uirtutibus ille
Fortunam domuit,nunquamq́; leuantibus alte
Intumuit rebus,ſed mens circunflua luxu
Nouerat

Nouerat intactum uitio ſeruare uigorem.
Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes, ſed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe uelut denſo currentia munera nimbo,
Cernere ſemper erat populis undare penates,
Aßiduos intrare inopes, remeare beatos.
Præceps illa manus fluuios ſuperabat Iberos,
Aurea doua uomens, ſi quis tellure reuulſa
Sollicitis fodiens† miratur collibus aurum. †rimatur
Quantum ſtagna Tagi rudibus ſtillantia uenis
Effluxere decus, quanto pretioſa metalli
Hermi ripa micat, quantas per Lydia culta
Deſpumat rutilas diues Pactolus harenas.
Non mihi centenis reſonent ſi uocibus ora,
Multifiduſq; ruat centum per pectora Phœbus,
Acta Probi narrare queam: quot in ordine gentes
Rexerit, ad ſummi quoties faſtigia iuris
Venerit, Italiæ late cum frena teneret,
Illyricoſq; ſinus, & quos arat Africa campos.
Sed nati uicere patrem, ſoliq; merentur
Victores audire Probi: non contigit illi
Talis honor, prima cum parte uireſceret æui.
Non conſul cum fratre fuit. Vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens, non anxia mentem
Spes agit, & longo tendit præcordia uoto.

Cœpiſtis quo finis erat. primordia ueſtra
Vix pauci meruere ſenes: metasq́; tenetis,
Ante genas dulces quàm flos iuuenilis inumbret,
Oraq́; ridenti lanugine ueſtiat ætas.
Tu precor ignarum doceas Parnaſia uatem,
Quis deus ambobus tanti ſit muneris auctor.
Poſtquam fulmineis impellens uiribus hoſtem
Belliger Auguſtus trepidas laxauerat Alpes,
Roma Probo cupiens dignas perſoluere grates,
Sedula pro natis dominum flexura rogando
Ire parat: famuli currum iunxere uolantem.
Impetus, horribilisq́; metus, qui ſemper agentes
Prælia cum fremitu Romam comitantur anhelo,
Siue petat Parthos, ſeu cuſpide turbet Hidaſpen.
†mittit *Hic ligat axe rotas, hic ſub iuga ferrea †nectit*
Cornipedes, rigidisq́; docet ſeruire lupatis.
Ipſa triumphatis quæ poßidet æthera regnis
Aßilit, innuptæ ritus imitata Mineruæ.
Nam neq; cæſariem crinali ſtringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exerta lacertos.
Audacem retegit mammam, laxumq́; coërcens
Mordet gemma ſinum, nodus qui ſubleuat enſem
Album puniceo rectus diſcriminat oſtro.
Miſcetur decori uirtus, pulcherq́; ſeuero
Armatur terrore pudor, galeæq́; minaci

Flaua

Flaua cruentarum prætenditur umbra iubarum:
Et formidato clypeus Titana laceßit
Lumine, quem tota uariarat Mulciber arte:
Hic patrius Mauortis amor, fœtusq́; notantur
Romulei: pòſt amnis ineſt, & bellua nutrix:
Electro Tyberis, pueri formantur in auro:
Tingunt æra lupam, Mauors adamante coruſcat.
Iam ſimul emißis rapido uelocior Euro
Fertur equis, ſtridunt zephyri, curſuq́; rotarum
Saucia diuiduis clareſcunt nubila ſulcis:
Nec traxere moras, ſed lapſu protinus uno
Quem poſcunt tetigere locum, quem ſine ſub uno
† Auguſtare aditum curuis anfractibus Alpes, †Anguſtat
Clauſtraq́; congeſtis ſcopulis durißima tendunt,
Non alia reſeranda manu, ſed peruia tantum
Auguſto, geminisq́; fidem mentita tyrannis.
Semirutæ turres, auulſaq́; mœnia fumant.
Creſcunt in † cumulũ ſtrages, uallemq́; profundam †tumulum
Aequauere iugis, ſtagnant † immenſa cruore †immerſa
Corpora, † traduntur permixto funere manes. †turbãtur
Haud procul exacto lætus certamine uictor
Ceſpite gramineo conſederat, arbore fultus
Accliues humeros: dominum gauiſa coronat
Terra ſuum, ſurgunt toris maioribus herbæ.
Sudor adhuc per membra calet, crebroq́; recurrit
Halitus, & placidi radiant in caßide uultus.

Qualis letifera populatus cæde Gelonos
Procubat horrendus Getico Gradiuus in aruo.
Exuuias Bellona leuat, belliq; tepentes
Puluere ſoluit equos: immenſaq́; cornus in haſtam
Porrigitur, tremulisq́; ferit ſplendoribus Hebrum.
Vt ſtetit ante ducem diſcuſſas Roma per auras,
Conſcia tunc ſonuit rupes, & inhorruit acri
Maieſtate nemus. prior hic, O numen amicum
Dux ait, & legum genitrix, longeq́; regendo
†addicta *Circumfuſa polo, conſors* †*adiuncta tonanti,*
Dic agedum quæ cauſa uiæ? cur deſeris arces
Auſonias, cœlumq́; tuum? dic maxima rerum,
Non ego uel Libycos ceſſem tolerare labores,
Sarmaticos'ue pati medio ſub frigore coros,
Si tu Roma uelis. pro te quaſcunq; per oras
Ibimus, & nulla ſub tempeſtate timentes,
Solſtitio Meroën, bruma tentabimus Iſtrum.
Tum regina refert: Non me latet inclyte rector,
Quod tua pro Latio uictritia caſtra laborent.
Nec quod ſeruitium rurſus furiæq́; rebelles,
Edomitæ paribus ſub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adijcias, ſi uera manet reuerentia noſtri.
Sunt mihi pubentes alto de ſemine fratres
Pignora chara Probi, feſta quos luce creatos
Ipſa meo foui gremio, cunabula paruis

Ipſa dedi, cum matris onus Lucina beatum
Solueret, & magnos præferrent ſydera partus.
His ego non Decios pulchros, fortes'ue Metellos
Prætulerim: non qui Pœnum domuere ferocem
Scipiadas, Galliſq; genus fatale Camillos.
Pierijs pollent ſtudijs, multoq; redundant
Eloquio, nec deſidijs dapibus'ue paratis
Indulgere iuuat, nec tanta licentia uitæ
Arripit, aut mores ætas laſciua relaxat:
Sed grauibus curis animum ſortita ſenilem,
Ignea longæuo frenatur corde iuuentus.
Illis quam propriam ducunt ab origine ſortem,
O ramus præbere uelis, anniq; futurum
Deuoueas uenientis iter. non improba poſco,
Non inſueta dabis, domus hæc de more requirit.
Annue, ſic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rhenus per utrunq; latus: Mediſq; ſubactis,
Noſtra Semiramiæ timeant inſignia turres.
Sic fluat attonitus Romana per oppida Ganges.
Ductor ad hæc: Optata iubes, ultroq; uolentem
Diua rogas, non hæc precibus tentanda fuiſſent.
Vſqueadeóne meam condunt obliuia mentem,
Vt pigeat meminiſſe Probi? quo iudice totam
Vidimus Heſperiam, feſſaſq; reſurgere gentes.
Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ
Errabunt, glacieq; niger damnabitur Indus.

Ante Thyeſtæis iterum conterrita menſis
Intercisa dies refugos uertetur in ortus,
Quàm Probus à noſtro poßit diſcedere ſenſu.
Dixerat, & uelox iam nuncius aduolat urbem.
Extemplo ſtrepuere chori, colleſq; canoris
† Plauſibus †*Pulſibus impulſi ſeptena uoce reſultant.*
Lætatur ueneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabeas, curruſq; micantes
Stamine, quod molli tondent de ſtipite Seres,
Frondea lanigeræ carpentes uellera ſyluæ:
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filaq; concreto cogit ſquallere metallo.
Qualis purpureas præbebat candida ueſtes
Numinibus Latona ſuis, cum ſacra redirent
Ad loca nutricis, iam non errantia Deli.
Illa feros ſaltus, & deſolata relinquens
†certis *Mænala, laſſato* †*Cretam uenatibus arcu.*
Phœbus adhuc nigris rorantia tela uenenis
Extincto Pythone ferens: tunc inſula notos
Lambit amica pedes, ridetq; Aegæus alumnis
Lenior, & blando teſtatur gaudia fluctu.
Sic Proba præcipuo natos exornat amictu:
Quæ decorat mundum, cuius Romana poteſtas
Fœtibus augetur. credas ex æthere lapſam
Stare pudicitiam, uel ſacro thure uocatam
Iunonem Inachijs oculos aduertere templis.

Talem

Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Latiæ cecinere tubæ, nec Græca uetuſtas:
Coniuge digna Probo: nam tantum cœtibus extat
Fœmineis, quantum ſupereminet ille maritos:
Ceu ſibi certantes ſexus qui poßit uterq;
Hunc legere ad herum. taceat Nereida nuptam
Pelione duplici fœcundam conſule matrem
Felicemq́; uterum, qui nomina parturit annis.
Vt ſceptrum geſſere manu, membrisq́; rigentes
Aptauere togas, ſignum dat ſummus biulca
Nube pater, gratamq́; facem per inane rotantes
Proſpera uibrati, tenuerunt† omnia nimbi. †omina
Accepit ſonitus curuis Tyberinus in antris,
Ima ualle ſedens, arrectis auribus hæſit.
Vnde repentinus populi fragor? illicet herbis
Pallentes thalamos, & ſtructa cubilia muſco
Deſerit, ac nymphis dominam commendat herilem.
Illi glauca nitent hirſuto lumina uultu,
Cæruleisq́; infecta notis, reddentia patrem
Oceanum: criſpo denſantur gramine colla.
Vertice luxuriat toto crinalis harundo:
Quam neq; fas zephyris frangi, nec ſole peruſtam
Aeſtiuo candore mori, ſed uiuida frondet
Aequæuum complexa caput: taurina leuantur
Cornua, temporibus raucos ſudantia riuos.
Diſtillant per pectus aquæ, frons hiſpida manat

Trepectit Imbribus,in liquidos fontes ſe barba recepit.
Palla graues humeros uelat,quam neuerat uxor,
Illi percurrens uitreas ſub gurgite telas.
Eſt in Romuleo procumbens inſula Tybri,
Quà medius geminas interfluit alueus urbes
Diſcretas ſubeunte freto,pariterq́; minantes,
Ardua turrigeræ ſurgunt in culmina ripæ.
Hic ſtetit,& ſubitum proſpexit ab aggere uotum:
Vnanimes fratres iunctos ſtipante ſenatu
Ire forum,ſtrictasq́; procul radiare ſecures,
Atq; uno bijuges tolli de limine faſces.
Obſtupuit uiſu,ſuſpenſaq́; gaudia uocem
Oppreſſam tenuere diu,mox inchoat ore.
Reſpice ſi tales iactas aluiſſe fluentis
Eurotas,Sparteúe tuis,quid protulit æquum
Falſus olor,ualido quamuis decernere cæſtu
Norint,& ratibus ſæuas arcere procellas.
En noua Ledæis ſoboles fulgentior aſtris.
Ecce mei ciues,quorum iam ſignifer optat
Aduentum,ſtellisq́; parat conuexa futuris.
Iam per noctiuagos dominetur Olibrius axes,
Pro Polluce rubens,pro Caſtore flamma Probini.
Ipſi uela regent,ipſis dominantibus auras
Nauita tranquillo moderabitur æquore pinum.
Nunc pateras libare deis,nunc ſoluere multo
Nectare corda libet:niueos iam pandite cœtus
Naiades

Naiades, & totum uiolis prætexite fontem.
Mella ferant ſyluæ, iam profluat ebrius amnis
Mutatis in uina uadis, iam ſponte per agros
Sudent irriguæ ſpirantia balſama uenæ.
Currat qui ſociæ roget in conuiuia menſæ
Indigenas fluuios, Italis quicunq; ſuberrant
Montibus, Alpinasq́; bibunt de more pruinas:
Vulturnusq́; rapax, & Nar uitiatus odoro
Sulfure, tardatusq́; ſuis erroribus Vfens:
Et Phaëthonteæ perpeſſus damna ruinæ
Eridanus, flauæq́; tenens querceta maricæ
Lyris, & Oebaliæ qui reparat arua Galeſus.
Semper honoratus noſtris celebrabitur undis
Iſte dies, ſemper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & nymphæ patris præcepta ſecutæ
Tecta parant epulis, oſtroq́; †refecta coruſco †referta
Humida gemmiferis illuxit regia menſis.
O bene ſignatum fraterno nomine tempus.
O conſanguineis felix auctoribus annus,
Incipe quadrifidum Phœbi torquere laborem.
Prima tibi procedat hyems non frigore torpens,
Non canis ueſtita niues, non aſpera uentis,
Sed trepido calefacta Noto. uer inde ſerenum
Protinus, & liquidi clementior aura fauori
Pratis te croceis pingat: te meßibus æſtas
Induat, autumnusq́; madentibus †imbuat uuis. †ambiat

Omni nobilior luſtro, tibi gloria ſoli
Contigit: exactum nunquam memorata per æuum
Germanos habuiſſe duces: te cuncta loquetur
Tellus, te uarijs ſcribent in floribus horæ,
Longaq; perpetui ducent in ſecula faſti.

PANEG. IN PROBVM, OLIBRIVM, ET PROBINVM, FINIS.

CL. CLAVDIANI

LAVS SERENAE REGINAE VXORIS STILICONIS.

DIC *mihi Calliope, tanto cur tempore differs*
Pierio meritam ſerto redimire Serenam?
Vile putas donum ſolitam conſurgere gemmis,
Aut rubro radiare mari, ſi floribus ornes
Reginæ regina comam? ſed floribus illis
Quos neq; frigoribus Boreas, nec Sirius urit
Aeſtibus, æterno ſed ueris honore rubentes.
Fons Aganippæa Permeſſius educat unda,
Vnde piæ paſcuntur apes, & prata legentes
Tranſmittunt ſeclis Heliconia mella futuris.
Dignius haud uates alios exercuit unum
Fœmineæ uirtutis opus: quod ſponte redempto
Caſta maritali ſucceſſit Theſſala fato,

Inq́; ſuos migrare uirum non abnuit annos,
Hoc Graij memorant: Latijs mouet ora Camœnis
Præſcia fatorum Tanaquil, rediensq́; per undas
Cloelia Tybrinas, & eodem flumine ducens
Claudia uirgineo cunctantem crine Cybellem.
An'ne aliud toto molitur carminis actu
Mæonij mens alta ſenis? quod ſtagna Carybdis
Armauit, quod Scylla canes, quod pocula Circe,
Antiphatæ uitata fames, ſurdoq́; carina
Remige Sirenum cantus tranſuecta tenaces:
Lumine fraudatus Cyclops, contempta Calypſo
Penelope decus atq; ſuum, cui tanta paratur
Scena pudicitiæ, terræ pelagiq́; labores,
Et ſæui totidem bellis quot fluctibus anni
Coniugij docuere fidem. ſic Claudia fœlix
Teſte dea, caſtosq́; probet ſub numine mores,
Abſoluens puppisq́; moras, crimenq́; pudoris.
Penelope trahat arte procos, fallatq́; furentes
Stamine nocturnæ relegens ſolertia telæ.
Non tamen audebunt titulis certare Serenæ.
Quod ſi nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atq; omnes redeunt in ſemina cauſæ,
Quis uenerabilior ſanguis? quæ maior origo
Quàm regalis erit? non te priuata dedere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Anguſtis laribus. patruo te principe celſam

Bellipotens illuſtrat auus, qui ſigna Britanno
Intulit oceano, Getulaq́; reppulit arma.
Claram Scipiadum taceat Cornelia gentem,
Seq́; minus iactet Libycis dotata trophæis.
Cardine tu gemino laurus prætendis auitas:
Inde Caledonijs, Auſtralibus inde parentum
Cingeris excubijs: necdum moderamina mundi
Sumpſerat illa domus, cum te Lucina beatis
Adderet aſtrorum radijs. ô maxima rerum
Gloria, poſt genitam didicit regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis Hiſpania terris
†leuat *Vox humana ualet? primo †lauat æquore ſolem,*
India, tu feſſos exacta luce iugales
Proluis, inq́; tuo reſpirant ſydera fluctu.
Diues equis, frugum facilis, precioſa metallis,
Principibus fœcunda pijs: tibi ſecula debent
Traianum: ſeries bis fontibus Aelia fluxit.
Hinc ſenior pater, hinc iuuenū diademata fratrum.
Nanq; aliæ gentes quas fœdere Roma recepit
Aut armis domuit, uarios aptantur in uſus
Imperij: Phariæ ſegetes, & Punica meßis
Caſtrorum deuota cibo: dat Gallia robur
Militis: Illyricis ſudant equitatibus alæ.
Sola nouum Latijs uectigal Iberia rebus
Contulit, Auguſtos: fruges, æraria, miles
Vndiq; conueniunt, totoq́; ex orbe leguntur:

Hæc

Hæc generat qui cuncta regant. nec laude uirorum
Cenſeri contenta fuit, niſi matribus æque
Vinceret, & gemino certatim ſplendida ſexu,
Flacillam, Mariamq́; daret, pulchramq́; Serenam.
Te naſcente ferunt, per pinguia culta tumentem
Diuitijs undaſſe Tagum, Callecia riſit
Floribus, & roſeis formoſus Duria ripis,
Vellere purpureo paßim mutauit ouile.
Cantaber oceanus uicino littore gemmas
Expuit, effoßis nec pallidus Aſtur oberrat
Montibus, oblatum ſacris natalibus aurum
Vulgo uena uomit, Pyrenæiq́; ſub antris
Ignea fulmineis legere Ceraunia nymphæ.
Quæq́; rebellantes undas, æſtumq́; ſecutæ,
In refluos uenere palàm Nereides amnes,
Confeſſæ plauſu dominam cecinere futuris
Auſpicium thalamis. alio tum paruus in axe
Creſcebat Stilico, uotiq́; ignarus agebat
Debita cui longe coniunx, penitusq́; remoto
Orbe parabatur, tanti concordia fati.
Nec tua mortalis meruit cunabula nutrix.
Vbera prima dabant, gremijs redolentibus auræ,
Ternaq́; te nudis innectens Gratia membris
Afflauit, docuitq́; loqui: quocunq; per herbam
Reptares, fluxere roſæ, candentia naſci
Lilia: ſi placido ceßiſſent lumina ſomno,

Purpura fulgebat uiolæ factura cubile
Gramineum, uernatq́; tori regalis imago.
Omina non audet genitrix tam magna fateri:
Succeſſusq́; ſuos, arcani conſcia uoti,
Spe trepidante tegit. geſtabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theudoſius, priuatus adhuc, fraterna ueniret,
Oſcula libabat, teq́; in ſua tecta ferebat.
Lætior in matrem teneris conuerſa querelis:
Quis me de proprijs auferre penatibus, inquit,
Imperat? hic ſemper præſagia luſerat error,
Et dedit augurium regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo ſublimis adoptat
Te patruus, magniq́; animo ſolatia luctus
Reſtituens, propius quàm ſi genuiſſet amauit
Defuncti fratris ſobolem. nec charior olim
Mutua Lædeos deuinxit cura Lacones.
Addidit & proprio germana uocabula nato,
Quaq́; datur fratris ſpeciem ſibi reddit adempti.
Deniq; cum rerum ſummas delectus habenas
Suſciperet, non ante ſuis intendit amorem
Pignoribus, quàm te pariter fidamq́; ſororem
Littus ad Eoum terris acciret Iberis.
Deſeritur iam ripa Tagi, zephyriq́; relictis
Sedibus, auroræ famulas properatur in urbes.
Incedunt geminæ proles fraterna puellæ:

Inde

Inde Serena minor, prior hinc Termantia natu,
Expertes thalami, quarum Cythereia necdum
Sub iuga ceruices niueas Hymenæus adegit.
Vtraq; luminibus timidum micat, utraq; pulchras
Excitat ore faces. qualis Latonia uirgo,
Et ſolo Ioue nata ſoror, cum ſorte reuiſunt
Aequorei ſortem patrui, ſpumantia cedunt
Aequora, caſtarum greſſus uenerata dearum.
Non ludit Galatea procax, non improbus audet
Tangere Cimothoën Triton, totoq; ſeueros
Inducit mores pelago pudor, ipſaq; Protheus
Arcet ab amplexu turpi Neptunnia monſtra.
Tales ſceptriferi uiſuræ tecta parentis,
Limen Honoriades penetrant regale ſorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore,
Sed merito pietas in te procliuior ibat.
Et quoties rerum moles ut publica cogit
Triſtior, aut ira tumidus flagrante rediret,
Cum patrem nati fugerent, atq; ipſa timeret
Commotum Flacilla uirum, tu ſola frementem
Frangere, tu blando poteras ſermone mederi,
Alloquijs hærere tuis, ſecreta, fidelis.
Priſca puellares reuerentia tranſilit annos,
Non talem Triuiæ confert laudator Homerus
Alcinoo genitam, quæ dum per littora ueſtes
Explicat, & famulas exercet læta choreas,

Auratam iaculata pilam poſt naufraga ſomni
Ocia, progreſſum ſolijs expauit Vlyſſem.
Pierius labor, & ueterum tibi carmina uatum
Ludus erat: quos Smyrna dedit, quos Mãtua libros
Percurrens, damnas Helenam, nec parcis Eliſæ.
Nobiliora tenent animos exempla pudicos.
Laodamia ſequens remeantem rurſus ad umbras
Phylaciden, & prona ruens Capaneia coniux,
Communes ardente uiro mixtura fauillas,
Et grauis incumbens caſto Lucretia ferro,
Vulnere quæ proprio facinus teſtata tyranni,
Armauit patriæ iuſtos in bella dolores,
Exule Tarquinio, memorandaq́; concidit uno
Vlta pudicitiam, libertatemq́; cruore.
Talia facta libens non tu uirtute minore,
Sed fato meliore legis. iam nubilis ætas
Principe ſollicito uotis erexerat aulam
Incertis, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Muſarum pagina reges,
Quod dura ſub lege procos certare iuberent,
Empturos thalamum dubij diſcrimine leti,
Et ſua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione peti. curru Piſæa marino
Fugit tela Pelops: nam prouidus obiee regis
Prodidit Oenomai deceptus Mirtylus axem
Hippomenes: trepidus curſu, ferroq́; ſecutam

Aurato

Aurato uolucrem, flexit Schœneida pomo.
Herculeas uidit fluuio luctante palæſtras,
Mœnibus ex altis Calidon, preciumq́; laboris
Deianira fuit, cum pectore uictor anhelo
Alcides fremeret, retroq́; Acheloius iret
Decolor: attonitæ ſtringebant uulnera nymphæ,
Saucia truncato pallebant flumina cornu.
Te non Heſperidum pomis, non amne ſubacto,
Non ſocerum fallente rota, ſed iudice dignus
Auguſto, uarijs Stilico ſpectatus in armis
Accipit, & regni dotes uirtute parauit.
Sæpe duces meritis bello tribuere coronas:
Hunc cingit muralis honos, hunc ciuica quercus
Nexuit, hunc domitis ambit roſtrata carinis.
Solus militiæ mira mercede iugalem
Promeruit Stilico, ſocero referente coronam.
Agnouit patrui ſimilem Termantia curam,
Nupſit & illa duci, ſed longe fata ſororis
Inferiora tuis: alio tibi numine tedas
Accendit Romana ſalus, magniſq́; coronis
Coniugium fit cura tuum: delectus equorum,
Quos Phrygiæ matres, Argæaq́; gramina paſtæ,
Semine Cappadocum ſacris præſepibus edunt:
Primus honor gemino, mox Idæ germine duxit
Agmina: commiſſosq́; labor ſic geſſit honores,
Vt ſemper merito princeps cum magna dediſſet,

X

Deberet maiora tamen. ſi bellica nubes
Ingrueret, quamuis annis, & iure minori,
Cedere grandæuos equitum peditumq́; magiſtros
Aſpiceres, totumq́; palàm committere Martem.
Nec gradus, ætatisq́; pudor ſenioribus obſtat,
Ne iuueni parere uelint. Ceu flumine molli
Tranquillisq́; fretis clauum ſibi quiſq; regendum
Vendicat: incumbat ſi turbidus Auſter, & unda
Pulſet utrunq; latus, poſito certamine nautæ
Contenti meliore manu, ſeſeq́; pauere
Confeßi, finem ſtudijs fecere procellæ.
Haud aliter Stilico fremuit cum Thracia belli
Tempeſtas, cunctis pariter cedentibus, unus
Eligitur ductor: ſuffragia quippe peregit
Iudex uera timor, uictus ratione ſalutis
Ambitus, & pulſus iacuit formidine liuor.
Quis tibi tūc p mēbra tremor? quātæq́; cadebāt
Vbertim lachrymæ? quum ſæua uocantibus arma
Iam lituis, madido reſpectans limina uultu
Optares reducem, galeæq́; inſerta minaci
Oſcula criſtati raperes feſtina mariti?
Gaudia quæ rurſus quum poſt uictricia tandem
Claßica, ſydereas ferratum pectus in ulnas
Exciperes? caſtæ tutò per dulcia noctis
Ocia, pugnarum ſeriem narrare iuberes?
Non illo nitidos, nunquam bellante capillos
Comere,

Comere, non ſolitos gemmarum ſumere cultus.
Numinibus uotisq; uacuus, & ſupplice crine
Verris humum: tegitur neglectæ gratia formæ,
Cum proprio reditura uiro: nec deſide cura
Segnis marcet amor. laudem prudentia belli
Fœminea pro parte ſubit, dum gentibus ille
Confligit, uigili tu proſpicis omnia ſenſu,
Ne quid in abſentem uirtutibus obuia, ſemper
Audeat inuidiæ rabies, neu feruor iniquis
Ne qua procul poſitis furto ſubſederit armis,
Calliditas nocitura domi. tu ſedula quondam
Ruffino meditante nefas, quum quæreret artes
In ducis exitium, coniuratosq; foueret
Contra pila Getas, motus rimata latentes,
Mandatis tremebunda uirum, ſcriptisq; monebas.

CL. CLAVDIANI
LAVDES HERCVLIS.

PIERIDVM columen, cuius Parnaſſia magno
Numine templa ſonant, læto precor huc age Phœbe
Tecum cuncta choro penetralia ſancta ſororum,
Et noua Caſtalios latices per rura petentem
Hippocrenæum uictorem ſiſtere fontem
Me: famaq; tuam non nunc nouus aduena turbam

Ingredior:lauroſq; gerens,& florea ſertis
Tempora uincta tuis,doctorum munera uatum.
Teſtor adhuc ueteres quamuis deſuetus honores.
Alcides mihi carmen erit,Romana tonantis
Progenies,dignus credi poſt uiſcera numen.
Semper in immenſos inuicti roboris æſtus.
Nec naſci potuiſſe uacat,nam lucis in ipſis
Inclyte principijs,tardo uix editus ortu
Feciſti de patre fidem.Sed cur mihi lentis
Ludis adhuc Cyrræa modis? tenerumq; reſultans
Luxuriante leues impellis pollice chordas?
Pone habitum quo mollis amas,& frondis amatæ
Linque nemus,molliq; exutus tempora lauro,
Populea mecum carmen luctare ſub umbra.
Iam graue plus etiam q̃ uentris tempora uellent
Alcmena tendebat onus:ſed regia Iuno
Impedit,& partus prohibet,naſciq; uetabat,
Vt metus ipſe deum monſtret.nec uiuida cœli
Semina mortales norunt ſentire latebras,
Nec poſſunt ſufferre moras.Datur inde nouercæ
Materies,grauibuſq; odijs augmenta miniſtrat,
Quod uinci cœpiſſe pudet:mox improba binos
In tua membra iubet dum naſceris ire dracones.
Incumbunt celeres illi,ſquammoſaq; iuſſus
Armat colla furor:nec,quamuis maxima tractu
Tardantur ſpiris,ſequitur pars cætera pectus,
Triſtis

Triſtis tartarea uibratur ſibilus aura,
Morte rubent oculi,trifidisq; horrentia linguis
Ora ſonant,nigrumq; fremens leuat ira uenenum.
Quid nunc inuictis fraudes innectere fatis
Cœlicolûm regina iuuat?cur obijcis angues?
Cur paruo geminos?an'ne unum poſſe necari
Iam ſtrato Pythone times?licet omnia mundi
Monſtra uoces, ipſamq; armes ſerpentibus Hydrã,
Defendet natura deum,patremq; probabit,
Quod nouit conſtare Iouem. Iamq; irrita tetri
Iuſſa parant implere angues,miſeroq; furore
In ſua fata tument. Cernit tua membra petentes,
Horreſcitq;parens,numenq; ignara creaſſet
Mortali pietate timet. Nil ſancta ſuperbæ
Pellicis inſidias cœlo modo freta tremeſcas.
Ne'ue hæc monſtra tibi faciant Alcmena pauorem.
Sic mater potes eſſe dei,iam tolle ſerenum
Læta animum,tantoq; libens hæc aſpice uultu,
Vt deceat genuiſſe Iouem:depone timorem
Indignum partu,natum quæ exemplar habebas
Cui metuis,nil ipſe timet,nam numine recto
Ridebas tu diue,trucesq; animosq; ſuperbos
De genitore tenes,uotisq; aptiſsimus orbis
Gaudebas tantam iam tum meruiſſe nouercam.
Corripis exiguis mox grandia guttura palmis,
Et quamuis teneris,cogens in brachia pondus,

Corripis, illidens prenſos tellure dracones.
Efferat æthereum quantum uolet orbis in axem,
Latoidas, ueroſq; probet ſua fabula diuos,
Quod Delo iam ſtare licet. non æqua laborum
Gloria, nec parili ſerpentes ſorte necarunt:
Illi unum ferro, geminos hic inermis & unus.
His cœptis non ulla parat cunabula partus
Diua tibi, ſed cum totis iam bruma rigeret
Imbribus, & ſolidis hærerent flumina lymphis,
Nudum prægelidis durando firmat in undis.
Vtq; rudis primo tentaſti robore greſſus,
Frondoſæ deſerta uagus penetralia ſyluæ
Secura iam matre petis, teliſq; tremendis
Ludis in æthereas, adducto deijcis arcu,
Aut funda uiolenter aues, noctemq; ſub aſtris
Exigis, & puram fractis bibis amnibus undam.
Immanem interea Nemeæ per luſtra leonem,
Ipſa Chymeræa cretum de gente Nouerca
In tua depaſtis armabat uota iuuencis:
Augebatq; fero uires, rabiemq; iuuabat,
Naturam minus eſſe putans. Heu quanta uirorum
Funera, quàm multos ſtrauit cum dentibus apros.
Non illum magnæ uiduatis montibus urbes
Armorum fregere minis, Martiq; domando
Aſſuetas morſu fudit grauiore cateruas.
Hunc grauis Euriſtheus (nam te quocunq; leuares
Imperium

Imperium duri uoluit ſufferre tyranni.
Sic mundo fortuna fauens) hunc ſternere leto
Imperat. At nullum uirtus reticenda per æuum,
Dignáq; ſydereos poſt membra intrare receſſus.
Poſſe mori quàm uile putas, nanq; impiger ultro
Vadis, & immenſæ ſcrutatus deuia ſyluæ,
In noua ſanguineos armantem uulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, uiſuq; cruentus
Excuſsis mouet arma toris, dubiumq; reſidens
Infremit. Inuadis trepidum, ſolisq; lacertis
Grandia corripiens eluſo guttura morſu,
Imbellem fractis proſternis faucibus hoſtem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora uillis
Ceu ſpolium fuſo uictor rapis. Emicat omnis
In laudes mox turba tuas, longoq; relicta
Currit in arua metu, iuuat ire & libera rura
Defenſosq; uidere locos, ſyluamq; iuuencis
Iam facilem, & nullis reſonantes fletibus agros.
Mænalium petis inde nemus, fletamq; colonis
Arcadiam, & ſteriles raro iam robore ſyluas.
Nanq; hic immenſa membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, ſoloq; tremendus
Corpore, lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebatq; ſuos lugentia rura colonos.
Horrebant trifidis nigrantia corpora ſetis,
Duratosq; armos ſcopulis, totosq; per artus

Difficilis potuiſſe mori. Non ſpicula in illum
Nodoſum'ue rapis grauato pondere robur.
Armati uiduatur honos, nec uulnera uirtus
Extemplo tibi facta timet, iamq́; arripis ultro
Spumantem, cogisq́; diem ſufferre tuendo,
Atq; ſupinando mirantem lumina uinci,
Argolici uictor portas ſub tecta Tyranni.
Fama celer toto uictorem ſparſerat orbe,
Auxiliumq́; dei poſcebat Creta cruento
Victa malo. Taurus medio nam ſydere lunæ
Progenitus, Dictæa Iouis poſſederat arua,
Fulmen ab ore uenit, flammisq́; furentibus ardet
Spiritus, & terram non cœli flamma perurit,
Sed flatus monſtri. Dextro iam Syria ceſſent
Sydere, ſolq́;, licet glaciali frigore uictus
Abſtruſum mundo claudat iubar, aurea condens
Lumina, & ignifluo ſtupefactus in orbe tepeſcat,
Aeſtus habet Cretam, pereunt ſyluæq́; lacusq́;,
Graminaq́;, & fontes ſacri, montesq́; perurit
Flamma ferox, Idam ſuperis ſpectantibus ignis
Diſsipat, & magno cunabula grata tonanti
Igne ſuo monſtrum (ſi fas eſt dicere) uincit.
Tandem fama celer Dictæa ad littora magnum
Duxerat Alciden, cum Taurum dira minantem
Accipit, & ſæuum cornu, flammasq́; uomentem
Corripit, atq; artus conſtringens fortibus ulnis,
Ignifluos'flatus animamq́; in pectore clauſit.

CL. CLAVDIANI EPITHALAMIVM METRO LYRICO IN NVPTIIS HONORII AVG. ET MARIAE.

PRinceps coruſco ſydere pulchrior,
Parthis ſagittas tendere certior,
Eques Gelonis imperioſior,
Quæ digna mentis laus erit arduæ?
Quæ digna formæ laus erit igneæ?
Te Læda mallet quàm dare Caſtorem.
Præfert Achilli te proprio Thetis,
Victum fatetur Delos Apollinem,
Credit minorem Lidia Liberum.
Tum quum per altas impiger ilices
Præda citatum cornipedem reges,
Ludentq; uentis inſtabiles comæ,
Telis iacebunt ſponte tuis feræ,
Gaudensq; ſacris uulneribus leo,
Admittet haſtam morte ſuperbior.
Venus reuerſum ſpernit Adonidem,
Damnat reductum Cynthia Virbium.
Quum poſt labores ſub platani cubes
Virentis umbra, uel gelido ſpecus
Torrentiorem fallere Syrium,

Et membra ſomno feſſa reſolueris.
O quantus uret tum Dryades calor?
Quot æſtuantes ancipiti gradu
Furtiua carpent oſcula Naiades?
Quis uero acerbis horridior Scythis?
Quis belluarum corde furentior?
Qui cum micantem te propè uiderit,
Non optet ultro ſeruitium pati?
Quis non catenas arripiat libens?
Colloq; poſcat uincula libero?
Tu ſi niualis per iuga Caucaſi
Sæuas petiſſes pulcher Amazonas,
Peltata pugnas deſereret cohors,
Sexu recepto: patris & immemor
Inter frementes Hippolyte tubas
Strictam ſecurim languida poneret.
Et ſeminudo pectore cingulum
Forti negatum †ſolueret Herculi, †traderet
Bellumq; ſolus conficeret decor.
Beata quæ te mox faciet uirum,
Primisq; ſeſe iunget amoribus.

ALIVD epithal. in nuptĳs eiuſdem.

AGe cuncta nuptiali
Redimita uere tellus
Celebra toros heriles.
Omne nemus cum fluuijs,

Omne

Omne canat profundum,
Ligures fauete campi,
Veneti fauete montes,
Subitiſq́; ſe roſetis
Veſtiat Alpinus apex,
Et rubeant pruinæ.
Atheſis ſtrepat choreis,
Calamiſq́; flexuoſus
Lene Mincius ſuſurret,
Et Padus electriferis
Admoduletur alnis.
Epuliſq́; iam repleto,
Reſonet Quirine Tybris,
Dominiq́; læta uotis
Aurea ſeptem geminas
Roma coronet arces.
Procul audiant Iberi,
Fuit unde ſemen aulæ.
Vbi plena laurearum
Imperio fœta domus,
Vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem.
Geminaq́; parte ductum
Cæſareum flamineo
Stemma recurrit ortu.

Decorent uireta Bethim,
Tagus intumeſcat auro,
Generiſq́; procreator
Sub uitreis oceanus
Iantris *Luxurietur † undis.*
Orienſq́; regna fratrum,
Simul occidenſq́; plaudat.
Placidæ lætentur urbes,
Quæq; nouo, quæq; nitent
Deficiente Phœbo.
Aquiloniæ procellæ,
Rapidi tacete Cori.
Taceat ſonorus Auſter,
Solus ouantem Zephyrus
Perdominetur annum.

Solitas galea fulgere comas
Stilico molli necte corona.
Ceſſent litui, ſæuumq́; procul
Martem felix teda releget.
Tractus ab aula rurſus in aulam
Redeat ſanguis patris officijs.
Iunge potenti pignora dextra.
Gener Auguſti pridem fueras,
Nunc rurſus eris ſocer Auguſti.
Quæ iam rabies liuoris erit?

Vel

Vel quis dabitur color inuidiæ?
Stilico ſocer eſt, pater eſt Stilico.

ATtollens thalamis Idalium iubar,
Dilectus Veneri naſcitur Heſperus.
Iam nuptæ trepidat ſolicitus pudor,
Iam produnt lachrymas flammea ſimplices.
Ne ceſſa iuuenis comminus aggredi,
Iam pacata licet ſæuiat unguibus.
Non quiſquam fruitur ueris odoribus,
Hybleos latebris nec ſpoliat fauos,
Si fronti caueat, ſi timeat rubos.
Armat ſpina roſas, mella tegunt apes,
Creſcunt difficili gaudia iurgio.
Accenditq; magis, quæ refugit Venus.
Quod flenti tuleris, plus ſapit oſculum.
Dices, ô quoties hoc mihi dulcius,
Quàm flauos decies uincere Sarmatas.
Aſpirate nouam pectoribus fidem,
Manſuramq; facem tradite ſenſibus.
Tam iunctis manibus nectite uincula,
Quàm frondens hedera ſtringitur æſculus,
Quàm lento premitur palmite populus.
Et murmur querula blandius alite,
Linguis aßidue reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus,

Alterum rapiat ſomnus anhelitum,
†caleat Amplexu†careat purpura regio.
Et ueſtes Tyrio ſanguine fulgidas,
Alter uirgineus nobilitet cruor.
Tum uictor madido proſilias toro,
Nocturni referens uulnera prælij.
Ducant peruigiles carmina tibiæ,
Permiſsisq; iocis turba licentior
Exultet tetricis libera legibus.
Paſsim cum ducibus ludite milites,
Paſsim cum pueris ludite uirgines.
Hæc uox æthereis inſonet axibus,
Hæc uox per populos, per mare tranſeat,
Formoſus Mariam ducit Honorius.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIAS Honorij & Mariæ præfatio.

SVrgeret in thalamũ ducto quum Pelion arcu,
Nec caperet tantos hoſpita terra deos,
Quum ſocer æquoreus, numeroſaq; turba ſororum
Certarent epulis continuare dies.
Præberetq; Ioui communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte refuſus equi.
†miſceret Peneus gelidos †mutaret nectare fontes:
Oetæis fluerent ſpumea uina iugis.

Terpſicore

Terpſicore †facilem laſciuo pollice mouit †gracilem
Barbiton, & molles duxit in antra choros.
Carmina nec ſuperis, nec diſplicuere tonanti,
Quum teneris noſſent congrua uota modis.
Centauri, Fauniq; negant, quæ flectere Craton,
Quæ rigidum poterat plectra mouere Pholum.
Septima lux aderat cœlo, totiesq́; renatus
Viderat exactos Heſperus igne choros.
Tū Phœbus quo ſaxa domat, quo pertrahit ornos,
Pectine tentauit nobiliore lyram.
Venturumq; ſacris fidibus iam ſpondet Achillem,
Iam Phrygias cædes, iam Simoënta canit.
Frondoſo ſtrepuit fœlix Hymenæus olympo,
Reginam reſonant Othris, & Oſſa Thetim.

CL. CLAVDIANI
DE NVPTIIS HONORII ET MARIAE.

HAVSERAT *inſolitos promiſſæ uirginis ignes*
Auguſtus, primoq́; rudis flagrauerat æſtu.
Nec nouus unde calor, nec quid ſuſpiria uellent
Nouerat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi uenator equus, non ſpicula curæ,

Non iaculum torquere libet, mens omnis aberrat
†uulnus In †uultus quos finxit amor. quàm ſæpe medullis
quod fixit Erupit gemitus? quoties incanduit ore
Confeſſus ſecreta rubor? nomenq́; beatum
Iniuſſæ ſcripſere manus? iam munera nuptæ
Præparat, & pulchros Mariæ, ſed luce minores
Eligit ornatus, quicquid uenerabilis olim
Liuia, diuorumq́; nurus geſſere ſuperbæ.
Incuſat ſpes ægra moras, longiq́; uidentur
Stare dies, ſegnemq́; rotam non uoluere Phœbe.
Scyria ſic tenerum uirgo flammabat Achillem,
Fraudis adhuc expers, bellatricesq́; docebat
Ducere fila manus, & mox quos horruit idem
†pollice Theſſalico roſeos nectebat †pectine crines.
Hæc etiam queritur ſecum: Quonam uſq; uerendus
Cunctatur mea uota ſocer? quid iungere differt
Quam pepigit? caſtasq́; preces implere recuſat?
Non ego luxuriam regum, moremq́; ſequutus
Quæſiui uultum thalamis, ut nuncia formæ
Læua per innumeros iret pictura penates.
Nec uarijs dubium thalamis lecturus amorem,
Ardua commiſi falſæ connubia ceræ.
Non rapio præceps alienæ fœdera tedæ,
Sed quæ ſponſa mihi pridem, patriſq́; relicta
Mandatis, uno materni ſanguinis ortu
Communem partitur auum, faſtigia ſupplex

Depoſui.

Depoſui, geßiq́; procum de limine ſacro.
Oratum miſi proceres, qui proxima nobis
Iura tenent. Stilico fateor non parua popoſci:
Sed certe mereor princeps hic principe natus,
Qui ſibi te generum fraterna prole reuinxit:
Cui Mariam debes, fœdus mihi ſolue paternum.
Redde ſuos aulæ. Mater fortaſſe rogari
Mollior. O patrui germen cui nominis hæres
Succeßi, ſublime decus torrentis Iberi,
Stirpe ſoror, pietate parens, tibi creditus infans,
Inq́; tuo creui gremio, partuq́; remoto
Tu potius Flaccilla mihi. Quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni natam non tradis alumno?
Optatus ne dies aderit? dabitur ne iugalis
Nox unquam? tali ſolatur uulnera queſtu.
Riſit Amor, placidæq́; uolat trans æquora matri
Nuncius, & totas iactantior explicat alas.
Mons latus Eoum †cypreæ rupis obumbrat, †Cypri præruptus
Inuius humano greſſu: Phariumq́; cubile
Protheos, & ſeptem deſpectans cornua Nili.
Hunc neq; candentes audent ueſtire pruinæ.
Hunc uenti pulſare timent: hunc lædere nimbi.
Luxuriæ Veneriq́; uacat. pars acrior anni
Exulat: æterni patet indulgentia Veris.
In campum ſe fundit apex. hunc aurea ſæpes
Circuit, & fuluo defendit prata metallo.

Mulciber, ut perhibent, his oſcula coniugis emit
Mœnibus, & tales uxorius obtulit arces.
†prata *Intus† rura micãt, manibus quæ ſubdita nullis*
Perpetuum florent, zephyro contenta colono:
Vmbroſumq; nemus, quô non admittitur ales,
Ni probet antè ſuos diua ſub iudice cantus.
Quæ placuit, fruitur ramis: quæ uicta, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omniſq; uiciſsim
Felix arbor amat, nutant ad mutua palmæ
Fœdera, populeo ſuſpirat populus ictu,
Et platani platanis, alnoq; aſsibilat alnus.
Labuntur gemini fontes, hic dulcis, amarus
Alter, & infuſis corrumpit mella uenenis,
Vnde Cupidineas armauit fama ſagittas.
Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
†habitu *Ore pares, † æuo ſimiles, gens mollis amorum.*
Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea ſolum
Edidit: ille deos cœlumq; & ſydera cornu
Temperat, & ſummos dignatur figere reges:
Hi plebem feriunt. Nec cætera numina deſunt.
Hic habitat nullo conſtricta licentia nodo,
Et flecti faciles iræ, uinoq; madentes
Excubiæ, lachrymæq; rudes, & gratus amantum
Pallor, & in primis titubans audacia furtis:
Iocundiq; metus, & non ſecura uoluptas,
Et laſciua uolant leuibus periuria pennis.

Hos inter petulans alta ceruice iuuenta
Excludit ſenium luco, procul atria diuæ
Permutant radios, ſyluaq; obſtante uireſcunt.
Lemnius hæc etiam gemmis extruxit & auro,
Admiſcens artem precio, grauibusq; Smaragdis
Suppoſuit cæſas Hyacinthi rupe columnas.
Berillo paries, & Iaſpide lubrica ſurgunt
Limina, deſpectusq; ſolo calcatur Achates.
In medio glebis redolentibus area diues
Præbet odoratas meſſes: hic mitis amomi,
Hic caſiæ matura ſeges, Panchæaq; †ſurgunt †turgent
Cinnama, nec ſicco frondeſcunt uimina coſto,
Tardaq; ſudanti prorepunt balſama †ſucco. †riuo
Quò poſtquam dilapſus Amor, longasq; peregit
Penna uias, alacer, paſſuq; ſuperbior intrat.
Cæſariem tunc fortè Venus ſubnixa coruſco
Fingebat ſolio: dextra, læuaq; ſorores
Stabant Idaliæ: largos hæc nectaris imbres
Irrigat, hæc morſu numeroſi dentis eburno
Multifidum diſcrimen arat: ſed tertia retro
Dat uarios nexus, & iuſto diuidit orbes
Ordine, neglectam partem ſtudioſa relinquens:
Plus error decuit: ſpeculi nec uultus egebat
Iudicio, ſimilis tecto monſtratur in omni,
Et rapitur quodcunq; uidet. Dum ſigula cernit,
Seq; probat, nati uenientis conſpicit umbram:

Ambroſioq; ſinu puerum complexa ferocem,
Quid tantum gauiſus ait? quæ prælia ſudas
Improbe? quis iacuit telis? iterum ńe tonantem
Inter Sidonias cogis mugire iuuencas?
An Titana domas? an paſtoralia lunam
Rurſus in antra uocas? durum, magnu mq́; uideris
Debellaſſe deum. Suſpenſus in oſcula matris
Ille refert: Lætare parens, immane trophæum
Rettulimus: noſtrum iam ſenſit Honorius arcum.
Scis Mariam, patremq́; ducem, qui cuſpide Gallos,
Italiamq́; fouet: nec te præclara Serenæ
Fama latet: propera, regalibus annue uotis,
Iunge toros. natum gremio Cytherea remouit
Et crines feſtina ligat, peplumq́; fluentem
Alleuat, & blando ſpirantem numine ceſton
Cingitur, impulſos pluuijs quo mitigat amnes,
Quo mare, quo uentos, irataq́; flumina ſoluit.
Vt ſtetit ad littus, paruos affatur alumnos.
Heus quis erit pueri, uitreas qui lapſus in undas,
Huc rapidum Tritona uocet? quo uecta per altum
Deferar? haud unquam tanto mihi uenerit uſu.
Sacri quos petimus thalami pernicius omnes
Quærite, ſeu concha Libycum circumtonat æquor,
Aegæas ſeu frangit aquas: quicunq; repertum
Duxerit, aurata donabitur ille pharetra.
†parte Dixerat, & ſparſi diuerſa† plebe feruntur
Exploratores

Exploratores pelagi. Sub fluctibus ibat
Carpathijs Triton, obluctantemq́; petebat
Cymothoën: timet illa ferum, ſeſeq́; ſequenti
Surripit, & duris elabitur uda lacertis.
Heus, inquit ſpeculatus amor, non ueſtra ſub imis
Furta tegi potuere uadis: accingere noſtram
Vecturus dominam. precium non uile laboris,
Cymothoën facilem, quæ nunc detrectat, habebis:
Hac mercede ueni. Prorumpit gurgite toruus
Semifer, undoſi uelabant brachia crines:
Hiſpida tendebat bifido ueſtigia cornu.
Qua Piſtrix commiſſa uiro. ter pectora mouit,
Iam quarto Paphias tractu ſulcabat harenas.
Vmbratura deam retro ſinuatur in arcum
Bellua, tum uiuo ſqualentia murice terga
Purpureis mollita toris: hoc nauigat antro
Fulta Venus: niueæ delibant æquora plantæ.
Proſequitur uolucer late comitatus amorum.
Tranquillumq́; choris quatitur mare, ſerta per oēs
Neptuni diſperſa domos. Cadmeia ludit
Leucothoë, frenatq́; roſis delphina Palæmon.
Alternis uiolis Nereus interſerit algas.
Caniciem Glaucus ligat immortalibus herbis.
Necnon & uarijs uectæ Nereides ibant
Audito Tritone feris: hanc piſce uolutam
Subleuat oceani monſtrum Tarteſia tigris:

Hanc timor Aegæi rapturus fronte carinas
Trux aries: hæc cæruleæ ſuſpenſa leænæ
Innatat, hæc uiridem trahitur complexa iuuencum,
Certatimq; nouis onerant connubia donis.
Cingula Cymothoë, rarum Galatea monile,
Et grauibus Spathale baccis diadema ferebat,
Intextum rubro quas legerat ipſa profundo.
Mergit ſe ſubito, uellitq; Coralia Clotho.
Vimen erat dum ſtagna ſubit, proceſſerat undis,
Gemma fuit. Nudæ Venerem cinxere cateruæ,
Plaudentesq; ſimul tali cum uoce ſequuntur:
Hos Mariæ cultus, hæc munera noſtra precamur,
Reginæ regina feras: dic talia nunquam
Promeruiſſe Thetim, nec quum ſoror Amphitrite
Noſtro nupta Ioui. deuotum ſentiat æquor:
Agnoſcat famulum uirgo Stiliconia pontum.
Victrices nos ſæpe rates, claſſemq; paternam
Veximus, ad triſtes quum tenderet ultor Achiuos.
Iam Ligurum terris ſpumantia pectora Triton
Appulerat, laſſosq; fretis extenderat orbes,
Continuo ſublime uolans ad mœnia Gallis
Condita lanigeris, ouis oſtentantia pellem
†pulſata *Peruenit. aduentu Veneris* †*ſpiſſata recedunt*
Nubila, clareſcunt puris aquilonibus alpes:
Lætitiæ cauſas ignorat dicere miles,
Lætaturq; tamen: Mauortia ſigna rubeſcunt

Floribus

Floribus, & ſubitis animantur frondibus haſtæ.
Illa ſuum dictis affatur talibus agmen:
Gradiuum noſtri comites arcete parumper,
Vt ſoli uacet aula mihi. procul igneus horror
Thoracum, gladiosq; tegat uagina minaces.
Stent bellatrices Aquilæ, ſæuiq; Dracones.
Fas ſit caſtra meis hodie ſuccumbere ſignis:
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyræ, feſtumq; canant: epulentur ad ipſas
Excubias, medijs ſpirent crateres in armis.
Laxet terribiles maieſtas regia faſtus,
Et ſociam plebem non indignata poteſtas,
Confundant turbæ proceres: ſoluantur habenis
Gaudia, nec leges pudeat ridere ſeueras.
Tu feſtas Hymenæe faces, tu Gratia flores
Elige, tu geminas Concordia necte coronas.
Vos pennata cohors, quocunq; uocauerit uſus
Diuiſa properate manu, neu marceat ulla
Segnities: alij funalibus ordine ductis
Plurima uenturæ ſuſpendite lumina nocti.
Hi noſtra nitidos poſtes obducere myrto
Contendant: pars nectareis aſpergere tecta
Fontibus, & flamma lucos adolere Sabæos.
Pars infecta croco uelamina lutea Serum
Pandite, Sydoniasq; ſolo proſternite ueſtes.
Aſt alij thalamum docto componite textu:

Stamine gemmato, picturatiſq; columnis
Aedificetur apex, qualem non Lydia diues
Erexit Pelopi, nec quem ſtruxere Lyæo
Indorum ſpolijs, & opaco palmite Bacchæ.
Illic exuuias omnes cumulate parentum,
Quicquid auus ſenior Mauro, uel Saxone uictis:
Quicquid ab innumeris ſocio Stilicone tremendus
Quæſiuit genitor bellis: quæcunq; Gelonus
Armenius ue dedit: quantum crinita ſagittis
Attulit extremo Meroë circumflua Nilo:
Miſit Achemenio quicquid de tigride Medus,
Quum ſupplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis, opibusq; cubilia ſurgant
Barbaricis, omnes thalamo conferte triumphos.
Sic ait, & ſponſæ petit improuiſa penates.
Illa autem ſecura tori, tedasq; parari
Neſcia, diuinæ fruitur ſermone parentis:
Maternosq; bibit mores, exemplaq; diſcit
Priſca pudicitiæ: Latios nec uoluere libros
Deſinit, aut Graios, ipſa genitrice magiſtra.
Mæonius quæcunq; ſenex, aut Thracius Orpheus,
Aut Mitylenæo modulatur pectine Sappho.
Sic Triuiam Latona monet, ſic mitis in antro
Mnemoſyne docili tradit præcepta Thaliæ.
Quum procul augeri nitor, & iocundior aër
Attonitam luſtrare domum, fundiq; comarum

Gratus

Gratus odor, mox uera fides, numenq́; refulſit.
Cunctatur ſtupefacta Venus, nunc ora puellæ,
Nunc flauam niueo miratur uertice matrem.
Hæc † noua creſcenti, plenæ par altera lunæ †modo
Aſſurgit, ceu fortè minor ſub matre uirenti
Laurus, & ingentes ramos, olimq́; futuras
Promittit iam parua comas: uel flore ſub uno
Ceu geminæ Pæſtanà roſæ per iugera regnant.
Hæc largo matura die, ſaturataq́; uernis
Roribus, indulget ſpatio: latet altera nodo,
Nec teneris àudet folijs admittere ſoles.
Aſtitit, & blande Mariam Cytherea ſalutat.
Salue ſydereæ proles auguſta Serenæ,
Magnorum ſoboles regum, parituraq́; reges,
Te propter Paphias ædes, Cyprumq́; reliqui.
Te propter libuit tantos explere labores,
Et tantum traſnaſſe maris: ne uilior ultra
Priuatos patiare lares, neu tempore longo
Dilatos iuuenis nutriret Honorius ignes.
Accipe fortunam, generis diadema reſume,
Quod tribuas natis: & in hæc penetralia rurſus,
Vnde parens progreſſa redi: fac nulla ſubeſſe
Vincula cognatæ: quamuis aliena fuiſſes
Principibus, regnum poteras hoc ore mereri.
Quæ propior ſceptris facies? quis dignior aula
Vultus erit? non labra roſæ, non colla pruinæ,

Non crines æquant uiolæ, non lumina flammæ.
†iuſto Quàm †uincto leuiter ſeſe diſcrimine confert
Vmbra ſupercilij? miſcet quàm iuſta pudorem
Temperies? nimio nec ſanguine candor abundat.
Auroræ uincis digitos, humerosq; Dianæ.
Ipſam iam ſuperas matrem. Si Bacchus amator
Dotali potuit cœlum ſignare corona,
Cur nullis uirgo redimitur pulchrior aſtris?
Iam tibi molitur ſtellantia ſerta Bootes,
Inq; decus Mariæ iam ſydera parturit æther.
O digno nectenda uiro, tantiq; per orbem
Conſors imperij: iam te uenerabitur Iſter
Nomen adorabunt populi. iam Rhenus & Albis
Seruiet, in medios ibis regina Sicambros.
Quid numerem gentes? Atlanteosq; receſſus
†donabere Oceani? toto pariter †dotabere mundo.
Dixit, & ornatus dederant quos nuper ouantes
Nereides, collo, membrisq; micantibus aptat.
Ipſa caput diſtinguit acu, ſubſtringit amictus,
Flammea uirgineis accommodat ipſa capillis.
Ante fores iam pompa ſonat, pilentaq; ſacram
Præradiant ductura nurum: calet obuius ire
Iam princeps, tardumq; cupit diſcedere ſolem.
Nobilis haud aliter ſonipes, quẽ primus amoris
Sollicitauit odor, tumidus, quatiensq; decoras
Curuata ceruice iubas, Pharſalia rura

Peruolat,

Peruolat, & notos binnitu flagitat amnes,
Naribus accenſis: mulcet fœcunda magiſtros
Spes gregis, & pulchro gaudent armenta marito.
Candidus interea poſitis exercitus armis
Exultat ſocerum iuxta: nec ſignifer ullus,
Nec miles, pluuiæ flores diſpergere ritu
Ceſſat, purpureoq; ducem perfundere nimbo.
Hæc quoq; uelati lauro, myrtoq; canebant:
Diue parens, ſeu te complectitur axis olympi,
Seu colis Eliſias animarum præmia ualles,
En promiſſa tibi Stilico iam uota peregit.
Iam gratæ rediere uices, connubia penſat,
Acceptum reddit thalamum, natoq; reponit
Quod dederat genitor. nunquam te ſancte pigebit
Iudicij, nec te pietas ſuprema fefellit.
Dignus cui leges, dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendarentur habenæ.
Dicere poſſemus quæ prælia geſta ſub Hemo,
Quæq; cruentarint fumantem Strimona pugnæ.
Quàm notus clypeo, quanta ui fulminet hoſtem,
Ni prohiberet Hymen. quæ tempeſtiua relatu
Nunc canimus. quis conſilio, quis iuris & æqui
Noſſe modum melior? quod ſemper †deſidet, in te †diſſidet
Conuenit, ingenio robur, prudentia forti.
Fronte quis æquali? quem ſic Romana decerent
Culmina? ſufficerent tantis quæ pectora curis?

Stes licet in populo, clamat quicunq; uidebit,
Hic ille eſt Stilico: ſic te teſtatur & offert
Celſa poteſtatis ſpecies: non uoce feroci,
Non alto ſimulata gradu, non improba geſtu.
Affectant alij quicquid, fingiq́; laborant,
Hæc donat natura tibi: pudor emicat unà,
Formoſusq́; rigor, uultusq́; auctura uerendos
†en ſorte *Canicies feſtina uenit, †conſorte remota,*
†Cõtingãt grauitasq; ſeni, uiresq; iuuentæ *†Contingit ſenij grauitas, uiresq́; iuuentæ.*
Vtraq; te cingit proprijs inſignibus ætas.
Ornatur fortuna uiro: non ulla nocendi
Tela, nec infecti iugulis ciuilibus enſes.
Non odium terrore moues, nec frena reſoluit
Gratia: diligimus pariter, pariterq́; timemus.
Ipſe metus te noſter amat, iuſtiſsime legum
Arbiter, egregiæ pacis fidiſsime cuſtos.
Optime ductorum, fortunatiſsime patrum,
†tibi iam *Plus †iam, plus domino cuncti debere fatemur,*
Quod gener eſt inuicte tuus. uincire corona,
Inſere te noſtris contempto iure choreis.
Sic puer Eucherius ſuperet uirtute parentem.
Aurea ſic uideat ſimiles Termantia tedas.
Sic uterus creſcat Mariæ, ſic natus in oſtro
Paruus Honoriades genibus conſidat auitis.

CLAVDIANI DE NVPTIIS HONORII
ET MARIAE FINIS

EPITHALAMIVM PALLADII ET SERENAE.

FORTE Venus blando quæſitum frigore ſomnum,
Vitibus intexti gremio ſucceſſerat antri,
Denſaq́; ſydereos per gramina fuderat artus,
Accliui florum cumulo, criſpantur opaca
Pampinus, & uitem ſudantem uentilat uuis.
Ora decet neglecta ſopor, faſtidit amictum
Aeſtus, & exuto translucent pectore frondes.
Idaliæ iuxta famulæ, triplexq́; uiciſsim
Nexa ſub ingenti requieſcit Gratia quercu.
Pennati paſsim pueri, quô quemq; uocauit
Vmbra iacent: fluitant arcus, ramisq́; propinquant.
Prudentes placido ſuſpirant igne pharetræ.
Pars uigiles ludunt, aut per uirgulta uagantur:
Scrutantur nidos auium, uel roſcida læti
Mala legunt, donum Veneris: flexusq́; ſequuntur
Palmitis, & ſummas pennis librantur in ulmos.
Defendunt alij lucum, Dryadesq́; procaces
Spectandi cupidas, & ruſtica numina pellunt,
Sylueſtresq́; deos: longeq́; tuentibus antrum
Flammea laſciuis intendunt ſpicula Faunis.

Cum ſubitò uarius uicina clamor ab urbe,
Et fauſti iuuenum plauſus,mixtæq; choreis
Auditæ per rura lyræ,celebrata per omnes
Italiæ canitur montes,omniſq; maritum
Palladium reſonabat ager,peruenit ad aures
Vox iucunda deæ,ſtrepituq; excita reſedit,
Et reliquum nitido deterſit pollice ſomnum.
Vtq; erat interiecta comas,turbata capillos,
Mollibus aſſurgit ſtratis,ſociumq; requirit
Agmen,& innumeros Hymenæum quærit amores.
Hunc Muſa genitum legit Cytherea,ducemq;
Præfecit thalamis,nullum uinxiſſe cubile
Hoc ſine,nec primas fas eſt attollere tedas.
Conſpicitur tandē, plantano nanq; ille ſub alta
Fuſus,inæquales cæra texebat auenas,
Mænalioſq; modos,& paſtoralia labris
Murmura tentabat relegens,oriſq; recurſu
Diſsimili tenuem uariabat harundine uentum.
Reſtitit ut uidit Venerem,digitiſq; remiſsis,
Ad terram tacito defluxit fiſtula lapſu.
Dulce micant oculi,niueas infecerat igni
Solq;,pudorq; genas:dubiam lanuginis umbram
Cæſaries intonſa tegit:prior ipſa ſilentem
Compellat: Nunquam'ne puer dilecta relinques
Carmina?maternis nunquam ſatiabere donis?
Dedite Muſarum ſtudio,nimiumq; parentis

Aemule?

Aemule? quid medio tecum modularis in æſtu?
Iam'ne tibi ſordent citharæ? iam luſtra Lycæi,
Atq; pecus cordi? redituraq́; rupibus Echo?
Huc ades, & tantæ nobis ediſſere cauſas
Lætitiæ, quæ pompa toro tam clara reſultet,
Quæ noua dotetur uirgo: patriamq́;, genusq́;
Pande, quibus terris orti, quo ſemine ducti:
Haud ignarus enim, nec te connubia fallunt
Vlla, tuo primæ libantur fœdere noctes.
Ille refert: Equidem dudum te diua morantem
Mirabar, quod adhuc tanti ſecura maneres
Coniugij: non parua tibi mandatur origo.
Faſcibus inſignes, & legum culmine fultæ
Conuenere domus, & qui lætiſsimus urbi
Sanguis erat. Rubris quæ flatibus inſula latrat?
Quis locus Aethiopum? quæ ſic imperuia famæ
† Succeßit regio? quô non rumore ſequundo † Seceſſit
Palladij penetrauit amor? mentisq; benigna
Temperies? doctiq́; ſales? & grata ſenectus?
Per cunctos ijt ille gradus, aulæq; labores
Emenſus tenuis, ſummæ faſtigia ſedis
Eoum ſtabili moderatus iure ſenatum.
Hic ſplendor iuuenum. Cunabula prima puellæ
Danubius, ueteresq́; Thomi, Mauortia matris
Nobilitas, ſpolijs armisq́; exultat auitis,
Immenſamq́; trahit Scelerini robore lucem.

Qui quondam Meroën iuſſus, Nilumq́; tueri,
Cum ſibi poſt domitos, & Parthica fulmina claros
Sceptra daret miles, rebusq́; imponere uellet,
Deſpexit fremitus, & prætulit ocia regno.
Reſpuit inceſtum, quod ui, quod poſcere ferro
Poſthabita pietate ſolent. non purpura primum
Inferior uirtute fuit: metuitq́; repulſam
Obuia maieſtas: doluit Fortuna minorem
Se confeſſa uiro. magnum delecta poteſtas
Maiorem concepta probat: cognomina ſumpſit
Plena ducum genitor. paulatim uectus ad altum
Princeps militiæ, quo non illuſtrior extat
Alter, cunctorum tabulas aſsignat honorum.
Regnorum tractat numeros, cuneosq́; recenſet.
Sparſas imperij uires conſtringit in unum
Depoſitum, quæ Sarmaticis cuſtodia ripis,
Quæ ſæuis obiecta Rethis, quæ Saxona frenat,
Vel Scotum regio, quantum cinxere cohortes
Oceanum, quantum pacatur milite Rhenus.
Caſta domus, ſyncera fides, induſtria ſolers,
Elegit Stilico, nihil ultra laudibus addi,
Iudicio'ue poteſt. Tali nubente puella
Nónne tibi ceſſare nephas? duc protinus omnes,
Duc age marcentes cupio quaſſare coronas,
Et uibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoq; non uilem mihi fiſtula commodat uſum,
Reſponſura

Reſponſura choris. Vix hæc Hymenæus. at illa
Fontibus abluitur gelidis, legemq; capillo
Reddit, & ornatum formæ, populiſq; ſolutæ
Mira Dionææ ſumit uelamina telæ.
Floribus extruitur currus, iuga floribus halant.
Florea purpureas adnectunt frena columbas.
Vndiq; concurrunt uolucres, quæcunq; frementem
Permulcent Atheſim, cantu quos Larius audit,
Quos Benacus alit, quos excipit amne quieto
Mincius: ereptis obmutuit unda querelis.
Eridani ripas, & raucæ ſtagna Paduſæ,
Diffugiens nudauit Olor: lætantur amores,
Frenatiſq; truces auibus per nubila uecti
Oſtentant ſe quiſq; deæ, magnoq; tumultu
Confligunt, proniq; manus in uerbera tendunt.
Conſequitur, uincitq; ſuos auriga iugales,
Atq; impune cadunt, lapſu meliore uolantes.
Vt thalami tetigere fores, tum uere rubentes
Deſuper inuertunt calathos, largosq; roſarum
Imbres, & uiolas plenis ſparſere pharetris,
Collectas Veneris prato quibus ipſe pepercit
Sirius, & teneras clementi ſydere fouit.
Gemmatis alij per totum balſama tectum
Effudere cadis, duro quæ ſaucius ungue
Niliacus pingui deſudat uulnere cortex.
Aggreditur Cytherea uirum, flentemq; Cupido

Detraxit matris gremio: matura tumeſcit
Virginitas, ſuperatq; niues ac lilia candor,
Et patrium flauis teſtatur crinibus Iſtrum.
Tum dextram complexa uiri, dextramq; puellæ
Tradit, & his ultro ſancit connubia dictis:
Viuite concordes, & noſtrum diſcite munus.
Oſcula mille ſonent, liueſcant brachia nexu.
Labra ligent animos. nec tu uirtute paterna
Confidas iuuenis, non eſt terrore domanda,
Sed precibus placanda tibi. Concede marito
Tu quoq;, nec Scythicas infenſis unguibus iras
Exercere uelis: uinci patiare rogamus.
Sic uxor, ſic mater eris. Quid lumina tingis?
Virgo crede mihi, quem nunc horreſcis, amabis.
Dixit, & aligera geminos, arcuq; manuq;
Præſtantes, è plebe uocat. puer ilicet Ethon,
Et Pyrois, rutilas diſperſi murice plumas
Proſiliunt, puroq; imbutis melle ſagittis,
Hic nuptam petit, illa uirum: ſonuere reducta
Cornua, certa Notos pariter ſulcauit harundo,
Et pariter fixis hæſerunt tela medullis.

PALLADII AC SERENAE EPI
THALAMII FINIS.

EPIGRAMMA SATISFACTIOnis apud Hadrianum prætorij præfectum.

VSQVEADEO *ne tuæ producitur impetus iræ?*
Nullus erit finis lachrymis? ſubitisq́ue furorem
Permutas odijs? quô mens ignara nocendi?
Quô ſenſus abiere pij? tantum'ne licebit
Inuidiæ? tantum ſtrepitus ualuere maligni?
Me dolor incautus, me lubrica duxerit ætas,
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor,
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
Humanæ ſuperos nunquam tetigere querelæ,
Nec uaga ſecurum penetrant conuicia cœlum.
Exceßit iam pœna modum, concede iacenti.
En adſum, & ueniam confeſſus crimina poſco.
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices furias matris placauit Oreſtes.
Reddidit Alcides Priamo quas ceperat arces,
Pellæum iuuenem regum flexere ruinæ.
Darium famulis manibus doluiſſe peremptum
Fertur, & ingenti ſolatus fata ſepulchro,
Tradita captiuo ſpacioſior India Poro.

Conditor hic patriæ, ſic hoſtibus ille pepercit.
Hunc uirtus tua digna ſequi: quemcunq; deorum
Læſimus, inſultet iugulo paſcatq; furorem.
Gratia defluxit, ſequitur feralis egeſtas.
Deſolata domus, charis ſpoliamur amicis.
Hunc tormenta necant, hic undiq; truditur exul.
Quid ſuperſt damnis? quæ ſæua pericula reſtant?
Emollit rabiem prædæ, mortiſq; facultas.
Prætereunt ſubiecta feræ, toruiq; leones
Quæ ſtrauiſſe ualent, ea mox proſtrata relinquũt,
Nec niſi bellantis gaudent ceruice iuuenci.
Nobiliore fame ſecuit naſcentia uota
Liuor, & ingeſto turbauit gaudia luctu.
Iamiam ſupplicijs feſſos humileſq; ſerenus
Deſpice, quid tanta dignaris morte clientem?
In breuibus nunquam ſeſe probat Aeolus undis,
Nec capit anguſtus Boreæ certamina collis,
Alpes ille quatit, Rhodopæaq; culmina quaſſat.
Incubuit nunquam cœleſtis flamma ſalictis,
Nec parui frutices iram meruere tonantis:
Ingentes quercus, annoſas fulminat ornos.
Hoc pro ſupplicibus ramis, pro fronde Mineruæ,
Hoc carmen pro thure damus, miſerere tuorum.
Me precor heu me redde mihi, grauibuſq; medere
Vulneribus, uitamq; iube famamq; reuerti.
Quæ per te cecidit, per te fortuna reſurgat.

Sanus

Sanus Achillæis remeauit Thelephus herbis,
Cuius pertulerat uires, & ſenſit in †uno †imo
Letalem, placidamq; manum: medicina per hoſtem
Contigit, & pepulit quos fecerat ipſe dolores.
Quod ſi nec precibus, fletu nec flecteris ullo,
Eripe calcatis non proſpera cingula Muſis.
Eripe militiam, comitem, me pelle ſodali
Scilicet inſigni de paupere uate triumpho,
Scilicet egregijs ornabere uictor opimis,
Sæuiat in miſeros cognata potentia ciues.
Audiat hæc commune ſolum, longeq; carinis
Nota Pharos, flentemq; attollens gurgite uultum
Noſtra gemat Nilus numeroſis funera ripis.

DE SENE, QVI IVXTA VERO- nam cōſiſtens, uilla ſua nunq̃ egreſſus eſt.

Felix qui †proprijs æuum tranſegit in aruis. †patrijs
Ipſa domus puerū quem uidet ipſa ſenem,
Qui baculo nitens, in qua reptauit harena,
Vnius numerat ſecula longa caſæ.
Illum non uario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hoſpes aquas.
Non freta mercator timuit, non claſsica miles,
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, uicinæ neſcius urbis,

Aſpectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non conſule computat annum.
Autumnum pomis, uer ſibi flore notat.
Idem condit ager ſoles, idemq́; reducit,
Metiturq́; ſuo ruſticus orbe diem.
Ingentem meminit paruo qui gramine quercum,
Aequæuumq́; uidet conſenuiſſe nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacumq́; putat, littora rubra lacum.
Sed tamen indomitæ uires, firmisq́; lacertis
Aetas robuſtum tertia cernit auum.
Erret & extremos alter ſcrutetur Iberos,
Plus habet hic uitæ, plus habet ille uiæ.

CLAVD. DE PHOENICE CARMEN.

OCeani ſummo circunfluus æquore lucus,
Trans Indos Eurumq́; uiret, qui primus anhelis
Sollicitatur equis, uicinaq́; uerbera ſentit.
Humida roranti reſonant cum limina curru,
Vnde rubet uentura dies, longeq́; coruſcis
Nox afflata rotis, refugo palleſcit amictu.
Hæc fortunatus nimium titanius ales
Regna colit, ſolusq́; plaga defenſus iniqua
Poßidet intactas ægris animalibus oras.
Sæua nec humani patitur contagia mundi.

Par

Par uolucer ſuperis, ſtellas qui uiuidus æquat
Durando, membriſq; terit redeuntibus æuum.
Non epulis ſaturare famem, non fontibus ullis
Aſſuetus prohibere ſitim, ſed purior illum
Solis feruor alit, uentoſaq; pabula libat
Tethios, innocui carpens alimenta uaporis.
Arcanum radiant oculi iubar, igneus ora
Cingit honos, rutilo cognatum uertice ſydus
Attollit criſtatus apex, tenebraſq; ſerena
Luce ſecat, Tyrio pinguntur crura ueneno.
Anteuolant zephyros pennæ, quas cærulus ambit
Flore color, ſparſoq; ſuper diteſcit in auro.
Hic neq; concepto fœtu, nec ſemine ſurgit,
Sed pater eſt proleſq; †ſui, nulloq; creante †ſibi
Emeritos artus fœcunda morte reformat,
Et petit alternam totidem per funera uitam.
Nanq; ubi mille uias longinqua retorſerit æſtas,
Tot fuerint hyemes, toties uer curſibus actum,
Quas tulit autumnus dederit cultoribus umbras,
Tunc multis grauior tandem ſubiungitur annis,
Luſtrorum numero uictus. Ceu laſſa procellis
Ardua Caucaſeo nutat de uertice pinus,
Seram ponderibus pronis tractura ruinam.
Pars cadit aßiduo flatu, pars imbre pereſa
Rumpitur, abripuit partem uitioſa uetuſtas.
Iam breue decreſcit lumen, languetq; ſenili

Segnis ſtilla gelu, qualis cum fortè tenetur
Nubibus, & dubio uaneſcit Cynthia cornu.
Iam ſolitæ medios alæ tranſcurrere nimbos,
Vix ima tolluntur humo, tunc conſcius æui
Defuncti, reducisq́; parans exordia formæ,
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens precioſa fronde Sabæum
Componit, buſtumq́; ſibi, partumq́; futurum.
Hic ſedet, & ſolem blando clangore ſalutat
Debilior, miſcetq́; preces, & ſupplice cantu
Præſtatura nouas uires incendia poſcit.
Quem procul adductis uidet cum Phœbus habenis
Stat ſubitò, dictisq́; pium ſolatur alumnum.
O ſenium poſiture rogo, falſisq́; ſepulchris
Natales habiture uices, qui ſæpe renaſci
†leto Exitio, proprioq́; ſoles pubeſcere †lecto,
Accipe principium rurſus, corpusq́; coactum
Deſere, mutata melior procede figura.
Hæc fatus, propere flauis è crinibus unum
Concuſſa ceruice iacit, miſſoq́; uolentem
Vitali fulgore ferit, nam ſponte crematur
Vt redeat, gaudetq́; mori feſtinus in ortum.
†telis Peruet odoratus †ſtellis cœleſtibus agger,
Conſumitq́; ſenem: nitidos ſtupefacta iuuencos
Luna premit, pigrosq́; polus non concitat axes.
Parturiente rogo curis natura laborat

Aeternam

Aeternam ne perdat auem, flammasq́; fideles
†Admonet, ut rerum decus immortale remittant. †Ammouet
Continuo diſperſa uigor per membra uolutus
Aeſtuat, & uenis rediuiuus ſanguis inundat.
Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumaq́; rudem ueſtire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc proſilit idem,
Succeditq́; nouus. geminæ confinia uitæ,
Exiguo medius diſcrimine ſeparat ignis.
Protinus ad Nilum manes ſacrare paternos
Auctoremq́; globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat, uelox alienum †pergit in orbem, †tendit
Portans gramineo †clauſum uelamine funus. †clarum
Innumeræ comitantur aues, ſtipatq́; uolantem
Alituum ſuſpenſa cohors, exercitus ingens
Obnubit uario late conuexa meatu.
Nec quiſquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci, ſed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter, non armiger ipſe tonantis
Bella mouēt, commune facit reuerentia fœdus.
Talis barbaricas fluuio de Tygride turmas
Ductor Parthus agit, gemmis & diuite cultu
Luxurians ſertis apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum perfuſa murice ueſtem,
Aßyria ſignatur acu, tumidasq́; regendo
Celſa per Tyrias acies ditione ſuperbit.

Clara per Aegyptum placidis notiſſima ſacris
Vrbs Titana colit, centumq́; immane columnis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulſis.
Illic (ut perhibent) patriam de more reponit
Congeriem, uultumq́; dei uulneratus herilem
Iam flammæ commendat onus, iam deſtinat aris
Semina relliquiasq́; ſui, mirata relucent
Limina, diuino ſpirant altaria fumo.
Et Peluſiacas productus adusq; paludes
Peruenit Indus odor, penetrat completq́; ſalubri
Tempeſtate uiros, & nectare dulcior aura
Hoſtia nigrantis Nili ſeptena uaporat.
O felix hæresq́; tui, quo ſoluimur omnes
Hoc tibi ſuppeditat uires, præbetur origo
Per cinerem, moritur te non pereunte ſenectus.
Vidiſti quodcunq; fuit, te ſecula teſte
Cuncta reuoluuntur, noſti quo tempore pontus
Fuderit elatas ſcopulis ſtagnantibus undas.
Tanaus Quis Phaëthontæis erroribus arſerit †amnis:
Et clades te nulla rapit, ſolusq́; ſuperſtes
Edomita tellure manes. non ſtamina Parcæ
In te dura legunt, non ius habuere nocendi.

DE MAGNETE.

Quiſquis ſollicita mundum ratione ſecutus,
Semina rimatur rerum, quo luna laborat
Defectu,

Defectu, quæ cauſa iubet palleſcere ſolem,
Vnde rubeſcentes ferali crine cometæ,
Vnde fluant uenti, trepidæ quis uiſcera terræ
Commoueat motus, quæ fulgura ducat origo,
Vnde tonent nubes, quo lumine floreat Arcus.
Hoc mihi quærenti, ſi quid deprendere uerum
Mens ualet, expediat: lapis eſt cognomine Magnes
Decolor, obſcurus, uilis: non ille repexam
Cæſariem regum, nec candida uirginis ornat
Colla, nec inſigni ſplendet per ſingula morſu,
Sed noua ſi nigri uideas miracula ſaxi,
Tunc ſuperat pulchros cultus, & quicquid Eois
Indus littoribus rubra ſcrutatur in alga.
Ex ferro meruit uitam, ferriq; rigore
Veſcitur, has dulces epulas, hæc pabula nouit.
Hinc proprias renouat uires, hinc fuſa per artus
Aſpera ſecretum ſeruant alimenta uigorem.
Hoc abſente perit, triſti morientia torpent
Membra fame, uenasq; ſitis conſumit apertas.
Mauors ſanguinea qui cuſpide uerberat urbes,
Et Venus humanas quæ laxat in ocia curas,
Aurati delubra tenent communia templi.
Effigies non una deis: ſed ferrea Martis
Forma nitet, Venerem Magnetica gemma figurat.
Illis connubium celebrat de more ſacerdos.
Ducit flamma choros, feſta frondentia myrto

Limina cinguntur,roſeiſq; cubilia ſurgunt
Floribus,& thalamos dotalis purpura uelat.
Hic mirum conſurgit opus,Citherea maritum
Sponte rapit,cœliq; toros imitata priores
Pectora laſciuo flatu Mauortia nectit.
Et tantum ſuſpendit onus,galeæq; lacertos
Implicat,& uiuis totum complexibus ambit.
Ille laceßitus longo ſpiraminis actu
Arcanis trahitur gemma de coniuge nodis.
Pronuba fit natura deis,ferrumq; maritat
Aura tenax,ſubitis ſociantur numina furtis.
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera?quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhela ſilex,& amicam ſaucia ſentit
Materiam,placidoſq; calybs cognoſcit amores.
Sic Venus horrificum belli compeſcere regem
Et uultum mollire ſolet,cum ſanguine præceps
Aeſtuat,& ſtrictis mucronibus aſperat iras.
†ſoluitq; Sola feris occurrit equis,†mollitq; tumorem
Pectoris,& blando præcordia temperat igni.
Pax animo tranquilla datur,pugnaſq; calentes
Deſerit,& rutilas declinat in oſcula criſtas.
Quæ tibi ſæue puer non eſt permiſſa poteſtas?
Tu magnum ſuperas fulmen,cœloq; relicto
Fluctibus in medijs cogis mugire tonantem.
†ſenſu Iam gelidas rupes uiuoq; carentia †ſexu

Membra

Membra feris: iam ſaxo tuis obnoxia telis,
Et lapides ſuus ardor agit, ferrumq́; tenetur
Illecebris: rigido regnant in marmore flammæ.

DE APONIS BAL NEIS.

FOns Antenoreæ uitam qui porrigis urbi,
Fataq́; uicinis noxia pellis aquis.
Cum tua uel mutis tribuant miracula uocem,
Cum tibi plebeius carmina dictet honos,
Et ſit nulla manus cuius non pollice ductæ
Teſtentur memores proſpera uota notæ.
Nónne reus Muſis pariter, Nymphisq́; tenebor,
Si tacitus ſoli prætereare mihi?
Indictum neq; enim fas eſt, tacitumq́; relinqui,
Hunc qui tot populis prouocat ore loqui.
Alto colle minor, paruis erectior aruis,
Conſpicuo cliuus molliter orbe tumet.
Ardentis fœcundus aquæ, quacunq; cauernas
Perforat, offenſo truditur igne latex.
Spirat putre ſolum, concluſa ſubter anhelo
Pumice rimoſas perforat unda uias.
Humida flammarum regio Vulcania terræ,
Vbera ſulfureæ feruida regna plagæ.
Quis ſterilem non credat humũ? fumantia uernant
Paſcua, luxuriat gramine cocta ſilex.

Et cum ſic rigido cautes feruore liqueſcant,
Contentis audax ignibus herba uiret.
Præterea grandes effoßi marmore ſulci,
Saucia longinquo limite ſaxa ſecant.
Herculei, ſic fama refert, monſtratur aratri
Semita, uel caſus uomeris egit opus.
In medio pelagi late flagrantis imago,
Cærulus immenſo panditur ore lacus,
Ingenti fuſus ſpatio: ſed maior in altum
Intrat, & arcanæ rupis inane ſubit,
Denſus nube ſua, tactuq; immitis & hauſtu,
Sed uitreis idem lucidus uſq; uadis.
†merſa Conſuluit natura ſibi, ne †tota niteret,
Admiſitq; oculos quô uetat ire calor.
Turbidus impulſu uenti cum ſpargitur aër,
Glaucaq; fumiferæ terga ſerenat aquæ,
Tunc omnem liquidi uallem mirabere fundi,
Tunc ueteres haſtæ regia dona micant:
Quas inter nigræ tenebras obſcurus harenæ
Diſcolor obruptum flumen hiatus agit.
Apparent intra latebræ, quas gurges opacus
Implet, & abſtruſos ducit in antra ſinus.
Tunc montis ſecreta patent, qui flexus in arcum
Aequora pendenti margine ſumma ligat.
†ſcæna Viua coronatos aſtringit †ſæua uapores,
Et leuis exili cortice terra natat.

Calcaturq;

†Calcaturq; oneri nunquam ceſſura uirorum †Calcãtũq;
Suſtentat trepidum fida ruina pedem.
Facta manu credas, ſic †leues circuit oras †lenes
Ambitus, & tenuis perpetuusq; riget.
Hærent ſtagna loco, plenas æquantia ripas,
Præſcriptumq; timent exiluiſſe modum.
Quod ſuperat †fluuio deuexa rupe uolutus †fluuius
Egerit, & campi dorſa recurua petit.
Deuehit exceptum natiuo ſpuma meatu,
In patulas plumbi labitur inde uias.
Nullo cum ſtrepitu madidis infecta fauillis
Deſpumat niueum fiſtula cana ſalem.
Multifidas diſpergit opes, artemq; ſecutus
Quà iuſſere manus mobile torquet iter,
Et iunctos rapido pontes ſubtermeat æſtu,
Afflatosq; uago temperat igne tholos.
Acrius interius rauci cum murmure ſaxi
Spumeus eliſo pellitur amne uapor.
Hinc pigras repetunt freßi ſudore lacunas,
Frigora quis longe damna dedere moræ.
Salue Pæoniæ largitor nobilis undæ,
Dardanij ſalue gloria magna ſoli.
Publica morborum requies, commune meretur
Auxilium præſens numen inempta ſalus.
Seu ruptis inferna ruunt incendia ripis,
Et noſtro Phlegeton deuius orbe †calet. †latet

Sulfuris in uenas gelidus ſeu decidit amnis,
Accenſusq́; fluit quod manifeſtat odor.
Siue pares flammas undarum lance rependens,
Arbiter in fœdus mons elementa uocat.
Ne cedant ſuperata ſibi, ſed legibus æquis
Alterius uires poſsit utrumq; pati.
Quicquid erit cauſæ, quocunq; remitteris ortu
Non ſine conſilio currere certa fides.
Quis caſum meritis adſcribere talibus audet?
Quis negat auctores hæc ſtatuiſſe deos?
Ille pater rerum qui ſecula diuidit aſtris,
Inter prima poli te quoq; ſacra dedit.
Et fragilem noſtri miſeratus corporis uſum
Telluri medicas fundere iuſsit aquas.
Parcarumq́; colos exhortatura ſeueras
Flumina laxatis emicuere iugis.
Felices proprium qui te meruere coloni,
Fas quibus eſt Aponum iuris habere ſui.
Non illis terrena lues, corrupta nec auſtri
Flamina, nec ſæuo Sirius igne nocet.
Sed quamuis Lacheſis letali ſtamine damnet,
Inde ſibi fata proſperiora petunt.
Quod ſi fortè malus membris exuberat humor,
Languida uel nimio uiſcera felle rubent,
†reſecant *Non uenas* †*reſerant, nec uulnere uulnera ſanant,*
Pocula nec triſti gramine mixta bibunt.

Amiſſum

Amiſſum lymphis reparant impune uigorem,
Pacaturq́; ægro luxuriante dolor.

DE NILO.

FElix qui Pharias proſcindit uomere terras,
Nubila non ſperat tenebris condentia cœlum,
Nec grauiter flantes pluuiali frigore Coros
Inuocat, aut Arcum uariata luce rubentem.
Aegyptus ſine nube ferax, imbresq́; ſerenos
Sola tenet, ſecura poli, non indiga uenti.
Gaudet aquis quas ipſa uehit, Niloq́; redundat,
Qui rapido tractu medijs elapſus ab Auſtris,
Fammiferæ patiens zonæ Cancriq́; calentis,
Fluctibus ignotis noſtrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui ſemper inani
Quærendus ratione latet: nec contigit ulli
Hoc uidiſſe caput: fertur ſine teſte creatus,
Flumina profundens alieni conſcia cœli.
Inde uago lapſu, Libyam diſperſus in omnem,
Aethiopum per mille ruit nigrantia regna,
Et loca continuo ſolis damnata uapore
Irrorat, populisq́; ſalus ſitientibus errat,
Per Meroën, Blemyasq́; feros, atramq́; Syenem.
Hunc bibit effrenis Garamas, domitorq́; ferarum
Cyrreus, qui uaſta colit ſub rupibus antra,
Qui ramos hebeni, qui dentes uellit eburnos,

Et gens compoſitis crinem uelata ſagittis.
  Nec uero ſimiles cauſas creſcentibus undis
Vt tempus meruit: glacie non ille ſoluta,
Nec circunfuſo ſcopulis exuberat imbre.
Nam cum triſtis hyems alias produxerit undas,
Tunc Nilum retinēt ripæ: cum languida ceſſant
Flumina, tunc Nilus mutato iure tumeſcit.
Quippe quod ex omni fluuio ſpoliauerit æſtus,
Hoc Nilo natura refert, totumq́; per orbem
Collectæ partes unum reuocantur in amnem.
Cumq́; die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, uenasq́; calore
Compeſcit, radijsq́; potentibus æſtuat axis,
Nilo bruma uenit, contraria tempora mundo.
Defectis ſolitum referens cultoribus æquor,
Effluit Aegæo ſtagnantior, acrior alto
Ionio, ſeſeq́; patentibus explicat aruis.
Fluctuat omnis ager, remis ſonuere nouales.
Sæpius æſtiuo iaceat cum forte ſopore,
Cernit cum ſtabulis armenta natantia paſtor.

IN ALETHIVM QVAEST.

SIc non Aethiopum campos æſtate pererrem,
  Nec brumā Scythico ſub Ioue nudus agam.
Sic non imbriferam noctem ducentibus Hœdis,
  Ionio credam turgida uela mari.

Sic

Sic non tartareo furiarum uerbere pulſus,
Irati relegam carmina grammatici.
Nulla meos traxit petulans audacia ſenſus,
Liberior iuſto nec mihi lingua fuit.
Verſiculos fateor non cauta uoce notaui,
Heu miſer ignorans quàm graue crimen erat.
Orpheos alij libros impune laceſſunt,
Nec tua ſecurum te Maro fama uehit.
Ipſe parens uatum princeps Heliconis Homerus,
Iudicis excepit tela ſeuera notæ.
Sed non Vergilius, ſed non accuſat Homerus,
Neuter enim quæſtor, pauper uterq; fuit.
En moueo plauſus, & pallidus omnia laudo,
Et clarum repeto terq́; quaterq́; ſophos.
†Intendat placidus tandem, flatuſq́; remittat, †Ignoſcat
Et tuto recitet quodlibet ore placet.

CLAVD. GIGANTOMACHIA.

opus non abſolutũ.

Terra parẽs quondã cœleſtibus inuida regnis,
Titanumq́; ſimul crebros miſerata dolores,
Omnia monſtrifero complebat tartara †cœtu, †foetu
Inuiſum genitura nephas, Phlegramq́; retexit
Tanta prole tumens, & in æthera protulit hoſtes.
Fit ſonus, erumpunt crebri, nondumq́; creati
Iam dextras in bella parant, ſuperoſq́; laceſſunt,
Stridula uoluentes gemino ueſtigia lapſu.

Palleſcunt ſubitò ſtellæ, flectitq; rubentes
Phœbus equos, docuitq; timor reuocare meatus.
Oceanum petit Arctos, inocciduiq; Triones
Occaſum uolucre pati. tum feruida natos
Talibus hortatur genitrix in prælia dictis.
O pubes domitura deos, quodcunq; uidetis
Pugnando dabitur: præſtat uictoria mundum.
Sentiat ille meas tandem Saturnius iras,
Agnoſcat quid terra poteſt: ſi uiribus ullis
Vincor, cur Cybele nobis meliora creauit?
Cur nullus telluris honos? qui ſemper acerbis
Me damnis urgere ſolet, quæ forma nocendi
Defuit? hinc uolucrem uiuo ſub pectore paſcit
Infelix Scythica fixus conualle Prometheus,
Hinc Atlantis apex flammantia pondera fulcit,
Et per caniciem glacies aſperrima durat.
Quid dicam Tityon? cuius ſub uulture ſæuo
Viſcera naſcuntur, grauibus certantia pœnis.
Sed uos ô tandem ueniens exercitus ultor
Soluite Titanas uinclis, defendite matrem.
Sunt freta, ſunt montes, ueſtris nec parcite mēbris.
In Iouis exitium telum non eſſe recuſo.
Ite precor miſcete polum, reſcindite turres
Sydereas, rapiat fulmen, ſceptrumq; Tiphoeus.
Enceladi iuſsis mare ſeruiat: alter habenas
Auroræ pro ſole regat: te Delphica laurus

Sringat

Stringat Porphyrion, Cyrrhæaq; templa tenebis.
His ubi conſilijs animos eluſit inanes,
Iam credunt uiciſſe deos, medijsq́; reuinctum
Neptunum traxiſſe fretis: hic ſternere Martem
Cogitat, hic Phœbi laceros deuellere crines:
Hic ſibi promittit Venerem, ſperatq́; Dianæ
Coniugiū, caſtamq́; cupit uiolare Mineruam.
Interea ſuperos prænuncia conuocat iris.
Qui fluuios, qui ſtagna colunt, cinguntur & ipſi
Auxilio manes, nec te Proſerpina longe
Vmbroſæ tenuere fores, rex ille ſilentum
Lethæo uehitur curru, lucemq́; timentes
Inſolitam mirantur equi, trepidoq́; uolatu
Spiſſas cæruleis tenebras è naribus efflant.
Ac uelut hoſtilis cum machina terruit urbem,
Vndiq; concurrunt arcem defendere ciues:
Haud ſecus omnigenis coëuntia numina turmis
Ad patrias uenere domos, tum Iuppiter infit:
O nunquam peritura cohors, ô debita ſemper
Cœlo progenies, nullisq́; obnoxia fatis:
Cernitis ut tellus noſtrum coniuret in orbem
Prole noua? dederitq́; alios interrita partus?
Ergo quot dederit natos, tot funera matri
Reddamus, longo maneat per† ſingula luctu, †ſecula
Tanto pro numero paribus damnata ſepulchris.
Iam tuba nimborum ſonuit, iam ſigna ruendi

Et propè torſiſſet ſi non Mauortia cuſpis
Antè reuelato cerebrum fudiſſet ab ore.
Ille †uiro toto moriens, ſerpentibus imis †uelut
Viuit adhuc ſtridore ferox, & parte rebelli
Victorem poſt fata petit. Tritonia uirgo
Proſilit, oſtendens rutila cum Gorgone pectus,
Aſpectu contenta ſuo, non utitur haſta.
Nam ſatis eſt uidiſſe ſemel, primumq; furentem
Longius in faciem ſaxi Pallanta reformat.
Ille procul ſubitis fixus ſine uulnere nodis
Vt ſe letifero ſenſit dureſcere uiſu,
Et ſteterat iam penè lapis, quô uertimur inquit?
Qui ſerpit per membra ſilex? qui torpor inertem
Marmorea me peſte ligat? uix pauca locutus
Quod timuit iam totus erat, ſæuusq; Damaſtor
Ad depellendos iaculum dum quæreret hoſtes,
Germani rigidum miſit pro rupe cadauer.
Hic uero interitum fratris miratur Echion.
Inſcius auctorem dum uult tentare nocendo,
Te dea reſpexit, ſolam quam cernere nulli
Bis licuit: meruit ſublata audacia pœnas,
Et didicit cum morte deam. ſed turbidus Idam
Pallaneus oculis aduerſa tuentibus atrox
Ingreditur, cæcaſq; manus in Pallada tendit.
Hunc mucrone ferit dea comminus, ac ſimul angues
Gorgoneo riguere gelu, corpuſq; per unum

Pars moritur ferro, partes periere uidendo.
Ecce autem medium ſpiris delapſus in æquor
†rumpere *Porphyrion, trepidam conatur* †*uellere Delon,*
Scilicet ad ſuperos ut torqueat improbus axes.
Horruit Aegæus, ſtagnantibus exilit antris
Longæuo cum patre Tethis, deſertaq; manſit
Regia Neptuni, famulis ueneranda profundis.
Exclamant placido cunctæ de uertice Nymphæ,
Nymphæ quæ rudibus Phœbum docuere ſagittis
Errantes agitare feras, primumq; gementi
Latonæ ſtruxere torum, cum lumina cœli
Parturiens geminis ornaret fœtibus orbem.
Implorat Pæana ſuum conterrita Delos,
Auxiliumq; rogat: Si te gratiſſima fudit
In noſtros Latona ſinus, ſuccurre precanti,
En iterum conuulſa feror, ſuccurre roganti.

DE CHRISTO SERVATORE.

CHriſte potens rerum redeuntis conditor æui,
Vox ſummi, ſenſusq; dei, quem fudit ab alta
Mente pater, tantiq; dedit conſortia regni.
Impia tu noſtræ domuiſti crimina uitæ,
Paſſus corporea mundum ueſtire figura,
Affariq; palàm populos hominemq; fateri:
Quemq; utero incluſum Mariæ, mox numine uiſo
Virginei tumuere ſinus, innuptaq; mater

Arcano

Arcano ſtupuit compleri uiſcera partu,
Auctorem paritura ſuum: mortalia corda
Artificem † texere poli, mundiq; repertor, †fudere
Pars fuit humani generis, latuitq; ſub imo
Pectore, qui totum late complectitur orbem.
Et qui non ſpatijs terræ, non æquoris unda,
Nec capitur cœlo, paruos confluxit in artus.
Quin & ſupplicij nomen nexusq; ſubiſti,
Vt nos ſubriperes leto, mortemq; fugares,
Morte tua: mox æthereas euectus in auras
Purgata repetens, lætum te luce parentem
Auguſtum foueas, feſtis ut ſæpe diebus
Annua ſynceri celebret ieiunia ſacri.

LAVS CHRISTI.

PRoles uera dei, cunctisq; antiquior annis,
Nũc genitus qui ſemper eras, lucisq; repertor,
Antè tuæ matrisq; parens: quem miſit ab aſtris
Aequæuus genitor, uerbiq; in ſemina fuſum
Virgineos habitare ſinus, & corporis arcti
Iuſſit inire uias, paruaq; in ſede morari,
Quem ſedes non ulla capit: qui lumine primo
Vidiſti, quicquid mundo naſcente crearas.
Ipſe opifex, opus ipſe fui, dignatus iniquas
Aetatis ſentire uices, & corporis huius
Diſſimiles perferre modos, hominemq; ſubire,

Vt poſsis monſtrare deum, ne lubricus error,
Et decepta diu uarij ſolertia mundi,
Pectora tam multis ſineret mortalia ſeclis
Auctorem neſcire ſuum: te conſcia partus
Mater, & attoniti pecudum ſenſere timores.
Te noua ſollicito luſtrantes ſydera uiſu,
In cœlo uidere prius: lumenq; ſecuti,
Inuenere Magi: tu noxia pectora ſoluis,
Elapſasq; animas in corpora functa reducis,
Et uitam remeare iubes. Tu lege recepti
Muneris, ad manes penetras, mortisq; latebras
Immortalis adis. Naſci tibi nam fuit uni
Principium, finisq; mori: ſed nocte refuſa,
In cælum, patremq; redis, rurſusq; perenni
Ordine, purgatis adimis contagia terris.
Tu ſolus, patrisq; comes, tu ſpiritus inſons,
Et toties unus, tripliciq; in nomine ſimplex.
Quid niſi pro cunctis aliud? quis credere poſsit
Te potuiſſe mori, poteras qui reddere uitam?

MIRACVLA CHRISTI.

ANgelus alloquitur Mariã, quo præſcia uero
Concipiat, ſalua uirginitate deum.
Dant tibi Chaldæi prænuncia munera reges,
Mirrham homo, rex aurum, ſuſcipe thura deus.
Permutat lymphas in uina liquentia Chriſtus,

Quo

Quo primum facto ſe probat eſſe deum.
Quinq; explent panes, piſces duo, millia quinq;,
Et deus ex paruo plus ſupereſſe iubet.
Editus ex utero cæcus noua lumina ſenſit,
Et ſtupet ignotum ſe meruiſſe diem.
Lazarus è tumulo, Chriſto inclamante reſurgit,
Et duræ mortis lex reſoluta perit.
Nutantem quatit unda Petrũ, cui Chriſtus in alto,
Et dextra greſſus firmat, & ore fidem.
Exanguis Chriſti contingit fœmina ueſtem,
Stat cruor in uenis, fit medicina fidis.
Iuſſus poſt multos graditur paralyticus annos
(Mirandum) lecti portitor ipſe ſui.

DE MVLABVS GALLICIS.

Aſpice morigeras Rhodani torrentis alũnas,
Imperio nexas, imperioq; uagas.
Diſſona quàm uarios flectant ad murmura curſus,
Et certas adeant uoce regente uias.
Quamuis quæq; ſibi nullis diſcurrat habenis,
Et pateant duro libera colla iugo.
Ceu conſtricta tamen ſeruit, patienſq; laborum,
Barbaricos docili concipit aure ſonos.
Abſentis longinqua ualent præcepta magiſtri,
Frenorumq; uices lingua uirilis agit.
Hæc procul anguſtat ſparſas, ſpargitq; coactas,

Hæc ſiſtit rapidas, hæc properare facit.
†limite Læua iubet læuo deducunt † ordine currum,
greſſum Mutauit ſtrepitum, dexteriora petunt.
Nec uinclis famulæ, nec libertate feroces,
Exutæ laqueis, ſub ditione tamen.
Conſenſuq; pares, & fuluis pellibus hirtæ
Eſſeda concordes multiſonora trahunt.
Miraris ſi uoce feras pacauerit Orpheus,
Cum pronas pecudes Gallica uerba regant?

IN CVRETIVM.

FAllaces uitreo ſtellas componere mundo,
Et uaga Saturni ſydera ſæpe queri,
Venturumq; Iouem paucis promittere nummis,
Cureti genitor nouerat Vranius.
In prolem dilata ruunt periuria patris,
Et pœnam merito filius ore luit.
Nam ſpurcos auide lambit meretricis hiatus,
Conſumens luxu flagitijsq; domum.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refudit opes.

IN EVNDEM.

SI tua Cureti penitus cognoſcere quæris
Sydera, patre tuo certius ipſe loquar.
Quod furis, aduerſi dedit inclementia Martis.

Quod

Quod procul à Muſis,debilis Arcas erat.
Quod turpem pateris iam cano podice morbum,
Fœmineis ſignis Luna Venusq́; fuit.
Attriuit Saturnus opes.hoc prorſus in uno
Hæreo,quæ cunnum lambere cauſa facit.

IN EVNDEM.

Sordidus ex humeris nodo dependet amictus,
Exercentur equis,& colla comantia pectunt.

IN IACOBVM MAGI ſtrum equitum.

PEr cineres Pauli,per cani limina Petri,
Ne laceres uerſus dux Iacobe meos.
Sic tua pro clypeo defendat pectora Thomas,
Et comes ad bellum Bartholomeus eat.
Sic ope ſanctorum non barbarus irruat Alpes,
Sic tibi det uires ſancta Suſanna ſuas.
Sic quicunq; ferox gelidum tranauerit Iſtrum,
Mergatur uolucres ceu Pharaonis equi.
Sic Geticas ultrix feriat romphea cateruas,
Romanasq́; regant proſpera tela manus.
Sic tibi det moriens magnos conuiua triumphos.
Atq; tuam uincant dolia fuſa ſitim.
Sic nunquam hoſtili maculetur ſanguine dextra,
Ne laceres uerſus dux Iacobe meos.

DE APRO ET LEONE.

TOruus aper, fuluusq; leo coiere ſuperbis
Viribus, hic ſetis, ſæuior ille iuba.
Hunc Mars, hunc Cibele laudat, dominatur uterq;
Montibus, Herculeus ſudor uterq; fuit.

DE LOCVSTA.

HOrret apex capitis, medio fera lumĩa ſurgũt
Vertice, cognatus dorſo dureſcit amictus.
Armauit natura cutem, dumiq; rubentes
Cuſpidibus paruis multis acuere rubores.

DE TORPEDINE.

†diræ
†Audĩt et merito
†obnoxia tactu

QVis non indomitam† miræ torpedinis artem
†Audit, & emerito ſignatas nomine uires?
Illa quidem mollis, ſegniq; †obnixa natatu
Reptat, & attritis uix languida ſerpit arenis.
Sed latus armauit gelido natura ueneno.
Et frigus quo cuncta rigent, armata medullis
Miſcuit, & proprias hyemes per uiſcera duxit.
Naturam iuuat ipſa dolis, & conſcia ſortis
Vtitur ingenio, longeq; extenta per algas
Hac confiſa iacet: ſucceſſu læta reſurgit,
Et uiuos impune ferox depaſcitur artus.
Si quando ueſtita cibis incautior æra

Hauſerit,

Hauſerit, & curuis frenari ſenſerit hamis,
Non fugit aut uano conatur uellere morſu,
Sed propius nigræ iungit ſe callida ſetæ
Et meminit captiua ſui, longeq́; per undas
Pigra uenenatis effundit flamina uenis.
Per ſetam uis alta meat, fructusq́; relinquit
Abſentem uictura uirum: metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula fila ſecutus
Tranſit arundineos arcano frigore nodos,
Victricemq́; ligat concreto ſanguine dextram,
Damnoſum piſcator onus, prædamq́; rebellem
Iactat, & amiſſa redit exarmatus habena.

EPISTOLA AD SERENAM.

ORphea cum primum ſociarent numina tedæ,
Ruraq́; compleret †tertia feſtus Hymen, †Thracia
Certauere feræ picturatæq́; uolucres,
Dona ſuo uati quæ potiora darent.
Quippe antri memores cantus, ubi ſæpe ſonoræ
Præbuerant dulci mira theatra lyræ.
Caucaſeo criſtalla ferunt de uertice lynces,
Gryphes Hyperborei pondera fulua ſoli.
Furatæ Veneris prato per inane columbæ,
Florea connexis ſerta tulere roſis.
Fractaq́; nobilium ramis electra ſororum,
Cignus oloriferi uexit ab amne Padi.

E Nilo Pigmæa grues poſt bella remenſo,
Ore legunt rubri germina cara maris.
Venit & extremo Phœnix longæuus ab Euro,
Apportans unco cinnama rara pede.
Nulla auium pecudumq; fuit quæ ferre negaret
Vectigal meritæ connubiale lyræ.
Tunc opibus totoq; Heliconis ſedula regno,
Ornabat propriam Calliopea nurum.
Ipſam præterea dominam ſtellantis olympi
Ad nati thalamos auſa rogare parens.
Nec ſpreuit regina deum, uel matris honore,
Vel iuſto uatis ducta fauore pij.
Qui ſibi carminibus toties luſtrauerat aras,
Iunonis blanda numina uoce canens.
Præliaq; altiſoni referens Phlegræa mariti,
Titanum fractas, Enceladiq; minas.
Illicet aduentu noctem dignata iugalem
Addidit augendis munera ſacra toris.
Munera mortales non admittentia cultus,
Munera quæ ſolos fas habuiſſe deos.
Sed quod Threicio Iuno placabilis Orpheo,
Hoc poteris uotis eſſe Serena meis.
Illius expectant famulantia ſydera nutum,
Sub pedibus tegitur terra fretumq; tuis.
Non ego cum peterem ſolenni more procorum,
Promiſi gregibus paſcua plena meis:

Nec

Nec quod mille mihi lateant ſub palmite colles,
Fluctuet & glauca pinguis oliua coma.
Non quod noſtra Ceres numeroſa falce laboret,
Auratæq; ferant culmina celſa trabes.
Sufficit mandaſſe deam, tua littera nobis
Et pecus, & ſegetes, & domus ampla fuit.
Inflexit ſoceros, & maieſtate petendi,
Texit pauperiem nominis umbra tui.
Quid non perficeret ſcribentis uoce Serenæ,
Vel genius regni, uel pietatis amor?
Atq; utinam ſub luce tui contingeret oris,
Coniugis in caſtris, & ſolio generi
Optatum celebrare diem, me iungeret auſpex,
Purpura me ſancto cingeret aula toro.
Et mihi quam ſcriptis deſponderat ante puellam,
Coniugis eiuſdem pronuba dextra daret.
Nunc medium quoniam uotis maioribus æquor,
Inuidet, & Libycæ diſsidet ora plagæ.
Saltem abſens regina faue, redituſq; ſequundos
Annue ſydereo læta ſupercilio.
Terrarum tu pande uias, tu mitibus Euris,
Aequora pacari †poſteriora iube. †proſperiora
Vt tibi Pierides doctumq; fluens Aganippe,
Debita ſeruato uota cliente canant.

DE *phaleris equi regij.*

ACcipe parua tuæ princeps uenerande ſororis
Munera, quæ manibus texuit ipſa ſuis.

Dumq; auro phaleræ, gemmis dum frena renident,
Hac uterum zona cinge frementis equi.
Siue illum Armenijs aluerunt gramina campis,
Turbidus Argæa ſeu niue lauit Halis.
Sanguineo uirides morſu uerſare Smaragdos
Et Tyrio dignum terga rubere croco.
O quantum formæ ſibi conſcius erigit armos,
Spargit & excuſsis colla ſuperba iubis.
Augeſcit breuitas doni pietate Serenæ,
Quæ uolucres etiam fratribus ornat equos.
Stamine reſplendens & mira textilis arte
Balteus, alipedis regia terga ligat.
Quem decus Eoo fratri, pignusq; propinqui
Sanguinis, Heſperio miſit ab orbe ſoror.
Hoc latus aſtringi uelox optaret Arion,
Hoc proprium uellet cingere Caſtor equum.

DE CONCHA.

TRansferat huc liquidos fontes Heliconia Nais
Et patulo conchæ diuitis orbe fluat.
Nanq; latex doctæ quæ lauerit ora Serenæ,
Vltra Pegaſeas numen habebit aquas.

DE muneribus Honorio Imp. miſsis.

NOn ſemper clypei metuendũ gentibus orbẽ
Dilecto ſtudioſa parens fabricabat Achilli.
Lemnia nec ſemper ſupplex ardentis adibat
Antra dei, nato galeam factura comantem.
Sed placidos etiam cinctus & mitia pacis

Ornamenta

Ornamenta dabat, bello quibus ille peracto,
Conſpicuus reges inter fulgeret Achiuos.
Ipſa manu chlamydes oſtro texebat & auro,
Frenaq; quæ uolucrem Xantũ Baliumq; †decernit, †decerent
Aequore quæſitis onerabat ſedula gemmis.
At tibi diuerſis princeps altißime certant
Obſequijs, ſocer en Stilico Mauortia confert
Munera, barbaricas ſtrages, Rheniq; triumphos:
Reginæ contenta modum ſeruare Serena,
In tua ſollicitas urgẽs uelamina telas.

DE EQVO HONORII.

O Felix ſonipes tanti cui frena mereri
Numinis, & ſacris licuit ſeruire lupatis.
Seu tua per campos uento iuba luſit Iberos,
Seu te Cappadocum gelida ſub ualle natantem,
Argææ lauere niues, ſeu læta ſolebas
Theſſaliæ rapido perſtringere paſcua ſaltu.
Accipe regales cultus, & crine ſuperbus
Erecto uirides ſpumis perfunde Smaragdos.
Luxurient tumido gemmata monilia collo.
Nobilis auratos iam purpura ueſtiat armos.
Et medium te zona liget, uariata colorum
Floribus, & caſtæ manibus ſudata Serenæ.
Perſarum gentile decus. ſic quippe laborat
Maternis ſtudijs, nec dedignatur equeſtres
Moliri phaleras, genero latura decorem.

DE CRISTALLO.

POſſedit glacies naturæ ſigna prioris,
Quæ fit parte lapis, frigora parte negat.
Solers luſit hyems, imperfectoq; rigore
Nobilior, mitis gemma tumeſcit aquis.

DE EODEM.

LYmphæ quæ tegitis cognato corpe lymphas,
Et quæ nunc eſtis, quæq; fuiſtis aquæ,
Quod uos ingenium iunxit? qua frigoris arte
Torpuit, & maduit prodigioſa ſilex?
Quis tepor incluſus ſecuras uendicat undas?
Interior glacies quo liquefacta Noto?
Gemma quibus clauſtris arcano nobilis æſtu,
Vel concreta fuit, uel reſoluta gelu?
Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
Sumebat, nimio iam precioſa gelu.
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam,
Sed medio manſit proditor orbe latex.
Auctus honor liquidi creſcunt miracula ſaxi,
Et conſeruatæ plus meruiſtis aquæ.
Aſpice correptam ſplendenti fragmine uenam,
Qua trahitur limes lucidiore gelu.
Hic nullum boreã, nec brumam ſentit opacus
Humor, ſed uarias itq; reditq; uias.
Non illum conſtrinxit hyems, non Sirius axis,
Aetatis ſpacium non tenuauit edax.
Clauditur immunis conuexo tegmine riuus,
Duratiſq; uagus fons operitur aquis.

Nónne

Nónne uides proprijs ut ſpumet gemma lacunis?
Et refluos ducant pocula bina ſinus?
Vdaq; pingatur radijs obſtantibus iris,
Secretas hyemes ſollicitante die.
Mira ſilex, miruſq; latex, qui flumina uincit,
Et lapis eſt merito, quod fluit & lapis eſt.
Dum criſtalla puer contingere lubrica gaudet,
Et gelidum tenero pollice uerſat onus,
Vidit perſpicuo deprehenſas marmore nymphas,
Dura quibus ſolis parcere nouit hyems.
Et ſiccum relegens labris ſitientibus orbem,
Irrita quæſitis oſcula figit aquis.
Marmoreum nec ſperne globum, ſpectacula tranſit
Regia, nec rubro uilior iſte mari.
Informis glacies, ſaxum rude, nulla figuræ
Gratia, ſed raras inter habetur opes.

EPIST. *ad Olibriũ, ut ſibi ſcribat.*

QVid rear affatus quod nõ mihi dirigis ullos?
Nec redit alterno pollice ducta ſalus?
Scribendi'ne labor? ſed quæ tam prona facultas,
Carmina ſeu fundis, ſeu Cicerone tonas?
Cedere diuitijs animi fortuna fatetur,
Et tantas oris copia uincit opes.
An rarus qui† ſceptra ferat? quin tempore nullo, †ſcripta
Ceſſant Flamminea pulueruIenta uiæ.
Cum fluat ingenium, cum ſit qui dicta reportet,
Quæ niſi contemnor cauſa relicta tibi?

Deſpicis ergo tuum (ſi fas eſt credere) uatem,
Perfidus, & ſpatio debilitatur amor.
Excidemus ne tibi? lucem iam condat Hydaſpes,
Et Parteſiaco ſol oriare uado.
Candeſcat Geticis Meroë conuerſa pruinis,
Claraq; ſe uetito proluat Vrſa mari.
Et ſi iam noſtros faſtidit Olimbrius ignes,
Conſtat Oreſtæam nil ualuiſſe fidem.
Quin age rumpe moras, remoraturasq; ſodalem,
Abſens eloquio fertiliore doce.
Crebraq; fœcundo feſtinet littera curſu,
Digna tuis animis, inſinuanda meis.
Dignatus tenui Cæſar ſcripſiſſe Maroni,
Et tibi dedecori ſcribere? Muſa uale.

AD Probinũ, ut ſcribat ſibi.

QVem precor inter nos habitura ſilẽtia finẽ?
Quando dabit gratas littera noſtra uices?
Me timidum, uel te potius dixiſſe ſuperbum
Conuenit, alterius crimen utrunq; tenet.
Transfluxere dies, & dum ſcripſiſſe priorem
Pœnitet, æternas itur in uſq; moras.
Sed quid agam? cœpiſſe uetat reuerentia ueſtri,
Hinc amor hortatur ſcribere, uincat amor.
†priſci Fors iuuat audentes, †Chij ſententia uatis,
Hac duce non dubitem te reticente loqui.
Audax aut ſi quid penitus peccaſſe uidetur,
Arguar, ingrati non ſubituras onus.

Romanos bibimus primo te conſule fontes,
Et Latiæ ceßit †*Graia Thalia togæ.* †grata
Incipiensq́; tuis affatibus omnia cœpi,
Fataq́; delebo poſteriora tibi.
Ergo laceßitus tandem reſcribe roganti,
Et patria florens ſorte Probine uale.

IN ſphærã Archimedis.

IVppiter in paruo cum cerneret æthera uitro,
Riſit, & ad ſuperos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progreſſa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerumq́; fidem, legemq́; uirorum,
Ecce Syracuſius tranſtulit arte ſenex.
Incluſus uarijs famulatur ſpiritus aſtris,
Et uiuum certis motibus urget opus.
Percurrit proprium, †*mentitur Signifer annum,* †metitur
Et ſimulata nouo Cynthia menſe redit.
Iamq́; ſuum uoluens audax induſtria mundum,
Gaudet, & humana ſydera mente regit.
Quid falſo inſontem tonitru Salmonea miror?
Aemula naturæ parua reperta manus.

DE Birrho & Caſtoreo.

NOmis umbra manet ueteres, nam diſcere Birrhũ,
Si Caſtor niteat Caſtoreũ nequeo.
Sex emptus ſolidis. quid ſit iam ſcire poteſtis,
Si mihi nulla fides, credite uel precio.

DE ſepulchro ſpecioſæ quæ
in uia poſita erat.

PVlchris ſtare diu Parcarum lege negatur,
Magna repente ruũt, ſumma cadunt ſubitò.
Hic formoſa iacet Veneris ſortita figuram,
Egregiumq; decus inuidiam meruit.

DE Balneis Quintianis.

FOntibus in liquidis paulum requieſce uiator,
Atq; tuũ rurſus carpe refectus iter.
Limpharum dominum nimium miraberis hoſpes,
Inter dura uiæ balnea qui poſuit.

Deſcriptio portus Zarinenſis.

VRbs in conſpectu montana cacumina uelat,
Tranquillo prætenta mari, ducentia portũ
Cornua, pacatas remouént aquilonibus undas.
Hic exarmatum terris cingentibus æquor
Clauditur, & placidam diſcit ſeruare quietem.

AD æternalem

QVicquid Caſtalio de gurgite Phœbus anhe-
Quicqd fatidico mugit cortina receſſu, (lat
†ſunt Carmina †fert, ſed uerba negant cõmunia Muſæ.
Carmina ſola loquor, ſic me meus implet Apollo.

Deſcriptio armenti.

NOn tales quondam ſpecies tulit armentorũ,
Tellus tergemino ſubdita Gerioni.
Non tales Clitumne lauas in gurgite tauros,
Tarpeio referunt quos pia uota Ioui.

Non

Non tales Tyrias ſparſiſſe iuuencus harenas
Dicitur, optatum quando reuexit onus.
Non Cretæus ager, nec amati conſcia tauri
Gnoſos, nec ſimiles pauerit Ida feras.
Ipſe & diſpariles monſtro diffuſus in artus,
Qui crimen matris condidit ore nouo.
Cres puer haud talem potuiſſet reddere formam,
Portaſſent totum ſi fera membra patrem.

Deſcriptio inſulæ.

EST procul ingenti regio ſummota receſſu
Inſula, quæ reſides fluctus miteſcere cogit.
In longum producta latus, fractasq; per undas,
Ardua tranquillo curuantur brachia portu.

DE iracundo

IN iaculum quodcunq; †ferit dementia mutat, †gerit
Omnibus armatur rabies pro cuſpide ferri.
Cuncta uolant dum dextra ferox in uulnere ſæuit,
Pro telo geritur quicquid ſuggeſſerit ira.

DE quadriga marmorea.

QVis dedit înumeros uno de marmore uultus
Surgit in aurigã currus, paribusq; lupatis
Vnanimes frenantur equi, quos forma diremit,
Materies cognata tenet, diſcrimine nullo.
Vix redit in currum, ducuntur ab axe iugales,

DE POLICASTE ET PERDICA.

QVid nõ ſæuus amor flãmarũ munere cogit?
Sanguinis affectum mater amare timet.
Pectore dum niueo miſerum tenet anxia nutrix,
Illicitos ignes iam fouet ipſa parens.
Vltrices pharetras tandem depone Cupido,
Conſule iam Venerem, forſan & ipſa dolet.

DE HISTRICE.

AVdierã memorãde tuas Stymphale uolucres
Spicula uulnifico quondam ſparſiſſe uolatu.
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Viſa diu: datur ecce fides, & cognitus hiſtrix,
Herculeas affirmat aues: os longius illi,
Aßimilat porcum, mentitæ cornua ſetæ,
Summa fronte rigent, oculis rubet igneus ardor,
Parua ſub hirſuto catuli ueſtigia dorſo.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri
Præſidio dignata feram, ſtat corpore toto
Sylua minax, iaculiſq; rigens in prælia creſcit
Picturata ſeges, quorum cute fixa tenaci,
Altera ſuccreſcit, alternanteſq; colorum
Cincta uices, ſpatijs intus nigrantibus exit
†pinnæ In ſolidæ ſpeciem †pugnæ, tenuataq; furtim
Leuis in extremum ſeſe producit acumen.
Sed non hæc acies ritu ſylueſtris Echinni
Fixa manet, crebris propugnat iactibus ultro,
Et longe ſua membra regit, tortumq; per auras
Euolat,

Euolat, excuſſo natiuum mißile tergo.
Interdum fugiens Parthorum more ſequentem
Vulnerat, interdum poſitis uelut ordine caſtris,
Terrificum denſa mucronem uerberat unda,
Et conſanguineis haſtilibus aſperat armos.
Militat omne feræ corpus, uibrataq́; rauco
Terga fragore ſonant, ſtimulis accenſa tubarum.
Agmina collatis credas confligere ſignis,
Tantus in anguſto ſtrepitus furit: additur armis
Calliditas, †partusq́; ſui timor, iraq́; nunquam †parcusq́;
Prodiga telorum: caute contenta minari,
Nec niſi ſeruandæ iactus impendere uitæ.
Error abeſt, certum ſolertia deſtinat ictum,
Nil ſpacio fallente modum: ſeruatq́; tenorem
Muta cutis, doctiq́; †tegit conamina uiſus. †regit
Quis labor humanus tantum ratione ſagaci
Proficit? eripiunt trucibus Cortinia capris
Cornua, ſubiectis eadem lenteſcere cogunt
Ignibus, intendunt taurinos †mittere neruos, †uiſcere
Inſtruitur pinnis, ferroq́; armatur harundo.
Ecce breuis proprijs munitur beſtia telis,
Externam nec quærit opem, fert omnia ſecum,
Se pharetra, ſeſe iaculo, ſeſe utitur arcu.
Vnum animal cunctas bellorum poßidet artes.

Bellandi, Parthoſq; retro didiciſſe ferire,
Prima ſagittiferæ pecudis documenta ſecutos.

IN Podagricum, qui carmina ſua non ſtare dicebat.

QVæ tibi cũ pedibus ratio? quid carmina culpas?
Scandere qui neſcis, uerſiculos laceras.
Claudicat hic uerſus, hæc, inquit, ſyllaba nutat,
Atq; nihil prorſus ſtare putat Podager.

AD Maximum, qui ſibi mel miſit.

DVlcia dona mihi tu mittis Maxime ſemper,
Et quicquid mittis mella putare decet.

DE Paupere amante.

PAupertas me ſæuâ domat, diruſq́; Cupido:
Sed toleranda fames, non tolerandus amor.

DE eodem.

ESuriens pauper, telis incendor amoris,
Inter utrumq; malum diligo pauperiem.

DE pijs fratrib. & ſtatuis corũ.

ASpice ſudantes uenerando pondere fratres,
Diuino meritos ſemper honore coli.
†Iuſta †Luſtra quibus rapidæ ceſſit reuerentia flammæ,
Et mirata uagas reppulit Aetna faces.
Complexi manibus fultos ceruice parentes,
Attollant uultus, accelerentq́; gradus.
Grandæui gemina ſublimes prole feruntur,
†cara Et†clara natos implicuere mora.

N ónne uides ut ſæua ſenex incendia monſtrat?
Vt trepido genitrix inuocet ore deos?
Erexit formido comam, perq; omne metallum,
Fuſus in attonito palluit † ore color. †ære timor
In iuuenum membris animoſus cernitur horror,
Atq; omen metuens, impauidusq; ſui.
Reiectæ uento chlamydes, dextram erigit ille,
Contentus læua ſuſtinuiſſe patrem.
Aſt illi duplices in nodum colligit ulnas,
Cautior in ſexu debiliore labor.
Hoc quoq; præteriens oculis ne forté relinquas,
Artificis tacitæ quod meruere manus.
Nam conſanguineos eadem cum forma figuret,
Hic propior matri, ſit tamen ille patri.
Diſsimiles † annos ſolertia temperat artis, †animos
Alter in alterius redditur ore parens.
Et noua germanis paribus diſcrimina præbens,
Diuiſit uultus cum pietate faber.
O bene naturæ memores documenta ſupernæ
Iuſtitiæ, iuuenum numina, uota ſenum.
Qui ſpretis opibus medios properaſtis in ignes,
Nil præter ſanctam tollere caniciem.
Haud equidem immerito tantas uirtute repreſſas,
Enceladi fauces obriguiſſe reor.

Terraq; maternum ſedula iuuit onus.
Quod ſi notus amor prouexit in aſtra Lacones,
Aeneam Phrygio raptus ab igne pater:
Si uetus Argolicos illuſtrant gloria fratres,
Qui ſua materno colla dedere iugo:
Cur non Amphinomo, cur non tibi fortis Onapi,
Aeternum Siculus templa dicauit honos?
Plura licet ſummæ dederit Trinacria laudi,
Nouerit hoc maius ſe genuiſſe nihil.
Nec doleat damnis, quæ deuius intulit ardor,
Nec gemat exuſtas igne furente domos.
Num potuit pietas flamma ceſſante probari?
Emptum eſt ingenti clade perenne decus.

Epiſtola ad Gennadiũ Procõſulem.

ITaliæ commune decus, Rubiconis amœni
Incola, Romani fama fœcunda fori.
Graiorum populis, & noſtro cognite Nilo,
Vtraq; gens faſces horret, amatq; tuos.
Carmina ieiunas poſcis ſolantia fauces,
Teſtor amicitiam, nulla fuiſſe domi.
Nam mihi mox nidum pennis confiſa relinquunt,
Et lare contempto non reditura uolant.

DE Theodoro & Adriano.

MAnlius indulget ſomno, noctesq; diesq;
Inſomnis Pharius, ſacra profana rapit.
Omnibus hoc Italæ gentes expoſcite uotis,
Manlius ut uigilet, dormiat ut Pharius.

IN ſirenas

200

IN Sirenas.

DVlce malũ pelago Sirenæ, uolucresq́; puellæ
Scyllæos inter fremitus, auidãq; Carybdim,
Muſica ſaxa fretis, habitabant dulcia monſtra,
Blanda pericla maris: terror quoq; gratus in undis
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Impleſſentq́; ſinus uenti de puppe ferentes,
Fugebat uox una ratem, nec tendere certum
Delectabat iter reditus, ociumq́; iuuabat,
Nec dolor ullus erat, mortem dabat ipſa uoluptas.

OPERVM CLAVDIANI
FINIS.

ERRATA.

Fol.5.uer.19.coniferis. 7.uer.à fine 3.Orphæis.
13.fac.2.uer.ab imo 3.Sit fatũ. 16.uer.13.Atq; ideo.
19.uer.6.Vix tamen hæc. 22.uer.1.Mimantis.
Fol.171.ſequens præfatio deſideratur:

Præfatio in Epithalamiũ Palladij & Serenæ.

CArmina per thalamũ quamuis feſtina negare
Nec uolui genero, nec potui ſocero.
Hic ſocius, dux ille mihi: noſtriq́; per aulam
Ordinis hic conſors, emicat ille prior.
Hunc mihi coniungit ſtudiis communibus ætas

PALMA BEB.